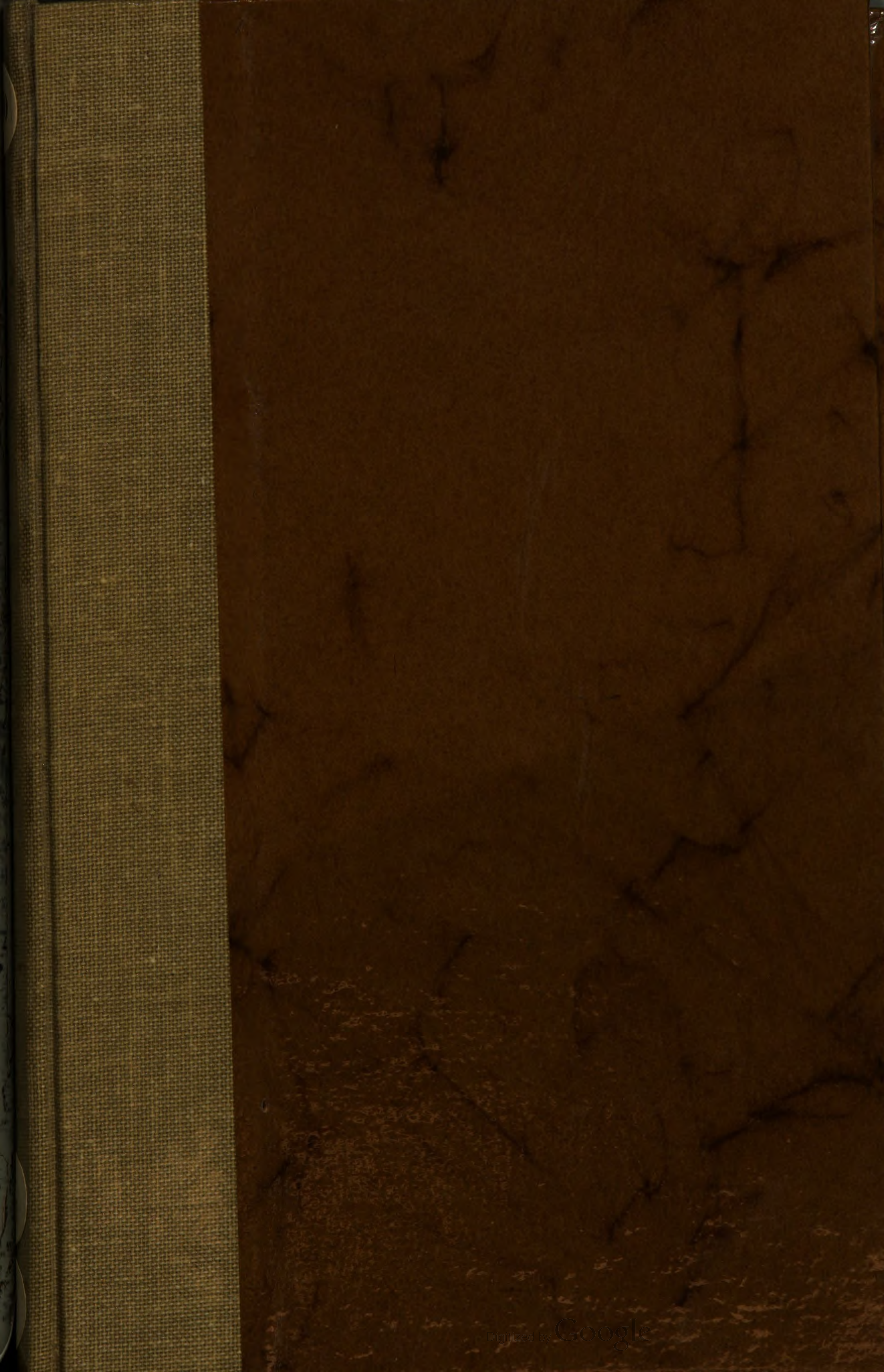
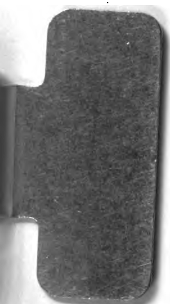

DE SCHERMKUNST.

DE SCHERMKUNST

VOOR

HET VOLKSONDERWIJS GESCHIKT GEMAAKT.

Volledig leerstelsel voor het wèl behandelen van den Kavallerie-Sabel, Degen, langen en korten Stok, alsmede voor de BAJONET-VECHTKUNST, verdeeld in zes afdeelingen en voorzien van toepasselijke afbeeldingen.

OPGEDRAGEN AAN

Z. K. H. DEN PRINS VAN ORANJE,

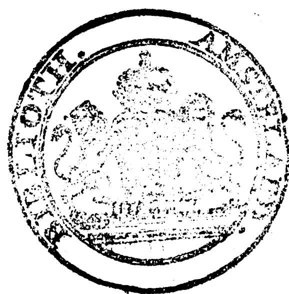
DOOR

M. REGOOR,
Gebreveteerd Meester op alle Wapenen, enz. enz.

'S GRAVENHAGE,
J. K. DE LIEFDE.

1866.

AAN

ZIJNE KONINKLIJKE HOOGHEID

DEN PRINS VAN ORANJE,

WORDT

DIT WERK

EERBIEDIGST

OPGEDRAGEN

DOOR

DEN SCHRIJVER.

VOORWOORD.

Mogt het bestek van mijne vorige uitgave (1) mij niet hebben toegelaten breedvoerig te spreken over de praktijk van het sabelschermen, zoo als dit bij het leger hier te lande en bij zoo velen in gebruik is, dit was voor mij een spoorslag te meer, om daarover eene opzettelijke Handleiding in 't licht te doen geven. Al hetgeen intusschen in de bedoelde uitgave is gezegd, ook in verband met hetgeen in de rede van den 24 December 1864 voorkomt (2) en wat betrekking heeft tot de beschouwingen over de Schermkunst, alsmede datgene wat in de 3de afdeeling van dit werk bereids over het sabelschermen is gezegd, blijve men als een voornamen, ja onmisbaren leiddraad beschouwen voor het wèl behandelen van den sabel. Ik herinner bovendien daarbij aan de noodzakelijkheid om zich grondig bekend te maken met de lessen (theorie) vermeld in de tweede afdeeling, tweede gedeelte van dit werk (blz. 24 en volgende).

Het is alweder niet zonder schroom, dat ik het wage, dezen mijnen arbeid aan het oordeel mijner landgenooten te onderwerpen, te meer daar ik overtuigd ben, dat nog een boekdeeltje als het

---

(1) De Schermkunst; uitgave van J. K. de Liefde, 's Hage 1863.

(2) Uitgave van J. K. de Liefde, 's Hage 1864.

tegenwoordige zou kunnen gevuld worden, om aan alle de vereischten te voldoen; inzonderheid om de zaak duidelijk en helder voor te stellen voor de zóódanigen, die niet met te vlug begrip begaafd zijn. Dit neemt echter niet weg dat ik het mij tot een pligt reken de vruchten van eene veeljarige ondervinding, opgedaan bij schier elken leeftijd en toegepast op vele, zeer vele verschillende methodes, in deze stad en elders, zoowel als uit den vreemde, — mijne landgenooten aan te bieden.

Moge mijn werk beantwoorden aan het doel dat ik mij daarbij heb voorgesteld. Moge het vooral met die welwillendheid worden ontvangen waarop ik meen dat een werk als het tegenwoordige, ten volle aanspraak kan maken: — het zou de beste belooning zijn voor de moeite, door den schrijver aan zijn arbeid besteed.

—

De Fransche taal wordt, zoo hier als elders, bij de schermkunst nog altijd: ik wil niet zeggen bij voorkeur, beoefend, maar toch gebezigd. Inzonderheid is dit het geval te Delft, Utrecht, Haarlem en Arnhem, misschien ook nog op andere plaatsen, waar men deels van de Fransche, deels van de Hollandsche taal zich bedient voor het scherm-onderwijs. Met het oog daarop, acht ik het noodig nog het volgende in 't midden te brengen, ook voor hen die de schermkunst willen beoefenen in de Hollandsche taal, maar dit doen zonder de eigenlijke behoefte daarvan te kennen en te erkennen; die men dan ook nog altijd hoort spreken van ripost, ripostéren; arrêt, arrêteren.

Waar nu in dit werk gesproken wordt van «hinderen» of «verrassen» beteekent dit arrêteren; even als door het woord

«hinder» of «verrast» de bedoeling van arrêt wordt uitgedrukt. Waar ik spreek van «naslag» bedoel ik «ripost» en met «naslaan» heb ik «ripostéren» op 't oog. «Passé» vertaalde ik door «voorbij»; voor «salut» bezigde ik het woord «groet».

Waar nog andere *onvertaalde* Fransche woorden mogten zijn ingeslopen, houde men mij dit ten goede, als daar zijn: «*touché*, *paré*,» «*paré-touché*» enz. («eerst geraakt en daarna gepareerd»; — «eerst gepareerd en daarna geraakt»).

Overal waar die Fransche woorden nog mogten zijn gebleven kan men ze, na de verklaring die ik van de voornaamste gaf, ze zelven gevoegelijk door Hollandsche vervangen.

Van de meeste in dit werk voorkomende wapenen is de degen het moeijelijkst, om in zijne bewegingen volledig inzigt te krijgen door het gebruik van de Hollandsche benamingen. Maar waar dit niet aan het korte begrip van sommigen mogt liggen, is het ook vaak onwil om zich daarin meer bepaald te oefenen. Eergevoel, tijdgebrek, soms de lust doen hier ook veel af; dikwijls ook de meening dat men door het gebruik der Fransche taal zich eerder de overwinning verzekert, hetgeen toch niet het geval is. Om dan de Hollandsche benamingen slechts te vermijden, maakt men allerlei kortzigtige, ongegronde aanmerkingen die dan tot zoovele voorwendsels dienen om zich aan de oefening in de Hollandsche taal te onttrekken.

In vele steden van ons Vaderland heeft deswege de ondervinding mij de juistheid mijner stellingen doen kennen. Nog op mijn laatsten togt in 1866 waarbij ik mij opzettelijk tot hoofddoel had gesteld dit na te gaan, heb ik de waarheid daarvan leeren kennen.

Dan, zelf geëxamineerd als meester op alle wapenen en wèl in de Fransche en Hollandsche talen, ben ik dankbaar die beide geleerd

te hebben. Die wetenschap is door mij steeds bijgehouden en ik ben meermalen in de gelegenheid geweest hen, die geen Hollandsch verstaan, de schermkunst in de Fransche taal te onderwijzen. Ik heb ook aangetroffen sommigen die, ofschoon de Hollandsche taal voor de lessen in de schermkunst goed verstaande, zich er echter op toegelegd hebben ook de Fransche lessen daar bij te leeren. Mogen de Fransche onderwijzers hun voorbeeld in tegenovergestelden zin volgen en bij de lessen in hun moedertaal zich ook met de Hollandsche bekend maken.

Nu ben ik dan ook in staat eenige korte ophelderingen hierbij te voegen die, naar mijne meening, velen op den weg kunnen helpen. Ik acht dit in de voornaamste plaats nuttig voor den degen.

De bewegingen bij andere wapenen, waarbij de benaming der bewegingen in het Hollandsch is aangebragt, laten zich spoedig genoeg van zelven verklaren.

Mijne korte toelichting dan komt hierop neder.

Links	paréren	is	de	parade	quarte
Regts	»	»	»	»	tierce.
Laaglinks	»	»	»	»	demi-cercle.
Laagregts	»	»	»	»	octave.
Laagregts h. o.	»	»	»	»	seconde.
Hooglinks	»	»	»	»	prime.
Hoog regts	»	»	»	»	quinte.

Uit de lijn links (binnenzijde) stoot regts te brengen is: *dégagé à fond*. Deze stoot geschiedt dus uit de lijn *quarte* en uit de lijn regts, die *tierce* is (buitenzijdestelling). Uit de lijn laag links en laag regts blijven gekommandeerd: *dégagé à fond, en garde parez tierce demi-cercle* of *octave*, naar gelang van de parade die

volgt om te paréren en zoo kommandere men, in plaats van: *en garde* enz.: «opstaan, regts, laag, links, pareer» enz. — De schijn regts, regts stoot links, uitval! en omgekeerd is het bekende *Un*, *deux à fond*; — de schijn regts en links stoot regts uitval! en omgekeerd, is het: bekende: *un*, *deux*, *trois à fond*; — de in den kring schijnstoot regts, stoot regts uitval! is de *deux tours d'épée à fond*; — de tweemaal schijnstoot regts, de eerste in den kring stoot links uitval! en omgekeerd is de *deux tours d'épée dégagés à fond*; — de lage stoot uitval! is *seconde à fond*; — de schijn omlaag stoot regts uitval is *feinte seconde tierce à fond*; — de schijn omlaag schijn regts lage stoot uitval! is de *feinte seconde tierce seconde à fond*; — over heen uitval: *coupé à fond*; — tweemaal overheen uitval: *deux coupé à fond*; — overheen stoot links uitval is *un coupé dégagé à fond*. En zoo vervolgens ziet men naar hetgeen boven gezegd is, want in de bedoeling van de Hollandsche lessen volgt nu: *un coupé*, *un*, *deux*, *un coupé*, *un*, *deux*, *trois*, *un coupé*, *deux tours à fond*.

Links omhalen, stoot regts uitval! is *un coupé travers à fond*; links omhalen schijnregts lage stoot uitval! is *un coupé travers* in schijn (*feint*) *seconde à fond*; — kring paréren wil zeggen: *contre-parer*; — tweemaal schijnstoot regts, de eerste in den kring schijnstoot links en regts, stoot links, uitval! beteekent: *deux tours d'épée*, *un*, *deux*, *trois à fond*, ook wel eens uitgedrukt door: *deux tours d'épée*, *demi-cercle*, *octave*, *quarte à fond*.

Zietdaar nuttige wenken voor hen die de Hollandsche en evenzeer voor degenen die de Fransche lessen beoefenen. Ik hoop dat het ter bevordering van de *Hollandsche* lessen moge dienen en dat zij, die de Fransche alléén beoefenen, zich met beiden bekend mogen maken.

M. R.

KORTE INHOUD.

Bladz.

Eerste afdeeling. De gedachten van den schermer en van hem die onderwijs in het schermen erlangt. — De daaruit voortvloeijende eenzijdige bewegingen en hare nadeelige gevolgen voor de verdediging en het treffen . . . . 1—18

Tweede afdeeling. *1ste gedeelte.* Inleiding voor de lessen (sabel-) en opmerkingen betrekkelijk deze oefeningen . . . . 19—22

Tweede afdeeling, *2de gedeelte.* Lessen voor den sabel, zooals die bij land- en zeemagt in gebruik zijn, zoowel als op dag- en avondscholen enz. 23—32

Derde afdeeling, *1ste gedeelte.* Onmisbare handleiding ten dienste van de praktijk (het trekken met den sabel) . . . . 33—40

Derde afdeeling, *2de gedeelte.* De praktijk.— Het trekken, verdedigen en treffen zelf. Sabel-kolonnes, alsmede regelen voor den wedstrijd. . . . . . 41—95

Vierde afdeeling. *De degen.*

Bladz.

I. Een woord over het belang van de daaraan verbonden ligchaams-oefeningen . . . . . . 96—99
II. De degen-oefeningen, theoretisch en practisch beschreven. . . . . 99—107
III. Het salut in verbinding met uitvallen, stooten en paraden (de muur) . . . . 107—109
IV. Het salut vóór het trekken 110
V. De degen-lessen . . . . 111—129
VI. Opmerkingen aangaande deze lessen . . . 129—131
VII. Voorloopige opmerkingen nopens de praktijk. Inleiding tot het trekken, alsmede de regelen van den wedstrijd . . . . 131—168

Vijfde afdeeling. De bajonet-vechtkunst. . 169—194
De wedstrijd op de bajonet voor de infanterie. . . 194—195
Lessen voor de bajonet-vechtkunst . . . . 195—202

Zesde afdeeling. — *Korte en lange stok.*

I. De korte stok, theoretisch en praktisch beschreven. 203—221
II. De carrés voor den langen stok . . . . 221—229
III. *De lange stok, theoretisch en practisch beschreven.*
a. Inleiding tot de lessen . . . . 229—232
b. De lessen . . . . 232—242
c. Inleiding voor het trekken. . . . . 242—246
d. Nadere inleiding voor het trekken (de praktijk) . 247—256

Toelichtende aanmerkingen.

I. De sabel . . . . 256—259
II. De degen . . . . 259—262
III. De korte stok . . . . 262—263

Bladz.

IV. De lange stok . . . . 263—264

V. Het geweer (bajonet-vechtkunst) . . . . . 265—267

VI. Algemeene toelichtingen *voor alle wapenen* betrekkelijk het naslaan en hinderen . . . . 267—272

Slotwoord . . . . 273—276

[De in dit werk beschreven lessen zijn slechts eene voor het onderwijs noodzakelijke uitbreiding en verbetering van het bestaande reglement.]

VERBETERING.

Op blz. 177, 1ste en 2de regels v. b. *staat:* «spoediger vuren, bij de methode» enz., *lees:* «spoediger vuren *dan* bij de methode» enz.

EERSTE AFDEELING.

—

Onmisbaar voor de praktijk (het trekken).

—

De gedachten van den schermer en van hem die onderwijs in het schermen erlangt. — De daaruit voortvloeijende eenzijdige bewegingen en hare nadeelige gevolgen voor de verdediging en het treffen.

De gedachten van den schermer!

De uitdrukking zal velen vreemd toeschijnen; welligt bij sommigen afkeuring wekken.

Toch is het proefondervindelijk bewezen dat bij het schermen, afgescheiden van moed en kracht, de beoordeeling van de gedachten der tegenpartij groote voordeelen oplevert in 't belang der overwinning.

Daarbij is het vooral opmerkelijk dat men de tegenpartij de gedachte moet inboezemen, waarmede zij zich in een onbewaakt oogenblik moet bezig houden. Men neme te dien opzigte bovendien altijd eene omgekeerde orde in acht. Dat wil zeggen: de tegenpartij moet de gedachte kunnen bevroeden van hare partij, ten einde op die wijze eene wederkeerige wisseling van gedachten plaats hebbe.

Hij, die alléén gedreven door zijne natuurdriften, den sabel handteert, zal zeker de overwinning niet behalen op den schermer die in den door mij bedoelden zin werkt, al ware deze laatste zelfs met minder krachten begaafd dan hij die alléén werktuigelijk schermt. Het spreekt van zelf dat moed in beiden vereischt wordt. Hij die moed mist, is zeker verloren. Maar ik zeg: de schermer die zelfs weinig geoefend is, indien hij slechts de gedachten kent van de tegenpartij, zal overwinnaar worden op hem die gedachteloos daarheên werkt, al ware de laatste eens zoo goed geoefend.

Gedachteloos! zal men uitroepen. Wie is of werkt gedachteloos?

Mijn antwoord is gereed.

Hij, die zijn verkeerden oogenlust voedsel geeft; die de voor hem opengestelde plaatsen, welke een geoefend schermer alligt opzettelijk bloot geeft, aanvalt en slechts gehoor schenkt aan zijne natuurdriften, — een zoodanige kan, wat het sabelschermen betreft, gedachteloos genoemd worden en hij zal verliezer zijn van elke partij.

Hij, die langdurige oefeningen heeft ondergaan en dáárop zoowel als op zijne krachten kan vertrouwen, bevindt zich voorzeker in eene voordeelige positie. Toch, als de sluijer der verborgen gedachten van de tegenpartij voor hem niet opgeligt is, zullen langdurige oefeningen of krachten niets vermogen tegen hem die in den door mij bedoelden zin werkzaam is. Wanneer een zoodanige zal weten te beoordeelen of zijne tegenpartij verkeerd zal treffen of paréren; indien hij in hem kan denken een te vroeg gekwetst eergevoel, dan zal dit zelfs den weinig geoefenden sabeltrekker kunnen staande houden tegenover hem die de door mij verlangde hoedanigheden mist, evenzeer als tegenover hem, die niet geleerd heeft den natuurstaat te beoordeelen van de tegenpartij.

Gaat dus kennis van elkanders gedachten gepaard aan kracht en moed, dan zal het sabeltrekken inderdaad een schoon en een vol spel worden; een tournooi, dat partijen niet verbittert, maar veeleer vreugde geeft en dat zij zullen verlaten zonder eenig het minste gevoel van weêrwraak. Welke de beslissing in dat geval zij, onze vijand van zoo even wordt dan onze vriend.

De strijd tusschen twee zoodanige schermers zal echter langer duren dan de strijd die gevoerd wordt zonder het volgen van de door mij verlangde methode.

Nu wane men intusschen niet dat langdurige *oefeningen* door mij gering geschat worden. Het tegendeel is wáár. Evenmin als ik de *kracht* ter zijde stel, wensch ik die oefeningen te missen. Beiden zijn onmisbaar. De vereischte hoedanigheden echter tegenover den in *alle* opzigten geoefende, beteekenen ieder voor zich weinig: de ondervinding heeft dit doen zien en leert het dagelijks nog.

Het is inderdaad zonderling bij het sabelschermen dat hij, die op langdurige oefening en kracht alléén steunt, verloren is en gelijk staat aan den zoodanige, die lang de lessen leert slaan en ze goed gekend heeft, of ze nog kent.

Maar men beproeve eens in hoever de door mij bedoelde schermer, die op langdurige oefening en kracht alléén steunt, beter werkt dan de minder geoefende.

Onderwijzers, gij hebt zelfs tot in de 3de afdeeling: *Sabellessen*, niet de helft van elke les gekommandeerd of de leerling slaat uw kommando vóór, niet omdat hij de theorie beter kent dan gij; neen, maar omdat hij de wendingen, die gij, voor de orde der les, vóór moest geven met uwen sabel, instinctmatig volgt. En als gij bij het slot van iedere les, 1ste afdeeling, kommandeert: «linkerwangslag zonder uitval!» of: «opstaan, pareer den linkerwangslag!» — gelooft niet dat hij zich over uwen wang noch over den

zijnen bekommeren zal! Als hij den sabel maar treft!

Men neme slechts de proef!

De minder geoefende zou althans wachten op het kommando!

Wij zullen de schuld voor deze feilen niet altijd op den leerling werpen. Immers in de acht lessen, die in de eerste afdeeling voorkomen, worden niet twee, soms niet ééne van dergelijke grove fouten gecorrigeerd, alleen omdat zij niet bemerkt worden. En dit is het geval met vele paraden, alsof beiden naar elkander getrokken worden door een magnetischen stroom.

Directeuren in de schermzalen, eenmaal hierop opmerkzaam gemaakt, zullen gewis het bestaan van de door mij aangewezen grove feilen erkennen.

Wanneer men hier de aanmerking mogt maken dat ik te lang over dit punt uitweid, dan antwoord ik dat het van het grootste belang is om het door mij bedoelde nadeel in een helder licht te stellen.

Men zal toch zien dat een lessenslaander, gelijk ik op het oog heb, in de praktijk (het trekken) hetzelfde doet; dat hij, wel is waar, zich voornemen zal een ligchaamsdeel te treffen, maar dat het veelal, en inzonderheid bij den naslag, er op uitloopt dat hij naar den sabel slaat.

De weetgierige lezer beproeve het slechts. Hij behoeft volstrekt niet te paréren; hij plaatse den sabel aan zijne regter- of aan zijne linkerzijde; hij zette hem des noods op den grond en dan zal hij zien wat er gebeuren zal.

Men behoeft zich voorzeker, ook hier, evenmin als in andere zaken, aan overdrijving schuldig te maken; men moet slechts den middenweg weten te behouden. Hoe meer men den sabel weet verborgen te houden voor de tegenpartij, des te eerder zal deze de blootgestelde plaatsen aanvallen — iets wat men, wanneer men een misslag heeft

gemaakt, zeer goed doen kan, maar altijd ten deele. En toch zullen de oogen van de tegenpartij altijd zoeken naar den sabel van zijne partij.

De sabelschermer, die zich zoo maar laat medeslepen ten gevolge van gebrek aan wilskracht — en hij zal dat doen, hoezeer hij, door langdurige oefening, met kracht en vlugheid begaafd is —, die sabelschermer, zeg ik, denkt er slechts aan alle blootgestelde plaatsen aan te vallen, zonder te overwegen (waarvoor tijdruimte genoeg overig is) of de blootgestelde plaatsen met opzet of onwillens zijn open gesteld. Dit is al dadelijk een bewijs van ongeoefendheid te noemen, des te minder te vergeven daar zich tegenwoordig een beter licht over de schermkunst verspreidt. Want ziet, daar komt een andere schermer die óók de lessen doorloopen heeft, maar naar een goede methode (want het heet nog geen onderwijs alleen *de lessen* te geven en te nemen); die schermer heeft ook de praktijk — het trekken — beoefend, maar hij is minder vlug, minder krachtig, minder geoefend. Maar wat doet hij? Toepassingen maken, geheel afgeleid uit de weinige wilskracht die een mensch, vooral bij het schermen mist. Daarbij voegt hij de manier om niet hard te slaan.

Jammer dat die goede aanvallers door mingeoefende aanvallers, door de paraden (omdat zij anders niet treffen kunnen) heêngeslagen worden.

De goede schermer zoekt geen uitvlugten; hij loopt ook niet óp of weg, maar begrijpt dat hij sabel schermt en geen les in het overdreven loopen krijgt.

Vergeet men dat, dan wordt de ware methode weder opgeofferd aan de manier van een weglooper, die niet kan paréren en die dan nog zelf meent goed te hebben gehandeld. Dat is echter onedel werken en komt voort uit de gedachte: « ik wil treffen! ik wil paréren! » zonder dat men

er aan denkt dat de tegenpartij óók kan loopen; maar methode, eergevoel en pligt zeggen dezen: ik sta!

Neen, men kan gemakkelijker leeren verdedigen en aanvallen. Men trekke slechts partij van den verkeerden oogenlust, die altijd begeerig is den sabel van de tegenpartij te zien, al gaat hij ook 2 ellen buiten het ligchaamsdeel dat men treffen moet. De ware schermer is hierop bedacht. Hij weet (omdat hij de ware methode kent) dat zijne tegenpartij wel spierkracht genoeg bezit, maar geen voldoende wilskracht om tegen die groote verleiding der oogen te waken; ja, hij weet zelfs, dat als die eerste oogenlust voldaan is, die oogen zich dan zenuwachtig sluiten, zoodat men dan gemakkelijk den slag kan afwachten. In dat geval is het natuurlijk onedel te profiteren van de positie der tegenpartij, al wordt er geen pardon gevraagd.

Die min kalme strijder zal dan ontevreden op zich zelven zijn en met een stampvoet of eene dergelijke beweging moet men dan nog verontschuldigingen aanhooren, ofschoon die indruischen tegen de ware methode. De kalme strijder daarentegen, die naar eene goede methode heeft geleerd, behoudt daarbij zijne gewone gelaatstrekken en weet met ontsloten oogen den juisten slag te treffen.

Waaraan zal in zoodanig geval de min kalme strijder het eerst denken? Hij zal op nieuw zijn krachten beproeven. Soms komt hij daarvoor openlijk uit en tracht door uit te roepen: «ik wil!» «ik zal!» «ik moet!» te zegevieren en zich te bevredigen. Maar hij kan inderdaad niet. De natuurstaat, het ontstelde ligchaam beheerschen dan den wil. En welke zijn dan de gevolgen? Afgematheid, in- en uitwendig; te veel drift; op- en wegloopen; hard slaan; te strak de oogen vestigen; geheel onnoodige wendingen maken: ontevredenheid op zich zelven; het niet begrijpen of erkennen der waarheid; verwarring in gedachten. Kortom, het hoofd

wordt warm bij eene partij die 8 of 9 minuten duurt.

Zietdaar de gevolgen van onmethodisch werken. Volgt men daarentegen de ware methode, dan zal men veel langer volhouden; men treedt als overwinnaar uit het strijdperk en het ligchaam, in stede van afgemat te zijn, is versterkt. Of bij den min kalmen strijder die versterkende uitwerking wel zal bestaan, durf ik betwijfelen. Ja ik durf zelfs beweren dat hij zijne ligchaamskrachten zal hebben benadeeld.

Wanneer ik nu op al die fouten wijdloopig heb gewezen, dan was het ter waarschuwing aan mijne lezers, wie ik toeroep: herstelt u; het is nog niet te laat om nieuwe beginselen in toepassing te brengen; begeeft u niet naar de schermzaal om u te vermoeijen. Indien gij slechts gevoelt dat gij gewerkt hebt. Maar gij moet méér leeren dan u vlug en sterk te maken. Dàt alléén baat niets: in gemoede, het is zoo!

Wilt gij met goed gevolg leeren trekken, verdedigen en treffen; wilt gij tegelijkertijd werkzaam zijn ten behoeve van uw ligchaam; en daarbij behoorlijk, ja meesterlijk gebruik van den sabel leeren maken, op hetzelfde oogenblik dat gij u in kracht en vlugheid oefent, — leert dan kalm te zijn; houdt dat steeds in uwe gedachten.

Hebt gij ook, bij de tot hiertoe gevolgde slechte methode geleerd, met de linkerhand te schermen? Ik betwijfel het. Maar ik hoop toch dat gij het gebruik van den linkerarm nooit ter uwer verontschuldiging voor een misslag zult hebben aangevoerd, als zou de linkerarm niet in staat zijn met vrucht aan te vallen. Wel degelijk is dit het geval, indien men dat gebruik van den linkerarm slechts niet als eene verontschuldiging: « ja het was maar links » aanvoert. Dan gaat het bij den minsten tegenspoed maar weder regts: en verloren is de oefening dan voor dien arm.

Alzoo, het bewaren van de noodige kalmte, dat is dat

men blijve als in het gewone leven, is niet alleen onmisbaar voor het verdedigen en treffen; maar men is zonder dat niet in staat tot het goed behandelen van den sabel.

Veel is er op te merken, vooral bij de eerste leiding, zoowel in woord als in de les die de leerling ontvangt, als hij voor de eerste maal de schermzaal bezoekt. Deze en de eenige volgende keeren zullen vooral veel er toe afdoen om hem tot een goeden schermer, wapenbeoefenaar te maken.

Het is noodig dat men zich van de denkbeelden die ik ontwikkel, alvorens ik de eigenlijke behandeling van den sabel beschrijf, wel doordringe en daarvan partij trekke.

Ik neem in mijne gedachten de leiding over van een knaap van 8, 9 of 10 jaren, die veel van schermen heeft hooren spreken en daarin wenscht geoefend te worden, na daartoe verkregen vergunning van ouders of voogden. De leiding van dien gefingeerden knaap wensch ik toe te passen op en te toetsen aan de vele verkeerde begrippen die nog omtrent de schermkunst bestaan, ten einde zoodoende mijne denkbeelden duidelijker te kunnen voorstellen.

Zoo wijs ik er dan nogmaals op dat het: « ik *wil* treffen! » dat het: «ik wil paréren! » voortvloeijende uit een misplaatst eergevoel enz. doet missen wanneer men aanvalt, en doet treffen wanneer men wil paréren (verdedigen). Dit is ook hier gelijk bij elk spel het geval, waarbij men zich in 't hoofd gezet heeft dat men wil winnen; daar doet ook te veel geestdrift ligt verliezen, omdat het geregeld denken, waar dat noodig is, te zeer belemmerd wordt. Men vermijde veeleer zooveel mogelijk die natuurlijke neigingen, die, ondanks ons zelven, den wil beheerschen. Men blijve natuurlijk èn in de oogen èn in het gelaat, maar wende, draaije en keere den sabel kunstmatig met eene vlugheid die zelfs den

geoefende vrees inboezemt. Ik kom hierop later terug. Men zal dan meesterlijk in elk spel (partij) overwinnaar zijn.

Het lijdt toch geen twijfel of zoolang de gedachten, hetzij van den min- of den veel gevorderde in jaren, slechts geleid worden door de driften welke hem ten allen tijde eigen zijn bij het spel of het schermen, dat hij dan de behoorlijke kennis van het spel — en dan voornamelijk bij het wèl behandelen van den sabel — mist.

De mensch, van welk geslacht of van welken ouderdom hij ook zij, allen, of althans verreweg de meesten, maken zich schuldig aan gemis van zelfbeheersching; en is dat in vele opzigten schadelijk: bij het sabelschermen, ja voor de geheele schermkunst is dat zóó nadeelig dat het met één woord onmogelijk is niet alleen eenige ontspanning in de wapenoefening te vinden, maar ook om zich te verdedigen of anderen te treffen. Bovendien worden de ligchaamskrachten daarbij grootelijks benadeeld en wordt de harmonie gemist die de schermkunst in ligchaam, ziel en geest moet brengen.

Men vrage, bij de lezing dezer regelen, zich zelven slechts af of niet hetgeen ik verlang bij het sabelschermen onmisbaar is. Men zal het tevens beamen wanneer ik zeg dat, ook afgescheiden van het schermen, een jongeling van zijne jeugd af behoorlijk moet worden geleid en dat dan de door mij verlangde leiding in de schermkunst in de gebreken kan voorzien die de opvoeding nog heeft laten bestaan.

Wanneer men met vrucht een jongeling de schermkunst wil doen beoefenen, behoort hij, zelfs alvorens hij daarin eenige opleiding ontvangt, in zijne gedachten zich daarmede gemeen te maken. Dat is dáárom zeer mogelijk, omdat persoonlijk voor den knaap eene reden van blijdschap ligt in het bewustzijn dat hij, bij al wat hij leert, ook onderrigt zal ontvangen in den wapenhandel.

De jongeling intusschen die de schermkunst aanvankelijk met den degen wil beoefenen — of soms, en zelfs veelal, maar dadelijk den korten of langen stok of den sabel wil handteren — die jongeling wil de schermkunst, waarmede zijne gedachten nu eenmaal vervuld zijn, *spoedig* kennen en, alvorens hij het werken met den degen behoorlijk beoefend heeft, op den sabel gaan leeren en dadelijk de kunst *kennen*.

Kennen, dat is voorzeker zeer gemakkelijk; en dat woord is voor menigeen reeds voldoende, maar in 't oog van min kundigen *kent* men het zoo spoedig.

Wij nemen intusschen aan dat de bedoelde jongeling het onderwijs reeds heeft aangevangen en op de schermschool is. Zijne wenschen zijn dan vervuld; en hij bevindt zich bij den leermeester, geheel uitgerust en vervuld met genoegen. Hij is blijkbaar krachtig en in zijn oog met moed en kalmte vervuld, terwijl hij meent reeds al de eigenschappen te bezitten, die de schermkunst nog in hem ontwikkelen moet.

Wat is er nu te doen met zoodanigen leerling? En wanneer wij van leerling spreken, dan merken wij hierbij op nieuw op dat verreweg ook de meeste oudere personen, wanneer zij de schermkunst gaan leeren, met dergelijke fouten behebt zijn.

Wat is er nu te doen, vroeg ik, met zoodanigen leerling? In de eerste plaats is het noodig zijne gedachten te leeren kennen. Men onderzoekt, zonder hem zelven daarvan te doen blijken, waaróm hij zich wil gaan oefenen in den wapenhandel. Om zich te leeren verdedigen? Voor zijn genoegen alléén? Of om de daarin gelegen heilzame ligchaamsoefening? Of wel om sommige of allen dier redenen te zamen?

Misschien om andere redenen die door den onderwijzer

min wenschelijk geacht worden. In zoodanig geval make men niet te veel aanmerkingen. Men zie dan niet voorbij dat wij zelven het scherm-onderwijs leerden kennen in een tijd, toen het zijne grootste ontwikkeling nog te gemoet zag, door vele oorzaken — hier nu niet in het breede op te sommen — die toen nog in het verborgen lagen, ten nadeele van de beoefenaren en niet het allerminst van de kunst. Men bedenke dan hoe lang men zelf in het duister heeft gewroet. Men bedenke dan dat men thans, nu een helderder licht over de schermkunst schijnt en zijne ontwikkeling met rassche schreden vooruit gaat, zelfs tot de erkenning moet komen dat wij destijds, vergeleken met nu, min kundig waren. Ik herinner mij zelf dat ik ter schole kwam, met denkbeelden bezield wier toepassing de kunst en het ligchaam beiden benadeelen.

Alzoo, welke denkbeelden de nieuwe leerling koestere, men duide het hem niet ten kwade; men houde slechts in 't oog dat hij wil leeren en leide hem dienovereenkomstig naar den tijdgeest en naar onzen pligt.

Die pligt is: edeler doel bij hem op te wekken dan een eenvoudig denkbeeld: « ik wil kunnen schermen »; hij moet weten dat de schermkunst een sieraad voor den man is; hij behoort het bewustzijn te hebben dat de Staat een krachtigen steun in hem kan vinden, wanneer hij eenmaal ouder zal zijn geworden.

Men behoort ook niet over 't hoofd te zien dat de onderwijzer in den leerling moet trachten te onderscheiden of hij onrustig van aard, dan wel kalm van nature is; of hij al dan niet vlugheid bezit; of hij sterk is dan wel zwak; of het zenuwgestel spoedig, te snel, dan wel regelmatig wordt opgewekt; of hij snel van begrip is of stomp van hoofd. In 't bijzonder is ook op de bouworde van het ligchaam te letten; op dit punt zij zelfs de meeste aandacht gevestigd.

Een en ander moet de onderwijzer niet door vragen aan den leerling te weten komen, maar bij het onderwijs-zelf weten in te zien.

Zóó allengs ontwikkele men den knaap en beginne met hem eenige vóór- en floret-oefeningen te doen ondergaan, zijnde dit de beste voorbereiding voor het handteren van den sabel. Het is goed dat de leerling de bekwaamheden van prevôt bezitte alvorens tot de behandeling van den sabel worde overgegaan.

In de 2de en 3de afdeeling, 1de en 2de gedeelte, ontwikkelen wij nader welke de beginselen zijn tot vorming van een goeden sabelschermer, afgescheiden van het hiervoren aangevoerde, terwijl wij voorts in de lessen die voor den degen bepaald zijn, hieromtrent nader onze meening zullen toelichten.

Maar wij herinneren dat hetgeen tot nu toe door ons werd in 't midden gebragt, de eerste en voornaamste vereischten doen kennen voor de vorming van den leerling en de behandeling van den sabel.

In onze gedachten de leiding van den door mij gefingeerden knaap volgende, zullen wij er niet op letten hoe veel tijd intusschen met de vorming van den leerling is verstreken, daar de bepaling daarvan geheel van zijn begripsvermogen afhankelijk moet worden gesteld.

Wij zullen aannemen dat de 2de afdeeling geheel in zijn magt is, zoowel als het 1de gedeelte der 3de afdeeling van dit werk.

Wij merken hierbij nog op dat wij in onze verbeelding wel voor ons hebben een nog jeugdigen knaap, maar dat de door ons gestelde regelen evenzeer hare toepassing vinden op vele jongelingen, ook bijvoorbeeld van 12, 17, 20, ja zelfs op jonge mannen van 25 jaren en op mannen van gevorderden leeftijd die het eerste onderwijs in het schermen met den sabel ontvangen of wenschen te ontvangen, met dat onderscheid dat de laatsten, uit den aard der

zaak, reeds vele voordeelen hebben boven den jongeling.

Deze staat bovendien in dat opzigt ten achter, omdat hij het gewigt van het hem geschonken onderwijs niet op zijne regte waarde weet te schatten. Dit mag inderdaad een groot nadeel heeten, omdat het van veel invloed is op het onderwijs, waaraan ook de storing van de orde veel afbreuk doet.

Wij stellen nu dat de door ons gefingeerde jongeling het zóóver heeft gebragt dat hij het masker gaat gebruiken.

Nu heeft men er in de eerste plaats op te letten of het karakter en de spanning van de zenuwen in dezelfde sterke mate blijven opgevoerd als bij de lessen. Men spore den leerling daartoe aan. De onderwijzer houde daarbij tevens in 't oog dat het zeer zeldzaam is dat twee leerlingen in opgenoemd geval verkeerende, zich op gelijke wijze zullen ontwikkelen en dat vorenstaande bepaling van ouderdom nog tusschenruimte toelaat.

Ik acht mij dan ook verpligt hier op te merken dat ik knapen heb onderwijs gegeven totdat zij den leeftijd van jongelingen, ja bijna van mannen hadden bereikt, zoodat ik — en dat wel bij honderden van elken leeftijd — verreweg de meeste mijner leerlingen vier, vijf, zes, zeven, acht, tot elf achtereenvolgende jaren aan mijn onderwijs verbonden zag, uit vrije beweging.

Wij nemen alzoo aan dat de aangeduide jaren zijn verloopen, die ik in beginsel hoog stel voor de bevordering van mijn werk. Hoog, zeg ik, omdat velen het onderwijs genieten in den ouderdom van 8 tot 12 jaren en sommigen zelfs van 7 jaren.

Ik bepale mij verder tot den maatstaf van 17 jaren. Men onderstelle dat de jongeling van dien leeftijd aan alle vereischten der ware methode voldoet, en dat men hem die, van zijne eerste opleiding af, geleerd heeft. Kalm, aannemend en gehoorzaam, zooals hij van zijn eerste opleiding af be-

hoorde te zijn, geleid naar eene goede methode, is het zeker dat hij den sabel goed behandelen zal, vlug, vaardig enz.

Men neme echter ook het omgekeerde aan, dat de jongeling nl. niet geleid is naar de door mij verlangde methode; dat hij alzoo driftig is, wrevelig, ongeduldig en voortvarend en zelfs niet vatbaar voor den noodigen invloed van een makker die naar de goede methode is opgeleid. In dat geval zal de onbuigzame leerling, al is de methode verder nog zoo goed, in 't vervolg niet al aan de vereischten kunnen voldoen.

Hoe in zoodanige omstandigheden te handelen? Het offer aan tijd en geld is eenmaal gebragt en de schermzaal is dan toch de meest geschikte plaats om den leerling de verkeerde eigenschappen en natuurdriften te ontwennen en af te leeren. Van U leerling, is het niet te denken dat gij, buiten het gebied van de schermkunst zoo kalm en zoo innemend, hier voor alle gematigdheid onvatbaar zoudt zijn.

Wij stellen U alzoo de vraag: hoe staat het met U bij andere spelen? Hoe was het in Uwe prille jeugd? Daaromtrent moet gij U openbaren en naar de raadgevingen Uws onderwijzers luisteren. Met Uwe verkeerde eigenschappen behebt, zoudt gij altijd leerling op den sabel heeten; terwijl anderen, al hebben zij geen examen afgelegd en al bezitten zij dus geen diploma, den sabel meesterlijk behandelen.

Dat wilt gij immers ook?

Uwe kameraden zelven noemen U driftig en dat heeft hun welligt jegens U eenige vrees ingeboezemd; maar verlangend zien die makkers er naar uit met U een partijtje sabel te trekken, want zij weten dat kalm te zijn en geduld te hebben bij de schermkunst in 't algemeen

en bij het sabel trekken in 't bijzonder eene schoone zaak is, die U de overwinning kan verzekeren.

Hebt gij niet gedacht, toen gij voor het eerst de schermzaal bezocht, dat men U zou uitrusten met masker, handschoenen enz., ja met alles wat tot beveiliging van een houw of stoot kon strekken; verbeeldet gij U niet den meester te kunnen treffen, te kunnen paréren?

Een openhartig antwoord op die vragen moet mij tot rigtsnoer strekken bij mijn onderwijs.

Er zijn er meer buiten U die, zonder inleiding voor de les, zonder inleiding voor het trekken, ten nadeele van hen zelven en tot meer, ja tot slooping van de kunst, trekken (praktijk) doen. De ontwikkeling der redenen waarom dit geschiedt is voor u van geene waarde; zij komen ter verantwoording van den onderwijzer.

Maar hebt gij zelf wel niet eens gedacht: ik zal toch wel leeren trekken zonder die lessen zoo naauwkeurig te kennen?

Gij verkeerdet dan evenwel in dwaling: de lessen, dat was voor u de inleiding vòòr de praktijk; dàt was voor *u* de uitrusting; dàt was *uwe* beveiliging voor een slag of stoot!

Inderdaad, zooals wij hier sprekende een leerling hebben ingeleid, hebben wij terug gegeven de gedachten van de meeste — vooral van de onmethodische — leerlingen, hunne zienswijze over het sabelschermen.

Mijns inziens is het goed dit na te gaan, zonder, zooals ik reeds zeide, er opzettelijk over in discours te treden, maar middelerwijl men het onderwijs zelf geeft.

Daarbij zal, wanneer de leerling in zijn onderwijzer ervaring erkent, dit veel bijdragen tot het vestigen eener betere overtuiging. Daarbij moet de uitdrukking van kalmte op het gelaat en bij de handeling van het sabeltrekken, in het bijzonder, bij het onderwijs voorzitten.

Evenwel zal eene vlugge behandeling, wending of flikkering van des onderwijzers sabel, bij den een achting en ijverzucht, ja strijdlust opwekken; terwijl bij den ander dezelfde manier van handelen de zenuwen in de hoogste mate zal doen spannen, de oogen zal doen sluiten enz. Men behoort zich dus veelal te regelen naar de trapsgewijze ontwikkeling die iedere sabeltrekker in 't bijzonder behoeft.

Bij sommige leerlingen gaat de verkeerde plaatsing der gedachten zóó ver dat zij den onderwijzer zelven niet vertrouwen en vrees voor hem koesteren: eigenschappen welke de slechts éénigzins physiologische onderwijzer spoedig zal kunnen ontdekken.

Mijne denkbeelden resumerende, zal het voor den lezer gemakkelijk zijn na te gaan welke vruchten voor de overwinning uit den kalmen strijd, naar de goede methode gevoerd, kunnen voortvloeijen; en welke zorgen, welk verdriet; hoe soms, verwondingen, ja zelfs de dood (in duël) veroorzaakt kunnen worden door eene driftige opvatting van den strijd.

De meer kalmere, in al de gevolgen zijner bewegingen, is, ik beken het, ook niet altijd te vertrouwen, maar hij zal zich toch aan zoovele verkeerdheden voor de kunst van het sabelschermen niet schuldig maken.

Vraagt men nu naar de onderscheiding tusschen meer of minder kalmte, dan antwoord ik dat die onderscheiding niet wel te geven is. Gebrek aan kalmte bv. ontstaat uit zoovele redenen, dat de ontvouwing daarvan op zich zelve eene zeer groote ruimte van ons bestek zou vorderen; evenzeer als de opsomming van de vereischten om kalm te blijven. Ik heb mij bovendien meer ten doel gesteld den gedachtenloop te ontwikkelen die het sabeltrekken vergezelt.

Trek ik te dien opzigte *mijne* gedachten zamen, dan komen zij hierop neder.

Een te vroeg gekwetst eergevoel; het « ik *wil* en ik *zal* trekken en verdedigen », te groote eigenliefde; te absolute zucht naar de overwinning, dat alles doet kleuren, staroogen, onnoodige bewegingen maken; het werkt de drift in de hand en doet verliezen. En later verwondert men zich zelven over de onjuiste opvatting die men van de schermkunst heeft gehad.

De 17jarige jongeling, dien ik eenige bladzijden te voren tot maatstaf heb genomen, denkt er anders over en is er beter aan toe; dezen kunnen wij gerust, in onze verbeelding ouder geworden en beter gevorderd beschouwen in het wel behandelen van den sabel; hij handteert dien meesterlijk en zijne kalmte zal hem gewis de overwinning schenken. Hij zal van die kalmte bij den strijd groote partij kunnen trekken bij al zijne betrekkingen in de maatschappij, omdat werkelijk de ware methode in de schermkunst een uitnemend hulpmiddel voor *onderwijs en opvoeding* mag heeten.

Wij zullen nu het eigenlijke strijdperk intreden, de praktijk gaan bespreken, het zoogenaamde gevecht (tweegevecht, assaut). Op de door mij aangeduide wijze dat strijdperk intredende, zal de leerling later nog zijn onderwijzer dank weten voor diens onderrigt.

Het schermen kan zijn òf spelen òf vechten, maar men kan zich wel verzekerd houden dat de spelende steeds den vechtende zal overwinnen, te meer daar men vechtende de kalmte niet behoudt die den speler eigen is.

Het is te betreuren dat de schermkunst nog door zoovelen met zekere minachting wordt begroet; dat zij die der zake onkundig zijn, het winnen en elke behendigheid list noemen.

Waarom?

Omdat zij zelven zich geen juist begrip kunnen vormen van al het edele dat de wapenoefening in zich bevat; omdat

zij niet beseffen wat het zeggen wil: moed en volharding in gevaar aan den dag te leggen.

List te noemen wat inderdaad behendigheid is, moet worden betreurd en het is dubbel te bejammeren wanneer dergelijke stellingen in openbare geschriften worden verkondigd, waarin de schermkunst beschouwd wordt in hare oppervlakkige gedaante, zooals zij is, niet zooals zij wezen moest.

Ik heb hier het oog op eene brochure, getiteld: «*Het Duel*,» (Utrecht bij C. van der Post Jr. 1865), die overigens zeer veel goeds bevat.

Maar hij die het sabelschermen inderdaad kan zeggen magtig te zijn, behoeft list noch bedrog om zijn doel te bereiken.

Nogmaals roep ik allen toe: kent u zelven, beproeft u zelven en houdt voor oogen dat *kalmte* steeds een eerste vereischte blijft. Men overwege met aandacht mijne (misschien voor ieder niet duidelijk) daarheen geworpen stellingen, om te trachten zich van de groote waarheid te overtuigen.

In zoover de eigenlijke practici minder aan deze mijne voorafgaande beschouwingen mogten hechten, beveel ik de overweging daarvan inzonderheid aan ter bevordering van de zoo nuttige zelf-oefeningen. Hetgeen ik overigens in de vorige bladzijden over de eigenlijke praktijk (het trekken) reeds mogt hebben gezegd, moet voor den practicus onmisbaar in verband worden gebragt met hetgeen voorkomt in het 2de gedeelte der 3de afdeeling van dit werk, wil men niet in de fout vervallen van zoovelen die, de théorie goed kennende, daarom in de praktijk nog verre van t'huis zijn.

TWEEDE AFDEELING. — 1ste GEDEELTE.

—

Inleiding voor de lessen.

De leerling geplaatst zijnde met de holte van den regtervoet tegen den linkerhiel, met het gevest van den sabel in de volle hand (regter- of linker-), met de punt op den grond geplaatst (twee palmen voor den voet die voor staat (1) [zie figuur I]; het scherp naar voren, — neemt men, op het daartoe gegeven kommando, de gevechtstelling aan, als voor den degen bepaald is, behalve dat de regter- of linkerhand op den rug geplaatst wordt. Het strekken van den duim op den rug van het gevest zij aanbevolen; — hierin hebben veelal afwijkingen plaats die de juiste afrigting om den sabel te besturen, belemmeren.

KOMMANDO.

De	slagen	naar	het	hoofd,	draaijen,	één!	herstel!
»	»	onder den arm,			»	één!	»
»	»	naar	den	linkerwang,	»	één!	»
»	»	»	»	regterwang,	»	één!	»
»	»	»	»	buik,	»	één!	»
»	»	»	»	de regterzijde	»	één!	»
»	»	»	»	de linkerdij,	»	één!	»
»	»	»	»	de regterdij,	»	één!	»
»	»	»	»	den linkervoet,	»	één!	»
»	»	»	»	den regterv.,	»	één!	»

(1) Dit geschiedt zoo als met meer bewegingen dienaangaande naar gelang men regts of links werkt.

Naar gelang krachten en goede uitvoering van den leerling deze oefeningen toelaten, worden zij volgehouden. Men wissele het af zóó dat de oefeningen regts en links plaats hebben. Bij de linksche bewegingen zal, voor eenige oefeningen, eene omgekeerde orde van kommando moeten in acht genomen worden. Men heeft nu den sabel van het hoofd tot aan den voet bij de verschillende draaijingen afgerigt; men keere dan terug van den voet tot aan het hoofd.

Opmerkingen betrekkelijk deze oefeningen.

A. Lette men er op dat de rigting voor de hoofdslagen juist zij. Veelal ziet men bedoelde draaijingen langs het hoofd regts en links geschieden, zoodat, wanneer men het hoofd mist, de schouder wordt getroffen en soms gaat men zelfs buiten den schouder.

B. De draaijingen onder den arm eischen, om het doel te bereiken, eene meer krachtige strekking van den arm dan die in A bedoeld. Men denke echter niet dat bij de hoofdslagen de armstrekkingen onnoodig zijn.

C. Bij de linker- en regter-wangslagen dient opgemerkt dat, als men den sabel achter het ligchaam omdraait, hij even hoog zij als dat hij vóór het ligchaam draait. Verder lette men hier op de juiste afrigting van het doel.

D. De buik-, regterzijde-, dij- en voetslagen worden bij de lessen zelden naar het gegeven kommando gemaakt. 1°. Valt de buikslag *soms* ter behoorlijker plaatse, maar veelal ter hoogte van de dij. 2°. Is datzelfde het geval met de zijde-slagen. 3°. Vallen de zijde-slagen meestal op de beenen en 4°. valt de voetslag veelal te hoog.

Met betrekking dier misslagen valt het volgende op te merken.

Het is gebleken — en nog velen, die aan het schermonderwijs deelnemen, zullen zich daarvan kunnen overtuigen — dat vele leerlingen door de regter- of (wanneer zij den sabel links gebruiken) de linkerzijde, alleen verstaan, zoowel bij den aanval als bij het paréren, alles wat aan de regter- of linkerzijde van het ligchaam is. Hierbij valt op te merken dat door de «zijde» bedoeld wordt te slaan het gedeelte tusschen den schouder en de heup; en dat door de «dij» bedoeld wordt het slaan tusschen de heup en de kniegewrichten.

De leerling, tot zoover geleid, zal nu kunnen overgaan tot het 2de gedeelte dezer afdeeling: «De lessen voor den sabel, zoo als deze bij de land- en zeemagt, op kost-, dag- en avondscholen enz. in gebruik zijn»; waarbij, evenzeer als bij de inleiding tot de lessen, herinnerd wordt aan de juiste afrigting van het ligchaamsdeel dat in de les gekommandeerd wordt.

Nog ééne aanmerking dienaangaande. De hoofdslagen worden dikwijls wel is waar op den sabel gedaan, maar soms 1 à 2 palmen buiten de rigting van het hoofd en zoo heeft dat ook met andere ligchaamsdeelen plaats, hetgeen in de praktijk meer nadeel zal toebrengen dan in de lessen of de inleiding daartoe. Want dan zullen de fouten eerst helder aan 't licht komen en bij den aanval èn bij de verdediging schadelijk werken.

Ook wanneer de sabellessen geslagen worden ziet men te veel dat de leerling altijd geneigd is den sabel van den onderwijzer met zijn sabel te gemoet te komen, als deze aanvalt. Zelden wordt deze fout opgemerkt en bijna nooit verbeterd.

De leerling komt ook niet altijd goed over en valt niet goed uit. Als hij den sabel maar raakt, denkt hij dat het gekommandeerde ligchaamsdeel getroffen zou zijn, zoo de onderwijzer niet gepareerd had. Dit is echter niet het geval.

De onderwijzer brenge, als hij den een of anderen slag kommandeert, den sabel geheel op zijde en hij zal zien dat de leerling niets zal raken. Dringt hij er dan op aan dat de leerling hem treffe, dan zal hij eerst tot antwoord krijgen: «ik wil u niet of ik zal u niet zeer slaan.» De leerling schijnt niet te weten dat hij niet zeer kàn slaan.

Bij de vordering der lessen zal het noodig worden dat de onderwijzer sterker aanvalt omdat het paréren den leerling dan moeijelijker wordt.

Ten einde het straks bedoelde niet treffen of niet raken te bevorderen, moeten de slagen die hij toebrengt, niet altijd gepareerd worden, ten einde hij zóó leere treffen en paréren.

Door eindelijk zelf vlugge bewegingen in de lessen aan te nemen, zal de leerling tot navolging opgewekt worden; en hij ten laatste zelf over zijne vlugheid verbaasd staan. Men zie echter toe dat die bewegingen trapsgewijs (even als bij de beginselen der praktijk) worden ontwikkeld. Anders zou men vele leerlingen voor altijd bederven, door hen voor altijd schrikachtig gemaakt te hebben bij de minste flikkering van den sabel.

Die snelle bewegingen zullen vooral nadeelig zijn voor hen, wier zenuwgestel te sterk geprikkeld is; die te kleinzeerig zijn; die, door het met geweld willen paréren, te spoedig hun geregeld denkvermogen verliezen; eindelijk voor hen die nog niet ver genoeg gevorderd zijn om alle de drie afdeelingen van de hier volgende lessen te hebben doorloopen.

Het voorafgaande zal gewis bij het nemen van proefoefeningen waarheid blijken te zijn en het nadeelige der door mij aangewezen feilen zal in de praktijk voldingend uitkomen.

TWEEDE AFDEELING. — 2de GEDEELTE.

—

Lessen voor den sabel, zoo als die bij land- en zeemagt in gebruik zijn, zoowel als op dag- en avondscholen enz. (1).

De leerling zal aanvankelijk geen 8 lessen slaan, zonder middelerwijl eerst rust te nemen. Maar het hangt geheel en al af van de persoonlijkheid des leerlings en van zijne ligchaamsgesteldheid, om te bepalen wanneer er gerust moet worden. Men behoort dus een zekeren maatstaf aan te nemen. In de hierna volgende lessen heb ik bepaald om de 8 lessen rust te nemen (bij de 1ste en 2de afdeeling); wij zullen, om het goede dat het voor zich heeft, dit zoo laten.

De onderwijzers zullen overigens wel weten hoe zij ten deze hebben te handelen. Wanneer de lessen echter eenmaal eenigzins gevorderd zijn, is het van veel belang voor de praktijk dat men den leerling oefene in het lang volhouden zonder rust. Evenmin als men den leerling te veel moet vermoeijen, evenzeer moet men het te spoedig laten rusten vermijden.

Ik zou in overweging geven:

a. 8ste les, 1ste afd., laatste gedeelte, te kommanderen,

---

(1) Uitgave 1861, bij de Erven DOORMAN, te 's Gravenhage; thans in dit werk ingelascht.

in plaats van: « opstaan, pareer den linkerwang, slag! » hetgeen staat 8ste les, 2de afdeeling;

b. voor de 8ste les, 2de afd. te kommanderen als vermeld is 2de les, 3de afdeeling;

c. bij de laatste les, 3de afd., te kommanderen *rust* en te eindigen als vermeld is 4de les, 1ste afdeeling;

d. bij het eindigen van elke les 3de afd., is het hoogst wenschelijk dat daarachter geplaatst werd: « gevechtstelling! » of bij inleiding (zie art. 4 laatste regel van het bestaand reglement) te plaatsen, dat bij het einde van elke les 3de afd. dit niet van toepassing is.

Iedere onderwijzer ondervindt dat dit laatste bv. nog al zorg geeft, omdat de leerling in dat geval altijd (althans geruimen tijd) den voet blijft achter trekken.

Het is tevens gebleken dat, bij goed geleid kommando (maar dit is altijd van toepassing op het laatste gedeelte van iedere les in de 3de afdeeling; de eerste les 3de afd. maakt hierop eene uitzondering, doch het woord « gevechtstelling » was ook daar dienstig) ik zeg dat het kommanderen: « opstaan, pareer schijnslag naar den linkerwang en den slag naar de regterzijde! — gevechtstelling! », — zeer dienstig is, omdat de leerling dan zeer spoedig het achtertrekken van den voet laten zal.

Ik laat hier nu de lessen volgen:

DE SABEL.

Het onderwijs is verdeeld in drie Afdeelingen.
Elke Afdeeling bevat acht Lessen.

Eerste Afdeeling.

—

Stelling Binnenzijde.

EERSTE LES.

Slag naar het hoofd = uitval!
Opstaan — pareer den linker = wangslag!
Slag naar de regterdij = uitval!
Opstaan — pareer den slag naar = het hoofd!
Linker = wangslag (zonder uitval)!

TWEEDE LES.

Schijnslag onder den arm, slag naar het hoofd = uitval!
Opstaan — pareer den linker = wangslag!
Slag naar de regterdij = uitval!
Opstaan — pareer den slag naar = het hoofd!
Linker = wangslag (zonder uitval)!

DERDE LES.

Schijnslag naar het hoofd; slag naar het hoofd = uitval!
Opstaan — pareer den schijnslag naar de linkerwang en den regter = wangslag!
Schijnslag naar de linkerdij, slag naar de regterdij = uitval!
Opstaan — pareer den slag naar = het hoofd!
Linker = wangslag (zonder uitval)!

VIERDE LES.

Schijnslag naar de regterwang, slag naar den buik = uitval!

Opstaan — pareer den schijnslag naar het hoofd en den slag naar = de regterdij!

Slag naar het hoofd = uitval!

Opstaan — pareer den linker = wangslag!

VIJFDE LES.

Schijnslag naar de regter- en linkerwang, slag naar de zijde = uitval!

Opstaan — pareer den schijnslag naar het hoofd en den slag naar = de regterdij!

Slag naar het hoofd = uitval!

Opstaan — pareer den linker = wangslag!

ZESDE LES.

Schijnslag naar de regter- en linkerwang en naar de zijde, slag naar het hoofd = uitval!

Opstaan — pareer den schijnslag naar de linkerwang en den regter = wangslag.

Schijnslag naar de regterdij, slag naar het hoofd = uitval!

Opstaan — pareer den linker = wangslag!

ZEVENDE LES.

Slag naar den voet — uitval, pareer den slag naar = het hoofd!

Opstaan — pareer den schijnslag naar de linkerwang en naar de regterdij en den slag naar = het hoofd!

Linker = wangslag (zonder uitval)!

ACHTSTE LES.

Een dubbele pas voorwaarts, schijnslag naar de regter- en linkerwang, slag naar den arm = uitval!

Een dubbele pas achterwaarts, pareer den schijnslag naar de linkerwang en den slag naar = de regterdij!

Slag naar het hoofd = uitval!

Opstaan — pareer den linker = wangslag!

De dubbele pas voorwaarts wordt uitgevoerd, door den linkervoet, welke achter staat, vóór den regter te brengen en dezen laatsten weder vóór den linker te plaatsen; bij den dubbelen pas achterwaarts handelt men omgekeerd.

Rust.

Tweede Afdeeling.

—

Stelling buitenzijde.

—

EERSTE LES.

Slag naar het hoofd = uitval!

Opstaan — pareer den linker = wangslag!

Slag naar de regterdij = uitval!

Opstaan — pareer den slag naar = het hoofd!

Schijnslag naar de linkerwang, regter = wangslag (zonder uitval)!

TWEEDE LES.

Schijnslag naar de linkerwang, regter wangslag = uitval!

Opstaan — pareer den slag naar = het hoofd!

Slag naar de regterdij = uitval!

Opstaan — pareer den slag naar = het hoofd.

Schijnslag naar de linkerwang, regter = wangslag (zonder uitval)!

DERDE LES.

Schijnslag naar de linkerwang, slag naar de zijde = uitval!

Opstaan = pareer den schijnslag naar het hoofd en den slag naar = de regterdij!

Slag naar het hoofd = uitval!

Opstaan — pareer den schijnslag naar de linkerwang en den regter = wangslag!

VIERDE LES.

Schijnslag naar de linkerwang en naar de zijde, slag naar het hoofd = uitval!

Opstaan — pareer den schijnslag naar de linkerwang en den slag naar = de regterdij!

Slag naar het hoofd = uitval!

Opstaan — pareer den schijnslag naar de linkerwang en den regter = wangslag!

VIJFDE LES.

Schijnstoot naar den buik, slàg naar het hoofd = uitval!

Opstaan — pareer den schijnslag naar de linkerwang en den slag naar = de regterdij!

Slag naar het hoofd = uitval!

Opstaan — pareer den schijnslag naar de linkerwang en den regter = wangslag!

ZESDE LES.

Schijnstoot naar den buik, schijnslag naar het hoofd, stoot naar den buik = uitval!

Opstaan — pareer den schijnslag naar het hoofd en den slag naar = de regterdij!

Slag naar het hoofd = uitval!

Opstaan — pareer den schijnslag naar de linkerwang en den regter wangslag!

ZEVENDE LES.

Schijnslag naar de linker- en regterwang, slag naar den buik = uitval!

Opstaan — pareer den schijnslag naar het hoofd en den slag naar = de regterdij!

Slag naar het hoofd = uitval!

Opstaan — pareer den schijnslag naar de linkerwang en den regter = wangslag!

ACHTSTE LES.

Schijnslag onder den arm en naar het hoofd, slag naar den buik = uitval!

Opstaan — pareer den schijnslag naar het hoofd en den slag naar = de regterdij!

Slag naar het hoofd = uitval!

Opstaan — pareer den schijnslag naar de linkerwang en den regter = wangslag!

Rust.

Derde Afdeeling.

—

Stelling buitenzijde met de hand omgekeerd.

—

EERSTE LES.

Slag naar het hoofd = uitval!

Opstaan — pareer den linker = wangslag!

Slag naar de regterdij = uitval!

Opstaan — pareer den slag naar = het hoofd!

Schijnslag naar de linkerwang, slag naar = de regterzijde (zonder uitval)!

TWEEDE LES.

Slag naar den buik = uitval!

Opstaan = pareer den slag naar = het hoofd!

Slag naar den regtervoet — uitval, pareer den slag naar = het hoofd!

Opstaan — pareer den schijnslag naar den linkerwang en den slag naar = de regterzijde! gevechtstelling!

DERDE LES.

Schijnslag naar de linkerwang. slag naar de regterzijde = uitval!

Opstaan — pareer den schijnslag naar het hoofd en den slag naar = de regterdij!

Slag naar het hoofd = uitval!

Opstaan — pareer den schijnslag naar de linkerwang en den slag naar = de regterzijde! gevechtstelling!

VIERDE LES.

Schijnslag naar den buik, slag naar de regterzijde = uitval!

Opstaan — pareer den schijnslag naar het hoofd en den slag naar = de regterdij!

Slag naar het hoofd = uitval!

Opstaan — pareer den schijnslag naar de linkerwang en den slag naar = de regterzijde! gevechtstelling.

VIJFDE LES.

Schijnslag naar het hoofd en naar de regterzijde, slag naar den buik = uitval!

Opstaan — pareer den schijnslag naar het hoofd en den slag naar = de regterdij!

Slag naar het hoofd = uitval!

Opstaan — pareer den schijnslag naar de linkerwang en den slag naar = de regterzijde! gevechtstelling.

ZESDE LES.

Schijnslag naar den buik en naar de regterzijde, slag naar het hoofd = uitval!

Opstaan — pareer den schijnslag naar de linkerwang en den slag naar = de regterdij!

Slag naar het hoofd = uitval!

Opstaan — pareer den schijnslag naar de linkerwang en den slag naar = de regterzijde! gevechtstelling!

ZEVENDE LES.

Schijnslag naar den buik, naar de regterzijde en naar het hoofd, slag naar de regterdij = uitval!

Opstaan — pareer den schijnslag naar het hoofd en den slag naar = de regterdij!

Slag naar het hoofd = uitval!

Opstaan — pareer den schijnslag naar de linkerwang en den slag naar = de regterzijde! gevechtstelling!

ACHTSTE LES.

Schijnstoot links en regts, stoot links = uitval!

Opstaan — pareer den stoot = hoog links!

Schijnslag naar de regterdij, slag naar het hoofd = uitval!

Opstaan — pareer den schijnslag naar de linkerwang en den slag naar = de regterdij!

Slag naar het hoofd = uitval!

Opstaan — pareer den schijnslag naar de linkerwang en den slag naar = de regterzijde! gevechtstelling!

Rust.

DERDE AFDEELING. — 1ste GEDEELTE.

—

Onmisbare handleiding ten dienste van de praktijk (het trekken).

—

EERSTE LES.

1. Slag naar het hoofd, uitval!
2. Opstaan, pareer den linkerwangslag!
3. Slag naar de regterdij — uitval!
4. Opstaan, pareer den slag naar 't hoofd!
5. Linkerwangslag — uitval!
6. Opstaan, pareer den slag naar de regterdij!
7. Slag naar 't hoofd — uitval!
8. Opstaan, pareer den linkerwangslag!

TWEEDE LES.

In deze les worden dezelfde ligchaamsdeelen aangevallen en gepareerd als in de eerste les; het paréren blijft zich enkelvoudig, d. i. tot eenmaal bij elken aanval bepalen, daar het brengen van de slagen verdubbelt. Bijv.: schijnslag naar 't hoofd, slag naar 't hoofd, — uitval! In deze en verdere gevallen, in de lessen aangeduid, wordt de slag gebragt zooals de schijnslag aangeeft, d. i. in dezelfde rigting als de schijnslag naar 't hoofd nam.

Bij het « ter linkerzijde omhalen », wordt ook de slag ter linkerzijde omgehaald en nu ziet men uit de volgorde der eerste les wat weder moet worden gepareerd. De slag die door den tweeden aanvaller wordt gebragt, blijft weder dezelfde rigting volgen als de schijnslag; d. i. de sabel wordt tweemaal horizontaal over het hoofd gedraaid, naar den linkerwang van den eersten aanvaller gerigt, zoowel in schijn als in aanval.

Men zie vervolgens n° 3, eerste les; steeds tweemaal omhalen van dezelfde zijde waar men aanvangt; men begint bij deze lessen aan het hoofd, het einde is de linkerwang. Beide partijen zijn dan in gevechtstelling.

DERDE LES.

Dezelfde oefening drie maal; zie volgorde eerste les.

VIERDE LES.

Dezelfde oefening vier maal; zie volgorde eerste les.

Rust!

VIJFDE LES.

1. Schijnslag naar 't hoofd, slag naar 't hoofd; uitval!

2. Opstaan, pareer den schijnslag naar den linkerwang en den regterwang = wangslag!

3. Schijnslag naar de linkerdij, slag naar de regterdij, uitval!

4. Opstaan, pareer den schijnslag naar 't hoofd, en de slag naar 't hoofd.

5. Schijnslag linkerwang en regterwang, slag zonder uitval!

In n° 1 dezer les wordt de sabel in schijn ter linker-

zijde en bij den slag ter regterzijde omgehaald, even als in n° 4. Wat de overige nummers betreft, wordt het duidelijk dat de sabel bij de werkelijke slagen een andere wending moet nemen als in de vier eerste lessen bedoeld, omdat hier beide ligchaamsdeelen, zoowel de linker- als de regterzijde enz., moeten aangeduid of getroffen worden. Deze laatste aanmerking heeft geene betrekking tot den « slag naar 't hoofd! » omdat de slag op 't hoofd moet gebragt worden.

ZESDE LES.

Bij deze les worden dezelfde ligchaamsdeelen weder gepareerd en aangevallen als in de vijfde les; de stelling wordt in de lessen zes, zeven en acht naar de binnenzijde genomen; alzoo moet naar les vijf, zes en zeven gekommandeerd worden: « stelling binnenzijde! » (zie 1ste afd. 1ste les, sabellessen bl. 24 volgg.).

Bij deze eerste les zal weder voor elken aanval eene verdubbeling plaats hebben, zoodat bij den eersten aanval de sabel tweemaal ter linkerzijde (in schijn) en tweemaal ter regterzijde (waarvan één in schijn) naar 't hoofd wordt afgerigt. De laatste beweging is, als de vorengemelde, de werkelijke slag.

De tweede aanvaller verdubbelt ook weder zijne wangslagen en zwaait tweemalen den sabel horizontaal over zijn hoofd, naar den linkerwang afgerigt van den eersten aanvaller en tweemalen naar diens regterwang.

De laatste beweging is weder de werkelijke slag, waarbij men uitvalt en zoo gaat men vervolgens alle ligchaamsdeelen door, als in de 5de en voornamelijk in de 1ste les na te gaan is.

ZEVENDE LES.

Dezelfde oefeningen driemaal. Zie 5de les enz.

ACHTSTE LES.

Dezelfde oefeningen viermaal. Zie 5[de] les enz.

In deze les maakt A eerst 8 bewegingen naar het hoofd. B maakt ook 8 bewegingen en wel 4 naar den linkerwang en 4 naar den regterwang. Bij de laatste beweging wordt uitgevallen en die uitval gepareerd.

A maakt weder 8 bewegingen: 4 naar de linker- en 4 naar de regterdij. B doet gelijk A eerst deed en dan doet A weêr gelijk B deed. Rust!

Deze laatste oefeningen zullen moeijelijk schijnen, vooral in het begin; maar als men ze eenmaal met den leerling doorloopen heeft, behoeft hij niet meer te wachten op de kommando's. Hij kent dan de volgorde al zóó juist dat men, door enkel *marsch!* te kommanderen, deze oefening aanvangt en eindigt. Als men er slechts op let te kommanderen: «*eerste maal!*» Is dit goed geschied, dan gelast men: «*tweede maal!*» en zoo vervolgens tot viermalen toe. Men neme hierbij in aanmerking dat de leerling reeds inleidingslessen gehad heeft, zoodat de moeijelijkheid meer schijn dan in wezen bestaat. (1)

Bij al deze aanvallen zoowel als voor het paréren is aangenomen dat, even als bij de lessen 1de, 2de en 3de afd. bedoeld (blz. 24 volgg.) bij buikstooten en slagen; bij zijde-, dij- en voetslagen, de regtervoet achter den linker worde getrokken. Dat is voor het links schermen in omgekeerde orde.

NEGENDE LES.

Alle ligchaamsdeelen, die in meer genoemde lessen (blz.

(1) Het „eerste maal" of „tweede maal" kommanderen beteekent „eerste maal de slagen brengen!" „tweede maal" enz.

24 volgg.) bedoeld zijn, moet men den leerling afzonderlijk doen paréren. Dat wil zeggen: de onderwijzer moet vooraf waarschuwen waar hij zal aanvallen, en dat nu met meerdere vlugheid en kracht dan gewoonlijk, hetgeen men den leerling expresselijk moet onder 't oog brengen. Dit wordt vier- of vijfmalen herhaald, naar gelang men de oefening voldoende acht. Vóórdat hij nog tot eene nadere inleiding tot de praktijk zelve overgaat, moet men den leerling ook die zelfde ligchaamsdeelen leeren aanvallen.

Hier komt het voornamelijk aan: 1°. op het juist paréren: 2°. op het juist aanvallen; 3°. op het in nog sterker mate dan vroeger spoedig en vlug opstaan en aanvallen; 4°. op het vlugger behandelen van den sabel.

Men lette hierbij er op: 5°. of de leerling geneigd is na te slaan (te rispostéren); in dat geval hindere men hem daarin niet, zoo de parade (dat wil zeggen: zijn paréren) goed was.

Men geve 6°. er acht op of hij vrees voor den naslag (ripost) heeft, als hij eens aangevallen heeft. Is dat zoo, dan hindere men hem ook daarin niet, indien de uitval er geen schade door geleden heeft.

In 't bijzonder lette men er op 7°. of de natuurstaat bij hem niet in meerdere drift overgaat; 8°. of zijne zenuwen zich in geen hoogere mate spannen dan gewoonlijk; 9°. of de oogen in denzelfden toestand blijven; 10°. hem teregt te wijzen indien hij zich aan feilen te dien opzigte schuldig maakt.

.IENDE LES.

Derde stelling (zie de lessen op blz. 24 volgg. vermeld, 3de afdeeling 1ste les).

Onderwijzer en leerling in dezen stand geplaatst zijnde, begint de onderwijzer het eerst aan te vallen met de slagen «buikzijde.» Dat herhaalt hij 10 of 12 malen, naar gelang de leerling vooruitgaat om die slagen te leeren afweren. De leerling moet die tweeërlei slagen onophoudelijk blijven paréren, zoo hij kan. Niettegenstaande hij zal weten welke ligchaamsdeelen hij moet treffen, zal dit nog zoo gemakkelijk niet gaan. Aanvankelijk worden die slagen gepareerd met het regterbeen vóór, juist om ze te bemoeijelijken; later wordt het been achter getrokken. Eenmaal hierin geoefend zijnde, doet de leerling hetzelfde met den onderwijzer als deze met hem heeft gedaan. Op zijne beurt nl. brengt hij de slagen «buikzijde» toe.

ELFDE LES.

Hier laat men den leerling uit den zijdeslag spoedig naslaan (riposteren) naar het hoofd; en hem, nadat hij zelven den zijdeslag gebragt heeft, den naslag (ripost) paréren die op zijn hoofd gebragt wordt.

TWAALFDE LES.

De onderwijzer en de leerling plaatsen zich weder in de 3de stelling en beoefenen nu de slagen «buikzijde» en «hoofd.» Dit geschiedt weder zoovele malen als in les 10 bepaald is. Indien de leerling hierin weder goed geoefend is en de slagen alzoo juist weet te paréren, doet hij dezelfde aanvallen (buikzijde en hoofdslag) als de onderwijzer had gedaan, die ook hier weder het eerst had aangevallen.

DERTIENDE LES.

Stelling als boven. De onderwijzer brengt nu de slagen

buikzijde en hoofdzijde zoovele malen als in de tiende les bepaald is; en de leerling, hierin geoefend, brengt weder op zijne beurt dezelfde slagen toe, en blijft ook onophoudelijk paréren. De beweging van het regterbeen vóór of achter blijve ook voor de twaalfde en dertiende lessen vastgesteld. In de twaalfde les leere men den leerling verder naar den linkerwang terug slaan en leere hem dezen terugslag paréren. Is hij, gelijk in deze les is bepaald, aangevallen, dan late men hem den schijnslag naar 't hoofd, regterzijde, terug slaan en dien paréren. Is de leerling bijzonder vlug, dan kan hij voor den schijn slag nog een schijn meer gebruiken, bijv. hoofd, zijde, hoofd of hoofdzijde, buik enz.

Wat betreft de lessen tien tot en met dertien, als men die voor de eerste maal doorloopt is het niet noodig dat de aanvaller geheel uitvalle, gelijk later wèl geschieden moet; half uitvallen is hier voldoende, omdat dan voor hem die pareert de sabelbewegingen vlugger worden. Evenzoo is het voor den aanvaller. Later moet geheel uitgevallen worden, dan zal de vlugheid der bewegingen haar effect bij den uitval en het paréren doen blijken.

VEERTIENDE LES.

Indien alle lessen, op blz. 24 volgg. vermeld, in mindere of meerdere opzigten hare toepassing vinden bij het gebruik van het masker, dat is met de zevende les, 1ste afd., of met de tweede les, 3de afd., zeer weinig of in 't geheel niet het geval. Daarom is het noodzakelijk dat men bij de veertiende les den leerling hierin oefene. Figuur II geeft hieromtrent eenige verduidelijking.

VIJFTIENDE LES.

Afzonderlijke oefening voor het salut (den groet).

ZESTIENDE LES.

Hier laat men den leerling aanvallen, voor zooveel zijne eigen krachten dit toelaten (altijd echter nog zonder masker of handschoen, hoewel het gebruik der handschoenen hier niet bepaald is uitgesloten). De onderwijzer waarschuwt hierbij den leerling hetzelfde te zullen doen.

Men lette hierbij er op:

1°. den leerling door geene te vlugge sabelhouwen of schijnslagen te verschrikken om de redenen reeds vroeger aangestipt;

2°. hem hier vooral niet te spoedig na te slaan;

3°. ook dit van hem niet te eischen;

4°. dat hij niet òp- of wegloope;

5°. dat hij geene instinctieve bewegingen met den sabel make, die hij nooit geleerd heeft. Hierdoor zou hij talrijke onhandige wendingen maken of verkeerde stellingen innemen. Immers de leerling bevindt zich dan in eene geheel andere positie dan toen hij de lessen (op blz. 24 enz.) ontving, vooral als hij niet met kalmte onderwezen en geleid is.

DERDE AFDEELING. — 2de GEDEELTE.

—

De praktijk. — Het trekken, verdedigen en treffen zelf.

Is men eenmaal tot hier gevorderd, na de voorgaande lessen met vrucht beoefend te hebben, dan houd ik mij overtuigd dat ieder leerling even verlangend is het vervolg der lessen te bestuderen als het hem verheugt zoover te zijn gevorderd dat hij het masker kan gaan gebruiken.

Ik verwacht hier de opmerking dat in het voorgaande al veel gezegd is over het trekken (de praktijk). Dit is zoo. Toch is de verdere ontwikkeling niet overbodig en zeker niet voor den onmethodischen, slecht geleiden, sabelschermer. Immers, even als leerlingen wanen dat zij bij het schermen niets anders dan het trekken zelf behoeven te leeren, neemt de bedoelde schermer veelal dadelijk de toevlugt tot hetgeen over de praktijk gezegd is, terwijl het niet eenmaal voldoende is dadelijk de lessen op blz. 24 en volgende opgenomen, te leeren, maar daaraan nog vóóroefeningen moeten voorafgaan (1), terwijl men bovendien nog drie of vier weken de theorie behoort te bespreken. Daarvan zal men meer vrucht trekken dan wanneer men met de voorbereiding der lessen ten halve bekend is en den leerling het gebruik van het masker toelaat, vóór dat hij daartoe de bevoegdheid heeft. Ziet men dat

(1) Zie *de Schermkunst* 1863, ook in het *voorberigt* bedoeld.

voorbij, het zal toch niet baten; want men moet toch eindigen zich aan de methode te onderwerpen, omdat het spoedig blijken zal dat men niet bestand is tegenover de tegenpartij die zich de goede methode eigen gemaakt heeft.

—

Hetgeen voorafging en volgt is dienstig voor ieder die den sabel naar alle vereischten wil behandelen. Gaat men daarbij slechts ééne aanwijzing voorbij dan zal men den schakel uit den ketting verbreken en het geheel vernietigen om op nieuw van voren af aan te moeten beginnen. Zelfs zij, die de kunst reeds beoefend hebben, kunnen van de gegeven handleiding nog veel partij trekken. De pas beginnende sabelschermer zal natuurlijk mijne bedoelingen duidelijker leeren begrijpen dan hij, die het onderrigt nog voor de eerste maal moet ontvangen. Men zal (hoezeer deze methode meer speciaal op de behandeling van den sabel betrekking heeft) tevens leeren inzien dat op vele wapenen diezelfde methode ook in vele opzigten van toepassing is of gemaakt kan worden.

Het eigenlijk trekken: (praktijk, assaut enz.)

Even als met vele ligchaamsoefeningen het geval is, ontstaat bij den leerling te spoedig vermoeijenis niet door de eigenlijke oefeningen, maar door de sterke inwendige inspanning. Deze is altijd afkeurenswaardig. Men heeft er (niet sterk-gespierden en dergelijke) die werkelijk spoedig vermoeid zijn, maar er zijn er ook die slechts voorgeven vermoeid te zijn omdat het spel (de strijd) niet ten hunnen voordeele uitloopt enz. Het is altijd onraadzaam — hetzij door het niet-goed onderwijzen, hetzij door te sterke inspanning van den leerling zelven — zich buitensporig te

vermoeijen, daar dit verveling schept, in plaats dat het genoegen geeft.

Maar het voorgeven van vermoeijenis, wanneer het spel niet voordeelig loopt, is altijd afkeurenswaard. Men moet daarbij zelfverloochening weten in acht te nemen en niet de onkunde achter voorgewende vermoeijenis willen verbergen. Elke strijder, naar de in dit werk ontwikkelde methode geleid, onthoudt zich van dat onedele; onthoudt zich ook van te veel spreken, op- en neder loopen, vóór- en achterwaarts gaan; onthoudt zich ook van nooit-onderwezen draaijingen of wendingen met den sabel, die nimmer in mijne bedoeling kunnen liggen; vermijdt het verwijt van stelselloosheid en van gemis aan behoorlijke methode, die den strijd soms doet ontaarden in eene sabelpartij en waardoor men volslagen gebrek aan zelfbeheersching verraadt.

Men zal in zoodanige gevallen toch treffen en paréren. Maar hoe? Meestal op eene plaats die uw oorspronkelijk doelwit niet was. De tegenpartij zal echter dadelijk bemerken een strijder tegenover zich te hebben die naar geene behoorlijke methode werkt en wiens treffen bevorderd werd ten eerste door het toeval; ten tweede door de omstandigheid dat hij niet anders kòn treffen; ten derde doordien hij voedsel had gegeven aan verkeerden oogenlust. Beproeft men echter de punten van aanval te ontblooten, in plaats van ze te dekken, men zal zien dat hij op dezelfde plaatsen weder aanvalt, zoodat de tegenpartij (mits hierop vooraf indachtig geweest te zijn) gemakkelijk kan paréren en gemakkelijk naslaan (ripostéren), waartegen zijne natuurdrift hem niet kan beveiligen.

Het is niet ondienstig deze bewegingen betrekkelijk de aanvallen met den naslag (ripost) eenigzins breedvoerig na te gaan.

Men stelle zich voor twee sabelschermers (A I) die echter nog slechts ten deele of ten halve volleerd en bovendien

niet naar de goede methode geleid zijn. Daarom ook zal wat voor hen aanvankelijk een genoegen is spoedig overgaan tot wederkeerige verwijten, tot veel óp- en wegloopen, tot verkeerd naslaan enz.; en de goed geoefende schermer zal er geen genoegen in zien, ofschoon hij ook bij de beschouwing van dat spel nog daaruit leering kan trekken.

Maar om tot onze schermers terug te keeren, stelle men dat met den sabel regts wordt gewerkt en dat de vóórvoet, dij of zijde wordt aangevallen; alzoo dat de stelling was ingenomen, bedoeld in de eerste der lessen, op blz. 24 volgg. gegeven. Dit is intusschen een slag dien men menigmalen hopeloos ziet doen: 1°. omdat het natuurlijke dat veelal medebrengt; 2°. omdat de krachten voor meer uitgebreide slagen niet genoeg ontwikkeld zijn en ook omdat de bedoelde trekkers te vroeg tot de praktijk (het trekken) zijn overgegaan; en 3°. omdat beide partijen te veel gemak zoeken en daardoor den arm te hoog doen oprijzen en te veel ingetrokken houden, ten gevolge waarvan beiden zich bovendien te zeer ontblooten èn voor den aanval èn voor den naslag zoowel als voor de verrassing of verhindering (arrêt).

Alzoo wordt ter regterzijde van het ligchaam aangevallen, — (bij de linksche behandeling van den sabel, neme men de omgekeerde orde in acht, hoezeer de volgende toepassing zoowel voor het regts als voor het links schermen kan gelden). De slag is dus, zeggen wij, ter regterzijde gebragt. Wat doet nu de aanvaller? Terugtrekken. Wat doet hij die pareert? Terugslaan (*als* hij dit nog doet). Maar *hoe* doet hij het? Naar het hoofd. Soms neemt hij dat in schijn en valt ter regterzijde aan, met zijn naslag. Wat doet de eerste aanvaller? Niets meer; want de zorg voor den naslag heeft hem dat belet, zelfs zóó sterk dat zijn aanval er door verkort was.

Nu zal hij die nageslagen heeft en dien wij n°. 2 zullen noemen, op zijn beurt aanvallen. Wat doet deze nu? Juist

hetzelfde wat n°. 1 deed. Wat doet deze verder? Hetzelfde wat n°. 2 deed en dat herhaalt men vier of vijf malen. Enkele keeren zal men andere slagen en naslagen zien toebrengen, om de straks vermelde redenen en zoo wordt een geruime tijd aan eene partij trekken besteed.

Een blik in de schermzalen zal iedereen overtuigen dat het met dergelijke schermers juist zoo gaat. Uit de theorie is voor hen niets voortgekomen wat stand, houding enz. betreft, en van de eigenlijke praktijk hebben zij eene hoogst oppervlakkige kennis, en daardoor gaat men eigenlijk machinaal te werk, elkanders bewegingen slechts nabootsende. Daarbij verwaarloozen dergelijke strijders alle usantiën. Groeten ziet men zeldzaam; het masker wordt voorgedaan, onbeleefd weg, zonder salut. Kunst en regelmaat zijn bij hen onbekend. Ten slotte heeft het spel hen warm gemaakt, moede en soms wrevelig; zij denken er dan slechts aan zich te verfrisschen en vergeten zelfs hunne wapenen te bergen.

Onder die werking der natuurdriften heeft men dan niets meer dan één hoofd-, dij- en zijdeslag beoefend; in een ènkel geval soms nog een linker-dij- en voetslag; zeldzaam een linkerwangslag. Regterwangslagen zag men niet; buikslagen één, hoogstens twee; met de punt van den sabel regts het hoofd paréren, volstrekt niet; daarentegen draaijingen en wendingen met den sabel die nooit geleerd zijn en dergelijke fouten meer; het slaan van den sabel op den grond én bij het paréren; de elleboogen tegen de zijden; in plaats van paréren, slaan; den voet die vóór was, daar, waar het niet noodig was, achtertrekken; oogen sluiten; kleuren hetzij rood of bleek; bevingen en nog te veel feilen om op te noemen. Als de derde stelling is aangenomen, bedoeld in de 3de afdeeling van de sabellessen, ziet men veelal door twee strijders, als de door mij bedoelde, buikslagen toebrengen omdat dit al weder door de natuurdriften wordt gevorderd.

Wij zullen thans den lezer twee goede sabelschermers (B II) voorstellen, die de door mij bedoelde leerwijze volgen; wij hopen daarbij vereeniging van kunst en wetenschap te toonen; de gedachten van het menschelijk gemoed na te gaan en kracht en kunst zamen te brengen.

Later zullen wij de ware methode volkomen regt doen wedervaren, door twee strijders tegenover elkander te plaatsen, waarvan één naar de door mij verlangde methode werkzaam is en de ander niet naar de wijze, in de 1ste afd. van dit werk bedoeld.

De sabelschermers onder A I aangewezen, zullen elkander dikwijls treffen; weinig, of anders bij toeval, paréren, althans wanneer zij den voorgenomen slag niet ontloopen; de twee geoefende schermers onder B II bedoeld, zullen elkander zelden treffen en zullen de winners zijn van A I en C III (die hierachter nader worden omschreven); terwijl de onder C III bedoelde goed-geleide weder winner op de beide in A I bedoelde schermers zal zijn.

De twee schermers onder B II vangen, na voorafgaanden groet (salut, waarover later) den strijd aan, waarbij men al zeer spoedig kan ontwaren of men althans ten deele, ten halve of goed geoefend is. Men bemerkt dat evenzeer aan het vasthouden van het masker; aan het groeten van de tegenpartij; aan zijne gelaatstrekken en aan de wijze waarop hij de benoodigde wapenen krijgt. Dit alles geldt ook voor den degen, waarbij tevens het meten der degens een maatstaf van bekwaamheid is.

De gevechtstelling is dan aangenomen.

Men is bekend met zijne partij of niet; men kan de partij als vriend begroeten (en om eene kleinigheid zijn vijand worden); men kan van hem gehoord hebben; het kan een tafelvriend zijn, of men kan lid van een en dezelfde school wezen, van ééne akademie, van ééne societeit, van een scherm-

genootschap, bij één regiment of bataillon dienen enz., allen omstandigheden die niet onopgemerkt mogen blijven en soms tot de positie veel afdoen.

De woorden: « aan u »; en van de tegenpartij weder: «aan u », duiden genoegzaam aan wie het eerst zal aanvallen. Hier in bijzonderheden te treden omtrent loting voor den wedstrijd acht ik niet noodig. De eerste aanvaller zal, door betoon van moed, kracht en vlugheid, al dadelijk kunnen treffen zoo hij het meest geoefend is. Dan is de partij uit, nageslagen wordt er dan in den regel niet (in een enkel geval wèl); maar in dat geval is het geen liefhebberij-partij en zullen mijne lezers er weinig leering uit kunnen putten. Ik stel dus liever dat de eerste aanvaller het hoofd tot mikpunt koos. Wij zullen dien aanvaller A noemen. Deze partij is in de 3de afd. der sabellessen aangevangen. B (zijne tegenpartij) heeft het regt terug te slaan als hij, wat wij onderstellen, niet getroffen is. Hij doet het niet. Voorzeker, als hij het gedaan had, A zou ook den naslag hebben gepareerd en daarna weder hebben teruggeslagen om op nieuw door B te worden gepareerd. Al hadden er soms nog vier of vijf slagen van weêrszijden plaats gehad, zelden ziet men deze treffen bij den eersten of tweeden slag. Deze beide schermers raken zeldzaam, maar veelal op den 6den of 7den slag die van weêrszijden gebragt is.

•B valt aan (stelling 3de afd. sabellessen), tracht uit te lokken door een zijdeslag in schijn doch met een uitval! gebragt (in schijn aanvallen is zich willens laten paréren); het gelukt hem, en wat lokte hij uit? Of wat gelukte hem? Dat de tegenpartij naar het hoofd den terugslag bragt; maar deze had zijn tegenpartijders schijnslag beoordeeld en dus zeer goed: «schijnslag naar het hoofd, zijde, uitval!» of «schijnslag naar het hoofd, zijde èn hoofduitval» kunnen brengen. De partij is voor hem echter spel: zij willen

provoceren en de provocatie trotséren. Wat deed B toen zijn doel bereikt was? 1° Bleef het voor hem toch een raadsel wat A doen zou, hetgeen echter spoedig werd opgelost, toen hij zijn wil bevredigd zag; 2° was hij teleurgesteld, want de derde slag naar den buik, dien hij eigenlijk als treffer wilde gebruiken, werd ook gepareerd. Dus B bragt zijde om hoofd uit te lokken; bleef zelf nog even laag met den sabel liggen om de provocatie te versterken; het gelukte, de hoofdslag komt; hij wordt door den eersten aanvaller (B) gepareerd, om den buikslag te brengen, hetgeen eigenlijk zijne oorspronkelijke bedoeling was, al werd de zijde eerst aangevallen; maar ook deze wordt door A gepareerd en deze bragt op B slag naar 't hoofd, die dit weder behendig met de punt van den sabel regts pareerde. Deze slaat; en ziet! A pareert weder. Zóó handelt men met een of ander inzigt, zonder dat een van beiden getroffen wordt en de gevechtstelling wordt nu weder ingenomen.

Van waar dat geen van beiden gewond is? Omdat beiden elkanders bedoelingen kennen; elkanders gedachten, die hier in eene behoorlijke rigting zich ontwikkelen, begrijpen, en in omgekeerde orde werkzaam zijn als soms de wil wel eens gebiedt, dat wil zeggen de wil die uit te sterkte hartstogten ontstaat. Zij kennen hun spel; weten wat het vereischt, wil men het doen beantwoorden aan de kunst. En toch zullen, bij andere spelen, deze twee personen dikwijls met elkander van gevoelen verschillen. Men zal echter ook bij de meeste andere spelen ondervinden dat zij tusschen min geoefenden het kortst duren. Evenzoo is het met het sabelschermen. Hoe minder geoefend de strijders, hoe meer en hoe spoediger zullen zij getroffen worden; en hoe meer geoefend, hoe minder men getroffen wordt; hoe langer de partij zal duren, vóór dat men getroffen wordt.

Nadat nu de gevechtstelling hernomen is, valt A aan

(uit de tweede stelling, bedoeld in de sabellessen), hetgeen bij goed geleerde schermers eene voorwaarde is die van zelve spreekt, omdat straks B primitief had aangevallen en beide schermers in gelijke regten deelen. A kiest den slag naar den regterwang; deze wordt gepareerd, maar niet zoo als de les voorschrijft, (omdat geen aanvaller die goed geoefend is schijn- of werkelijke slagen laat beoordeelen); maar B. pareert dezen alsof hij de regterzijde moet paréren, doch hij stelt zich hooger even als bij hoogregts met den degen. Dit geeft hem waarborg dat, mogt de tegenpartij iets lager slaan, (bij plansveranderingen, die hij nog gedurende den aanval kan maken) hij den hals kan paréren, hetgeen plaats kan hebben zonder dezen tot doel te kiezen. Het innemen van bedoelden stand heeft ook nog dàt voordeel dat tegelijkertijd de regterzijde en de regterdij tegen het treffen beveiligd zijn. Wil men in dien zin den gekozen regter-wangslag paréren, dan moet het polsgewricht sterk regts gedraaid worden; anders ziet men wel dat de pols of voorarm, en soms de bovenarm wordt getroffen. Men moet ook den elleboog naar beneden en naar de regterzijde keeren. Nadat B in bedoelden zin gepareerd had, trachtte hij te treffen en dit gelukte hem door het eenvoudig strekken van den arm naar de regterzijde van zijne tegenpartij. Bijzondere moeite om te paréren heeft A niet aangewend, omdat hij nog wil leeren, omdat hij niemand en dus ook zich zelven niet als volleerd beschouwt en zien wil welke vruchten het spel, in dien zin gevoerd, oplevert.

Nu is de vraag, sabeltrekkers, wie uwer bepaalt zich ooit tot dit eenvoudige middel om een dergelijken naslag te brengen, zijnde de kortste weg om te treffen? Hij die in den hier bedoelden zin werkzaam is wél; maar de twee sabeltrekkers in A I bedoeld, nooit, omdat deze naslag kunstig mag heeten en de even bedoelde strijders A I slechts hun

natuurstaat hebben gevolgd, zonder de kunst te beoefenen.

B zal verder aanvallen uit de stelling 1ste afdeeling, 1ste les, sabellessen, en beproeft een hoofdslag te brengen; hij mist echter en brengt nu spoedig zijn sabel in dezelfde lijn, waarin hij geslagen had, nog zelfs een weinig ter regter-zijde ten einde den naslag naar den linkerwang uit te lokken van A; ook wel eens de borst (die nog wel eens voorkomt, hoezeer niet in de lessen genoemd). De buik wordt, na een hoofdslag te hebben ontvangen, ook nog wel eens nageslagen. Ook dezen trachtte B uit te lokken met bovengemelde bedoelingen, maar A, óók deze manieren kennende, kiest één dezer drie ligchaamsdeelen in schijn en valt ter regterzijde van B aan die dat pareert en weder schijn hoofdzijde, werkelijk hoofduitval naslaat. A pareert ook dat en maakt gebruik van de 2de les 2de afd. sabellessen bij land- en zeemagt in gebruik enz., d. i. door eene strekking van den arm, de regterzijde te kiezen; en hij treft door een naslag die alweder kunstmatig kan genoemd worden en die van de 100 sabeltrekkers naauwelijks 2 in gebruik zullen brengen. (1) Toch is die slag zeer voordeelig voor den naslag, omdat het 1° is de kortste weg; omdat hij 2° de minste inspanning eischt; en 3° de aangevallene op de meest eenvoudige wijze wordt getroffen. Maar ik herhaal het, die slag eischt de grootste wilskracht, want wanneer men het bij de les in dier voege kommandeert, slaan de leerlingen veelal een anderen weg uit.

Men ziet hier duidelijk in dat de driftige, de in hooge

---

(1) Hier kan men vooral zien wanneer gekommandeerd wordt: „schijnslag, linkerwang, regterwangslag, uitval! opstaan, pareer den slag naar 't hoofd!", welke moeite het kost om zonder groote wilskracht, de volgorde uit te voeren van de bedoelde les.

mate zenuwachtige, de min-geoefende strijder nooit dezen naslag kiest.

Het is nu de beurt aan A om aan te vallen uit de 2de stelling, 1ste les, 2de afdeeling (zie sabellessen). Deze maakt in een onder geene tijdruimte te brengen oogenblik vijf schijnen eer hij zijn aanval kiest, dien B lijdelijk afwacht met vertrouwen en ontsloten oogen. Hij toch kon niet hinderen (verrassen, arrêteren) daar de schijnen niet breed waren. De arm bleef flaauw gebogen; het polsgewricht speelde eene verbazende rol; dat wil zeggen, het vertoonde eene ontwikkeling van regts naar links, op en neder, welke bewegingen allen losheid aanduiden, en tevens waren de arm en pols niet te hoog en vóór de borst geplaatst, zoodat er geen tusschenruimte was om te hinderen enz.

De schijnen werden gekozen: 1°. linker-, 2°. regterwang; nogmaals 3°. linker-, 4°. regterwang en 5°. regterzijde, 6°. buik uitval. Hier zullen wij een oogenblik bij stilstaan.

Sabelschermers gelieven hier te beproeven of zij, wanneer zij, buiten zijde-stelling liggende, óók zoo kunnen overgaan van n°. 4 op n°. 5. Oppervlakkig zou men zeggen dat men 't gemakkelijk kan doen, maar onder het trekken wordt de beweging zelden of ooit uitgevoerd.

Inderdaad, daar is niet alleen spierkracht, daar is ook wilskracht toe noodig, den geoefende niet te na gesproken. Tegen dat alles in wordt de buikslag gepareerd door B; weder niet zoo als in de lessen is vermeld of geleerd wordt, maar terwijl hij den stand wat hooger neemt als bij de parade hoog links voor den degen bepaald is, ten einde den linkerwang ook te beveiligen, hetgeen in alle gevallen zeer nuttig is. De laatste slaat na: hoofdzijde, hoofd; A pareert, tracht onder den sabel door, den arm te treffen van B, doch wordt door eene juiste en sterke intrekking van den arm gepareerd of ontweken — d. i. de arm wijkt, niet de persoon. Men

spreekt hier van uitwijken, omdat er geene verbinding tusschen het eene ijzer met het andere heeft plaats gehad en de sabel niet eenmaal getroffen wordt, en nog veel minder de arm van B. Ofschoon deze operatie nog al vermoeijend is voor den aanvaller, is het goed dikwijls zoo te pareren, als men dit kan doen zonder weg te loopen; n.l. zóó te paréren, dat er geen ijzerverbinding plaats heeft. Eene sterke arm-intrekking met het regterbeen achterwaarts; eene sterke buik- en zijde-intrekking bevorderen dit veel, als men dit doet wanneer men aangevallen wordt, om 't even waar.

Wij zagen dan dat A door eene juiste en sterke intrekking van den arm wordt gepareerd of ontweken. A heeft dus gemist; B wil nu, door zijn arm alleen te strekken, A op het hoofd treffen; deze pareert weder en brengt op B hoofd, zijde, in schijn, en buik, uitval! Dit wordt gepareerd als boven gezegd is door B (zie bl. 51); maar nu strekt deze den arm uit en brengt zijn sabel uit eene circa-verticale in eene circa-horizontale waterpasse rigting en treft met zooveel staal als de arm van A omvatten kan, denzelve.

Dat nu is een slag die maar zelden mist. Hij is zeer eenvoudig, maar juist dáárom zoo schoon. En toch, van de 20 partijen sabel die getrokken worden, neemt men bij niet 2 dezen maatregel om te treffen.

Wanneer sabeltrekkers dezen naslag willen beproeven, zal hij in den aanvang geheel tegen hun natuurstaat indruischen. Men kan intusschen dezen slag maken als een voorbeeld van een schoon gevecht. Men bereide er zich voornamelijk op voor verdacht te zijn op den buikslag die de tegenpartij toebrengt, opdat men dien naslag dan óók toebrenge. Komt de buikslag onverwachts, dan is het te hopen dat men wilskracht genoeg zal hebben om, ook in dàt geval, den slag af te weren en den bedoelden naslag te brengen. Ik vrees evenwel dat die tegenwoordigheid van geest bij min-

der goed geleide sabelschermers wel niet aanwezig zal zijn.

Om vele redenen heb ik in deze partij het treffen bespoedigd. In gewone gevallen laten, gelijk aanvankelijk is gezegd, twee sabelschermers gelijk hier bedoeld worden, zich niet zoo spoedig en ook niet zoo herhaaldelijk treffen.

Om een voorbeeld te geven hoe men in eene door mij veronderstelde gevechtwijze moet handelen, zullen wij nog eene partij trekken beschrijven van de schermers onder B II bedoeld, die wij weder A en B zullen noemen.

Eerstgenoemde valt aan naar het hoofd uit de 3[de] stelling, bedoeld in de door mij gegeven *sabellessen*; hij mist en wordt nageslagen naar den regterwang 1 in schijn, werkelijk linkerwang-slag uitval! door B, die weder op zijne beurt aanvalt uit de stelling binnenzijde met een..... eenvoudig 2 omhoog brengen van zijn sabel in schijn, om daarna dezen weder sterk te doen dalen, met een uitval naar den buik 3! om zóó den slag te brengen dien hij zich had voorgenomen. Hij had voorgenomen regterzijde, wanneer hij een naslag voor het hoofd ontvangen had. Men zie wat A deed. Maar behendig wordt dit, volgens de meer aangeduide methode, gepareerd door A die op een onder geene tijdruimte te brengen oogenblik wacht en uit dezelfde parade, waarin hij gepareerd heeft, schijnslag onder den arm 4 brengt. Niettegenstaande hier uit dezelfde parade de slag zonder schijn geschiedt, is ook hier van toepassing het brengen van den sabel uit een verticalen in een horizontalen stand. In dien schijnslag wordt hij alreede verhinderd (verrast of gearrêteerd) door een slag naar het hoofd van B. Dat is hier dus een hinder (arrêt) in den naslag, hetgeen men alleen bij goed geoefende trekkers ziet die geen naslagen vreezen maar ze veeleer uitlokken. Die verhindering (arrêt) wordt gepareerd door A die eenvoudig naar den voet 5 terug slaat, door den sabel, in de parade

waarin hij gepareerd had, te laten dalen. Dit deed hij zonder doel om te treffen, en niettegenstaande hij een geheelen uitval had doen zien, was het hier toch maar een schijn, zooals ook in vorige bladzijden reeds is aangestipt. Waarom kan het zijn nut hebben dit te doen? Ten eerste om eene sterke blootstelling te doen zien en den slag naar 't hoofd uit te lokken; ten andere om zich door die voorgegeven provocatie van het paréren te vergewissen. Maar B die, even goed als A, de methode kent, geeft geen gevolg aan die uitnoodiging. Had hij dat gedaan, een buikslag ware zeker zijn deel geweest. Maar wat deed B? Hij bragt een schijnslag naar den voet 6 =, juist op de plaats die A gedekt hield, en 2 schijnslagen naar den regterwang 7. Hij valt ten laatste linkerwangslag uit, maar mist; want A pareert weder en brengt den slag naar de regterzijde. Wat doet nu B?

Hij geeft, in plaats van te paréren, den slag op 't hoofd voor en legt den sabel met het scherp daarop, want hij zag zeer goed in dat, bij eene genoegzame achterplaatsing van het regterbeen enz., bij sterke intrekking van den buik en genoegzame uitstrekking van den regterarm, het paréren met zijn sabel niet noodig was. Alzoo was A getroffen en hiermede zullen wij dan deze partij eindigen, hetgeen wij even goed hadden kunnen doen zonder eene der beide partijen te laten treffen.

De ondervinding zal intusschen mijne lezers, die mijn wenken wel zullen gelieven te volgen, doen inzien dat het heel wat moeite en inspanning kost en dat er een vaste wil voor vereischt wordt om de nummers, in de laatste partij aangeduid, te volgen en uit te voeren. Zeker is dit het geval als men niet goed of slechts ten halve geleid, of naar de aangewezen methode niet onderwezen is, dan wel zich door zijne driften laat medeslepen enz.

De nummers der partij waarvan ik de liefhebbers uitnoodig de schijn- en werkelijke slagen te beproeven, zijn de volgende. Men vergelijke deze nummers met die van 1—7 in deze partij besproken.

1°. De schijnslag regterwang;

2°. Het verheffen van B's sabel:

3°. Zijn uitval voor den buik;

4°. Schijnslag van A onder den arm;

5°. Het eenvoudig terugslaan, door denzelfden naar den voet;

6°. B's eerste schijnslag naar den voet;

7°. De schijnslagen van denzelfden naar den regterwang.

Beproeft men die bewegingen, dan zal men erkennen dat deze beide trekkers meesters op den sabel zijn èn meesters tevens van hun wil; dat natuurdriften bij hen vreemd zijn. Men moet, om die slagen met vrucht te beproeven, zich stellen in de parades, waarin zij gepareerd en waaruit zij aangevallen hebben en wat daarmede in verband staat.

Gaan wij nu over tot de beschouwing van de sabeltrekkers die ik onder C III wensch aan te duiden. Er zullen hier nu niet trekken één van de partij A I en één van de partij B II, maar twee personen, waarvan de een het schermen goed, de andere het slecht geleerd heeft. De laatste heeft zich niet bekend gemaakt met de toepassingen, afgeleid uit den natuurstaat van den mensch. Van de hier aangeduide verliezende partij moet men zich intusschen niet voorstellen dat de een gedurende korter tijd zich geoefend heeft dan de andere. Men neme zelfs gerustelijk het tegendeel aan. Want als de lang geoefende niet geleerd heeft te werken naar de meermalen aangeduide methode, toegepast op den natuurstaat van den mensch, dan is hij reeds verloren als hij staat tegenover iemand die in dien geest is

geleid, al ware deze — reeds vroeger heb ik 't opgemerkt — minder krachtig, minder vlug enz.

Wij nemen nu aan dat van de twee laatstbedoelde strijders A mijne methode heeft aangenomen en B het in mijn geest bedoelde onderwijs niet heeft genoten.

Beiden zijn geplaatst in de gevechtstelling 1e les 1e afd. van de herhaaldelijk geciteerde *sabellessen.*

A brengt slag naar het hoofd (met opzet missende); de slag wordt niet te krachtig of te vlug gebragt, om geen vrees aan te jagen. Hij drukt tegelijkertijd den sabel regts, waartoe het opzettelijk missen was berekend. En ziet: B wordt, als bij instinct, er toe gedreven, den linkerwangslag te brengen. A pareert dien. Door den sabel te laten dalen in dezelfde paraden waarin hij gepareerd heeft maakt hij schijnslag naar den voet hoofd uitval! en ziet! hij treft.

Nu lette men er op dat:

1°. A heeft geprovoceerd den linkerwangslag; en

2°. hij B door genoemden schijnslag naar den voet heeft medegevoerd naar beneden, als werd deze door eene magnetische kracht getrokken.

Nu zal B aanvallen. De lezer verplaatse zich nu in diens positie en stelle zich A als zijn eigen tegenpartij voor.

Wij onderstellen dat B de 2e stelling, in de *sabellessen* bedoeld, inneemt.

Daaruit maakt B schijn-linkerwangzijde uitval. A pareert. Wat moet hij verder doen; of wel, wat doet hij? Hij maakt zeer kalm hoofd, zijde, uitval! beiden in schijn. De laatste echter, zoo als gezegd is, met een uitval. Waarom noemt men het niettemin schijn? Omdat A geen plan had om te treffen, maar den loop van het spel eerst wilde afzien en spelende winner wilde worden. Hij bragt dus den slag willens mis. Waarom? Omdat hij zeer goed wist, dat B naar

het hoofd zou terugslaan, hetgeen deze dan ook deed, gedreven door natuurdrift, instinct enz. Hij zorgde op die wijze gemakkelijk te kunnen paréren. Op die wijze loopen onmethodische schermers, gelijk B, altijd gevaar verliezende partij te zijn.

Nu zal A aanvallen. Wat wilt gij doen? Uwen vijand spelende treffen. Hoe moet gij beginnen? Uit de 3e stelling (bedoeld op bladz. 24 volgg.) buik, zijde (buik in schijn, zijde werkelijk) aanvallen. Waarom alweder zijde? Om te zien of uw tegenpartijder iets geleerd heeft. Maar deze kan zijne driften niet beteugelen (en een zoodanige leert niets); alweder slaat hij naar 't hoofd terug en A bleef nog een weinig in den uitval liggen om dien hoofdslag aan te wakkeren: alzoo voor B eene ware verlokking. A pareert het hoofd, slaat terug naar den buik en raakt.

Nu valt B aan uit dezelfde stelling als A deed; hij spant al zijne krachten in; zoekt omwegen, gaat aan 't loopen, begint hard te slaan enz. A blijft bedaard, want B zal zich zelven wel in verwarring brengen; dat weet A en hierop vertrouwt hij. Eindelijk valt een slag naar de zijde: de meest gewenschte door hen die de kunst niet verstaan, die te vroegtijdig zich vermoeijen, die wanhopend zijn. Het schijnt zóó de natuurlijkste slag, die naar de zijde; daarbij komt nog dat onder het loopen en draaijen met den sabel, door B, A zich bovendien bloot heeft gegeven aan de regterzijde, om zóódoende de verlokking aan te wakkeren en de blikken der tegenpartij met vuur te doen vestigen op die opengestelde plaats — die inderdaad de meest gedekte plaats is. En terwijl de slag plaats heeft pareert A plotseling door het wegtrekken van het been naar achter en geeft hij zeer bedaard den sabel op 't hoofd voor, zóó dat hij raak is. (Zie fig. III.)

A zal nu op nieuw aanvallen. Hij maakt zijn plan een-

voudig: een slag naar 't hoofd zonder schijnen, echter zoo spoedig mogelijk. Deze spoed doet B wanhopig besluiten om te hinderen (arrêteren). Men kan toch in zóó hooge mate de zenuwen van den min-geoefende spannen dat hij, zonder eenige verdere of eenige provocatie, daartoe besluit. A, dit bemerkende, hindert op zijne beurt die hindernis van B door een weinig het ligchaam schuin-links te wenden, met sterke achteroverbuiging van het hoofd, zóó dat de hinder van B mist links van het ligchaam van A en deze geeft toch op het hoofd den slag raak. Ook B had zijn hinder naar het hoofd bedoeld, maar hij had zijn sabel te veel regts van zich afgehouden, en dit had A bemerkt.

Deze laatste kan een wèlgeoefend sabelschermer worden genoemd die altijd denkt dat hij gehinderd kàn worden; echter zijne aanvallen daaraan niet ondergeschikt maakt. Zoo die hindernissen hem dan ontmoeten; zoo zij zelfs al de plannen mogten verijdelen die gevormd waren voor een aanval, is hij in dat korte oogenblik zelf nog bij magte te hinderen in de hindernissen zijner tegenpartij. Bovendien was de laatste verrassing van nut, want die deed het treffen zien. Veelal hinderen de mingeoefenden: 1° omdat zij geene mogelijkheid zien om te paréren en zij alzoo hun onkunde in dit opzigt hierdoor willen bemantelen; 2° soms onwillekeurig door te driftig te zijn; 3° om de tegenpartij vrees aan te jagen, niettegenstaande zij de overtuiging hebben erlangd dat hunne tegenpartij zoowel in de kunst van paréren als in die van treffen en dus van het sabelschermen in 't algemeen, hun verre overtreft.

De beurt van aanval is weder aan B en wel op nieuw uit de 3de stelling op blz. 24 volgg. bedoeld. Hij maakt «slag naar 't hoofd, uitval!» Onmiddellijk is hij geneigd naar de regterzijde terug te trekken en zelfs nog wel zóó dat de

sabel te veel naar de regterzijde doorgaat en de pols pijnlijk wordt aangedaan. Waarom deed hij dat? Omdat het bij hem eene natuurlijke beweging was, die A bevroedde. Maar deze, geen lust hebbende hiervan partij te trekken, geeft B al den tijd om zich te herstellen. Nu is 't van veel belang te trachten de tegenpartij te treffen, wanneer deze met eenige moeijelijkheden te kampen heeft, maar edel is het niet, evenmin als dit het geval is met eene poging om te treffen, als iemand ontwapend is. Maar het heeft zijne goede zijde in zoodanige gevallen pardon te vragen. Ten andere is het niet van belang ontbloot de tegenpartij te treffen, juist één enkel oogenblik vóórdat hij gemeend had dat B zich hersteld heeft. Maar A handelde noch in eerstbedoelden, noch in laatstbedoelden zin en bragt geen naslag, maar kiest op zijn beurt een aanval.

Uit de derde stelling en wel: «slag naar den buik»; hij blijft, omdat de slag was gemist een oogenblik in den uitval liggen en ziet! B krijgt, hetzij uit gewoonte, hetzij dat hij geleid wordt door de natuurlijke neiging die dergelijke schermers altijd bezielt, het in de gedachten om naar het hoofd terug te slaan, hetgeen door A met goed gevolg wordt gepareerd en deze zwaait den sabel over 't hoofd en brengt een regterzijde-slag toe die raak was (1).

B zal weder aanvallen. Hij spant alles in om toch ook eens te treffen; loopt op, slaat regts en links, tegen, onder en boven den sabel van A, zóó dat hij dezen zeer digt in persoon nadert, en beiden elkander met de handen kunnen aanvatten.

---

(1) De slag was gepareerd met de punt van den sabel naar de regterzijde gekeerd; even goed kan men in dien stand den sabel laten dalen en den buikslag brengen. Het met de punt van den sabel regts paréren en in dier voege den buikslag brengen, is kunst; maar A wilde dit hier niet toepassen.

Dit nu is alweder het werk van een half-geoefenden, voortvarenden of driftigen strijder, die bovendien op die wijze noch treft, noch zich weet te verdedigen, terwijl zijn geoefende tegenpartij door kalmte en vertrouwen al de voordeelen van den strijd voor zich verzekerde en misschien van zijn kant nog wel ten voordeele zijner tegenpartij werkzaam was. Want uit diens spel, gelijk wij dat zoo even hebben beschreven, kunnen zelfs ongelukken voortkomen die door toegevendheid van een geoefend schermer vermeden worden, ofschoon hij daarvoor wel nimmer eenigen dank zal inoogsten.

A had nu ook zeer gemakkelijk kunnen hinderen (arrêteren), op velerlei wijzen zelfs; maar om goede redenen, die bij den mingeoefende aanleiding zullen geven tot twist, althans op dezen een onaangenamen indruk zouden maken, deed hij het niet.

Ofschoon het nu gegeven voorbeeld voldoende kan geacht worden om navolging te wekken bij hem, die inderdaad goed sabel wil schermen, zullen wij deze proef niet eindigen vóórdat een der strijders is getroffen, aan het einde der partij, even als dit bij haar aanvang het geval was.

Wij zullen A dus nog eens laten aanvallen. In plaats van drie laatste raakstooten te laten doen, zullen wij ons eenvoudig tot de laatste bepalen en met nog één raakslag de partij doen eindigen, die echter ook bij den eersten slag kan zijn afgeloopen.

A valt dan nogmaals aan uit de 3de stelling (sabellessen blz. 24 volgg.) zonder te grove schijnen, met buik, zijde, in schijn; werkelijk hoofd uitval! B loopt weg, zóó dat hij die zich dat tot oneer rekent, onmogelijk treffen kan; de slag is dus mis. B valt aan; hij loopt weder zóódanig op, dat partijen op nieuw met de handen in plaats met de wapenen zouden kunnen werken. A bedient zich van één pas achterwaarts om althans de toeschouwers te doen zien

dat hier niet *twee* partijen tegenover elkander staan die nooit schermen hebben geleerd (want daar heeft de beweging van B veel van). A houdt intusschen den sabel op het hoofd van B voor, die, omdat hij pardon krijgt: dat wil zeggen omdat men hem beduidt dat hij getroffen kan worden, den slag niet meldt (raak verklaart).

Zóó gaat het met dusdanige strijders: slaat men te zacht, dan wordt de slag niet gemeld; slaat men te hard dan heet de slag pijnlijk. Men moet dus ook hier den middenweg volgen. Wie slaat nu hard? A kan hard en zacht slaan; hij kan ook den middenweg gebruiken; B is te min kundig en kan wel niet hard slaan, maar toch doet hij het met de zoogenaamde dommekracht. Zou men ook van B kunnen verlangen dat hij zachter sloeg? Wijl hij in den aanvang niet goed onderwezen is, zou de vlugheid zijner bewegingen in dat geval gelijk staan met die van hem die een eerste les ontvangt.

Dwalen wij intusschen niet verder af, en keeren wij tot de strijdende partijen terug.

Wat doet B nu verder? Terugslaan naar den linkerwang. A pareert dien slag en slaat terug in schijn-regterzijde, hoofd, buik, regterzijde, hoofd; en hij valt werkelijk regterwangslag uit. Die slag was raak. Dit mag inderdaad kunstig heeten. Verbeeldt U, welke wilskracht er toe noodig is om van het hoofd naar den regterwang terug te keeren. A deed dit met voordacht. Zijn sabel was nu langer onmogelijk met 't oog te volgen.

Wat deed B?

Hij sloot de oogen, hetgeen eene dwaling was.

Hij liep weg, hetgeen deloijaal mogt heeten.

Hij beefde, en legde daardoor gemis van zelf-vertrouwen aan den dag.

Hij gaf het ligchaam soms in volle breedte voor.

Hij liet het hoofd zakken.

Hij keerde soms gedeeltelijk den rug toe aan tegenpartij.

Hij liet daarop nog maar weinige sabelbewegingen meer zien: dat wil zeggen hij verliet den goeden stand.

Hij legde moedeloosheid aan den dag, hetgeen bijna niet anders kan omdat, in de opgegeven gevallen, de sabel soms tegen het ligchaam is gekneld of tegen den grond is geslagen en zoo blijft liggen totdat eene herstelling van het gevecht heeft plaats gehad.

Die onnoodige sabelbewegingen, zoo even bedoeld, werden gemaakt in plaats dat men den sabel vóór het ligchaam hield en geen el daarbuiten sloeg om te paréren. De ware methode was voor B te kunstmatig. Hij volgde alleen zijn natuurstaat en gaf uitsluitend gehoor aan zijne driften.

Duidelijker dan het nu voorgesteld is meen ik dat den lezer het verschil niet kan worden aangeduid tusschen de wijze van werken van A die de zuivere methode toepast en die van B, die onmethodisch is geleid. Ik hoop nu slechts dat men al de door mij aangegeven voorbeelden zal trachten in praktijk te brengen: met dat doel voor oogen heb ik die voorbeelden dan ook trouwens nedergeschreven.

Wij komen nu nog eens terug op de beschuldigingen die partijen elkander dikwijls doen, als: «gij loopt op» of «gij loopt weg». Die beschuldigingen en hare oorzaak zullen van zelve ophouden als de 8ste les, 1ste afd. der sabellessen (blz. 24 volgg.) niet zoozeer misbruikt wordt als men gewoon is en de onderwijzer den leerling behoorlijke redenen opgeeft waarom hij gecorrigeerd wordt als hij te veel op- of wegloopt. Dit geschiedt echter in vele gevallen niet; men duldt het loopen, en verzuimt den leerling onder 't oog te brengen hoe hij daardoor van zijne weinige wilskracht getuigt. Door dit niet te corrigeren, werkt men de fout feitelijk in de hand; en het meest is het daarbij te betreuren dat

hij die vlugger op- of wegloopt dan zijne tegenpartij, nog soms overwinnaar heet. Bij mingeoefenden is het vertrouwen op dat wegloopen dikwijls zóó sterk dat men om het paréren zich weinig bekommert. En nu beweert men dat als beide partijen wegloopen, *geen* van beide gezegd kunnen worden in hun regten verkort te zijn: dat is zoo; maar dan gelieve men den palm der overwinning voortaan toe te kennen aan hem die het vlugst ter been is; en dan heeft men in 't vervolg om te paréren geen sabel meer noodig, al is de tegenpartij daarmêe gewapend. Bovendien, wie verzekert ons dat er altijd genoegzame ruimte aanwezig is om òp- of weg te loopen?

Ik heb sabelschermers gezien die 10, 11 à 12 passen manslengte noodig hebben voor eene partij. En toch meenen deze nog goed te werken en durven zij met meesters in het strijdperk treden.

Twee zulke strijders staan gelijk aan twee harddravers om den prijs, die óók hunne paarden om het hardst moeten doen loopen. Maar deze zijn dan van hun standpunt veel meer in hun regt. Een draver toch moet door galopperen trachten overwinnaar te worden; hij is dus in den regel.

Maar bij het schermen zegeviert men op die wijze ten koste van zijn eergevoel.

Iemand die zich door dat eergevoel geprikkeld acht, blijft staan, raakt dus niet dan met den naslag. En is het dan niet te betreuren dat een aanvaller menigmaal het bewijs heeft geleverd dat zijne tegenpartij, die hij moest treffen, op een afstand van 2 el van hem verwijderd was? De aanvaller hierover zwijgende, ziet de tegenpartij zijne fout niet in; in zoodanig geval eindigt men eenvoudig het spel door van wederzijden de wapenen te bergen.

Een ander speciaal punt. Het is algemeen bekend dat ook veelal wordt nageslagen (geriposteerd), en gehinderd (gearrêteerd) zonder dat daartoe voldoende grond bestaat.

De redenen, waarom dit geschiedt liggen in het duister. Later kom ik op deze zaak terug om dan, naar ik hoop, aan te toonen: in welke gevallen er geriposteerd behoort te worden; wanneer dit niet mag geschieden en waarom het ten onregte plaats heeft enz.

De leerling gelieve mij dan nog eenmaal te volgen.

Hij zal eene partij trekken. Welnu, hij valle aan uit de buitenzijde-stelling, regterzijde, uitval! Is hij goed onderwezen, dan is de slag raak (touché). Wordt hij gepareerd (stel: men krijgt hoofdslag terug), dan brenge men wederkeerig linker-wangslag, niet te vlug en met het voornemen om te missen. Men zal dan regterzijde-slag terug bekomen en zoo heeft men zich in staat gesteld een hoofdslag te brengen, door achtertrekking van het voorbeen. Dit kan in één oogenblik worden uitgevoerd, maar de uitvoering van een daartoe beraamd plan geeft meer kalmte en genoegen.

Ik adviseer om, wanneer het treffen van de partij, omdat deze nog al redelijk geoefend is, moeijelijk valt, nooit te hard, te vlug en met te veel gestrekten arm te slaan (ofschoon deze zigtbaar moet gestrekt worden). Men zou door te zwaar en te vlug te slaan, de tegenpartij hinderen in den naslag. Hij moet echter juist in dien naslag worden versterkt, omdat men daaruit voor zich zelven de middelen moet vinden: 1°. om dien te paréren; 2°. om hem daarna te treffen.

Een voorbeeld, op drie ligchaamsdeelen toegepast, zal dit duidelijker maken.

Men brengt, om den tegenpartijder te treffen, linkerwangslag; slaat hij dadelijk terug, dan geschiedt het meestal naar de regterzijde; men sla dan in dezelfde lijn waarin men gepareerd heeft, met denzelfden slag wederom terug. Die slag zal raak zijn: 1°. omdat de tegenpartijder eerst naar

't hoofd zal trachten terug te trekken en daarna eerst naar de regterzijde zal keeren; 2°. omdat hij op dien slag (die inderdaad een kunstslag was) niet is bedacht geweest.

Slaat de tegenpartij na den u gebragten linker wangslag, niet onmiddellijk na in bovenbedoelden zin, d. i. met een schijnslag vooraf, dan zal deze voorzeker naar uw hoofd slaan; maakt gij dan schijn linkerwang, regterzijde, hoofd-uitval! — de eerste schijn langzaam, de tweede nog langzamer en de aanval met de grootste snelheid naar 't hoofd — dan hebt gij kans om te treffen. De langzame schijnen hadden des tegenpartijders aandacht afgeleid en hij is verrast door de groote vlugheid die daarop volgt.

Nu zou ik deze methode nog op tegenovergestelde en meerdere deelen van het ligchaam kunnen toepassen, maar ik meen te mogen aannemen dat de sabelbeoefenaar op eene omgekeerde orde van zaken wel bedacht zal zijn.

Van de keuze van het eerste ligchaamsdeel hangt veel af voor het treffen van het tweede en derde. Men houde dat voor oogen en denke er steeds aan dat de loop van den strijd juist niet altijd dezelfde is als door mij werd ondersteld, ofschoon, bij eene goede uitvoering van de door mij bedoelde methode, de loop zelden anders is, omdat, als men zoo geheel en al meester is van den sabel, men tegelijk ook bij het trekken meester is van de tegenpartij, vooral van zoodanigen tegenpartijder die in de door mij verlangde methode niet is geoefend.

Men zij dan ook indachtig op de wijze van opleiding des tegenstanders; men make zich zooveel mogelijk met de bestaande methodes bekend. In dat geval zal een helder licht zich over het voorafgaande als van zelf verspreiden.

Ik laat hier nu nog enkele opmerkingen volgen, welker behartiging ik, in verband met het voorafgaande, onmisbaar acht voor het juiste verdedigen en treffen.

I. Van waar toch dat de regterwangslag zoo weinig bij het trekken als punt van aanval gekozen wordt? Omdat de stellingen die men met den sabel aanneemt, den regterwang veelal dekken en de aanvaller meer geneigd is om opengestelde plaatsen aan te vallen om de reeds vroeger ontwikkelde redenen. (Bij de binnenzijde-stelling gaat deze opmerking niet altijd op.) Het ware nogtans beter dat juist de *gedekte* plaatsen werden aangevallen in schijn, ten einde deze bloot te stellen en ze dan *werkelijk* aan te vallen.

II. Het ligchaam van velen die willen aanvallen en treffen, wordt te veel in onnoodige wendingen gebragt; daardoor wijst men dikwerf zelf de plaatsen aan die men wil aanvallen of treffen; en de rigting die de oogen nemen duidt dit niet minder aan. Daardoor verraadt men — het is zeer begrijpelijk — zijn spel aan de tegenpartij. Het nadeelige daarvan behoeft geen betoog.

III. Anderen nemen een omgekeerde orde in acht; zij geven de oogen eene rigting waarin zij *niet* willen aanvallen. Dit is evenmin goed te keuren. Op 't oogenblik dat alle middelen voor den aanval ontwikkeld zijn en de slag valt, moeten de oogen gevestigd blijven op het doel dat men treffen wil, (sommigen doen dit niet, om daardoor hun tegenstanders als 't ware te zeggen: ik behoef niet eenmaal naar u te zien om u te treffen; maar dit verwekt slechts opgewondenheid). De blikken moeten zich al dadelijk vestigen, natuurlijk naar gelang van de voorkomende omstandigheden en moeten hunne normale rigting blijven volgen.

IV. Het polsgewricht wordt niet gebragt in die beweging, welke het paréren en het treffen eischten. Wat het paréren betreft, is dit in de voorgaande bladzijden reeds gedeeltelijk ontwikkeld. Ik zal daaraan hier nog het volgende toevoegen. Hij, die meende in de regterzijde te worden aangevallen en den sabel wat hoog stelt om, tegelijkertijd, als voorzorg-

maatregel den regterwang te beveiligen, loopt, als hij niet genoegzaam de hand door middel van het polsgewricht regts drukt, gevaar een slag op den vóórarm te krijgen.

V. Van veel belang is 't, voor hem die aanvalt, het polsgewricht te gebruiken, d. i. de buigingen regts en links, naar boven of beneden, die daarmede kunnen gemaakt worden, niet te veronachtzamen, omdat, als de geheele voorarm van den aanvaller alléén werkzaam is en niet de buigingen van het polsgewricht daarmede gepaard gaan, een hoofdslag gepareerd zou kunnen worden, maar niet tegenover dengene die de hem in dat opzigt ten dienste staande middelen benuttigt. Het is immers eene waarheid dat de sabel, bij buiging van het polsgewricht, meer in zijn volle lengte gebruikt wordt; men diene hier ook den pink niet te sterk op het gevest te drukken.

VI. Voor de zijde-, buik- en armslagen is dat ook van groot nut. Alle slagen die gewoonlijk gepareerd worden door hem, die door middel van den geheelen- of voorarm aangevallen is, zijn raak, zelfs al zegt men dat vooraf aan de tegenpartij, als een sterke werking van het polsgewricht plaats heeft.

Ik heb eens een schermmeester (geen onderwijzer) ontmoet die altijd met gestrekten arm wilde paréren. Dat was eene groote dwaling; en toch, van zijn standpunt beschouwd, moest ik hem gelijk geven; want hij had die stellingen van zijn nog werkzamen onderwijzer geleerd — alhoewel in de Fransche taal — en dezen wilde hij eeren. Maar met den sabel in de hand duidde ik hem aan (terwijl ik vooraf zeide dat de arm zou worden getroffen) dat: door het polsgewricht te buigen: *a.* naar boven om den arm van onder te treffen; *b.* links om den arm aan de binnenzijde te treffen; *c.* regts om den arm aan de buitenzijde te treffen, en *d.* naar beneden om den arm van boven te treffen, — dat,

zeg ik, bij het paréren op die wijze met gestrekten arm de slagen zeker raak zijn; terwijl, bij gebogen arm, er nog kans van paréren blijft bestaan. Deze mijne methode had het voordeel zijne goedkeuring te verwerven, terwijl hij nu zijne eigen methode afkeurde. Volgens deze zijne verklaring was ook hij altijd door middel van den geheelen- of voorarm aangevallen en zóódoende pareerde hij altijd; terwijl hij nu moest ondervinden dat de toepassing der werking van het polsgewricht zijne methode vernietigde en hij niet kon paréren. Zeven à acht personen waren getuigen van deze proef; vier hunner waren meesters en van deze twee tevens onderwijzers.

VII. Wat doet iemand die, bij het sabeltrekken, het polsgewricht niet gebruikt? Hij gebruikt den sabel slechts ten halve of ten deele; terwijl hij, die wèl het polsgewricht benuttigt, den sabel in zijne volle lengte handteert. De eerste methode doet missen, de tweede doet treffen. Bij verschil van gevoelen op dit punt neme men nieuwe sabels. Men inspectere die na afloop van de partij en men zal dan duidelijk zien dat hij die niet met het polsgewricht heeft gewerkt, zijn sabel in diens geheele lengte nog al met weinig scharen geslagen heeft; terwijl de tegenovergestelde oorzaak ook het tegenovergestelde gevolg zal hebben te weeg gebragt. Bij de eerste zullen de scharen alleen zigtbaar zijn digt bij het gevest; bij den laatste langs de geheele lengte van den sabel. Aan welke oorzaak dit is toe te schrijven, heb ik, naar ik meen, nu duidelijk genoeg gemaakt.

VIII. Wanneer hij, die alleen met den geheelen of voorarm zijn sabel behandelt, een slag naar 't hoofd brengt, ziet men zijn voorarm, hand en het gevest van den sabel, alsmede de grootste helft van het wapen, lager geplaatst, te rekenen naar het gevest, dan het voorste gedeelte van

den sabel, te rekenen van de punt. Is nu de eene partij veel grooter van ligchaamsbouw dan de andere, — tenzij er al zeer goed gepareerd zij — dan heeft dit zijne natuurlijke gevolgen, althans voor één der strijders; maar men ziet dat dikwijls ten opzigte van het paréren eene omgekeerde orde plaats heeft.

Het moet zóó zijn, dat, als men den sabel in den wind slaat, hij met de punt en nog twee palmen daarvan af, lager zij dan het midden daarvan. Men kan tot proef twee stokken plaatsen of twee lijnen spannen op ongelijke aangewezen hoogte en breedte, in eene waterpasrigting; en dat kan ter middelbare manshoogte geschieden. Natuurlijk hangt de te nemen maat hier af van den ligchaamsbouw der beoefenaars. Men rekent dan ter hoogte van den hals (omdat in eerstbedoelden zin het masker op het hoofd is geplaatst). Is de eene lijn dan ter hoogte van den hals gemaakt, dan moet de andere ter hoogte van de hoofdkruin worden bespannen. Wat de breedte betreft van den afstand die de beide lijnen (of stokken) moet scheiden, deze is ook de middelbare mansbreedte. Men tracht nu de achterste lijn of stok te treffen I zonder de voorste te raken. Voor den aanval moet men ook gaan staan voor de lijn die het hoogst gespannen is.

Men kan nog eene andere proef nemen.

Men plaatse zich voor de lijn of den stok die het laagst gespannen is en trachte dan de hoogste te treffen II zonder de laagstgespannene te raken. Een en ander niet met de punt van den sabel te rekenen maar nog 1 à $1\frac{1}{2}$ palm meer naar het gevest toe. Men beproeve dan om, bij goede werking van het polsgewricht, op bedoelde wijze te treffen.

Men kan ook lijnen in eene loodregte rigting plaatsen. De een moet dan zóó geplaatst zijn dat, als men er vóór

staat, de positie van den soldaat wordt aangenomen (zie 1ste afd. art. 1, bl. 14, Reglement op de exercitiën der infanterie). De een is in de rigting van den linker-, de ander in de rigting van den regterschouder geplaatst (1). De afstand tusschen beide lijnen moet gelijk staan aan de halve lengte van een kavaleriesabel. Men tracht dan de lijn die het verst van ons is verwijderd, te treffen *III*, zonder de voorste te raken. Daarna verandert men van front; d. i. men plaatst zich aan den anderen kant der lijnen en tracht weder de achterste lijn te treffen *IIII*.

Zóó doet men door middel der aangeduide bewegingen met den pols, regts, links, naar boven en naar beneden.

Het merk *I* zal u leeren het hoofd van uwen tegenpartijder gemakkelijker te treffen. Merk *II* bevordert het treffen onder den arm. Merk *III* de regterzijde en merk *IIII* den buik. Men houde hierbij in 't oog dat men, om dezen laatsten slag uit te voeren, de lijn die aanvankelijk achter was, als men van front veranderd is, op gezegde breedte regts aan verplaatsen moet.

Al deze slagen ziet men menigmaal in eene partij sabelschermen paréren. Na zich op bedoelde wijze te hebben geoefend zal men ook in menig geval treffen, waarin men anders zou misslaan.

Nu zal, ik houde mij daarvan overtuigd, bij velen die het overigens geheel met mij eens zijn, de vraag rijzen: waarom men toch regterwang-, buik- en zijdeslagen moet leeren aanvallen, daar men toch zelden daarvan gebruik maakt? Ik merk echter op dat de zijdeslag wel wordt bedoeld te zijn of te worden aangevallen; maar de slag wordt inderdaad niet toegebragt, want immers, zoolang hij onder

(1) De breedte van den schouder moet hier zijn die van een 7 à 8 jarigen knaap; de breedte zelve is berekend naar den afstand tusschen de beide schouders.

het heupgewricht blijft, is het een dijslag. Dat men dat alles nu niet ziet, spruit weêr hieruit voort dat men zich te zeer door zijn wil laat beheerschen.

Er zal eene andere vraag rijzen. Waarom leert men met de punt van den sabel regts gekeerd, paréren? Dit geschiedt evenmin in werkelijkheid. Hetzelfde antwoord als op de voorgaande past dus ook op deze vraag.

En op die wijze zou ik nog menig punt nader kunnen toelichten dat tusschen mijne lezers en mij reeds een onderwerp van bespreking heeft uitgemaakt.

Bij het links schermen is het duidelijk dat eene geheel omgekeerde orde van benaming en van bewegingen moet plaats hebben. Jammer dat de vooruitgang in de schermkunst nog niet het gebruik of althans nog slechts het zeldzame gebruik heeft ingevoerd van sabelgevesten die ingerigt zijn om met de linkerhand te gebruiken. Men treft wel enkele dier gevesten aan, maar hun model is niet geëigend aan het gebruik dat men er van maken moet.

De tijd zal ook deze leemte hier aanvullen.

Ik meen nog te moeten opmerken dat men, den voet die vóór is achteruit plaatsende, dezen niet te ver moet verwijderen; men ruste daarbij ook niet op den geheelen voet, maar op de punt, hoogstens op den bal. Om zich deze gewoonte eigen te maken, acht ik de beoefening nuttig van de *Oefeningen* voorkomende in: *De Schermkunst, Theor. en Pract. Handleiding* enz. (1). Zie les IV, n°s. 1, 2 en 3.

Indien men immers het gansche gewigt van het ligchaam op den voet, die achterwaarts wordt geplaatst, laat rusten, door den voet te veel af- en plat neêr te zetten, dan wordt de naslag daardoor belemmerd; men kan dan niet zoo vlug

(1) Uitgave J. K. de Liefde, 's Hage 1868, prijs 60 cts.

terug als wanneer men in bovenbedoelden zin handelt; en ten andere draait men de schouders: als men regts schermt den linker-, als men links schermt, den regter-, te veel voor; evenzoo den linker- of regter-elleboog enz. In dat geval is uwe houding verloren; de geest is vermoeid, omdat men zich te veel inspant om de goede positie te hernemen, waarop dan voor 't oogenblik alle gedachten zijn geconcentreerd. Het wordt dan noodzakelijk een nieuwe stelling aan te nemen en het mooiste spel is gebroken, omdat, eigenlijk gezegd, toen het spel goed aan den gang was, een der partijen rustte. Den elleboog van den arm die te veel uitsteekt, ziet men ook veelal kwetsen; ook de regter- of linkerhand die op den rug geplaatst is, als die te veel naar regts of links gebragt wordt. Zoo ook worden de vingers geraakt, omdat deze niet genoeg sluiten; om kort te gaan, omdat de houding wordt veronachtzaamd. Dit een en ander ziet men vaak bij het afzetten van het been enz., hetgeen alweder, om vroeger reeds vermelde redenen, geschiedt: doordien men niet goed geleid is, geen genoegzaam zelfvertrouwen heeft en zijn eergevoel te vroeg gekwetst acht.

Wij achten hier de plaats gekomen om onze vroeger gedane belofte te vervullen en iets naders mede te deelen over het naslaan (ripostéren), arrêteren (hinderen) en wat daarmede al verder in verband staat.

Wie mag arrêteren (hinderen)? Hij die goed kan paréren en aanvallen en naslaan. Wordt het arrêteren vóór dien tijd toegelaten, dan werkt dit zeer nadeelig. Nog schadelijker is het in 't arrêteren onderrigt te geven, alvorens men volkomen bij magte is te paréren, aan te vallen en na te slaan. Het goed aanvallen, paréren en naslaan is op zich zelf al eene te groote kunst, dan dat men ligtelijk tot het onderrigt in het arrêteren zou kunnen overgaan. Van het grootste aantal leerlingen althans, als door mij elders op-

gegeven (1) het scherm-onderwijs te ontvangen, moeten slechts vijf ten honderd onderrigt erlangen in het zoogenaamde hinderen.

Waarom — is mijn tweede vraag betrekkelijk deze zaak — waarom wordt zoo menigmalen nageslagen en gehinderd?

1°. Onwillens, onwetend; 2°. om daarachter gemis aan juiste kennis van het paréren, d. i. de vrees van getroffen te worden, te verbergen. Op goed geluk hindert men dan maar. Evenzoo gaat het met het naslaan (ripostéren).

Kunnen er dan echter geen redenen bestaan die het tot pligt stellen te ripostéren en te hinderen uit een beginsel van zelfverdediging en zelfbehoud?

Gewis, men heeft aanvallers die, onwetend, ons daartoe altijd aanleiding geven, nl. 1°. dezulken die den sabel bij het gebruik te hoog voeren; 2°. die te vele schijnen gebruiken; 3°. die van te groote of te grove schijnen gebruik maken; 4°. die, in den halven uitval, te lang voor hunne tegenpartij blijven staan zoeken om, na gedane schijnen, nog een punt te vinden dat zij zouden kunnen treffen; 5°. die te veel oploopen; 6°. die langzaam aanvallen; 7°. die, na gedanen uitval (iets wat geheel onzuiver en onmethodisch is,) nog willen treffen, d. i. in denzelfden uitval nog een herhaling van den stoot doen. Dezulken, zeg ik, mogen en moeten gearrêteerd worden. Maar dit moet nooit een leerling tegenover zijn onderwijzer doen vóór en aleer de onderwijzer zijne parades, aanvallen en stooten voldoende acht om les te gaan geven in het hinderen.

Mogen dan nooit twee liefhebbers, prevôts of vrienden elkander hinderen?

---

(1) Zie *Nationaal Museum*, jaargang 1863, aflevering 8, en jaargang 1865, afleveringen 1 en 2, bij Gebr. Belinfante, te 's Hage.

Van tijd tot tijd wil men wel eens eene uitzondering toelaten, met te zeggen: ik of gij had zulks kunnen doen, kunnen hinderen, om deze of gene reden, hetgeen bij een van de aangeduide gevallen wel geschiedt. Voorts kan in zekere gevallen vooraf tot voorwaarde zijn gesteld, om, hoe ook het spel loope, niet te hinderen of na te slaan, alzoo om slechts beurtelings aan te vallen; of de voorwaarde kan gemaakt zijn om wèl te hinderen. In die gevallen is het van groot belang de eens vastgestelde voorwaarden na te komen, ten einde men niet in nog grooter misslag vervalle.

Het nâslaan geschiedt alleen dàn als men gepareerd heeft of bij te korte slagen die geen paréren (ijzerverbinding) behoeven, b. v. dáár waar de arm niet genoegzaam strekt bij den uitval en hij onjuist is geplaatst of te kort is genomen. Dergelijke aanvallen behoeven niet gepareerd te worden en verdienen naslagen.

Gedeeltelijk vinden deze fouten haar oorsprong in de vrees voor den naslag. Die vrees moet niet bestaan. Het moet eene partij zijn waarin 9, 10 à 11 slagen vallen, op den duur gepareerd en waarbij ijzerverbinding plaats heeft, zoodat het gevecht, met uitzondering van den eersten aanval, op den duur schier uitsluitend op naslagen gelijkt.

Men zou nu welligt meenen dat ik het hinderen geen regt wil doen wedervaren. Dit is evenwel het geval niet. Ik beschouw het veeleer als het éénige middel ter beslissing voor wie den strijd wint. Bovendien zou ik ieder die daartoe roeping gevoelt en regt heeft — ik zeg: die daartoe regt heeft, want anders staat het gelijk met het onderwijs van den rekenmeester die deelen leert, vóór dat het optellen in 't hoofd is geprent — ik zou iedereen die in genoemde gevallen verkeert, wel willen leeren hinderen, als de tegenpartij dit ook van zijn kant wil doen. Beter belooning is er voor den laatste niet.

Het kan dan ook zeer gemakkelijk geschieden. Men lette er b. v. op of de tegenpartij geneigd is te hinderen; zoo ja, om welke redenen: of hij dat onwillens of met voordacht wil doen; en of hij regt er op had, al dan niet. Zoo men bij hem volstrekt geene neiging bespeurt om te hinderen, dan kan men hem op de, weinige bladzijden vroeger, (zie de n°s. 1—7) door mij aangeduide wijze op de proef stellen. Veelal zal men het intusschen nog al zien plaats hebben, de proef zal dus zelden noodzakelijk zijn. Wat nu te doen, als men wil hinderen in den hinder of de verrassing (arrêt) van de tegenpartij? Dan moet men die trachten uit te lokken, er aanleiding toe geven, zijne geneigdheid daartoe opwekken. Men make b. v. veel schijnen naar de zijde, buik; en dan weder zijde, voet enz. De tegenpartij wordt dan geneigd naar het hoofd te hinderen. De fijnste, ja de geringste beweging, als men haar opmerkt, kan gehinderd worden, door een slag naar 't hoofd. Dan zal gehinderd zijn in het hinderen der tegenpartij; en de hoofdslag is veelal raak. Waarom zal dit gelukken? In de eerste plaats is degeen die het eerst hinderen wilde, toch niet zoo met het aanvalsplan van zich zelven vertrouwd, want hij kent den vooraf door U genomen maatregel niet. In de tweede plaats bemerkt gij zijne beweging en werkt gij hem daarin tegen, hetgeen U althans vrijwaart den hinder te ontvangen. Hij gevoelt dat hij het niet had moeten doen en wijkt alzoo van zijn vooraf beraamd plan af; daardoor raakt hij verdiept in zijn gedachten enz.

Dit alles, eenigzins breedvoerig omschreven, vordert in de praktijk, voor de uitvoering niet meer dan drie seconden tijds.

Een anderen hinder kan men uitlokken door zes schijnen, al zijn deze niet breed of grof te noemen, bijv. op iederen wang drie, toe te brengen. De tegenpartij had alreede een uitval verwacht; het denkbeeld van hinder is bij hem ont-

wikkeld. Nu herhaalt gij dezelfde bewegingen, met uitzondering van den laatsten schijn, doch nu naar de regterzijde, langzaam en met een kalm gelaat.

Bij de tegenpartij zal dan weder het denkbeeld opkomen om naar het hoofd te hinderen. Men stelle nu den sabel, met eene sterke inbuiging van het ligchaam alsof men het hoofd wilde paréren. De tegenpartij zal dan weder tot andere gedachten komen — daarop kan men gerust vertrouwen — en met volkomen bedaardheid brengt gij dan den hinder toe, n. l. door den buikslag; en deze is raak.

Zietdaar eene oefening die, van de honderd partijen sabel, slechts eenmaal *meer opzettelijk* beoefend wordt.

Ik laat hier nu volgen een kort overzigt van de regelen aangaande het sabelschermen, die op alle wapens van toepassing zijn, met uitzondering van die, welke ik in de volgende bladzijden zal noemen.

Het is een feit dat groot verschil van gevoelen bestaat over de schermkunst tusschen meesters, onderwijzers, prevôts, liefhebbers en zelfs leeken; en dat vooral tusschen militairen en burgers de meeningen dienaangaande zeer uiteen loopen. Langzamerhand intusschen ontstaat ook in dat opzigt meer éénheid van denkwijze en zij, die in de laatste jaren er toe bijgedragen hebben de verschillende gevoelens zooveel mogelijk tot toenadering te brengen, verdienen daarvoor den dank van hen, die op de goede beoefening van de schermkunst prijs stellen.

Zooveel mogelijk tot die éénheid willende bijdragen, verzoek ik, mij tot de onderwijzers bepalende, dezen de hier aangeduide regelen te willen volgen, gelijk zij door allen, die (ten getale van 80 onderwijzers en meesters uit vijf provinciën van het Rijk waren bijeengekomen) gevolgd zijn op een te 's Gravenhage gehouden wedstrijd, ter gelegenheid van het *Congres ter bevordering van de*

éénheid in de schermkunst, aldaar bijeengekomen den 24 December 1864. (1) De toen vastgestelde regelen zijn de volgende:

1°. Partijen moeten beurtelings aanvallen.

2°. Die geraakt is mag niet terugslaan.

3°. Een gedeelte van den tijd dien men aan het trekken besteedt, uit de 1ste Afd. stell. (zie *Sabellessen*, bl. 24 volgg.) werkzaam zijn. Een gedeelte van den tijd uit de 2de Afd. stell., het laatste gedeelte uit de 3de Afd. stell., werkzaam zijn. (Dit is ook van toepassing op den sabel en den korten stok).

4°. Het staan blijven als methode aan te nemen bij den degen en het geweer, waarop echter eenige uitzonderingen bestaan. Bij den sabel den linker- (bij regts) en den regtervoet (bij links) niet te verplaatsen onder het trekken en alléén den voorvoet ter regter tijd achtertrekken.

5°. Te eischen dat de raakslagen gemeld worden.

6°. Het rooken en andere hindernissen, zoo als hard spreken door de toeschouwers, zoowel als het fluiten te vermijden.

7°. Bij het begin van het trekken den voorvoet en bij het eindigen den achtervoet bij te trekken.

[Dit geldt voor den groet.]

8°. Het gebruik van alle benoodigdheden ter beveiliging van het ligchaam.

9°. Na gebruik van het trekken en van de les, moeten de wapenen op de daarvoor bestemde plaats geborgen worden.

10°. Als de tegenpartij ontwapend wordt, moet men pardon laten vragen. Alsdan hem niet te treffen en den slag voor raak te verklaren. De niet ontwapende neemt tevens

---

(1) Zie ter nadere toelichting de bij die gelegenheid gehouden toespraak uitgegeven bij J. K. de Liefde, 25 cents.

het wapen voor zijne partij op en geeft het terug, tenzij er een secondant is, die zich er mede belast.

Ik heb mij hier tot de voornaamste regelen bepaald, omdat de meeste in dit werk toch reeds breedvoerig worden besproken, meer bepaald wat het hinderen betreft, waaromtrent ik hier niets heb gezegd.

Ter toelichting van deze 10 regelen van het sabelschermen (en van het schermen in 't algemeen) diene het volgende:

Ad Ium. Veelal heeft men vergeten wiens beurt het is om aan te vallen. Dit moet zorgvuldig worden vermeden. Men moet zooveel mogelijk onthouden, ten einde vragen, antwoorden of tegenspreken, alzoo nuttelooze tijdverspilling te voorkomen. Ik weet dat de behoorlijke toepassing van dezen regel dikwijls zorg eischt, vooral als 6, 7 of 8 slagen hebben plaats gehad, zonder een of twee seconden rust. Ik ben ook overtuigd dat deze regel evenmin in toepassing kan worden gebragt dáár, waar iemand, de kans schoon ziende, maar aanvalt. Men noemt een zoodanige den moedigste, den meest geoefende. Maar ik zeg: die voor den uiterlijken schijn van den meesten moed blijk geeft, kan wel eens iemand zijn die het minst bestaand gevaar voorziet. Die methode worde dan ook in toepassing gebragt door hem die er behagen in schept.

Het zou mij te ver leiden wanneer ik al de gronden wilde aanvoeren waarop zij afkeuring verdient.

Ad IIum. Omtrent de toepassing van den tweeden regel bestaat nog al eenstemmigheid. Er zijn er echter die meenen dat, als de naslag raak is, het niet gepast geacht kan worden vóór de beurt aan te vallen. Mijne leerwijze is dat degene die een naslag raakt of mist, weder vóór zijne beurt moet aanvallen, even als iemand die een aanvaller hindert; geschiedt dit niet, dan bevoordeelt men m. i. den ongeoefende en stelt men voor hem den geoefende achter.

Ad IIIum. Het is mijne meening dat de derde regel inzonderheid behoorlijk moet worden in acht genomen.

Ad IVum. Hetzelfde geldt van den vierden regel.

Ad Vum. De vijfde regel wordt niet altijd naar behooren toegepast. Nu eens beweert men dat de slag voorbij is (passé); dan weder was hij te kort, en dan weder te laag (als men met den degen schermt). « Als ik geen masker had opgehad, zou hij mis zijn geweest » enz. Dikwijls zijn die aanmerkingen op waarheid gegrond; maar men zal mij gereedelijk willen toegeven dat eigenliefde, zucht naar de overwinning, valsche schaamte tegenover de toeschouwers, daarbij eene groote rol spelen. Men behoort dus, ter bevordering van het genoegen, iets toe te geven. Men kan toch niet het geheele ligchaam met appelen behangen; evenmin kan men — in ieder geval — werken totdat men bloed ziet; ook niet met den degen plaatjes klinken op de punten en die door een weinig, bv. één stroo breedte, doen uitkomen; men kan toch ook niet met de bloote borst schermen om door bloedsporen te kunnen ontdekken wie raak is; of altijd met wit op de doppen werken (als men floretten in plaats van degens gebruikt).

Ad VIum. Evenmin als een schrijver kan verdragen dat men, terwijl hij werkt, aan de tafel stoot, kan hij, die liefde voor het schermen heeft, stoornissen dulden als de in regel 6°. bedoelde. Het accompagnement van de maat van sommige oefeningen, door de muziek, maakt hierop eene uitzondering.

Ad VIIum. Deze regel vindt zijne toepassing uit een oogpunt van orde en omdat men in den éérst daarbij bedoelden zin den noodigen afstand moet bewaren dien men aanvankelijk voor het groeten (het salut) genomen had. Men moet den afstand van 2 trekkers niet nà den groet aannemen en ten laatste den achtervoet bij het einde van het trekken bij

den voorvoet plaatsen om den afstand te verkrijgen voor het toereiken van de hand, alvorens men de handschoenen in het masker legt. Men behoort verder het wapen in den linkerarm te nemen als men regts getrokken heeft en omgekeerd als dit links geschied is.

De lezer zal het mij ten goede houden wanneer ik hier niet de gevallen aanwijs waarin geen hand gegeven wordt en geen maskers of handschoenen worden gebruikt.

Ad VIIIum. Op den 8sten regel kunnen wèlgeoefende schermers wel eens eene uitzondering maken en het schermen van eene partij, terwijl men geheel gekleed is en zonder masker of handschoenen te gebruiken, kan, bij eene goed geleide methode, wel eens tot aanwakkering van den moed dienen. Men moet dan echter in de gedachten groote voorzorgmaatregelen nemen. De oefening op die wijze heeft meermalen plaats.

Ad IXum. Ook door nakoming van den 9den regel bevordert men orde en regelmaat. Men voorkomt daardoor tevens het onzindelijk worden der maskers, handschoenen enz. Bovendien is het noodig te vermijden, dat er met de wapens gespeeld worde, zoo als wel eens, na afloop van de schermpartij gebeurt, dat men schertsenderwijs op elkander stoot als de wapens zoo maar onder ieders bereik liggen.

Ad Xum. Het oprapen van het wapen van hem die ontwapend is, voorkomt ongelukken. Ook is het niet billijk dengene, die pardon vraagt, nog te treffen; dat kan zelfs onedel geacht worden.

Nog zij hier ten aanzien van het hinderen opgemerkt, dat hij, die dit doet en zelf getroffen wordt, oneer behaalt en onkunde verraadt. Intusschen is er getroffen en zijn beiden gewond. Wij zullen hem, die gehinderd heeft, in dit geval het geschil doen verliezen. Daar waar de methode omtrent het beurtelings aanvallen niet toegepast wordt, zal

men nog al zien dat beide partijen gelijkelijk aanvallen en gelijkelijk treffen, vooral als zij beiden even ver zijn geoefend. Ik zou voorstellen den hoogst aangebragten stoot of slag in dat geval geldig te verklaren.

—

Wanneer wij thans komen tot den *schermwedstrijd met den sabel om prijzen*, dan openbaart zich ook daarbij groot verschil van meening tusschen meesters, prevôts en liefhebbers en zelfs tusschen meesters en onderwijzers. Vooral daarom heeft men dit onderwerp tot een afzonderlijk punt van behandeling gemaakt.

Het is vooral te 's Gravenhage waar wedstrijden naar prijzen, zilveren medailles, zilver-vergulden en zilveren kruizen, sabels, floretten enz. plaats hebben (1). Het is ook te 's Gravenhage waar de hier beschreven methode tot hiertoe gevolgd en door alle meesters, die tegenwoordig waren op het, 24 December 1864 gehouden nationaal congres, uitgevoerd is met het beste gevolg, zonder dat eenig geschil ontstond of moeijelijkheden rezen die eene beslissende uitspraak bezwaarlijk maakten.

De bedoelde methode gaat als volgt in haar werk:

Het aantal mededingers wordt op één gelid naast elkander geplaatst. Voor elken mededinger wordt een nummer met een ringetje in eene daartoe bestemde bus gedaan. Beurtelings neemt iedereen een zoodanig nummer uit de bus terwijl een der heeren die niet mede dingen, aanteekening houdt van elk nummer dat getrokken wordt, hetgeen op de eenvoudigste manier kan gebeuren als men eerst zooveel

(1) *Nationaal Museum*, jaargang 1863 en 1865, waar aangewezen is hoe vele 1e en 2e prijzen, diploma's enz. in de laatste jaren zijn uitgereikt.

nummers op de lijst plaatst (die natuurlijk aanwezig is) als er mededingers zijn en daarna het nummer, dat getrokken wordt, vergelijkt met hetgeen op bedoelde lijst staat, waarachter men dan den naam van den mededinger plaatst. Dit moet geschieden om aan te duiden wie het eerst den strijd zal aanvangen; de lage nummers beginnen het eerst, b. v. 1 en 2 en zoo vervolgens 3 en 4 tot het einde. Verder zal men van elk paar dat trekt (deel aan den wedstrijd neemt) het laagste nummer eerst laten aanvallen. Wij zullen ons tot een vast getal mededingers hier bepalen. Wij stellen bv., dat er 16 mededingers zijn; als dan de rondte is gedaan, zullen er 8 winners en 8 verliezers zijn. Heeft de wedstrijd nn plaats naar een eersten en tweeden prijs (b. v. prijs en premie) dan is het wenschelijk dat de acht winners naar den prijs en de 8 verliezers naar de premie verder den strijd voortzetten en dan op de volgende wijze verder werkzaam zijn.

De twee eerste winners (naar den prijs) die alzoo de aanblijvers zijn, hervatten voor de tweede maal den strijd met elkander, en zoo vervolgens de twee eerste verliezers (naar de premie). Zóó gaat men door tot dat allen weder eene beurt gehad hebben. Verder herhale men op bovenbedoelde wijze den strijd weder, late altijd dengene die het laagste nommer getrokken heeft, het eerst aanvallen, in ieder geval, zoodat men ten slotte 2 winners van iedere partij zal overhouden die dan over de uitkomst van den strijd beslissen. Heeft men nu een oneven nummer voor den wedstrijd, dan zal dat nummer natuurlijk het laatste zijn dat voor het eerst medeedingt; wanneer alles rondgewerkt is, zal men den houder van dat nummer met den eersten aanblijver (winner) doen werken, en daarna het grootste getal bij de premiewerkers plaatsen.

Wordt er slechts naar één prijs wedstrijd gehouden,

dan is het, wat de winners betreft, verkieslijk te handelen als hierboven bepaald is, dan zal men bij de beslissing van den strijd in geen geval eenige moeijelijkheid ontmoeten met een oneven nummer, omdat men het grootste getal, zijnde verliezers, moet doen afvallen. Dit moge wat hard schijnen, maar het is toch regtvaardig.

Deze wijze van handelen kan men op alle wapenen, waarin men een wedstrijd wil houden, toepassen. Het voorgaande betreft echter meer bepaald den wedstrijd op den sabel.

De meeningen loopen verder het meest uiteen over de volgende punten:

De eene onderwijzer wil den wedstrijd houden juist op dezelfde wijze als men eene gewone partij trekt. Ik behoef hier echter hen, die slechts eenigzins bekend zijn met de wijze van sabelwerken, niet te zeggen, hoe moeijelijk deze methode in de toepassing is. Al zijn er zelfs secondanten dan zullen er nog zijn waarvan de een beweert niet geraakt te zijn, terwijl een tweede roept *paré-touché* (gepareerd daarna raak enz.); een derde roep *touché-paré;* (geraakt en daarna gepareerd); een vierde zegt niets van den slag te hebben gevoeld, enz., en dat alles heet dan niet raak. Bovendien, aan de uitspraak der secondanten, die wij regtvaardig zullen achten, zijn dan partijen geheel onderworpen.

Ik zou, om veel discussie en veel verschillende uitspraken te voorkomen, voorstellen dat hij die aan een wedstrijd met den sabel (of aan een met korten of langen stok) deelneemt, voorzien worde van appelen of aardappelen, waarvan één op het hoofd, één op den buik en één op de regterzijde worde geplaatst. Dit is voldoende en zoo zijn al de wedstrijden te 's Gravenhage op de door mij genoemde wapens in de beste orde afgeloopen, zonder dat er eenig geschil is gerezen. Men zou ook nog

een appel op den arm kunnen plaatsen; dit is mij echter nog niet voorgekomen.

Hij nu, die driemalen den appel zijner tegenpartij kwetst of kneust (zoo hij geheel afgeslagen is zonder gekneusd te zijn, geldt dit niet voor een treffer) is winner. Elke appel die geraakt en gekneusd is, moet door een anderen worden vervangen. Naauwkeurig wordt daarbij aanteekening er van gehouden van wien het eerst drie keeren de appel is geraakt, en zoo vervolgens gaan de partijen op bedoelde wijze den geheelen wedstrijd door, tot dat de beslissing gevallen is.

Men heeft mij wel eens tegengeworpen dat het op die manier houden van een wedstrijd op sabel enz. den sabelschermer te veel aan banden legde. Ik moet erkennen dat in die bewering waarheid is gelegen; maar door dat aan banden leggen voorkomt men twist en bevordert men orde en regelmaat. Ik vrees ook dat wie de tegenwerping maakte, zes ellen lengte op en van de plaats noodig had om eene partij sabel te schermen en dat hij geen waarborgen weet te stellen ter voorkoming van ongelukken.

Bovendien, het zij nogmaals gevraagd, wat is niet aan zekere regelen onderworpen? Die zich daaraan niet gebonden acht, zal — reeds vroeger merkte ik 't op — gelijk de harddraver, wiens paard in galop geraakt, winner zijn. Maar kan die manier van werken worden toegelaten?

Zoo zou ik op nog meerdere voorbeelden kunnen wijzen, die het onhoudbare van het stelsel, waarin men zegt: «als er maar geraakt wordt» enz. wel bepaaldelijk zouden doen uitkomen.

In de tweede plaats: er zijn er die het hinderen ook al goedkeuren bij den wedstrijd. Ik geef toe: het is een middel om den man te leeren kennen, wien de prijs toekomt; en toch is het, om vele redenen die al reeds ont-

vouwd zijn, beter het hinderen (verrassen) te laten. Wordt het door beide partijen nagelaten, dan hebben beiden ook dezelfde regten. Daarentegen stel ik wèl voor dat nageslagen worde. Dit geschiedt dan ook altijd. Men valt beurtelings aan en die gepareerd heeft, mag naslaan, geraakt of niet; even goed als hij die nageslagen heeft, raak of mis, zijn beurt van aanvallen moet hebben.

Bij het prijsschermen (wedstrijd) stel ik wijders voor dat men, hetzij men al dan niet geraakt zij, altijd mag naslaan (daar een zoo even bedoelde eerst aangebragte slag door hem die aangevallen had, de raakslag ware geweest, zijn beiden getroffen, maar men onderstelt dat aanval en naslag raak waren). Immers, men kan een slag 1, 2 à 3 duimen bezijden den appel slaan; dan is het doel gemist. Daarom moet men kunnen naslaan. Zoo van beiden de appelen geraakt zijn, wordt die van den eersten aanvaller raak verklaard. « Ja het is toch raak; — hoorde ik eens aanvoeren; — hoe kinderachtig op appelen en met degen en bajonet. » Zóó heb ik ook al eens hooren spreken over zwarte borstlappen met krijt aan degen of bajonet, ten einde daardoor te zien wie winner is. En dat heette dan toch ook aan banden leggen.

Wie krijgt bij het schijfschieten den prijs? Die de roos raakt of die een duim daarbuiten gaat? Intusschen zijn hierbij ook uitzonderingen, maar altijd op vaste regelen of bepalingen gegrond. Er zou nog veel over een en ander kunnen gezegd worden; maar zóóveel is zeker dat, als allen den sabel tusschen een duim breedte door konden draaijen, en den degen in de opening van eene ontkurkte flesch konden steken, voorzeker zij meer aan kunst dan aan toeval zouden denken. Inderdaad, die op dergelijke methodes den grondslag hunner berekeningen vestigen, verbergen daarachter veelal jaloezy en onkunde.

Ik vleije mij dat al de sabel-, degen-, bajonet- en lange-

en korte-stok-trekkers, naar prijzen, ja zelfs de beoefenaren de hier bedoelde methode als het hier aangewezen middel gevolgd hebben, en zou degenen die niet naar dezelfde wijs gewerkt hebben, willen verzoeken haar te bevorderen, m. i. in het belang van goede wapenoefeningen.

Ik meen dat ik met het voorgaande zal kunnen volstaan om hetgeen ik wilde aantoonen duidelijk te hebben gemaakt. Mogt men bij het afnemen van examens voor den sabel (bij examens wordt niet naar prijzen gewerkt, maar het voorafgaande heeft meer betrekking tot hetgeen in dit werk volgt) dan meer in den door mij aangeduiden geest handelen en wel toezien wie raakt, maar ook de wijze waaròp geraakt wordt, in aanmerking nemen. Evenzoo behoort men wel toe te zien wie, parérende, naslaat; hoe men hindert of verrast, en ook weder hier op de wijze letten waarom dit geschiedt. Dan zal men voorzeker een groote schrede verder gedaan hebben op den weg, die m. i. tot bevordering der éénheid leidt, en tevens voortschrijden op het pad der wetenschap en van den vooruitgang, terwijl men zich bovendien vertrouwd zal hebben gemaakt met het goed behandelen zoowel van den sabel als van alle andere wapenen.

Men zal mij, hoop ik, niet verwijten dat ik geen volledig leerstelsel heb aangewezen. Zij die zóó denken, gaan eerst na wat er gedaan is, en beschuldigen eerst als zij bij magte zijn in den geest van dit werk te handelen.

Om dan nog eenigzins het volume te bereiken, zijn hier en daar toepassingen gemaakt op andere wapenen, die verder niet beschreven behoeven te worden en zeker den opmerkzamen lezer niet zullen ontgaan zijn. Ik zal dan ook, wat den sabel betreft, mijn taak voorloopig als volbragt rekenen, onder voorbehoud van hier nog enkele beschouwingen aan toe te voegen.

Gaarne trad ik in breedvoeriger ontwikkeling, maar

terwijl ik schreef werd ik van geachte zijde aangezocht om zooveel mogelijk alle wapenen te bespreken die door Hunne Excellentiën de Ministers van Oorlog, Marine en Kolonien en meerdere hooggeplaatste personen gunstig beoordeeld zijn. Daarom was ik wel verpligt deze afdeeling eenigzins in te korten.

Alléén nog het volgende:

De beschrijving van eene sabelkolonne acht ik zeer wenschelijk hier nog te geven.

Men onderstelt 4, 8, 16 of 20 sabelschermers voor zich geplaatst te zien. Deze evenredigheid moet altijd aanwezig zijn. Deze schermers zijn in twee gelederen geplaatst en genummerd; tevens op behoorlijke orde van aantreden! en na verdere voorafgaande beschikkingen van dien aard geplaatst. Het 1ste gelid laat men vier passen voorwaarts treden en regtsomkeert! maken.

Men kommandeert dan halt (1) en aan beide gelederen gevechtstelling! Deze stelling moet zijn aan de binnenzijde (zie de lessen bl. 24 volgg., 1e afd.). Men wijst het eerste gelid voor den eersten aanval aan; het maakt: 1°. Slag naar het hoofd, uitval! 2°. Opstaan, pareer den linker wangslag; 3°. Regterzijde uitval! 4°. Opstaan, pareer den slag naar 't hoofd! 5°. Linker wangslag uitval! 6°. Opstaan, pareer de regterzijde; 7°. Slag naar het hoofd, uitval! 8°. Opstaan, pareer den linker wangslag! als wanneer beide gelederen in de gevechtstelling zijn moeten.

Wat nu volgen moet is duidelijk. Wat het eerste gelid heeft moeten paréren, moet door het tweede lid gebragt worden; en zoo omgekeerd wat het eerste lid brengt, moet het tweede gelid paréren. Wanneer deze acht slagen volbragt

---

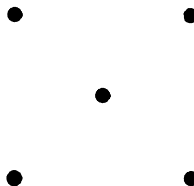
(1) Men zou ook kunnen kommanderen: peloton! regtsomkeert! halt! Zie blz. 65, § 134 „Soldatenschool. Reglement, op de exercitien der Infanterie."

zijn, telt de onderwijzer: 1! 2! 3! 4!!! Op het laatste nummer maken zoowel het 1e als het 2e gelid allen regts of links om! B. v. de oneven nummers van het 1e gelid maken regts om, de effen nummers links om! De oneven nummers van het 2e gelid maken links om en de effen nummers weder regts om. Men lette er wel op dat ieder gelid van 1 tot 8 genummerd is. Die dit met 8 personen doet, kan het even goed doen met 16 en met 20, echter altijd met 4 tegelijk opklimmende. Een oneven getal kan het nooit wezen; ook niet 6 of 10 strijders kunnen de kolonne vormen.

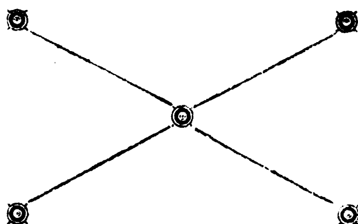
Alzoo zal men zien hoe de werkers vier aan vier, in carré (een vierkant) staan, b. v.

dan telt de onderwijzer weder: 1! 2! 3! 4!! Door nos. 1 en 3 van het 1e gelid en nos. 1 en 3 van het 2e gelid wordt op dezelfde wijze aangevallen als aanvankelijk voor het geheele 1e gelid bepaald was en verder wordt door iedereen gewerkt als in de nummers 1—8 is aangeduid. De onderwijzer telt weder als boven. Op het laatste nommer draaijen alle werkers in een schuin front door $\frac{1}{8}$ wending regts of links om, naar het middenpunt van de carré, gelijk hierbij figuurlijk is aangeduid,

zoodat alzoo de sabels en werkers in gevechtstelling staan schuin in plaats van regt tegenover elkander, in dier voege: (1)

De onderwijzer telt weder als boven. Op het laatste kommando zijn het de effen nummers van het tweede gelid die den sabel met de punt op den grond plaatsen en de positie, omschreven: linkerhiel in de holte van den regtervoet enz. aannemen [zie figuur I], terwijl de oneven nummers van het eerste gelid op de effen nummers van het tweede gelid aanvallen met de reeds vermelde slagen van 1—8. Op bovenbedoeld kommando 1! 2! 3! 4!!! plaatsen zij die het laatst geslagen hebben, de sabels weder op den grond en de voeten in de positie, als bedoeld is hierboven [figuur I], terwijl degenen die het eerst stil gestaan hebben, de gevechtstelling hernemen. Nu zijn het de even nummers van het eerste gelid die op de oneven nummers van het tweede gelid aanvallen, met de slagen bedoeld in de nummers 1—8. Op het verdere kommando 1! 2! 3! 4!!!! draaijen beide gelederen — het eerste en tweede — in het front tegenover elkander, zooals het bij den aanvang was. Op het even vermelde kommando valt het eerste gelid weder eerst aan, maar nu moeten er geene acht slagen gebragt

(1) De vier lijnen die zich hier op het middenpunt vereenigen, duiden de sabels aan.

worden om daarna te eindigen, maar men zet de partij in bedoelden zin voort (zonder dat men bij den achtsten slag de gevechtstelling noodig heeft) totdat er «halt» gekommandeerd wordt. Alsdan blijven beide gelederen onmiddellijk stilstaan; de onderwijzer kommandeert verder: «marsch!» Nu worden door beide gelederen twee appèls gemaakt, de achtervoet wordt bijgetrokken, de regterhand ter hoogte van den kin gebragt, de nagels naar den mond gekeerd, terwijl men alsdan den sabel laat dalen ter zijde regts. Daarna worden onmiddellijk de sabels geschouderd. Nadat deze kleine groet heeft plaats gehad, maken de gelederen regts- en links-om; het eerste gelid links, het tweede gelid regts; zij plaatsen zich, arm aan arm, naast elkander en treden onmiddellijk met den linkervoet aan, om door den onderwijzer geleid te worden naar de plaats waar men de sabels bergt. De onderwijzer kan ook vooraf nog eenige figuren laten maken, bv. kringen, slingers, uit de flank; in bataille laten marchéren; beide gelederen door de middenruimte laten trekken enz.

Bij groote assauts, zoowel civiele als militaire, is het zeer geanimeerd en genoegelijk om, als het 1ste gelid voor de laatste maal aanvalt (ingeval het assaut door muziek wordt opgeluisterd) op het kommando 1! 2! 3! 4!! (zijnde 4!! het uitvoeringskommando) altijd de muziek gelijktijdig te laten spelen het: «*Wien Neêrlandsch bloed*» of «*Wilhelmus*», dat juist in de maat werkt van de tijdmaat der slagen. Alsdan plaatst de onderwijzer zich bij den directeur van de muziek, ten einde ook deze zijn kommando goed zal begrijpen. Bedoeld Volkslied wordt dan slechts eenmaal gespeeld; op de laatste noot van de muziek eindigen ook de sabelschermers. Verder handele men als vroeger omschreven is. Nu heeft de muziek gezorgd weder gereed te zijn om, wanneer met den linkervoet aangetreden wordt, weder een

marsch te spelen zoolang totdat de onderwijzer zijne leerlingen laat vertrekken.

Op die wijze kunnen kleine, huishoudelijke feesten door één viool geleid worden; op kostscholen ook door de piano enz.

Met den korten stok kan men insgelijks op de boven omschreven wijze handelen. Dezelfde ligchaamsdeelen worden aangevallen en gepareerd en al wat omtrent de sabelkolonne vermeld is, wordt ook hierbij onderwezen. Verder kan men hier nog onder den laatsten marsch zijne werkers doen openen (d. i. niet arm aan arm laten blijven gaan) op een afstand dien men noodig heeft om een carré te slaan met den korten stok. Wanneer, door genoegzaam zich te openen — hetgeen verkregen wordt door het marquéren van den pas en regts en links te gaan enz. — de afstand verkregen is, eindigt de muziek, die tot hiertoe had gespeeld even als voor den sabel is bepaald, met den voor de sabelkolonne bedoelden marsch uit te voeren.

Bij den korten stok voege men nu nog het volgende:

De onderwijzer kommandeert: « halt! marsch! » Alsdan wordt door allen te gelijkertijd (wij stellen dat er 16 zijn) een carré geslagen — dien wij later zullen beschrijven. De eerste acht: carré n°. 1; de tweede acht: carré n°. 2. De muziek moet weder op het kommando: « marsch » van den onderwijzer een wals of galop gaan spelen. Daarna, als de carré volbragt is, laat de onderwijzer de werkers trekken- of vechtenderwijs naar hunne plaatsen terugkeeren, d. i. naar de plaats waar de wapenen hangen of leggen, en daarmede is dan de partij geeindigd.

Bij den sabel zou men ook het laatste en wel zonder het gebruik van het masker, kunnen toepassen, mits men dit meer als eene figuur beschouwe, dan wel als een middel om te verdedigen of te treffen en daarbij het loopen

goedvinde. Dan nog zou het echter vermoeijend zijn, hoewel al hetgeen door mij aangewezen is, in 6 à 7 minuten is afgeloopen bij de sabelkolonne, en bij den korten stok 8 à 9 minuten duurt, de carrés medegerekend, die men in laatstbedoelden zin bij den sabel niet kan toepassen.

Aan het slot dezer afdeeling nog een beschouwend woord.

Het zou zeker wel overdreven geacht worden en den lezer vermoeijen indien ik thans nog ging beschrijven den afstand tusschen trekkers of de wijze van kruising der wapenen als men in de gevechtstelling geplaatst is. Ook zal ik niet treden in de hoedanigheden van het staal of den stok. Het spreekt van zelf dat daaraan niets mag ontbreken. Maar daaromtrent zijn wij niet meer achteruit. De verbeteringen in dat opzigt voor alles wat voor het schermen noodig is, zijn talrijk en groot. Zoo is men ook met betrekking tot de bepaling van den afstand, dien men voor eene partij trekkers behoeft, grootelijks vooruitgegaan. Vooral hij die les ontvangen heeft, is door den onderwijzer, vóór dat hij overging tot het gebruik van het masker, daar van zelf en misschien zonder dat hij het zelf wist, aan gewoon geraakt.

Maar hetgeen ik volgen laat, behoort in 't belang der bevordering van éénheid nog opgemerkt te worden.

In de eerste plaats worden de sabels te veel vastgehouden, zóó dat de pink onder en tegen het einde van den beugel geplaatst is, digt bij den knop van den sabel. Dit is een grove fout, die de juiste afrigting van den sabel belemmert. Sommigen houden den sabel zóó stevig vast dat de handpalm soms op den knop van het gevest rust of daarover op den duur heênglijdt. Indien men de palmen der handen beziet zal men ontwaren hoe ruw zij zijn, bij dusdanig vasthouden van den sabel

aan zijn uiteinde, daar nl. waar de arend is vastgeklonken. De sabel behoort vastgehouden te worden, zóó dat althans de voorste (wijs-) vinger tegen de stootplaat rust en den duim een kleine vingerbreedte daarvan afblijft, zoodat de duim en bedoelde vinger elkaâr niet raken.

Eene even groote fout is het den duim niet te strekken op den rug van het gevest. Dit niet te doen is, ik weet 't, natuurlijker; de strekking is kunstmatig, kost veel moeite enz., maar de juiste afrigting bij hem die den duim op bedoelde wijze niet strekt, is weder verloren; de sabel wordt door de eerst aangewende kracht, alléén door den wil aangevoerd, bestuurd, maar daarmede is dan ook alles gedaan; de rigting van het doel is niet, althans zelden, verkregen.

Het is een verblijdend verschijnsel dat men in het «Reglement op de exercitiën en evolutiën der kavalerie hier te lande» ook op zorgvuldige wijze van het houden van den duim aan den sabel gewag gemaakt ziet (1). In de «voorbereidende oefeningen tot exercitie te paard» bl. 14, § 46, alsmede op bl. 133, § 265, voor de «oefeningen met den sabel te paard», zie ik met genoegen opgemerkt dat tot het wèl behandelen van den sabel het ook dáár als een vereischte wordt gesteld dat het polsgewricht los moet zijn. In datzelfde reglement, bl. 4, (Leiding van het onderwijs) is ook een belangrijk punt behandeld, nl. om er naar te streven dat alle ruiters minstens den graad van prévôt op den sabel erlangen. Mogt dit kunnen verkregen worden, voorzeker in 't belang van den Staat en in 't belang van den ruiter zelven ware een groote stap gedaan, omdat het sabelschermen en het schermen in 't algemeen den moed verhoogt van

(1) Zie daarover „Oefeningen met den sabel voor de dienst te voet, bl. 15, § 48.

den krijgsman, zijne houding verfraait, zijn gezondheidstoestand bevordert, gelijk dit door iedereen die de schermkunst beoefent zal ondervonden zijn.

Zeer wenschelijk ware het dan ook dat men bij de infanterie eens een middel kon vinden om op een daartoe te bepalen wapen, bv. degen of bajonet, voor den infanterist den rang van prevôt verpligtend te stellen of wenschelijk te verklaren. Eenmaal zóóver gekomen zullen velen van zelven den rang van meester trachten te bereiken.

In het zoo even bedoelde reglement voor de kavalerie lees ik: « Het is de uitdrukkelijke begeerte van Zijne « Majesteit den Koning dat van dit reglement onder geener- « lei voorwendsel worde afgeweken. » Ik vind het daarom gewaagd een voorstel te doen zelfs omtrent de verandering van één woord. Toch durf ik met de meeste bescheidenheid in overweging geven juist om de reden, op blz. 4 van dat reglement vermeld: « dat men er naar streven moet alle ruiters den rang van prevôt te doen erlangen », de woorden, vermeld op blz. 133 § 267, nl. *tierce* en *quarte* te doen vervangen door woorden, zooveel mogelijk afgeleid uit de termen bij de Hollandsche schermkunst in gebruik bij het leger, regts en links. Dat zou m. i. zijn in het voordeel van den ruiter die zich naar de schermzaal begeeft om er te dingen naar den rang van prevôt.

Men houde mij dit voorstel ten goede; alleen liefde voor de zaak deed mij het voordragen, in het belang tevens van den beoefenaar.

Indien het kon geschieden, ware het ook welligt zeer wenschelijk, dat er een besluit werd uitgevaardigd om bij het leger geen Fransche lessen meer te onderwijzen, hetgeen thans nog zoo dikwijls geschiedt. Vooral is het te betreuren, dat jongelieden die in den militairen stand opgeleid worden, het onderwijs in de schermkunst nog in de

Fransche taal ontvangen. Sommige onderwijzers, zoowel militaire als civiele, wijken van die wijze van handelen nog niet af. Van de militaire althans was het te eischen, dat zij (zonder de Fransche lessen te verachten of te verwerpen) de Hollandsche schermlessen onderwezen, gelijk van mij en nog van drie of vier andere schermmeesters en onderwijzers, allen bij het regiment grenadiers en jagers dienende, geëischt werd, toen eene gunstige beschikking door Z. Exc. den Minister van Oorlog enz. aangaande de lessen in de Hollandsche schermkunst genomen werd.

Verbeeldt u ook dat iemand die soms naauwelijks goed Hollandsch leest of schrijft, Fransche lessen in de schermkunst moet geven!

Hiermede acht ik mijne taak voor zoover zij de bespreking van het sabelschermen betreft, afgesponnen. Men houde het mij ten goede, zoo ik daarbij hier en daar van een ander wapen heb gesproken. Ik streef er toch naar om, waar dit kan, mijne denkbeelden in dit werk zoo beknopt mogelijk zamen te vatten.

VIERDE AFDEELING.

DE DEGEN.

I. Een woord over het belang van de daaraan verbonden ligchaamsoefeningen.

Ik heb mij hier niet ten doel gesteld den degen te beschrijven, zooals dit in 1863 geschied is in mijne reeds meergenoemde uitgave: « *De Schermkunst*, *theor. en pract. handleiding* » enz. (1) voor zoover ik mij daarbij in beschouwingen ook betrekkelijk de vóóroefeningen zou moeten verdiepen. Niettemin blijft al hetgeen in bedoelde uitgave is gezegd, ontegenzeggelijk gelden voor het juist treffen en verdedigen, even als al hetgeen voorafging in de 2de afdeeling van dit werk, over de praktijk handelende.

Ik wensch hier slechts een woord te zeggen om te doen uitkomen hoe het schermen gunstig op het ligchaam werkt.

Dat beweging en oefening voor de bevordering der gezondheid niet minder noodig zijn dan goed voedsel, zuivere lucht en behoorlijke kleeding, is gelukkig een erkend feit, dat evenwel door iedereen nog niet genoegzaam wordt ge-

---

(1) Uitgave van J. K. de Liefde, te 's Hage.

waardeerd. Ligchamelijke beweging is het doeltreffendste middel tot versterking der gezondheid ; door beweging ontstaat de behoefte aan rust en slaap, welke bij dengene die geene beweging neemt, lang op zich laat wachten. Toch zijn er nog velen die weinig eigenlijke beweging nemen omdat zij niet weten hoe dat te doen. Altijd wandelen of altijd paardrijden kan wel eens minder goed zijn. Men begeve zich dan eenvoudig naar de schermzaal en zie daar welke bewegingen, welke standen, houdingen en figuren, allen heilzame ligchaamsoefeningen, daar gevorderd worden. Het is dan ook een feit dat bekwame geneesheeren, zoowel hier als elders, van ligchaamsoefeningen sprekende of daarover schrijvende, aan de wapenoefeningen eene groote plaats inruimen. Als eene erkende waarheid wordt het trouwens aangenomen dat werkeloosheid de spijsvertering belet en de gezondheid krenkt.

Men neme evenwel, en dat vooral bij wapenoefeningen, altijd in aanmerking dat 's menschen gestel blijkbaar op verschillende tijdstippen van den dag verandert. In het ééne uur kan de mensch geschikt en in het andere kan hij ongeschikt zijn om zich te oefenen. Op het eene deel van den dag kan de oefening hem ligt, op een ander tijdstip hem moeijelijk vallen. De onderwijzer in de schermkunst rigt zijne oefeningen dadelijk in naar het voorkomen van het kind, den jongeling of den man en evenzeer naar de verschillende tijdstippen van den dag, waarop de lessen gegeven worden. Zelfs de verandering in de temperatuur is voor den onderwijzer een maatstaf voor den duur en de kracht der beweging. De ondervinding leert dit bij alle standen en door alle tijdperken heên. Men lette slechts op den leerling, ga na of hij huiverig of neêrslagtig is, dan wel opgewekt en vrolijk en men vergelijke daarbij dan de luchtsgesteldheid. De

bedompte, donkere, bewolkte lucht veroorzaakt dikwijls dat de leerling zich langzaam ontkleedt, over het weder klaagt enz. enz. Wanneer het weder schoon is en de lucht helder is en strak staat, dan wekt dat bij den leerling vlijt op en opgeruimdheid, waarbij hij zijne ingenomenheid met het schoone weder soms aan den dag legt.

Men lette er vooral op de oefeningen naar een en ander in te rigten; op deze wijze geleid zullen zij zeker goede vruchten dragen. De ondervinding en de verkregen resultaten leveren daarvoor de waarborgen.

Overigens behoort eene schermzaal stofvrij te zijn. Te veel licht bij den avond en te veel vuur in den winter is ook schadelijk. De leerling verlate eindelijk de zaal niet na vooraf afgekoeld te zijn.

De redenen waarom al deze punten moeten worden in acht genomen, zal ik wel niet behoeven te ontwikkelen. Dit zou zijn het doel voorbijstreven, waarmede ik dit werk schrijf. De onderwijzer moet zelf weten te handelen.

Maar een en ander verdient zorgvuldig in acht genomen te worden, wil men de jeugd, zoo mogelijk, tot strijdbare mannen opleiden, ja tot verdediging des Vaderlands voorbereiden. Dat doel wordt ook dáárom door wapenoefeningen bereikt, omdat zij de gezondheid bevorderen, de levendigheid van den geest aanwakkeren, mits — en hiermede besluit ik dit voorwoord — de onderwijzer er vooral toe aanspore (hij heeft het in zijne magt) om drift, vrees en gemoedsaandoening te voorkomen. Al hetgeen in de 1e afdeeling, omtrent het sabelschermen, gezegd is betrekkelijk de te hooge mate van inspanning, te vroeg gekwetst eergevoel, gemis aan de noodige, voor de schermkunst vereischte kalmte, — vindt zijne toepassing op het goed behandelen van den degen en verdere wapenen, die nu nog beschreven zullen worden. Zoo ook blijven aanbe-

volen de vroeger vermelde vóóroefeningen voor den degen. (1)

—

II. De degen-oefeningen, theoretisch en practisch beschreven.

Vóórdat ik tot de theoretische en practische degen-oefeningen overga, merk ik het volgende op:

1°. Men ontmoet degenschermers die, om te verdedigen en te treffen, den geheelen arm gebruiken. Het ware beter, zich daartoe tot den voorarm te bepalen. De eisch van den tegenwoordigen tijd is zelfs met den pols te werken. Dit mag een belangrijke vooruitgang worden genoemd, want het laatste is onmisbaar voor het juist verdedigen en treffen. Reeds is daarover genoeg gezegd bij het sabelschermen, dan dat wij den lezer zouden vermoeijen met de ontwikkeling van de stelling dat het van groot belang is het polsgewricht te doen werken. Er zijn, bij het betoog daaromtrent, geen te strenge eischen gesteld en toch is niets moeijelijker, omdat men er in den regel geen werk genoeg van maakt, en daardoor het gebruik van het polsgewricht niet van zelf vergemakkelijkt. Wij geven den degen-beoefenaar in overweging, te trachten door middel zijner vingers den degen te besturen. Dit beoefenende, zal men een eerste middel hebben aangewend om het polsgewricht met gemakkelijkheid te gebruiken. Meer willen wij dan voor den oogenblik niet van hem eischen.

2°. Het op- en wegloopen is ook bij het degen-schermen

(1) Zie: *de Schermkunst* enz., bij J. K. de Liefde, te 's Hage, 1863.

alweder het grootste, zoo niet het hoofdgebrek, voornamelijk als de twee personen van circa dezelfde grootte zijn. M. i. ware het daarom goed, dat hij, die aangevallen wordt, zonder dat de aanvaller op- en weggeloopen is, door middel van een pas achterwaarts — omdat voor den staanblijver daardoor de aanval te kort was en miste — dat de onder die omstandigheden aangevallene raak werd verklaard, ten einde te voorkomen dat hij, die staan bleef, in 't oog van den minkundige, dikwijls onkundige, nog verliezer heete en, voor 't geval ook hij mogt op- of weg willen loopen, in 't oog van den deskundige van pligtverzuim en onkunde kan worden overtuigd.

3°. Schijnbewegingen hebben nog altijd plaats en zullen in onze eeuw wel altijd blijven bestaan. Zij schaden dan ook niet, als zij maar niet te veel, noch te breed, te hoog of te laag gebragt worden en er niet te veel tijd aan besteed wordt die verloren gaat. In dat geval begaat men daardoor ook een grove fout. Men zal hier misschien vragen: waarom, als dat zoo is, ons dan zoo vele lessen voorgelegd, waarin wij met de woorden: schijnstoot enz. enz. worden overladen? Over dat punt alléén zou een gansch boekdeel kunnen worden volgeschreven. Laten wij echter nog maar kortelijk zeggen dat de meeste schijnstooten onnoodig zijn; en men verkondige het den leerlingen of prévôts niet alleen, maar alle meesters en geheel het Nederlandsche volk dat 100 raakstooten kunnen gebragt worden met 50 schijnstooten, zoodat de helft raakstooten zonder schijnen gebragt moeten worden.

Dit kan geschieden wanneer liefde voor de zaak ons bij de oefeningen bestuurt; wanneer het vertrouwen op de waarheid ons bezielt en men den zoo dikwerf vermelden natuurstaat van den schermer kan nagaan. Wij zijn bereid ieder die daartoe lust gevoelt, de waarheid onzer stellin-

gen aan te toonen, maar alleen aan de zoodanigen die de schermkunst naar hare ware methode op prijs stellen of zich geneigd verklaren de kunst te willen leeren waarderen.

4°. Het ware beter het bedrog dat er in de schijnen bestaat, niet te kennen, omdat de schijn te veel verlokt. Moet men nu, als de vijandelijke degen door onkunde of moedwil te veel uit de gevechtslijn gaat, dien degen naoogen: het is alsof men een werk wilde lezen dat verkeerd voor ons ligt. De ware degenbeoefenaar ziet met vertrouwen naar den voet (den voorvoet) van zijne tegenpartij; dáár kan men het sein vinden van de komst des vijandelijken degens; dat sein kan niet bedriegen, wanneer alle schijnbewegingen gemaakt zijn, waardoor de tegenpartij zijn aanval denkt in de hand te werken, en nu is alles verijdeld als men, zoodra de voet vooruit komt, in den kring regts pareert.

Men moet hier nog op hooger kunst bedacht zijn. Eilieve! sluit de oogen, zoodat gij geene schijnbewegingen, zelfs het wapen van uw tegenpartij niet ziet. Ik wil het den schermer gevraagd hebben: gevoelt gij dan toch niet dat het oogenblik nadert, waarop uwe tegenpartij zal komen? Gewis, maar het is er nog verre af dat de kunst om dat te gevoelen bij alle schermers is doorgedrongen; treurig genoeg voor de ontwikkeling van al het edele en schoone dat daarin gelegen is.

Dit nader te ontvouwen zou weder eene groote ruimte vorderen, maar bovendien vergeefsche arbeid zijn, zoolang wij ons niet verzekerd kunnen achten dat al hetgeen reeds voorafging, ingang gevonden heeft en onderwezen is geworden, of het begrip niet te boven gaat van hetgeen men gemeenlijk onder schermkunst meent te verstaan.

Wij kunnen nu slechts de hoop koesteren dat velen zich van de hierboven aangewezen kunst zullen weten te door-

dringen en dat de waarheid van de te dien aanzien ontwikkelde stellingen voor de ontluikende jongelingschap niet verloren ga. Indien het al te bejammeren is dat men zoo zelden er toe kan overgaan iemand in het hinderen (arrêteren) te onderrigten, nog meer is het te betreuren dat men nog minder de door mij bedoelde wijze van werken kan leeren.

Ik heb nu hier op die manier van paréren met gesloten oogen slechts willen wijzen om te doen uitkomen dat het volgen van den degen der tegenpartij zooveel zorg niet vereischt.

5°. Moet men de tegenpartij spoedig naslaan (ripostéren). Het is waar: het heeft zijne goede en zijne kwade zijde. Maar op dit punt hoop ik later terug te komen.

6°. Wanneer de methode ingang mogt vinden om beurtelings aan te vallen, dan zal, indien slechts met eenige attentie worde gewerkt, ook zelden door partijen tegelijkertijd aangevallen worden. Geschiedt het, dan tracht men nog wel eens de feil te vergoeden door eene opmerking als deze: «Ik heb u gehinderd; ik dacht dat het mijne beurt was enz.» Intusschen: deze methode wil of kan ik niet stellig voorschrijven. Als er geene bepaling mogt zijn gemaakt om beurtelings aan te vallen, dan heeft de meestgeoefende het in zijne magt de tegenpartij veelal het uitvallen te beletten; dàn kan hij, bij de meerdere kennis die hij vóór heeft, nog onregt plegen bovendien en dáárin juist ligt het verborgene der kunst; dat wil zeggen, men kan het als een bewijs van ongeoefendheid aanmerken als beide partijen tegelijk aanvallen; want de geoefende heeft tact genoeg om dien gelijktijdigen aanval te breken. Bijv. als op hetzelfde oogenblik dat hij wilde aanvallen, de tegenpartij zich daartoe eveneens gereed maakt, laat de geoefende plotseling zijn plan varen en zal zijne tegenpartij aanvallen. Wil hij dat niet,

dan brengt hij, door middel eener kleine beweging, eene verrassing of schrik te weeg bij zijne tegenpartij. Deze, wanneer hij ongeoefend is, laat zich daardoor werkelijk afschrikken en treedt terug, terwijl de meestgeoefende hem vervolgt en dan meestal raak slaat.

7°. Het trekken van den arm bij het paréren is bij de les aan te bevelen. Men moet echter zorgen dat na het paréren, de arm eene buiging maakt; bv. bij parade hoog links, hoog regts, laag regts, regts en links, bij de eene meer dan bij de andere; bij laag regts h. o. en bij laag links, is het goed den arm te strekken en dien gestrekt te laten, zoowel bij de les als bij het trekken. Ook hierop kom ik later terug.

8°. Wanneer de leerling nog niet alle (hierachter) beschreven lessen doorloopen heeft, is het zeer goed dat de onderwijzer, bij de lessen, zich altijd laat treffen. Evenzeer is het noodig dat hij de stooten, die hij vóór geeft, krachtig laat afweren. Maar hij zij voorzigtig dit vóórgeven niet te sterk te doen, maar liever trapsgewijs, overeenkomstig den aard van den leerling en naar gelang deze vorderingen maakt. Indien men daaraan niet zorgvuldig de hand houdt, zal men den leerling totaal ongeschikt maken om een goed schermer te worden, al vindt hij het nog zoo genoegelijk dat sterk op hem worde vóórgegeven, alsof men wilde treffen. 1°. Begint hij korte (te korte) uitvallen te maken. 2°. Zal hij slepend, zonder appèl, opstaan. 3°. Wordt de lust om het masker te gebruiken te vroeg bij hem ontwikkeld.

Zoo het intusschen goed is dat de leerling den onderwijzer altijd raakt bij de lessen die hij ontvangt, is er aan den anderen kant groot nadeel aan verbonden, wanneer men niet alle lessen met hem doorloopt en de slagen afweert. Ook dit weder trapsgewijs. Daardoor zal de lust voor het gebruik van het masker zich wel ontwikkelen,

maar niet te vroeg, omdat de onderwijzer zorg moet dragen niet te spoedig met het afweren der stooten te beginnen. Het voordeel om de stooten af te weren is van zóó groot belang dat, bij goede leiding, de leerling trekt zonder het zelf te weten, te meer als de onderwijzer den tact bezit om de lessen niet meer in volgorde, maar door elkander te kommanderen, doordien hij bv. nu eens 3 lessen uit de 1ste afd., dan weder 4 uit de 2de afd. en dan weêr 2 uit de 3de afd. neemt; en zoo vervolgens bij afwisseling.

9°. Van veel belang is het den leerling te oefenen in het opnemen van de stooten in den kring. Het is echter niet onverschillig welke kring. Dit hangt ook geenszins van de omstandigheden af. Wanneer ik later meer breedvoerig dit punt hoop te behandelen, zullen wij tevens zien dat het woord *kring* eigenlijk hier de juiste benaming niet is. Maar hierover later.

Ten laatste. De omstandigheid dat de bewegingen die met den degen gemaakt worden om goed aan te vallen en te paréren, veelal te omslagtig zijn, brengt veel nadeel voor het paréren en verdedigen te weeg. De kracht die, om te paréren wordt aangewend, is doorgaans te sterk. Men zorge steeds *hoogstens* gelijke krachten aan te wenden als de tegenpartij. Zoo het mogelijk is stelle men er zich maar een weinig boven, ten einde te groote vermoeijenis te voorkomen.

Als er gepareerd wordt heeft dit een begin en natuurlijk een einde, maar wat is nu de hoofdfout? Dat men zijne kracht bij het begin te zeer verspilt en dat de parade dalenderwijs eindigt en niet gebroken wordt. Dalenderwijs beteekent hier het volgende. Men zal hier eene kring-parade nemen; hij die tracht één kring te paréren, maakt er geregeld 2 à 3, zoodat de kracht, die hier dommekracht heet, door het loopen is uitgeput. Dit gaat nog wel

gepaard met het sluiten der oogen, zenuwachtig lagchen, stampvoeten enz.

Vanwaar dat alles? Eenvoudig dáárdoor, dat hij die pareert, geen ijzer van de tegenpartij ontmoette. Ware dit het geval geweest, zijn kracht zou zijn gebroken. Nu is de vraag waarom men niet genoegzame zelfbeheersching heeft om geene meerdere krachten aan te wenden dan noodig zijn, even goed als ingeval men ijzer ontmoette? Waarom men niet kan zorgen dat de kracht wordt gebroken en dat men in de gevechtslijn blijve; dat men het ligchaam niet tegen zijn wil ontbloote; dat men spoedig gereed zij om spoedig na te stooten, ten einde van vele andere voordeelen gebruik te maken die daaraan verbonden zijn.

Hetzij men alzoo ijzer ontmoet, al dan niet, het paréren moet een gelijken omvang maken en dat niet meer als men mist dan wanneer men ijzer ontmoet.

Men treft ook wel degenbeoefenaren aan die een kring regts trachten te paréren en nevensstaand figuur maken:

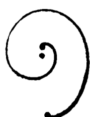

fig. E.

Men ziet hoeveel te groot dit is, omdat het ijzer te laat en dáárdoor juist te laat door den tegenpartijder ontmoet werd. Had men deze figuur gepareerd:

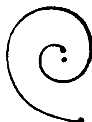

fig. A.

men hadde spoediger gewerkt en minder nutteloozе krachten verspild. Hier is bedoelde kring regts genomen; zij die in den kring links paréren, eindigen gewoonlijk — zoo zij geen ijzer van de tegenpartij ontmoeten — met den degen dwars (horizontaal) voor 't ligchaam te brengen: eene grove, onvergeeflijke, ligchaam- en schermkunst benadeelende, fout. Zij paréren dus in plaats van deze figuur: (1)

zooals hij wezen moest. Zie deze figuur:

Nu ligt de degen horizontaal, dwars. Men ziet nu het onnoodige van het maken van te groote bewegingen en bovendien dat dit schadelijk is en te veel tijd eischt, daar het met de kleine figuur af te doen is. Waar de twee punten staan begint de degen om te paréren aan te vangen. (2).

De aangewezen fouten nu zijn geheel hieraan te danken,

---

(1) Men berekent den aanvang van den degen een weinig naar onder, van daar naar rechts.

(2) De figuren gemerkt met E en A berekent men eerst een weinig naar beneden den degen te drukken, van daar naar links.

dat de krachten van hem die pareert niet gebroken, dat wil zeggen niet afgebroken worden onder het paréren-zelf.

Die eenvoudig links of regts pareert, maakt diezelfde fouten; plaatst zich te veel buiten de gevechtslijn, pareert niet eenmaal, maar slaat slechts, dáár waar hij eenvoudig moet aansluiten. Bij links paréren wordt de degen nu en dan tegen den grond geslagen. Denkt eens hoezeer men het ligchaam daardoor ontbloot.

Wij hopen dat deze fouten allengs zullen verdwijnen, ten einde ook in dit opzigt de schermkunst te kunnen relevéren en hem, die er gebruik van maakt, waarborgen te schenken voor eene behoorlijke verdediging.

Wij komen nu tot de lessen, bij land- en zeemagt, op academiën en op scholen van middelbaar en lager onderwijs in gebruik enz. Vóór dat men tot de uitvoering der lessen overgaat, is het niet voldoende dadelijk te beginnen met deze te beoefenen. Ter bevordering eener goede houding en van eene goede behandeling van den sabel, is het ook noodzakelijk zich met de vroeger door mij reeds besproken vóóroefeningen bekend te maken. Deze dienen immers tot bevordering van losheid in de gewrichten, die ons, bij het schermen, ten allen tijde van zooveel nut zijn. Overigens springt het in 't oog dat men niet te vroeg tot een tweede oefening der hierna beschreven lessen moet overgaan; men dient althans *a* goed te kennen, wil men met *b* aanvangen.

Het salut (de groet) in verbinding met uitvallen, stooten en paraden. *(De Muur.)*

Beide trekkers met den degen op de heup tegenover elkander staande, trekken den degen op de wijze als in de 1ste les n°. 1, 2, 3 en 4 aangewezen is; en vallen schuinsregts uit met de nagels der hand naar boven; daarna

staan zij in diezelfde rigting met 2 appèls op, en plaatsen den regtervoet met de holte tegen den linkerhiel. In deze houding staande noodigt een der trekkers den ander uit om aan te vangen, met de woorden: « De eer aan u. »

De uitgenoodigde (N°. 1) plaatst den regtervoet vóór met den hiel tegen de holte van den linker, den degen tevens in de lijn brengende met de punt naar de borst der tegenpartij (N°. 2) gerigt. Hij valt daarna uit op N°. 2, die dezen stoot met de parade « laag links » afweert. Daarna brengen beiden den degen en den regtervoet regts buiten de gevechtslijn, maken een appèl en plaatsen dien voet weder met de holte tegen den linkerhiel. De omstanders worden door de twee trekkers naar beide zijden gesalueerd. Daartoe draaijen deze den degen voor langs over het hoofd en salueren de omstanders links en regts, die zulks beantwoorden. Daarna worden de degens in de gevechtslijn gebragt met de nagels der hand naar boven, verder de hand omkeeren en de degens langs de linkerzijde omhalen, om in de gevechtsstelling te komen.

N°. 1 begint zijn aanval met « halve uitval, stoot regts, » en laat door de parade van N°. 2 zijn degen met de punt naar den linkerschouder vallen, het gevest slechts met den duim en voorsten vinger vasthoudende, de hand omhoog, de pink naar boven en de arm gestrekt.

N°. 2 moet na de parade de punt van zijn' degen laten zakken en buiten de gevechtslijn brengen; altijd naar de tegenovergestelde zijde der parade. Hierna nemen beiden de gevechtsstelling weder aan.

N°. 1 valt thans ten tweeden male aan met « halve uitval, stoot links » en laat door de parade van N°. 2 zijn degen met de punt naar den regterschouder vallen; daarna staat hij op en plaatst den regtervoet met den hiel tegen de holte van den linker, de hand en den degen in dezelfde

stelling houdende, in welke positie hij nu geheel uitvalt en met den bal van den voet twee appèls maakt. Daarna komen beiden weêr in de gevechtsstelling terug.

N°. 1 doet nu zijn derden aanval, valt daarbij geheel uit, den « stoot regts » brengende, waarna beiden de gevechtsstelling hernemen.

Eindelijk doet N°. 1 zijn vierden aanval, geheel uitvallende en den « stoot links » brengende, en neemt daarna, even als N°. 2, de gevechtsstelling weder aan.

Na afloop dezer stooten laat N°. 1 de punt van zijn' degen tweemaal onder dien van N°. 2 doorgaan, brengt den regtervoet en den degen regts buiten de lijn, maakt een appèl en plaatst den regtervoet weêr met de holte tegen den linkerhiel.

Op het oogenblik, dat N°. 1 den regtervoet regts afzet, plaatst N°. 2 dien voet met den hiel tegen de holte van den linker, en valt daarna op N°. 1 uit, die dezen stoot met de parade « laag links » afweert. N°. 2 is nu op dezelfde wijs werkzaam als voor N°. 1 is verklaard.

Na afloop hiervan brengen beiden den regtervoet en den degen regts buiten de lijn, maken een appèl en plaatsen dien voet daarna weder met de holte tegen den linkerhiel. Vervolgens salueren beiden nogmaals, zoo als reeds verklaard is, en komen in de gevechtsstelling terug.

Nadat zij den linkervoet met den hiel tegen de holte van den regter hebben geplaatst, salueren zij elkander, door de regterhand ter hoogte van de kin te brengen en langs de regterzijde neêr te laten vallen met de nagels der hand naar voren, deels naar beneden.

Men kan de enkele en dubbele kringstooten en paraden bij het einde van den muur in verband brengen. Het is dan goed ieder getal op elf te bepalen.

Het salut vóór het trekken.

De beide trekkers staan tegenover elkander met den linkerhiel in de holte van den regtervoet, het masker in de linkerhand, de regterhand aan het gevest van den degen, leggende de degens dwars horizontaal voor het ligchaam, die, als men regts gaat trekken, met de punt naar de linkerzijde wijzen van hem die den groet zelven maakt, terwijl, bij links trekken eene omgekeerde orde in acht wordt genomen. Daarna wordt schuinregts uitgevallen en opgestaan in dezelfde rigting met twee appèls. Men trekt den regter- (of linker-) voet bij, zooals deze aanvankelijk was; verder wordt er gehandeld zooals in den muur voor het saluëren is verklaard. Is men in dier voege in de gevechtsstelling gekomen, dan maakt men weder twee appèls en trekt den voorvoet bij (bij het einde van het trekken den achtervoet). Verder brenge men de regter- (of linker-) hand ter hoogte van de kin, met de nagels naar het aangezigt gekeerd. Daarna wordt met den degen nog een beweging naar schuin regts afdalende wijze gemaakt, hetwelk men den kleinen groet zou kunnen noemen. Nu worden de maskers opgezet; bij het einde van het trekken wordt de degen in den linkerarm gebragt en geven de trekkers elkander de hand.

Naar dezen groet kan men den groet op de in dit werk beschrevene andere wapens wijzigen. De kleine veranderingen dienaangaande zijn: dat in plaats alleen links om te halen, zooals met den degen, men links, regts en links omhaalt om in de gevechtsstelling te komen. Bij het geweer zijn nog meerdere veranderingen reeds te gunstig bekend of te weinig in gebruik, dan dat ik daarover veel behoef uit te weiden.

DE DEGEN.

Het onderwijs is verdeeld in drie Afdeelingen.
Elke Afdeeling bevat acht Lessen.

Eerste Afdeeling.

EERSTE LES.

De 11 eerste kommando's.

1. Presenteer = de hand!
2. Draai = de hand!
3. Trek = den degen!
4. Buig — in!
5. Gevechtstelling.
6. Appèl! een! 2 appèls! een!
7. Pas voorwaarts = marsch!
8. Pas achterwaarts = marsch!
9. Halve uitval = één! Herstel!
10. Halve uitval een! Uitval! opstaan! (1)
11. Uitval = opstaan!

---

(1) De veranderingen betrekkelijk deze les heb ik in dit werk toegelicht en ik weet niet waarom deze methode oningevoerd zou blijven. Men zal daardoor beter leeren uitvallen. Bij de lessen van het geweer is dit goed begrepen.

De zeven parades.

1. Links = pareer!
2. Regts = pareer!
3. Laag links = pareer!
4. Laag regts = pareer!
5. Laag regts (de hand omgekeerd) = pareer!
6. Hoog links = pareer! } Deze twee parades geschieden zonder wrijving of strijking.
7. Hoog regts = pareer!
en Links = pareer!

De degens aan de binnenzijde.

TWEEDE LES.

Bewegingen voor den Leerling.	*Bewegingen v. d. Onderwijzer.*
Links pareer = uitval!	In den kring regts paréren.
Opstaan — regts pareer = uitval!	In den kring links paréren.
Opstaan — laag links pareer = uitval!	In den kring laag regts pareren.
Opstaan — laag regts pareer = uitval!	Laag regts (de h. o) paréren.
Opstaan — laag regts (de h. o.) pareer = uitval!	Hoog links paréren.
Opstaan — hoog links, hoog regts en links = pareer!	

DERDE LES.

Bewegingen voor den Leerling.	*Bewegingen v. d. Onderwijzer.*
Links pareer = uitval!	Links pareren.
Opstaan — links pareer = uitval!	In den kring regts pareren.

Bewegingen voor den Leerling.	*Bewegingen v. d. Onderwijzer.*
Opstaan — regts pareer = uitval!	Regts pareren.
Opstaan — regts pareer = uitval!	In den kring links pareren.
Opstaan — laag links pareer = uitval!	Laag links pareren.
Opstaan — laag links pareer = uitval!	In den kring laag regts pareren.
Opstaan — laag regts pareer = uitval!	Laag regts pareren.
Opstaan — laag regts pareer = uitval!	Laag regts (de h. o.) pareren.
Opstaan — laag regts (de h. o.) pareer = uitval!	Laag regts (de h. o.) pareren.
Opstaan — laag regts (de h. o.) pareer = uitval!	Hoog links pareren.
Opstaan — hoog links, hoog regts en links = pareer!	

VIERDE LES.

Stoot regts = uitval!	Regts pareren.
Opstaan regts = pareer!	
Stoot links = uitval!	Laag links pareren.
Opstaan — laag links = pareer!	
Stoot regts = uitval!	Laag regts pareren.
Opstaan — laag regts = pareer!	
Stoot links = uitval!	Links pareren.
Opstaan — links = pareer!	

Bewegingen voor den Leerling.	*Bewegingen v. d. Onderwyzer.*

VIJFDE LES.

Schijnstoot regts, stoot links = uitval!	Den schijnstoot regts en den stoot in den kring regts pareren.
Opstaan — regts = pareer!	
Schijnstoot links, stoot regts = uitval!	Den schijnstoot links en den stoot in den kring links pareren.
Opstaan — laag links = pareer!	
Schijnstoot regts, stoot links = uitval!	Den schijnstoot laag regts en den stoot in den kring laag regts pareren.
Opstaan — laag regts = pareer!	
Schijnstoot links, stoot regts = uitval!	Den schijnstoot laag links en den stoot in den kring laag links pareren.
Opstaan — links = pareer!	

ZESDE LES.

Schijnstoot regts en links, stoot regts = uitval!	Den 1sten schijnstoot regts, den 2den links en den stoot regts pareren.
Opstaan — regts = pareer!	
Schijnstoot links en regts, stoot links = uitval!	Den 1sten schijnstoot links, den 2den regts en den stoot laag links pareren.
Opstaan — laag links = pareer!	

Bewegingen voor den Leerling.	*Bewegingen v. d. Onderwijzer.*
Schijnstoot regts en links, stoot regts = uitval!	Den 1sten schijnstoot laag regts, den 2^{den} laag links en den stoot laag regts paréren.
Opstaan — laag regts = pareer!	
Schijnstoot links en regts, stoot links = uitval!	Den 1sten schijnstoot laag links, den 2^{den} laag regts en den stoot links pareren.
Opstaan — links = pareer!	

ZEVENDE LES.

In den kring schijnstoot regts, stoot regts = uitval!	Den schijnstoot in den kring links en den stoot regts pareren.
Opstaan — regts = pareer!	
In den kring schijnstoot links, stoot links = uitval!	Den schijnstoot in den kring regts en den stoot laag links pareren.
Opstaan — laag links = pareer!	
In den kring schijnstoot regts, stoot regts = uitval!	Den schijnstoot in den kring laag links en den stoot laag regts pareren.
Opstaan — laag regts = pareer!	
In den kring schijnstoot links, stoot links = uitval!	Den schijnstoot in den kring laag regts en den stoot links pareren.
Opstaan — links = pareer!	

ACHTSTE LES.

Tweemaal schijnstoot regts (de eerste in den kring), stoot	Den 1sten schijnstoot in den kring links, den 2^{den} regts en

Bewegingen voor den Leerling.	*Bewegingen v. d. Onderwijzer.*
links = uitval!	den stoot in den kring regts paréren.
Opstaan — regts = pareer!	
Tweemaal schijnstoot links (de eerste in den kring), stoot regts = uitval!	Den 1sten schijnstoot in den kring regts, den 2den links en den stoot in den kring links paréren.
Opstaan — laag links = pareer!	
Tweemaal schijnstoot links (de eerste in den kring), stoot regts = uitval!	Den 1sten schijnstoot in den kring laag links, den 2den laag regts en den stoot in den kring laag regts paréren.
Opstaan — laag regts = pareer!	
Tweemaal schijnstoot links (de eerste in den kring), stoot regts = uitval!	Den 1sten schijnstoot in den kring laag regts, den 2den laag links, en den stoot in den kring laag links paréren.
Opstaan — links = pareer! uitval!	In den kring regts paréren.
Opstaan — regts = pareer!	

Rust.

Tweede Afdeeling,

—

De degens aan de buitenzijde.

EERSTE LES.

Lage stoot = uitval!	Laag regts (de h. o.) paréren.
Opstaan — links pareer = uitval!	In den kring regts paréren.

Bewegingen voor den Leerling.	*Bewegingen v. d. Onderwijzer.*
Opstaan — regts = pareer!	
Lage stoot = uitval!	Als bij den eersten uitval.
Opstaan — regts = pareer!	
Lage stoot = uitval!	Als bij den eersten uitval.
Opstaan — laag links pareer = uitval!	In den kring laag regts pareren.
Opstaan — regts = pareer!	
Lage stoot = uitval!	Als bij den eersten uitval.
Opstaan — laag regts pareer = uitval!	Laag regts pareren.
Opstaan — regts = pareer!	
Lage stoot = uitval!	Als bij den eersten uitval.
Opstaan — laag regts (de h. o.) pareer = uitval!	Hoog links pareren.
Opstaan — hoog links, hoog regts en links pareer = uitval!	In den kring regts pareren.
Opstaan — regts = pareer!	

TWEEDE LES.

Lage stoot = uitval!	Hoog links paréren.
Opstaan — hoog links, hoog regts en links pareer = uitval!	In den kring regts paréren.
Opstaan — regts = pareer!	
Lage stoot = uitval!	Als bij den eersten uitval.
Opstaan — hoog links, hoog regts, links en regts = pareer!	
Lage stoot = uitval!	Als bij den eersten uitval.
Opstaan — hoog links, hoog	In den kring laag regts paréren.

Bewegingen voor den Leerling.	*Bewegingen v. d. Onderwijzer.*
regts, links, regts en laag links pareer = uitval!	
Opstaan — regts = pareer!	
Lage stoot = uitval!	Als bij den eersten uitval.
Opstaan — hoog links, hoog regts, links, regts, laag links en laag regts pareer = uitval!	Als bij den eersten uitval.
Opstaan — regts = pareer!	
Lage stoot = uitval!	Als bij den eersten uitval.
Opstaan — hoog links, hoog regts, links, regts, laag links, laag regts en laag regts (de h. o.) pareer = uitval!	Als bij den eersten uitval.
Opstaan — hoog links, hoog regts en links pareer = uitval!	In den kring regts pareren.
Opstaan — regts = pareer!	

DERDE LES.

Schijnstoot omlaag, stoot regts = uitval!	Den schijnstoot laag regts (de h. o.) en den stoot in den kring links paréren.
Opstaan — links pareer = uitval!	In den kring regts paréren.
Opstaan — regts = pareer!	
Schijnstoot omlaag, stoot regts = uitval!	Den schijnstoot laag regts (de h. o.) en den stoot regts paréren.
Opstaan — regts = pareer!	

Bewegingen voor den Leerling.	*Bewegingen v. d. Onderwijzer.*
Schijnstoot omlaag, stoot regts = uitval!	Als bij den derden uitval.
Opstaan — laag links pareer = uitval!	In den kring laag regts paréren.
Opstaan — regts = pareer!	
Schijnstoot omlaag, stoot regts = uitval!	Als bij den derden uitval.
Opstaan — laag regts pareer = uitval!	Laag regts paréren.
Opstaan — regts = pareer!	

VIERDE LES.

Schijnstoot omlaag, schijnstoot regts, lage stoot = uitval!	Den 1sten schijnstoot laag regts (de h. o.), den 2den regts en den stoot hoog links paréren.
Opstaan — hoog links, hoog regts en links pareer = uitval!	In den kring regts paréren.
Opstaan — regts = pareer!	
Schijnstoot omlaag, schijnstoot regts, lage stoot = uitval!	Als bij den eersten uitval.
Opstaan — hoog links, hoog regts, links en regts = pareer!	
Schijnstoot omlaag, schijnstoot regts, lage stoot = uitval!	Als bij den eersten uitval.
Opstaan — hoog links, hoog regts, links, regts en laag links pareer = uitval!	In den kring laag regts paréren.

Bewegingen voor den Leerling.	*Bewegingen v. d. Onderwijzer.*
Opstaan — regts = pareer!	
Schijnstoot omlaag, schijnstoot regts, lage stoot = uitval!	Als bij den eersten uitval.
Opstaan — hoog links, hoog regts, links, regts, laag links en laag regts pareer = uitval!	Laag regts paréren.
Opstaan — regts = pareer!	
Schijnstoot omlaag, schijnstoot regts, lage stoot = uitval!	Als bij den eersten uitval.
Opstaan — hoog links, hoog regts, links, regts, laag links, laag regts en laag regts (de h. o) pareer = uitval!	Hoog links pareren.
Opstaan — hoog links, hoog regts en links = pareer!	

De degens aan de binnenzijde.

VIJFDE LES.

Overheen, stoot regts = uitval!	Regts pareren.
Opstaan — regts = pareer!	
Overheen, stoot links = uitval!	Links pareren.
Opstaan — links = pareer!	
Tweemaal overheen, schijnstoot regts, stoot links = uitval!	Den schijnstoot regts en den stoot in den kring regts pareren.

Bewegingen voor den Leerling.	*Bewegingen v. d. Onderwijzer.*
Opstaan — regts = pareer!	
Tweemaal overheen, schijnstoot links, stoot regts = uitval!	Den schijnstoot links en den stoot in den kring links paréren.
Opstaan — links = pareer!	
Overheen, stoot links = uitval!	In den kring regts paréren.
Opstaan — regts = pareer!	
Overheen, stoot regts = uitval!	In den kring links paréren.
Opstaan — links = pareer!	
Overheen, schijnstoot links, stoot regts = uitval!	Den schijnstoot links en den stoot regts paréren.
Opstaan — regts = pareer!	
Overheen, schijnstoot regts, stoot links = uitval!	Den schijnstoot regts en den stoot links paréren.
Opstaan — links = pareer!	Den 1sten schijnstoot links, den 2den regts en den stoot in den kring regts paréren.
Overheen, schijnstoot links en regts, stoot links = uitval!	
Opstaan — regts = pareer!	
Overheen, schijnstoot regts en links, stoot regts = uitval!	Den 1sten schijnstoot regts, den 2den links en den stoot in den kring links paréren.
Opstaan — links = pareer!	
Overheen, in den kring schijnstoot links, stoot links = uitval!	Den schijnstoot en den stoot in den kring regts paréren.
Opstaan — regts = pareer!	
Overheen, in den kring schijnstoot regts, stoot regts = uitval!	Den schijnstoot in den kring links en den stoot regts paréren.
Opstaan — regts = pareer!	

Bewegingen voor den Leerling.	*Bewegingen v. d. Onderwijzer.*

De degens aan de buitenzijde.

ZESDE LES.

Links omhalen, stoot regts = uitval!	In den kring links pareren.
Opstaan — links pareer = uitval!	In den kring regts pareren.
Opstaan — regts = pareer!	
Links omhalen, stoot regts = uitval!	Regts pareren.
Opstaan — regts = pareer!	
Links omhalen, stoot regts = uitval!	Als bij den derden uitval.
Opstaan — laag links pareer = uitval!	In den kring laag regts pareren.
Opstaan — regts = pareer!	
Links omhalen, stoot regts = uitval!	Als bij den derden uitval.
Opstaan — laag regts pareer = uitval!	Laag regts pareren.
Opstaan — regts = pareer!	

ZEVENDE LES.

Links omhalen, schijnstoot regts, lage stoot = uitval!	Den schijnstoot regts en den stoot hoog links pareren.
Het bovenlijf terug, hoog links omhalen, stoot = regts!	Regts pareren.
Opstaan — regts = pareer!	
Links omhalen, schijnstoot regts, lage stoot = uitval!	Als bij den eersten uitval.

Bewegingen v. d. Leerling.	*Bewegingen v. d. Onderwijzer.*
Opstaan — hoog links, hoog regts en links pareer = uitval.	In den kring regts pareren.
Opstaan — regts = pareer!	
Links omhalen, schijnstoot regts, lage stoot = uitval!	Als bij den eersten uitval.
Opstaan — hoog links, hoog regts, links en regts = pareer!	
Links omhalen, stoot regts = uitval!	Regts pareren.
Opstaan — regts = pareer!	
Links omhalen, schijnstoot regts, lage stoot = uitval!	Als bij den eersten uitval.
Opstaan — hoog links, hoog regts, links, regts en laag links, pareer = uitval!	In den kring laag regts pareren.
Opstaan — regts = pareer!	
Links omhalen, schijnstoot regts, lage stoot = uitval!	Als bij den eersten uitval.
Opstaan — hoog links, hoog regts, links, regts, laag links en laag regts = pareer!	
Links omhalen, stoot regts = uitval!	Regts pareren.
Opstaan — regts = pareer!	
Links omhalen, schijnstoot regts, lage stoot = uitval!	Als bij den eersten uitval.
Opstaan — hoog links, hoog regts, links, regts, laag links, laag regts en laag regts (de h. o.) = pareer!	

Bewegingen voor den Leerling.	*Bewegingen v. d. Onderwijzer.*
Links omhalen, stoot regts = uitval!	In den kring links pareren.
Opstaan — links = pareer!	

De degens aan de binnenzijde.

ACHTSTE LES.

Stoot regts = uitval!	Regts aansluiten.
Opstaan — laag links = aansluiten!	
Stoot regts = uitval!	Laag regts aansluiten.
Opstaan — links = aansluiten!	
Stoot regts = uitval!	

De onderwijzer pareert in den kring links, als hij de les wil doen eindigen.

Rust.

Derde Afdeeling.

—

De degens aan de buitenzijde.

EERSTE LES.

In den kring links pareer!
In den kring regts pareer!
In den kring laag links pareer!
In den kring laag regts pareer!
In den kring links pareer! (*)

(*) Voor den onderwijzer worden deze stooten even zoo gepareerd als had de leerling deze les met den uitval en het opstaan gedaan.

Bewegingen v. d. Leerling.	*Bewegingen v. d. Onderwijzer.*
In den kring links pareer = uitval!	Links pareren.
Opstaan — in den kring regts pareer = uitval!	Regts pareren.
Opstaan — in den kring laag links pareer = uitval!	Laag links pareren.
Opstaan — in den kring laag regts pareer = uitval!	Laag regts pareren.
Opstaan — in den kring links = pareer!	Links pareren.

TWEEDE LES.

Stoot regts = uitval!	Regts pareren.
Opstaan — in den kring regts = pareer!	
Stoot links = uitval!	Laag links pareren.
Opstaan — in den kring laag links = pareer!	
Stoot regts = uitval!	Laag regts pareren.
Opstaan — in den kring laag regts = pareer!	
Stoot links = uitval!	Links pareren.
Opstaan — in den kring links = pareer.	

DERDE LES.

Schijnstoot regts, stoot links = uitval!	Den schijnstoot regts en den stoot links pareren.
Opstaan — in den kring regts = pareer!	
Schijnstoot links, stoot regts = uitval!	Den schijnstoot links en den stoot regts pareren.

Bewegingen v. d. Leerling.	*Bewegingen v. d. Onderwijzer.*
Opstaan — in den kring laag links = pareer!	
Schijnstoot regts, stoot links = uitval!	Den schijnstoot laag regts en den stoot laag links pareren.
Opstaan — in den kring laag regts = pareer!	
Schijnstoot links, stoot regts = uitval!	Den schijnstoot laag links en den stoot laag regts pareren.
Opstaan — in den kring links = pareer!	

VIERDE LES.

Schijnstoot regts en links, stoot regts = uitval!	Den 1sten schijnstoot regts, den 2^{den} links en den stoot regts pareren.
Opstaan — in den kring regts = pareer.	
Schijnstoot links en regts, stoot links = uitval!	Den 1sten schijnstoot links, den 2^{den} regts en den stoot laag links pareren.
Opstaan — in den kring laag links = pareer!	
Schijnstoot regts en links, stoot regts = uitval!	Den 1sten schijnstoot laag regts, den 2^{den} laag links en den stoot laag regts pareren.
Opstaan — in den kring laag regts = pareer!	
Schijnstoot links en regts, stoot links = uitval!	Den 1sten schijnstoot laag links, den 2^{den} laag regts en den stoot links pareren.
Opstaan — in den kring links = pareer!	

Bewegingen v. d. Leerling.	*Bewegingen v. d. Onderwijzer.*

VIJFDE LES.

In den kring schijnstoot regts, stoot regt = uitval!	Den schijnstoot in den kring links en den stoot regts pareren.
Opstaan — in den kring regts = pareer!	
In den kring schijnstoot links, stoot links = uitval!	Den schijnstoot in den kring regts en den stoot laag links pareren.
Opstaan — in den kring laag links = pareer!	
In den kring schijnstoot regts, stoot regts = uitval!	Den schijnstoot in den kring laag links en den stoot laag regts pareren.
Opstaan — in den kring laag regts = pareer!	
In den kring schijnstoot links, stoot links = uitval!	Den schijnstoot in den kring laag regts en den stoot links pareren.
Opstaan — in den kring links = pareer!	

ZESDE LES.

Eerste gedeelte.

In den kring schijnstoot regts, stoot regts = uitval!	Den schijnstoot in den kring links en den stoot regts pareren.
Opstaan — in den kring regts en laag links = pareer!	
In den kring schijnstoot regts, stoot regts = uitval!	Den schijnstoot in den kring laag links en den stoot laag regts pareren.

Bewegingen v. d. Leerling.	*Bewegingen v. d. Onderwijzer.*
Opstaan — in den kring laag regts en links = pareer!	

Tweede gedeelte.

Tweemaal schijnstoot regts (de eerste in den kring), stoot links = uitval!	Den 1sten schijnstoot in den kring links, den 2^{den} regts en den stoot laag links pareren.
Opstaan — in den kring laag links, laag regts en links = pareer!	

Derde gedeelte.

Tweemaal schijnstoot regts (de eerste in den kring), schijnstoot links en regts, stoot links = uitval!	Den 1sten schijnstoot in den kring links, den 2^{den} regts, den 3^{den} laag links, den 4^{den} laag regts en den stoot links pareren.
Opstaan — in den kring links, regts, laag links, laag regts en links pareer = uitval!	In den kring regts pareren.
Opstaan — in den kring links = pareer!	

ZEVENDE LES.

Eerste gedeelte.

De enkele kringstooten met de kringparaden.

Elke parade afzonderlijk, doch men bepaalt zich tot de vier eerste.

mogten gevolg geven, ik zou mij reeds rijkelijk beloond achten voor mijne moeite.

Ik heb overigens in dit werk de gronden ontvouwd, waarmede ik mijne voorstellen meen te mogen aanbevelen.

Alvorens ik nu de praktijk (het trekken) zelve nader ontwikkel, wensch ik daaromtrent eenige voorloopige opmerkingen in 't midden te brengen.

Deze bemerkingen kunnen tevens tot *inleiding* voor het trekken dienen.

Een eerste vereischte voor die inleiding is dat men de lessen goed kent; en wij nemen dan ook aan dat een leerling tot hiertoe is geleid om met de inleiding tot het trekken te kunnen beginnen. Ik merk hierbij nog op dat het juist geen leerling behoeft te wezen, die van deze oefeningen gebruik maakt. Zij die met deze methode niet bekend zijn of haar niet gebruiken, al waren het meesters of prevôts, zoo zij sterk in het paréren wenschen te worden, kunnen ook nog met vrucht van deze oefeningen gebruik maken, als zijnde de éénige methode waardoor alle aangebragte steeken of stooten kunnen worden afgeweerd, voor zoover dit het degenschermen betreft en inzonderheid wanneer men de aanvalswijze van de tegenpartij niet heeft beoordeeld.

Men stelle zich dan buitenzijde-stelling, parade regts.

EERSTE LES.

A gaat onder den degen van B door, brengt alzoo stoot links; deze wordt in den kring regts opgenomen (gepareerd) door B, die verder verrigt wat A deed, terwijl A weder doet wat B verrigtte. Deze oefening herhaalt men tot twintig malen, ongeveer, althans zoolang totdat de leerling er zóóver in ervaren is, dat hij tot de tweede les kan overgaan.

TWEEDE LES.

A brengt in den kring schijnstoot links. stoot links, uitval! Dit wordt door B tweemalen in den kring regts opgenomen. Deze verrigt verder wat A eerst deed en zoo vervolgens 20 malen.

DERDE LES.

A brengt tweemalen in den kring schijnstoot links, stoot links uitval! Dit wordt door B driemalen in den kring opgenomen. regts. Deze doet weder wat A verrigtte en zoo 20 malen.

VIERDE LES.

A brengt driemalen in den kring schijnstoot links, stoot links uitval! Dit wordt door B viermalen in den kring regts opgenomen. Deze doet verder wat A verrigtte en zoo vervolgens 20 malen.

Tot toelichting dezer opmerkingen diene het volgende.

1° Het paréren geschiedt niet als voor de vorenstaande lessen bepaald is, met strijking of sterke wrijving van het eene staal tegen het andere. Hier wordt slechts aangesloten.

2° Wanneer A in de bovenstaande vier lessen bedoeld, aangevallen heeft, moet hij niet opstaan vóórdat de uitval door B heeft plaats gehad. Hetzelfde is van toepassing voor den laatstgenoemde.

3° Bij alle lessen gaat men onder den degen door, om den uitval te bewerkstelligen, zooals bij de eerste les is bedoeld.

4° Men heeft hier de kringstooten en kringparaden in regts beoefend van 1 tot 4. Wanneer men dat kan, is het goed het ook van 4 tot 1 te doen.

5° Men heeft hier den naam kring moeten gebruiken (zie de figuur blz. 105 gemerkt A). Hoe deze verder gepareerd moet worden, zal men hierachter bij « de praktijk » (het trekken) aangeduid vinden.

6°. Wanneer men deze inleiding voor het trekken zal hebben beoefend, is het zeker, dat men daarvan veel partij zal getrokken hebben voor het juist treffen en paréren, maar ongetwijfeld ook dat het juist aanvallen daardoor zal zijn bevorderd.

Nadere inleiding voor het trekken (de praktijk). De onderwijzer zal wèl doen op zijn leerling 10, 12 à 20 maal aan te vallen en hem te verpligten in den kring regts te paréren. Daartoe moet hem door den onderwijzer geen bevel worden gegeven; maar deze moet daartoe bij hem van tijd tot tijd aandringen, door zacht (niet te vlug) voor te geven met zijn degen, waar hij zal aanvallen.

Dit moet echter, zoo als ik zeide, slechts van tijd tot tijd geschieden. Hij brengt, zoo hij één aangeduiden stoot doet zien, die de leerling kan beoordeelen, er twee tegen in, die niet door den leerling beoordeeld kunnen worden. Spoedig zal men dan ontwaren, dat de wilskracht niet groot genoeg blijft om in den kring regts te paréren. Hier wordt het noodzakelijk, dat de onderwijzer er sterker op aandringe, om in den kring regts te paréren, ten einde al zijn werk niet op eenmaal verijdeld te zien, dat hij bij de 1ste, 2de, 3de en 4de les van de inleiding tot het trekken heeft verrigt. De onderwijzer zal nu, van tijd tot tijd, den leerling laten aanvallen, geheel naar diens eigen verkiezing. Spoedig zal dan blijken of de leerling van de degenlessen, op blz. 111 en volgende opgenomen, partij getrokken heeft. Men zorge er voor hem niet te spoedig na te stooten (ripostéren), en veel minder hem te hinderen (arrêteren): de onderwijzer zal zelf de aanvallen van den leerling in den kring regts paréren.

Al het voorgaande kan tevens dienen voor hen, die in waarheid wenschen — en er zijn velen die dat willen — de schermkunst in hare waarde te leeren kennen. Diegenen mijner wapenbroeders, die in dat verlangen deelen, werpen dan uit hunne methode al wat verkeerd daarin mogt gevonden worden en volgen eenparig de nieuwe methode. Het paréren in den kring regts moet daarbij vooropstaan, men beoefene dat met zich beiden en beschouwe alles wat niet op die wijze wordt gepareerd, als raak.

Uit de groote ingenomenheid die ik aan den dag heb gelegd met het paréren in den kring regts, zou men welligt de meening hebben opgevat, dat vele paraden, zoo als de = in den kring links, eenvoudig regts en links, hoog links enz. door mij als onnoodig worden beschouwd. De aandachtige lezer zal echter tot de overtuiging komen, dat het tegendeel waar is. Maar hij zal tevens opgemerkt hebben de groote voordeelen die verbonden zijn aan het in den kring regts paréren: 1°. uit 't oogpunt van ligchaamsoefening en van het goed afweren; 2°. boven het eenvoudig paréren, en 3°. boven het in den kring links paréren.

Dat een en ander zal uit hetgeen ik thans over de praktijk zelve laat volgen, nog duidelijker blijken.

Wij zullen hier onzen leerling moeten verlaten om uit de praktijk (het trekken) verder te leeren kennen wat in 't algemeen voor den leerling dienstig is voor eene goede houding, het verdedigen, treffen enz.

—

Wij komen nu tot DE PRAKTIJK, in verband met de voorloopige opmerkingen, bij het tweede gedeelte dezer vierde afdeeling gemaakt, op bl. 99 en volgende.

In de eerste plaats wordt daar opgemerkt dat men degen-

schermers vindt die voor de verdediging en het treffen den geheelen arm gebruiken en wat dies meer zij.

Daarbij blijft het echter nog niet. Men gaat verder. Oogen, hoofd en ligchaam werken op onnoodige wijze mede en men duidt door eene schuinsche, slechte houding aan te nemen, veelal de plaatsen aan waar men wenscht te treffen. Dat treffen wordt daardoor echter juist gemist en de houding, voor het ligchaam vereischt, wordt benadeeld even als de kunst zelve.

Wij raden sterk aan deze eerste dwaling te vermijden, alzoo om niet het ligchaam, de oogen of het hoofd in beweging te brengen, want noch de voorarm, noch het polsgewricht, maar de vingers worden bij den degen vereischt om te treffen; terwijl alléén bij het paréren het polsgewricht van dienst moet zijn. Dit is het middel om den degen goed te behandelen.

In de tweede plaats heb ik opgemerkt hoe òp- en wegloopen bij het degenschermen alweder eene groote, zoo niet eene hoofdfout is of mag heeten. Hierbij komt nog dat, zoo beide voeten hunne plaats verlaten, het ligchaam te zeer aan het waggelen en wankelen geraakt, zoodat bij het brengen van den stoot, de vereischte rigting gemist wordt. Ook voor het paréren is dit schadelijk. De degen toch eischt eene juiste, eene zeer juiste afrigting, meer nog dan bij andere wapenen. Men steekt hierbij zoo maar niet op een geheel ligchaam los. De bajonet steekt ook, de sabel evenzeer (hierover later), maar is er één wapen dat eene zoo juiste afrigting als de degen behoeft? Immers neen!

Waarom zou men dan niet zooveel mogelijk stilstaan? Ook het schietgeweer eischt dit van den schutter, om juist te kunnen rigten, mikken en treffen. Ik acht mij niet geroepen de hierop bestaande uitzonderingen aan te wijzen.

Bij het wankelen en schudden van het ligchaam wordt het schot gemist; als het geraakt wordt, is dit een toeval of een bijzonder geluk. De degen eischt, dat hij, die ze behandelt, den achtervoet stil laat staan; alzoo bij regts den linker-, bij links schermen den regter-voet gebruikt, om alleen het kleine plaatsje dat men tracht te treffen met de punt van den degen te dekken, hetgeen alleen kan geschieden wanneer men zich niet beweegt. Men plaatse met krijt een punt op een muur en oefene zich daarop. Men zal dan zien dat hij, die stil staat, treft en overwint; dat hij, die op- of wegloopt, altijd mist en verliest.

Is stilstaan goed voor den aanval, voor de verdediging is het van niet minder belang, omdat als de tegenpartij in zijn medestrijder iemand herkent die bij zijn aanval altijd wegloopt, de eerste zijne bewegingen daarnaar zal inrigten; het plan maakt om op te loopen, krachtiger stoot zal brengen als hij treft en altijd een gunstig oogenblik kan vinden om zijn medestrijder te vermoeijen, zoodat deze ten laatste de zenuwen te hoog spant; zoodat hij dan op meerdere en dus onnoodige middelen bedacht moet zijn om te treffen dan hij die blijft staan, omdat de zoodanige (wij kunnen hem een weglooper noemen), 1° denkt en vertrouwt alléén op het wegloopen; 2° soms op paréren bedacht is; 3° ook wel eens aan beiden denkt; 4° dikwijls zelf niet weet wat hij doet. Hij die blijft staan daarentegen is alléén bedacht op het paréren. Deze maakt zich ook niet schuldig aan het waggelen (schudden of wankelen), met het ligchaam, hetgeen in vele gevallen aan het paréren nadeel doet en waardoor tevens dikwijls de voet die vóór is, achter getrokken wordt, zoodat men moeite heeft om te blijven staan.

Eene derde opmerking was deze: schijnbewegingen hebben nog altijd plaats enz. Waarom is dit nu het geval? Zij dienen, zal men zeggen, om de tegenpartij te ontblooten,

om het treffen gemakkelijker te maken. Dat is zoo. Die aan deze leerwijze behoefte heeft, make daarvan dan het noodige gebruik; hij zorge slechts door niet te grove bewegingen te maken, dat hij met regt daarin niet gehinderd (gearrêteerd) worde.

Zoovele bewegingen en vooral zoovele schijnbewegingen zijn intusschen niet noodig. Wil men ze als methode blijven behouden, dan is het altijd de vraag: 1° waarom? en 2° moet het zoo wezen? Men antwoorde op beide vragen gerustelijk ontkennend. Maar onze eeuw zal nog wel moeten verloopen vóór dat die waarheid bij de wapenbeoefenaars zal zijn doorgedrongen. Indien zij slechts in dat tijdvak erkend wordt en dienovereenkomstig geleerd worde dat het anders *kan*. Dan zal het nageslacht althans leeren kennen de voor de verdediging en den aanval werkelijk nuttige beweging en de vruchten van de goede praktijk trekken.

Deze komt hierop neder.

Men plaatse zich met de degens buitenzijde-stelling; men beproeve om in dezelfde lijn te treffen, zoo ook uit de binnenzijde-stelling; men beproeve verder uit de eerst aangeduide stelling stoot links te brengen. De eerste proef zal gelukken. Mislukt zij, dan make men schijnregts stoot links of omgekeerd (dat hangt af van de stelling waarin men zich geplaatst heeft, regts of links). Wanneer men deze proef met kracht en moed aanwendt en met een vasten wil, terwijl men zich zelf van het bewustzijn doordringt dat men zal treffen. dan zal men zijn werk bekroond zien en zeker treffen.

Wanneer men op die wijze de kunst beoefent zal het schermen eigenlijk wat men noemt een spel worden dat genoegen geeft, dat bovendien kunstmatig mag heeten en waarin men den grondslag zal vinden voor de verdere oefeningen.

Ik ben er alzoo verre af te beweren dat schijnen geheel onnoodig zijn. Dit zou welligt het geval wezen als de schermkunst was zooals zij moest wezen, als de kunst de hoogte had bereikt waartoe zij komen kan en men zich meer van de waarheid doordrongen had dat schermen óók kunst is, geen wetenschap alléén.

Deze beschouwingen worden ontwikkeld voor leerlingen die leiding behoeven, maar men behoort aan hunne kennisneming ook niet te onthouden datgene wat eigenlijk het werk van meesters kan geacht worden, te meer daar er ook leerlingen zijn die den degen meesterlijk behandelen, al blijven zij leerlingen omdat zij het brevet missen.

Hier acht ik het niet ongepast de gebreveteerden toe te roepen: zorgt dat die ongebreveteerden ons niet overvleugelen. In Nederland gaat het al mooi dien weg op, de goeden niet te na gesproken. Zorgt tevens dat hun de ware kunst niet worde onthouden, opdat wij tevens voorwaarts streven op den weg die de volmaking eischt van hen die een brevet bezitten. Men kent de spreuk: «Die de kunst verstaat, beschaamt zijn meester niet.» Maar hoe gaat dit dáár waar het eergevoel het hoofdbestanddeel van de beoefening dier kunst uitmaakt?

Eene vierde opmerking is deze dat het beter ware het bedrog van den schijn niet te kennen. Men moge hierover nog wel eens denken. Onder meer lette men vooral op de opmerking dat men den voorvoet van de tegenpartij moet gadeslaan. Ik geef in overweging aan hen die altijd willen treffen en paréren, om 't even hoe, dat zij den volgenden regel niet uit 't oog verliezen. Zij mogen nl. na den uitval niet nog een stoot brengen of na een misstoot dien nog eens herhalen. Liet men dit toe, dan vervalt ook de opmerking aangaande den voorvoet. Toch is het de waarheid dat deze methode, schoon zij tot onberekenbaar nadeel leidt, nog

ingang vindt. Zij wordt door velen ook onwillekeurig toegepast en dan is het minder euvel te duiden.

Maar van waar het onberekenbaar nadeel daaraan verbonden? Omdat men den leerling in sommige gevallen aan den dood en minstens aan eene verwonding blootstelt. Wie kan ook na een gedanen uitval, den mislukten stoot herhalen? Immers alleen hij die verreweg het meest geoefend is; hij die aanvalt op een ander, die genoegzaam te doen heeft met het paréren en daarom niet nastoot. Op een zoodanige kan men den stoot herhalen. Deze komt dus alleen in enkele gevallen te pas. En dan nog bestaat daaraan geen behoefte; bovendien is die manoeuvre onedel te noemen.

Zelfs de vertrouwde, goed geoefende pareerder die nastoot, treft zijne partij soms nog in den uitval. O jammerlijke stoot! Gebruikt men daarbij floretten, dan breken deze gewoonlijk. En hoe komt het dat de pareerder treft? 1°. Omdat zijn aanvaller zooveel lust aan den dag legde om te treffen; 2°. doordien hij den eersten stoot mist, vertrouwende op de herhaling daarvan; 3°. doordien hij alzoo op het paréren van den nastoot niet bedacht was. Een goede pareerder, een goede nastooter gedoogen geene herhaling. Deze opmerkingen gelden voor alle wapens.

Men moet de tegenpartij spoedig náslaan (riposléren): zóó luidt de in de vijfde plaats gemaakte voorloopige opmerking. Dit moet geschieden ingeval de voorafgaande, door mij niet-verlangde methode, betrekkelijk de herhaling der stooten, gevolgd wordt. Maar in welke gevallen mag het *niet* plaats hebben? Ingeval de tegenpartij door onkunde of mingeoefendheid na een gedanen uitval langzaam terugtrekt. Dat is ook van groot belang bij het sabeltrekken. Het te spoedig naslaan veroorzaakt alsdan botsingen, doordien de partijen te digt bij elkander staan; en nog meerdere wanordelijkheden ontstaan hieruit. Dit is tevens op alle wapens van toepassing en

bij den degen in 't bijzonder ter voorkoming van ongelukken. Dan nog heeft het *niet* te spoedig naslaan of stooten dàt voordeel, dat de tegenpartij er niet meer zoo op bedacht is als hij dit aanvankelijk was; en nu eerst zou men van het gunstig oogenblik van den nastoot kunnen gebruik maken.

Het is tevens eene groote kunst de bedoelde manoeuvre goed uit te voeren. Men dient den toestand in 't algemeen van de tegenpartij te kennen; men moet kunnen bevroeden in hoever en in welke mate hij zijne krachten te veel of te weinig inspant; in hoever hij minder of meer geoefend is. Dat alles kan een opmerkzaam schermer spoedig nagaan, al zou hij zijne tegenpartij nooit ontmoet hebben.

Waarom is dat een en ander van zoo groot belang? Omdat men zijn tegenpartij twee verschillende denkbeelden moet doen opvatten, na den door hem gedanen uitval. Men moet nl. in de eerste plaats bij hem den twijfel doen ontstaan of de nastoot al dan niet nog moet komen; in de tweede plaats hem in den waan brengen dat deze niet meer zal komen. Op het gunstig, onder geene tijdruimte te brengen oogenblik, moet men hem dan nastooten met degen of bajonet; of, geldt het den langen of korten stok of den sabel, hem naslaan.

Die verschillende gedachten kunnen bij de tegenpartij worden opgewekt doordien men, na zijn aanval te hebben afgepareerd, niet onmiddellijk met den degen stilstaat, maar in dezelfde lijn waarin men slaat, doellooze bewegingen maakt en daarbij vooral er op let niet aan de andere zijde van des tegenpartijders wapen te komen, zonder daarom dezelfde lijn te verlaten. Men zorge daarbij het ligchaam zooveel mogelijk stil te houden. Ten slotte neme men wel in acht of de tegenpartij willens of onwillens, ten gevolge van goede oefening of van onkunde, langzaam terugtrekt. Wanneer men met de wapenen in de hand deze

leiding nagaat, zal zij helderder worden. Gaarne verklaar ik mij tot practische toelichting van deze voorschriften bereid.

Eene zesde opmerking betrof het beurtelings aanvallen. In zekere, ja in de meeste gevallen, heeft deze methode de bovenhand gekregen, maar niet alle wapenbeoefenaren of meesters zijn haar altijd en overal toegedaan, en zijn deze voor het stelsel geporteerd om slechts aan te vallen waar de kans schoon staat. Bij de toepassing daarvan geeft men slechts voedsel aan gedachteloos werken, aan drift en aan wanorde; kortom aan alles wat het ligchaam en de schermkunst benadeelt. In gemoede vraag ik het ook aan alle zaakkundigen: of dat stelsel regtvaardig is? Hoevelen verbergen daarachter niet hunne weinige kennis? Hoevelen hinderen (arrêteren) langs dezen weg, zonder dat zij weten wat zij doen of wat het beteekent? En wie waarborgt ons voor of heelt de ongelukken die daaruit voortspruiten? Het antwoord is gereed. Men beweert dat beide partijen hetzelfde regt hebben. Maar waar eene overwinning beslist moet worden, zal die methode niet baten. De meer geoefende zal dan beslissen en beletten niet alléén dat de op die wijze in de schermkunst opgeleide op zijne beurt kan aanvallen, maar ook kunnen beletten dat hij eene enkele maal zal aanvallen; hij zal alle plannen van de tegenpartij verijdelen; zoodat deze ten laatste bij den aanval zal doen zien dat hij hopeloos, driftig en voortvarend te werk gaat en bovendien dan nog de eer mist, die een slagtoffer van den strijd te beurt valt. Zijn nu, naar de door mij verwerpelijk geachte methode, twee schermers werkzaam, die beiden even weinig geoefend zijn, dan moet men vragen: leeren de zoodanigen krachtig paréren? leeren zij eene goede houding aannemen? En wat valt al niet te denken voor den leerling en voor den prévôt als hij zich alleen nog maar vast moet houden aan den regel om beurtelings aan te vallen? Inder-

daad, wanneer de leerling moet aanvallen zoo dikwijls hij de kans meent schoon te zien, dan moet hij op te veel bedacht zijn. Dit regt zou men alléén kunnen toekennen aan hen, die in den wapenhandel de bewijzen geven van meesters te zijn op alle wapenen, althans op zoodanig wapen waarop men naar goedvinden wil aanvallen. Al hebben de laatstbedoelden echter geen brevet, moet men zich toch gedurende een twaalftal jaren gemiddeld twee malen per week hebben geoefend, om die wijze van aanvallen te kunnen toepassen. Voor sommigen kan eene uitzondering op dien regel gelden, b. v. voor hen die ze goed en vlugger hebben geleerd. Maar zeker mag deze methode niet toegelaten worden bij hem, die gedurende zes maanden b. v. het onderwijs geniet. Het verdient alzoo, naar mijn gevoelen, ernstige overweging om het beurtelings aanvallen bij het onderwijs met de praktijk niet weg te nemen. Veeleer zouden de volgende regelen kunnen worden vastgesteld:

1°. Laten trekken zonder hinderen of nastooten.

2°. Trekken met nastooten.

3°. Trekken zonder stilstaan (rust-tempo), tot dat een der strijders gewond is, zonder eenige herhaling of rust-tempo's daartusschen, vóór dat eene herstelling van stand heeft plaats gehad.

4°. Trekken met hinderen in den eersten aanval van de tegenpartij.

5°. Trekken met hinderen in den nastoot van de tegenpartij.

6°. Trekken met hinderen in den hinder van de tegenpartij.

7°. Trekkers vrijheid te laten in den bedoelden hinder weder te hinderen.

8°. Dat alles door beurtelings te laten uitvallen.

Heeft men al het bovenstaande in zijne magt. dan late men het beurtelings aanvallen, en make

9°. Van alle voorkomende gelegenheden gebruik, zoodat ieder, die, zijn kans schoon ziende, profiteert.

Maar men make zich toch vooral eerst de voorgaande regels eigen, zoodat men vóór alles gewaarborgd is tegen nadeelen bij de verdediging.

Ik kom nu tot de zevende opmerking, welke het strekken van den arm bij de les (theorie) aanbeveelt. Waarom die beweging noodzakelijk is kan als genoegzaam ontvouwd beschouwd worden. De grootere kracht die bij het afweren kan worden ontwikkeld dan bij aansluiting alléén, is voor ieder duidelijk. De ontwikkeling van de krachten van den arm is voor het gebruik van den degen blijkbaar een groot voordeel. Daarom blijve dit bij het nemen der theoretische lessen (hiervoren opgenomen) aanbevolen. Ook heeft deze strekking (men zou hier kunnen zeggen : rekking) een groot nut, in zoover zij den rug en de daarmede in verband staande ledematen lenig maakt, zoodat ook uit 't oogpunt van ligchaamsoefening deze beweging veel aanbeveling verdient. Maar met het paréren om te verdedigen, dient men daarbij behoedzaam te werk te gaan en verdient het strekken van den arm veelal afkeuring, (bij den aanval is het tevens zeer goed) zoowel bij andere wapens als bij den degen alléén, omdat hij, die met gestrekten arm pareert, meer blootstaat aan treffen, dan hij die met sterk of flaauw gebogen arm pareert. Indien iemand die met gestrekten arm pareert, staat tegenover een strijder die slecht en met te weinig polsgewrichts-werking aanvalt, dan zal men zich zooveel niet benadeelen; máar wanneer een zoodanige een aanvaller ontmoet, die heeft geleerd behoorlijk gebruik te maken van het polsgewricht; die, door sterke buigingen, hetzij regts of links, naar beneden en soms naar boven en naar beneden; door middel van den tijdmaat 1! 2!! voor zich zelven te tellen, in zekere gevallen, zoo als bij overheen = stoot regts of overheen = stoot

links, uitval! maakt — ik zeg die dezen aanvaller met een gestrekten arm pareert, is raak, al had hij zelf den aanval van zijne tegenpartij berekend; dit zal vooral plaats hebben als men met floretten schermt en deze ligt zijn. Bij zwaardere, bij dubbele, bij tweedubbele en bij degens is het gevaar wel aanwezig, maar niet zoo groot als bij gewone floretten, omdat deze de meeste buiging kunnen te weeg brengen. Tot aan de bajonet-vechtkunst toe heeft het zijn voordeel het polsgewricht bij den aanval te doen werken. Van de bajonet kan men toch niet zeggen dat zij buigt.

Maar om ons nu tot den degen te bepalen, stellen wij in 't algemeen dat het altijd waar blijft, dat, hoe meer men het polsgewricht buigt, hoe meer buiging aan den degen kan worden gegeven en hoe meer het treffen daardoor wordt bevorderd.

Figuur A duidt hier een aanvaller aan die geen gebruik maakt van het polsgewricht, figuur B een aanvaller die het weinig gebruikt. Figuur C een die het voldoende benuttigt. Figuur D een die het veelvuldig gebruikt. — Daardoor wordt het duidelijk dat hij, die met een gestrekten arm pareert, getroffen wordt, en dat deze beweging versterkt wordt omdat de arm van den pareerder bij het paréren gestrekt was. Hij was toch met zijn degen te ver verwijderd van het ligchaam (het doel dat hij paréren wil) en zoo hij nu met gebogen arm had gepareerd, is het immers duidelijk dat de zweeping en buiging van den degen des aanvallers niet zoo groot kon zijn geweest, omdat het wapen dan digter bij het ligchaam is en digter bij het punt dat men moet paréren. Bij dat alles diene nog opgemerkt te worden dat de duim van den in dezen zin bedoelden aanvaller altijd moet draaijen naar de buitenzijde van het ligchaam; moetende bij regts de degen worden gebruikt naar de regterzijde, terwijl deze, bij links naar de linker-

zijde van zijn eigen ligchaam moet gekeerd zijn. Dat zij, die veelal lage stooten brengen, met de hand omgekeerd, dat minder behoeven, is duidelijk. Wij hopen evenwel dat deze natuurlijke, anders geen weg wetende stoot niet onder de kunst van het treffen zal worden gerangschikt. Overigens kan zoodanige stoot wel van nut zijn.

Moge men de toepassing van deze regelen met de wapenen in de hand beproeven: men zal dan, naar ik hoop, van de juistheid mijner stellingen zich volkomen overtuigen, evenzeer als van de waarheid dat het strekken van den arm, wat het paréren aangaat, afgekeurd dient te worden.

Wij hebben nog eene achtste opmerking toe te lichten. Wanneer de leerling nog niet alle lessen doorloopen heeft — zeiden we op blz. 103 — is het goed dat de onderwijzer zich altijd bij het les geven laat raken. Wij verzoeken onze lezers nog eens na te gaan wat wij daaromtrent verder hebben in 't midden gebragt, ten einde de toelichting tot deze opmerking ook duidelijker worde.

Zoo men te vroegtijdig belemmering in 't leven roept door het staal des leerlings, als deze uitvalt, met dat van den onderwijzer, bij het les geven, te verbinden (nl. af te weren) zal men ontwaren dat de leerling te zeer het oog daarop zal vestigen en te weinig moeite zal doen om den stoot en den uitval naar behooren te brengen. In den aanvang der lessen zal men dit wel nooit zien doen, maar wanneer men ongeveer op de helft gekomen is, b. v. als de leerling ongeveer de 2de afdeeling doorloopen heeft, ziet men het nog wel eens gebeuren. Wat ontwaart men als men dit het eerst bij den leerling doet? Een glimlach en een dadelijk terugtrekken naar zijne gevechtstelling. Wanneer men het voor de tweede maal doet is de uitval al zoo juist niet meer als voorheen en het opstaan geschiedt dan als van zelf zonder *aplomb*. Dit geeft geen tijd om

10

naar behooren te corrigeren; en gaat men daarmede voort, dan zal de leerling den degen nooit goed leeren behandelen.

Daarentegen als het behoorlijke tijdstip daarvoor gekomen is, behoort men wel bepaaldelijk eene staalverbinding in de hand te werken. Geschiedt dit niet, dan zou de leerling van die beweging te zeer vervreemd worden; dan zou de overgang voor hem te groot worden en hij als 't ware, bij het gaan gebruiken van het masker, een nieuw tijdperk intreden. Dan zou eene trapsgewijze opleiding geen plaats hebben gehad. In menig geval verkeert men inderdaad in eene dwaling door te denken dat de leerling, bij het gaan gebruiken van het masker, een nieuw tijdperk intreedt. Van daar de vroeger gebruikelijke kleine feesten of partijtjes, die bij zoodanige gelegenheid werden gegeven. Die manieren zijn, in 't belang eener goede verdediging en van het behoorlijk treffen, echter afkeurenswaard. Het een en ander is ook niet goed, omdat de toepassing van deze regels voor alle wapens hare plaats vindt.

Mijne laatste voorloopige opmerking. Zij betreft het belang dat er aan verbonden is, om den leerling te oefenen in het opnemen van de stooten in den kring.

Het is noodig ook hier het een en ander tot toelichting bij te voegen, omdat men anders gevaar loopt, dat op dit punt weinig of geen acht geslagen wordt. Men diene zich al dadelijk de vraag te stellen: zou iemand, die nooit geleerd heeft met den degen te schermen, er toe kunnen komen om een aangebragten stoot in den kring toe te paréren? Met volle gerustheid kunnen wij deze vraag ontkennend beantwoorden.

Eene andere vraag: zou hij wel eens één eenvoudige regtsche parade maken; of een hoog linksche? Ook op deze vraag kan *neen* worden geantwoord.

Wàt zal hij doen? Zoo hij al deels in de gevechtstelling

en met zijn degen in de strijdlijn stond, en ook al ware dit niet het geval, zou hij naar de linkerzijde van het ligchaam trachten te paréren, zóódanig dat, indien hij miste (hetgeen tegenover een goeden schermer of zelfs tegenover een tamelijk goeden strijder zeker het geval zou zijn) hij niet links zou paréren, zoo als bij de les is voorgeschreven; maar dat in zoodanig geval zijn degen eene dwars- (horizontale) rigting en daarna eene schuinsche, naar den grond gerigte (zoo de degen al niet geheel den grond raakte) wending zou nemen. Hij zou spoedig doen datgene wat wij niet meer met de benaming van paréren kunnen bestempelen; na zijn zoogenaamd links paréren zou hij weder regts naar den degen slaan, zóódanig, dat deze in zijne geheele lengte ter zijner regterzijde gerigt was. Dát is het werk van hem, die nooit de degen-behandeling naar behooren heeft beoefend. Wat meer is: men ziet zelfs bij sommigen, die langdurig geoefend zijn, hetzelfde gebeuren.

Waarom gebeurt dit bij de zoodanigen? De opmerkzame lezer zal hebben begrepen dat diezelfde, door mij aangeduide bewegingen kunnen voortkomen niet alleen uit voortvarendheid, niet alleen uit weinig vertrouwen op het gegeven voorbeeld of het genoten onderwijs; maar ook dááruit dat de woeste natuurstaat, den mensch zoo zeer eigen, het instinct dat bij hem werkt, dan de overhand hebben.

Staan derhalve ook zoodanige goed- en lang- geoefenden niet gelijk met hem die zich nooit geoefend heeft? Volmondig beantwoorden wij die vraag bevestigend.

Wat is hier de groote quaestie?

Wanneer er van het in den kring paréren sprake is, wordt o. a. deze onwaarheid verkondigd: dat men spoediger éénvoudig dan een kring pareert. Door in den kring te paréren, zoo hoort men wel eens zeggen, ben ik altijd raak. Wanneer dit werkelijk zoo is, bewijst het alleen

dat men niet *goed* heeft gepareerd. — Men hoort ook wel eens de tegenwerping: « Ja, maar als de tegenpartij nu eens precies door dien kring heênstoot! » Een en ander maakt het dringend noodzakelijk de onjuistheid dezer stellingen met klem aan te toonen.

Men houde in 't oog dat er geen kring precies rondgepareerd moet worden, zoo als men zegt, zonder nu de juiste uitdrukking van die beweging te kennen. Men lette hierbij op figuur A (blz. 105) waar de stelling in den kring regts is aangeduid.

Zóó moet gepareerd worden voor eene goede verdediging. Veelal geschiedt het gelijk figuur E op dezelfde bladzijde aanduidt. Dan is men raak en pareert fout.

Men lette op iemand die een voudig pareert en zie welke lijn hij met de punt van den degen beschreven heeft. Men lette verder op den pareerder, zoo even onder figuur A bedoeld. Men sla deze figuur tot eene regte lijn uit en men zal tot de overtuiging komen dat deze korter is dan de bovenbedoelde eenvoudige parade. Van een en ander kan men zich het best overtuigen als iemand bij het trekken (de praktijk) werkzaam is.

Maar hoe moet de figuur A dan wel gepareerd worden? Ik antwoord: op 't oogenblik dat de tegenpartij aanvalt, moet men met eene kleine snijding de punt van den degen naar beneden brengen. Dit voorkomt de belemmering die men wel eens ontmoet. Men moet immers met vertrouwen een vrijen doortogt openen om zich voor botsingen te vrijwaren; en de kleine snijding naar beneden, door de punt van den degen gemaakt, verleent dien doortogt door middel van het polsgewricht. Men beginne van daar af, of, wilde men een cirkel beschrijven, naar de linkerzijde van zijn eigen ligchaam, beginne dien naar boven, van daar naar regts, zóó dat men iets hooger eindigt dan men aangevangen is. Dan zal de figuur A zijn verkregen.

Hetgeen ter verduidelijking van die figuur is gezegd op blz. 105, leze men wel nog eens aandachtig over.

In dier voege als hier bedoeld is, kan men niet door den kring heênstooten, maar dikwerf paréert men te vroeg of te laat en pareert men de figuur, onder E bedoeld; en dan is men raak. Men moet zich voornemen ééne beweging, één kring daarvan te maken, en dan ontmoet men ijzer; ja dan zal men van goed paréren kunnen verzekerd zijn. Indien men, door een weinig te vroeg te paréren, mogt mankéeren den stoot der tegenpartij met dezen kring te paréren, dan heeft men eene fout begaan. Heeft men echter geen ijzer ontmoet dan zal men daardoor den kring even goed en even groot maken, dan wanneer dit het geval geweest ware. Men kan dan ook nog paréren door een weinig nadat men voor de eerste maal heeft gemist, links aan te sluiten. Daardoor kan bedoelde fout eenigzins worden verholpen. De fout zelve blijft intusschen altijd bestaan en zal het verhelpen daarvan toch minder noodig zijn bij hen die op de bovenbedoelde wijze hebben gepareerd, maar méér voor hen die in den kring paréren. (Zie figuur lett. E.)

De lezer zal hebben opgemerkt dat het in den kring regts paréren hier bedoeld is geworden; hetgeen in staat stelt om al de aanvallen der tegenpartij te paréren en dat deze parade de voorkeur verdient boven die in den kring links: 1°. omdat de lijn die geëischt wordt voor het paréren in den kring links voorbij het ligchaam, grooter is dan die in den kring regts wordt gevorderd; 2°. omdat de parade in den kring regts in het belang is der sierlijke houding (zoo die, gelijk menigmaal het geval is, nog niet verkregen was). Men lette er slechts op welke figuur het ligchaam bij de parade in den kring links aanneemt, en in welken vorm het ligchaam zich vertoont bij de parade in den kring regts. 3°. Omdat die

parade den rug een goeden vorm geeft. 4°. Welke idealen bezielt dengene die den kring links beoefend heeft? Welke edele gevoelens bestaan bij hem? Welke opwekking gevoelt hij tot den strijd? Welke aanmoediging vindt hij daar? Wordt er eene goede houding, worden er tact en aplomb door bevorderd? Het antwoord op al die vragen zal bedroevend zijn; het zal blijken dat men zoodanigen schermer een weinig met de wetenschap heeft bekend gemaakt, maar tevens den voor den mensch èn voor het schermen zoo nadeeligen natuurstaat heeft opgewekt. Stellen wij dezelfde vragen daarentegen aan hem die in den kring regts pareert, het antwoord zal bevredigend zijn.

Al wat door de natuur wordt geschonken is schoon en dient geëerbiedigd te worden; ik wil dan ook het natuurlijke in den mensch, zijne natuurlijke neigingen, niet wegcijferen of onderdrukken, ofschoon ik bereid ben te bewijzen dat de wapenbeoefenaar, zijn natuurstaat uitsluitend volgende, niet in staat is behoorlijk te verrigten al wat tot beveiliging van het treffen en verdedigen vereischt wordt. Bij de wapenoefening moeten echter kunst, wetenschap, natuur en kracht gepaard gaan, maar niet naar de natuur, naar het instinct van den mensch, als éénig hoofddoel worden gewerkt.

Men stelle slechts de hierboven gedane vragen aan een of meerdere personen die het onderwijs in de schermkunst genoten hebben; indien het vragen al niet overbodig blijkt door het genoegelijk voorkomen des leerlings, dat getuigt voor het paréren in den kring regts; door het blijmoedige vertrouwen aanduidende hetwelk op hun gelaat verspreid ligt. Wij kunnen de vragen zelfs stellen aan één en denzelfden persoon (die vroeger geleerd had in den kring links te paréren en nu in den kring regts werkt, omdat deze van beide stelsels het best de voor- en na-

deelen heeft leeren kennen. Zijn antwoord zal, ik houde mij er van overtuigd, ongunstig wezen voor het eene, en voor het andere hoogst verblijdend.

In de praktijk kan men een en ander nog beter doen uitkomen door acht personen te laten werken; bv. een goed- met een mingeoefende A I; twee mingeoefenden B II en twee goedgeoefenden C III en D IV en een, dien wij de vrijheid nemen te noemen: volledig geoefende met een in eenige mindere mate goed geoefende.

Al het voorafgaande willen wij — men heeft het voorzeker reeds opgemerkt — als inleiding voor de praktijk beschouwd hebben, ten einde daaruit de noodige leering te kunnen trekken. Ik merk hierbij op onder min-geoefende te verstaan een naar de verkeerde methode geleiden schermer.

Wij beginnen dan met A I; den goed-geoefende noemen wij n°. 1; den min-geoefende n°. 2.

Beiden hebben — zoo onderstellen wij — maskers, handschoenen en degens gereed. De groet heeft plaats gehad. Onwillekeurige overeenstemming doet de stelling binnenzijde ontstaan, bedoeld in de de degenlessen. N°. 1 valt aan met den stoot regts. Hij is raak. Deze stoot bewijst al dadelijk dat men een kunststoot heeft gemaakt (men vergete niet dat de stelling binnenzijde was). Waarom was deze stoot raak? Omdat n°. 2 dien niet beoordeeld had en naar links pareerde; van dáár spoedig weder naar regts keerde en door zijne eerste beweging alzoo voor de tweede te laat kwam. Men mag er wel acht op slaan dat bij den niet-goedgeleiden schermer en bij hem die niet in den kring pareert, altijd eerst groote geneigdheid bestaat om met het wapen naar de zijde zich te wenden, tegenovergesteld aan die waar men paréren moet. De stoot van n°. 1 had toch, ware hij goed beoordeeld geworden, regts en ook in den kring regts kunnen

gepareerd worden. N°. 2 had dit gemakkelijk kunnen doen. In dit geval gebeurt dit echter zeldzaam omdat deze stoot regts had plaats gehad, onder den degen door. Hij had ook (wanneer men overweegt wat daarvan gezegd is, zal dit blijken) in den kring links kunnen gepareerd worden. Dat deze stoot in den kring regts kon worden gepareerd, kan alleen tegenspraak ontmoeten bij hem die de voordeelen daarvan èn de wetenschap niet kent. Men vergelijke voorts hierbij figuur IV dienaangaande. Deze duidt aan welken gunstigen nastoot in den kring regts kan geven, wanneer het in dier voege wordt gedaan. Nu zal n°. 2 aanvallen; hij weet geen uitweg, want n°. 1 staat in eene fraaije positie, zeer gracieus; hetgeen zijn tegenstander wel eenigzins ontmoedigt. Men stelle zich hierbij voor dat beiden een gelijk aantal jaren de schermkunst hadden beoefend. Nu gaan te groote, te breede schijnen den uitval van n°. 2 vooraf; het loopt op een stoot uit, met de hand omgekeerd onder diens degen door gebragt. N°. 1 beoordeelt dezen aanval en behoefde dien dus niet in den kring regts te paréren. Hij deed dit laag-regts en bragt een nastoot door zijne hand en den degen iets hooger te brengen in dezelfde lijn waarin hij gepareerd had en deze was raak. Dezen nastoot had echter geen min-geoefende schermer, wiens natuurstaat het belet zou hebben, kunnen brengen. N°. 2 tracht dezen nastoot nog te paréren; maar hoe? Hij doet het niet in dezelfde lijn, waarin hij uitgevallen was, want ook dit brengt zijn instinct niet mede; maar hij sloeg zijn degen tegen den grond links; toen keerde hij terug naar regts, maar dit was te laat. Zulke fouten worden gemaakt door dengene die naar de verkeerde methode geleid is. N°. 1 zal vóór zijne beurt weder aanvallen; hij dwingt zijne tegenpartij, zonder dat deze het merkt, de stelling regts aan te nemen: zulk eene pressie kan de meer-geoefende op den min-geoefende doen gelden. N°. 1 maakt

stoot links uitval! het is al weder raak! Zóó kan hij doen als hij wil en zelfvertrouwen genoeg bezit. De manoeuvre gelukt meestal als men maar niet te breed zijn degen onder dien van den tegenpartijder door leidt en dit doet door middel van de begeleiding der vingers. Wat werkt n°. 1 hierbij nog in de hand? Dat n°. 2 links pareerde. Dat is goed, zal men zeggen. Het is zoo. Maar hij deed dit niet, omdat de stoot door hem werd beoordeeld; maar alléén gedreven door zijn natuurstaat sloeg hij den degen naar links op den grond. Zelfs was vooraf nog eene beweging naar regts gemaakt. Dit geeft tijdverlies en werkte n°. 1 in de hand, en nadat de degen tegen den grond geslagen was, keerde hij weder naar regts en werd tegen den degen van n°. 1 geslagen, hetgeen juist in zekere gevallen, de wond nog zou vergrooten. N°. 2 zal nu aanvallen. Hij is het met zich zelven nog niet eens welken stand, binnen- of buitenzijde, hij kiezen zal, want dat blijft altijd, zonder dat hij het zelf bemerkt, in de magt van n°. 1. Men zal, zoo men de proef neemt, het duidelijke bewijs van dat zedelijke overwigt leeren kennen. Wat deed n°. 2 om zijn treffen te willen begunstigen? Uit de binnenzijdestelling loopt hij op, maakt overtollige bewegingen met het ligchaam, dat hij kromt; vestigt zijne blikken te voorbarig op de plaats die hij treffen wilde, maakt een breeden schijn regts. En terwijl al die fouten gemaakt worden, valt n°. 1 aan, in dezelfde lijn waarin hij den stoot van n°. 2 wilde afwachten; arrêteert regtlijnig, uitgaande van den zelfden stand waarin hij zijne defensieve positie wilde aannemen; — en daar n°. 2 plan gemaakt had met den stoot links werkelijk uit te vallen, is hij door de beweging van n°. 1 te veel verrast; zijn plan wordt verbroken en.... hij wordt gewond (zie figuur V.)

Wij komen nu tot de min-geoefende strijders onder B. II aangeduid. Een slechte groet, geen goede stand, te

digt op elkander plaatsing, kenmerken hunne vormen al dadelijk. Wij plaatsen hen binnenzijde-stelling en zullen n°. 1 laten aanvallen. Zijne eerste bedoeling is de tegenpartij te treffen, in de hoop dat deze nog niet gereed was in de lijn die als stelling was aangenomen. Verbeeldt U, n°. 1 wilde n°. 2 al treffen, terwijl de laatste zich nog bezig hield met den degen goed aan te vatten en met de behoorlijke plaatsing van zijn masker; waardoor hij zich alweder deed kennen als een niet goed geoefende. Maar ook de aanvaller had eene verkeerde berekening gemaakt en zijn doel miste. Nu wordt er nog eenige tijd verspild met nutteloooze verontschuldigingen die over en weder tegenspraak uitlokken enz. Eindelijk zijn beiden gereed.

N°. 2 zal nu aanvallen. Hij treedt dadelijk vooruit, zóó dat de punten van de degens met de gevesten van hun beider wapenen in aanraking komen en het paréren daardoor wel eens onmogelijk wordt. De stelling was binnenzijde. Er worden 3 à 4 schijnen gemaakt onder den degen van n°. 1 door en, dan weder daaronder door uitgevallen, met den duim naar de linkerzijde van het ligchaam des aanvallers gekeerd. De stoot is raak.... op den arm van de tegenpartij. Verbeeldt U, een stoot op den arm die op de borst gedoeld was. N°. 1 meldt dien stoot niet. N°. 2 eischt het. Hij beweert dat er eene wond gebragt is; en alhoewel hij bedoeld had op de borst te treffen, zegt hij dat de arm zijn doelwit was. Dit is inderdaad het werk van twee zulke, niet naar de goede methode geoefende strijders. Men kan evenwel min-geoefende schermers aantreffen, zelfs onder knapen, die toch, op welk wapen ook, behoorlijk eene partij kunnen trekken. Maar gaan wij verder de partij na. Op den armstoot van n°. 2 valt een buikstoot (nastoot) met de hand omgekeerd. Hij is raak. N°. 1 eischt nu dat ook deze zal worden gemeld.

Het is zelfs een « mooije stoot, » wordt beweerd. Als onderwijzer moet ik erkennen dat beiden gelijk hebben. Op den arm is een wond toegebragt en op den buik is een wond toegebragt, en deze twee ongeoefenden hebben in zoo verre dan ook zoo groot ongelijk niet. Zelfs jaren lang geoefenden beroemen zich nog wel eens op dergelijke stooten.

Toch is en blijft deze wijze van werken een blijk van ongeoefendheid; zij is een onedel spel, geen behoorlijken schermer waardig. Deze moet op edeler wijze zich blijven oefenen, maar niet van zulke stooten zijn *fort* maken of er zich op beroemen.

Zal deze partij trekken nu tot leering strekken voor de degen-schermbeoefenaren? Ik vrees dat dit niet het geval zal zijn. Daartoe zullen de bewegingen van de onder C III te beschrijven schermers meer bijdragen. En toch geldt het hier wezenlijke fouten, waaraan, zooals ik zeide, langdurig geoefenden zich nog wel eens door deze of gene oorzaak schuldig maken. Maar wie kan nu op den duur zulke te hooge of te lage stooten goedkeuren of op prijs stellen?

Wij gaan voort. N°. 2 zal nu aanvallen, al is de beurt zelfs niet aan hem. En tegelijkertijd rigt nu n°. 1 óók zijn aanval. Daardoor ontstaat botsing, en werkt men met fleuretten, dan breken deze tevens en gebeuren er zelfs ongelukken, welke bij niet-goed geleerde schermers niet zelden voorkomen. Er volgt bovendien gebabbel over de beurt. Is dat niet bedroevend, zulk eene partij, voor de schermkunst? Eindelijk volgt de beslissing; het is uitgemaakt dat n°. 1 zal aanvallen. Het spreekt van zelf dat beide partijen nog met zekeren wrevel vervuld zijn over hetgeen zoo even gebeurde. Buitenzijde is de stelling. De aanvaller maakt overheen stoot links uitval! zóó dat wel een derde gedeelte van den degen de borst van n°. 2 raakt, omdat het polsgewricht niet werkte en de hand te laag was

gehouden, die doorgaans en in de meeste gevallen iets hooger dient te' zijn dan de punt van den degen. Het was alzoo meer een klap met den degen dan een stoot, die zelfs op een geheel naakt ligchaam geene de minste, ja men kan gerust zeggen, geenerlei verwonding zou hebben achtergelaten, die de moeite waard kan worden genoemd. N°. 2 trachtte dezen aanval te paréren; maar bragt, volkomen bij instinct, zijn degen geheel horizontaal onder dien van n°. 1 door, miste dus en niettegenstaande hij bovenbedoelden klap met den degen ontving, trachtte hij terug te stooten; hij beproefde dit door links om te halen en ziet! het wordt een slag op 't hoofd in plaats van een stoot, te meer daar zijne tegenpartij nog in den uitval te lang was blijven liggen. Intusschen is nu nog zeer weinig geschied en dat is geregeld zoo bij dergelijke partijen. Wat doet n°. 1 nu weder? Hij valt spoedig, als door instinct gedreven, weder op n°. 2 uit, — alvorens hij nog getracht had met een slag te paréren, met den degen naar den grond gekeerd en eindelijk zelfs den degen tegen den grond brengende, met de hand op de regterdij. Zóó eindigde de partij. N°. 2 was weder uitsluitend er op bedacht geweest te slaan, hetgeen tot niets leidde, in plaats dat hij in den kring pareerde.

In heb deze partij zeer kort beschreven, vooral ook omdat dergelijke schets niets aantrekkelijks heeft. Ik meen echter genoeg te hebben gezegd om mijne afkeurende stem over deze natuurlijke bewegingen ingang te doen vinden bij allen die, hetzij gebreveteerd of niet, geruimen tijd reeds zich zóó hebben geoefend. Zij behoeven slechts eene groote gehoorzaamheid aan eigen wilskracht te paren en navolging van de in dit werk aangeduide methode, om waarborgen te bezitten voor de overwinning, althans voor het behoorlijk verdedigen en treffen.

Wij zijn thans genaderd tot de twee trekkers, die wij onder C III aanduiden en wederom n°s. 1 en 2 zullen noemen. Beiden maken den groet naar behooren en wel den voorvoet bijgetrokken, omdat zij beginnen en eerst dán den achtervoet bijtrekken als zij aan het einde van hunne partij zijn. Het eerste is goed om den noodigen afstand voor de partij trekken te bewaren; terwijl het laatste goed is om den afstand te verkrijgen, die vereischt wordt om elkander, na afloop van de partij, de hand te geven. Wanneer men in den aanvang een behoorlijken afstand heeft genomen, dan blijft dat alles zoo juist afgebakend. Wat dat voet bijtrekken betreft, daarin ontwaart men bij de schermkunst nog weinig éénheid. Men ziet soms figuren uitvoeren, waardoor men de bepalingen van een eenmaal vastgesteld reglement weder verwerpt. Den hierboven aangewezen regel echter strikt volgende, zal men de goedkeuring van alle deskundigen verwerven. Die regel is ook van toepassing op alle wapenen.

Wij zouden nu met de beschrijving dezer partij bijzonder kort kunnen zijn — omdat deze strijders elkander niet of moeijelijk zullen treffen: iets dat bij alle wapenen zóó behoorde te wezen — ware het niet dat wij nu moesten nagaan in hoever deze onder C III bedoelde strijders meer geoefend zijn dan die van B II.

Men houde hierbij intusschen voor oogen dat men hier twee goed-geoefende strijders voor heeft, die naar de goede methode zijn geleid. In welken zin kan nu hier de beslissing uitvallen? Zij moet door een toeval worden te weeg gebragt, door de ligchamelijke gesteldheid van een van beiden, bv. door vermoeijenis, die verliezen doet, aangenomen dat deze strijders aan vermoeijenis bloot staan.

Zoo ik in de voorgaande bladzijden heb meenen te kunnen aantoonen dat schijnen niet noodig zijn, althans niet in

die mate waarvan men er wel eens gebruik van maakt, dan zullen deze bij twee dergelijke goedgeoefende strijders nog wel eens te pas komen en voor den leerling ten voorbeeld strekken. Deze stelling moge sommigen vreemd voorkomen en in strijd toeschijnen met mijne voorafgaande theorie: voor hen die in den waren zin des woords de schermkunst begrijpt, is daarin hoegenaamd niets vreemds gelegen.

Eene korte toelichting acht ik nogtans niet overbodig.

Bij meesters — en het het spreekt van zelf dat ik onder «meesters» rangschik degenen die goed geoefend zijn — moest het niet bestaan dat een aanval van beiden zonder schijnraak was en moest de minste schijnbeweging gehinderd worden. Deze trekkers moeten elkander niet raken. Wie moet nu trachten schijnen te maken? De mingeoefende tegen den prevôt, de prevôt tegen den meester, of als twee meesters trekken — maar dan ook nooit als methode, altijd nog als hulpmiddel waarvan men, niet beter wetende, zich bedient — de minst geoefende van beiden. Dat geval bestaat; de eene meester kan meer geoefend zijn dan de ander. Dit is in alle vakken zoo en het zal wel zoo blijven, maar het moest niet zóó wezen, omdat allen aanspraak behoorden te kunnen maken op gelijke regten, terwijl de mingeoefende van de laatstbedoelden in zijn spreken soms meer geoefend is dan de werkelijk meer practisch geoefende. Laten wij echter niet afdwalen. Wij hopen hier genoegzaam begrepen te zijn. De onder C III bedoelde trekkers zouden, zegt men, misschien niet behoeven te gaan schermen omdat zij toch geen doel zouden treffen. Dit is in zóóver juist dat zij de partij uit 't oogpunt van het verdedigen en treffen gevoegelijk zouden kunnen laten. Maar als ligchaamsoefening heeft het altijd zijn voordeel. Maar voor 't overige kunnen zij de partij gevoegelijk achterwege laten, ook omdat deze — wijl zij geene rekening maken — weinig afwisseling en genoegen op-

levert voor niet-kundigen. Maar deze strijders zijn ook volleerd; zij hebben met schade en schande geleerd; en toch, indien Neêrlands ontluikende jongelingschap hun voorbeeld mogt volgen: wij zouden ons er weldra op kunnen beroemen in moeijelijke tijdsomstandigheden op eene legermagt te kunnen rekenen die den Staat tot steun verstrekt en als een element te meer zou kunnen optreden om den Koning het rustige bezit Zijner Kroon te verzekeren.

Men vraagt nu welligt of de hier bedoelde strijders nooit met anderen, die minder geoefend zijn, zullen trekken of de overwinning behalen? Zeer zeker is dit het geval. Men houde dan ook wel voor oogen dat men een beginnenden schermer altijd tegenover een meer geoefenden plaatst; dat men thans tracht zijne wilskracht te versterken en de zwakheden poogt aan te duiden die bij zijne tegenpartij kunnen ontstaan, zoowel wat de wapenen betreft, als wat zijne krachten aangaat en uit een oogpunt tevens van zelfbeteugeling, van te sterke prikkeling der zenuwen enz.

Wij stellen nu wat ik reeds heb geconstateerd: dat schijnen niet noodig zijn, altijd (men zij daarop wèl indachtig) voor hen die de schermkunst opvatten en beoefenen zoo als zij werkelijk wezen moet. Dit is zóó sterk dat voor hen, die slechts één graad minder tellen, de schijnen hun dienst zullen doen; en hij die in dat geval verkeert, kan, hoe bekwaam hij ook zij, nooit volleerd heeten. Ik zou evenwel hierbij kunnen vragen: *Wie* kan wèl volleerd genoemd worden?

Wanneer men alzoo voortgaat met het gebruik van schijnen, met 't doel om zich daaraan trapsgewijs te ontwennen, dan hebben wij daar vrede mede. Maar dan beveel ik tevens zeer aan dat ieder altijd met de meeste zorgvuldigheid naga in hoever zijn tegenpartij het gebruik der schijnen kan missen al dan niet.

Wij komen nu tot de beschrijving der partij van C III.

N°. 1 zal aanvallen. Beiden hebben zich binnenzijde-stelling geplaatst. De degens liggen juist gekruisd en gerigt. Ik meen dat het in onze dagen wel overbodig mag heeten om ook over kruising en rigting van wapenen nader uit te weiden. Wat doet 1 op 2? Hij wil in dezelfde lijn (strijdlijn), waarin hij geplaatst was, treffen; het wordt door geen verlating van het ijzer van 2, dat meer een zachte drukking uitmaakte, gepareerd. 2 wilde in dezelfde lijn een nastoot op 1 brengen; op gelijke wijze als hierboven door 2 de aanval was gepareerd, wordt door 1 de nastoot gepareerd. Onmiddellijk maakte de laatste stoot regts, hetgeen regts werd aangesloten door 2, die onmiddellijk weêr stoot links bragt, omdat hij de beweging beoordeeld had; — gelijk goed geoefende schermers altijd bij voorraad hunne wêerzijdsche bewegingen kunnen gissen. Tegenover een volkomen goed geoefend schermer zal men echter geen graad minder moeten geoefend zijn om die voordeelen van voorafgaande beoordeeling te kunnen genieten.

Nadat op 2 regts gestooten was, pareerde 1 weder den stoot links; eene beweging met den degen naar den grond door 1 gemaakt, duidde aan dat vooreerst dit spel zou eindigen. En die afloop was nu geheel en al voortgevloeid uit den eersten aanval van 1. N°. 2 kan nu vóór zijne beurt aanvallen. Maar dit kunnen de hier bedoelde trekkers evenzeer laten; en in dit opzigt vergelijke men hetgeen wij hebben in 't midden gebragt omtrent het beurtelings aanvallen.

Wij hebben intusschen gezien dat deze twee trekkers toch nog schijnen maakten. De stoot regts uitval nl. of de stoot links uitval geschiedde; en dat was gelijktijdig hunne schijnbeweging; in de les wordt dit echter niet als een schijn beschouwd en toch is het een schijn, want daar men in tegenovergestelde rigting aanvalt dan de punt van

den degen aanwijst, kan de stoot niet anders gezegd worden dan door een schijn te zijn voorafgegaan.

Dat bij sabeltrekkers meermalen schijnen zijn gemaakt, ook door trekkers die even ervaren zijn als de onder C III bedoelde degenschermers, alzoo dat deze meer schijnen maakten dan zij behoefden: dit geschiedde alleen tot onderrigt van mingeoefenden en soms ook om hun die wijze van werken af te leeren. Ook bij den stok worden schijnen menigvuldiger gemaakt dan noodig is; maar daarbij zijn zij minder gevaarlijk en alzoo minder af te keuren.

Wij willen nu nog eene partij trekken beschrijven als in C III bedoeld.

N°. 2 valt aan uit de stelling regts, hetgeen voor beiden eene voorwaarde is die stilzwijgend vaststaat. Hij bragt, om te treffen, in dezelfde lijn — dus niet overhêen of onderdoor — met eene sterke draaijing van het polsgewricht en met sterk regts buitenwaarts gekeerden duim, bedoelden aanval. Hij miste; nu wilde hij stootregts brengen. Zoo als wij zeiden, hij miste, omdat 1 dezen aanval beoordeeld had en met hem regts aangesloten bleef met links om te halen en alzoo stoot links te brengen. (Deze stoot kan even goed gebragt worden als links omhalen stoot regts.) Nu trachtte 1 na te stooten; hij werd te meer versterkt in zijn voornemen om gebruik te maken van het links omhalen, omdat 2, voorbedachtelijk (doch zonder dat 1 dit vermoedde) wat lang in den uitval bleef liggen: hetgeen, in dergelijke omstandigheden, altijd aan te bevelen is. Ook deze nastoot werd door n°. 2 gepareerd hoog links; deze trachtte daarna links om te halen en stoot regts te brengen; ook dit werd door 1 gepareerd, in den kring regts, hetgeen even goed kan gebeuren als wanneer een stoot links ware aangebragt, — terwijl 1 weder onmiddellijk stoot links onder den degen door

van 2 laat volgen. N°. 2 pareert links, brengt overheên stoot regts. Dit werd weder door 1 gepareerd, eenvoudig regts. Met voordacht eene afleiding aan hun spel gevende, eindigen deze strijders dan de partij, zonder dat een van beiden getroffen is.

Hieruit ziet men hoeveel er kan gedaan worden; deze twee strijders hebben nu niet één schijn geduld, ofschoon zij, indien zij gewild hadden, daarvan zeer goed gebruik hadden kunnen maken, vooral wanneer zij staan tegenover hen, op wie zij zeker overwigt hebben en in de eerste plaats om daardoor genoegen te smaken; in de tweede plaats om het schadelijke dier bewegingen daardoor te doen uitkomen.

Wij gaan nu over tot de beschrijving van de laatste partij D IV. Wij zullen daarvoor een trekker uit C III tegenover een uit D IV plaatsen. De laatste is iemand die zeer weinig minder geoefend is dan de eerste. Wij stellen dit voor om duidelijk te maken wat den laatste eigenlijk nog aan oefening ontbreekt.

C III en D IV maken den groet naar behooren. Wij zullen hier weder maskers, handschoenen enz. doen gebruiken. Maakte men daarvan geen gebruik, het zou hetzelfde zijn alsof ik zóó beknopt mijn leerstelsel ontwikkelde dat daaruit eigenlijk niets te leeren was: de partij zou te spoedig, nl. bij de eerste verwonding, eindigen, zonder dat wij daaruit eenig nut hadden kunnen trekken.

Daar het nu af te keuren is om niet aan te nemen hetzij de stelling binnen- of die van buitenzijde (links of regts) kiezen deze beiden, die wij weder n°s. 1 en 2 noemen, een van de twee stellingen, nl. regts. 1 valt uit die stelling aan met stoot links onder den degen van 2 door. Deze pareert in den kring regts, waaraan hij zeer goed deed, want hij had niet kunnen beoordeelen op welk

doel 1 zijn treffen had gerigt. Wat deed 2? Hij maakte zeer behendig schijn links, stoot regts, als nastoot onder den degen door van 1; deze had alras bemerkt dat zijne tegenpartij goed geoefend was, maar dat deze toch tegenover hem verliezer zijn moest. Dit ontwaart de meer geoefende al zeer spoedig. Maar hij die er altijd op uit is zijn doel te verbergen, om de tegenpartij vermoeid te maken, dient dan ook in 't oog te worden gehouden. Wat deed 1? Hij sloot regts aan en had alzoo gepareerd; bragt overheên stoot links en deze was raak. 1 neemt zich dadelijk voor het spel spel te laten en zijne tegenpartij niet te ontmoedigen. Zijn voorbeeld zal hem tot leering strekken. Maar waarom was 2 raak? Omdat de stoot over den degen heênkwam en 2 te zeer oogen en eigen degen rigtte naar de wending die de degen van 1 maakte, naar boven, zoodat de degen van 1 hier hooger gebragt werd om den stoot te brengen, dan wanneer hij eenvoudig onder door gebragt ware. Dat naar boven volgen van 2 met oogen en degen, deed hem ook onwillekeurig vergeten dat hij zich zelf te dekken had; daardoor was hij raak. Wanneer men zich met voordacht bloot geeft, kan dit meermalen goed zijn en bewijst dit zelfs voor de deugdelijkheid van den schermer, omdat zulke opengestelde plaatsen doorgaans het meest gedekt zijn.

Nu valt 2 aan binnenzijde-stelling (links). Wat deed hij? Hij maakte schijnstoot regts en links, stoot regts, uitval! 1 pareert dit regts, daar de aanval beoordeeld was; overheên stoot links is zijn nastoot; 2 pareert in den kring regts en bragt links omhalen, stoot links als nastoot. Dit wordt door 1 in den kring regts gepareerd en deze stoot nu schijnlinks (overheên) met stootregts (onder door). 2 trachtte dit in den kring links op te nemen; het mislukte, de stoot was raak, omdat deze niet juist met het

polsgewricht gepareerd werd en het voorbijbrengen van den degen van 1 naar de linkerzijde van 2 te veel tijd eischte, iets dat geregeld bij het in den kring links paréren met een stoot regts het geval is. Deze fout wordt door 1 aangeduid die nu vóór zijne beurt zal aanvallen uit de stelling binnenzijde.

Hij maakt, om eens te zien wat zijne tegenpartij wel doen zal, 4 schijnen, echter zeer fijn regts en links, onder den degen door van 2; daarna tweemaal overheên om ter linkerzijde (stoot links) te willen treffen en ziet, eindelijk krijgt 2 het in de gedachte om te willen hinderen. Eerst op die gedachte laat hij de uitvoering volgen, zoodat hij met een regten stoot, zonder schijn en uitgaande van de stelling links, waarin beiden gekomen waren, de borst van 1 wilde treffen. Dit was juist zoo als de laatste had gedacht. Nu had twee eene fout begaan. Die fout lag dáárin dat denkbeeld en uitvoering, zoo zij niet vereenigd hadden kunnen zijn, althans spoedig elkander hadden moeten volgen. Men vergelijke hierbij figuur VI. Wat bevoordeelde 1 nu nog? Dat 2 geene genoegzame buiging met het polsgewricht maakte en dat 1 dit wèl deed.

Men lette hier wel op de kunstvaardigheid die nº. 1 aan den dag heeft gelegd. Deze heeft nu niet zijn oorspronkelijk doel willen bereiken om links te treffen; neen, in 't oogenblik dat hem daartoe nog was gegeven, maakte hij eene verandering in zijn plan en bragt in den hinder van 2 een hinder regts. Het was raak, gelijk figuur VI aanduidt.

Nº. 2 zal nu aanvallen. Hij maakt schijn regts, stoot links, uit de binnenzijdestelling onder den degen van 1 door; het is raak omdat 1 in den kring regts pareerde, niet met de noodige vereischten. Men houde hierbij in 't oog wat 1 zich ten doel heeft gesteld en dat 2 toch ook een sterke, goed geoefende strijder is.

N°. 1 zal weder aanvallen uit de buitenzijdestelling met links omhalen schijnstoot regts, stoot links uitval onder den degen van 2 door. Deze les bestaat niet in theorie; men zou haar gaarne zien. Het was mis, omdat N°. 2 zeer eenvoudig links aansloot, stootende in diezelfde lijn terug. Dit werd door 1 in den kring regts gepareerd; ten gevolge van nog niet genoegzame geoefendheid bleef 2 wat lang in den uitval liggen — hetgeen, als 't voorbedachtelijk geschiedt, goed kan zijn — zoodat 1 links omhalen, in schijn regts weder, en stoot links uitval bragt. Met een niet genoegzaam ingetrokken arm wilde 2 dit hoog links paréren en meenende dit gedaan te hebben, wilde hij op gelijke wijze terugstooten als 1 had gedaan — hetgeen hij ten halve deed, want 2 had werkelijk den stoot van 1 beoordeeld. Maar ziet, juist op 't oogenblik dat 2 links om wilde halen, was het links omhalen van 1 raak, zoodat 2 met zijn degen niet terug kon. De groote fout van 2 lag hierin — en het is de fout van vele schermers — dat hij niet vroeger wilde of kon nastooten en dat hij het later ging doen, al was er maar ten halve gepareerd, gelijk nu het geval was; terwijl bovendien de arm niet genoeg was ingetrokken om hoog links te paréren. De onberekenbare gevolgen van zoodanig werken zijn aangeduid op fig. VII.

N°. 2 zal nu aanvallen stelling buitenzijde (regts). Wat doet hij? Links omhalen schijnstoot links, stoot regts onder den degen door van 1, uitval! Het wordt in den kring regts gepareerd, dat hier, bij een stoot regts, zeer moeijelijk en bij beoordeeling van den stoot onnoodig is, maar weder den waarborg geeft om alle stooten die, zooals deze, gebragt worden en niet beoordeeld zijn, te paréren.

N°. 1 bragt stoot links terug als nastoot en mist; 2 pareerde in den kring regts en bragt in dezelfde lijn stoot

regts; het was raak; eene genoegzame polsdrukking naar beneden en regts en den duim ter regterzijde buitenwaarts gekeerd, gaven dat voordeel, terwijl 1 hier niet genoegzaam partij had getrokken van de geoefendheid die hij bezit.

N°. 1 zal op nieuw aanvallen uit de buitenzijde-stelling (regts); met stoot links doet hij dit onder den degen door en mist, omdat 2 links zeer goed pareerde. Onmiddellijk bragt 2 stoot regts, onder den degen door; ook dit mist. De stoot regts werd door 1 regts gepareerd; onmiddellijk, niettegenstaande de stoot gepareerd was, wilde 2 òf uit eergevoel om te willen treffen, òf gedreven door eene instinctmatige beweging, dien stoot herhalen (hetgeen spoedig door 1 werd bemerkt) en dat wel in denzelfden eerst gedanen uitval. Zooals hier zal blijken geeft geen geoefende schermer aan die herhalingen toe. Of met nastooten òf door daarin te hinderen belet hij die. Het kan ook niet en wij hopen alzoo dat die methode spoedig zal worden verlaten. Zij berust op eene dwaling. De herhaling van den stoot kan dan wel niet beter nog dan met links omhalen geschieden. Op het — in de schatting van 2 daartoe geschikte — oogenblik valt 1 uit in dezelfde lijn waarin hij gepareerd had. Dit gaf zoodanige vrees dat 2 onder al zijne plannen tot op de helft van zijn gedanen uitval terugtrok, tot in den stand van den halven uitval. De uitval van 1 was regtlijnig op de regter borst van 2 gerigt. De gevolgen dezer bewegingen vinden wij aangeduid in figuur VIII. Men vergete hierbij niet dat 1 vooraf wist dat 2 zich zou terugtrekken; anders had hij nooit een geheelen uitval bewerkt.

Zietdaar de fouten en de afkeurenswaardige methode aangeduid, waarin te veel of te weinig bewegingen voorkomen en welke ongelukkigerwijs nog maar al te dikwijls

plaats heeft. Eene breedvoerige ontwikkeling van een en ander wordt in 't vervolg van dit werk gevonden.

Wanneer ik nu overga tot de beschrijving van de regelen voor den wedstrijd met den degen, dan moet ik opmerken dat alle regelen die vastgesteld zijn voor den wedstrijd met den sabel, ook hier worden in acht genomen met uitzondering van de appelen of aardappelen, die men vervangt door fijn gestampt krijt, hetwelk men volgenderwijs gebruikt.

Iederen mededinger wordt een witte, van katoen of linnen vervaardigde borstlap voorgedaan, met zwarte harten daarop. De grootte van de lappen en harten kan gewijzigd worden naar bestaande borstlappen, ten behoeve van het floret-schermen in gebruik. Het spreekt van zelf dat de degens aan de punten moeten voorzien worden van stevig geklonken plaatjes, omwoeld met zeemleder, die in bedoeld krijt worden gedoopt.

De wedstrijd met den degen kan niet alleen plaats hebben met fleuretten, maar geschiedt zelfs dikwerf daarmede.

Wat verder van den sabel is gezegd, is ook hier geldig, behalve dat men datgene wat niet positief is, dat wil zeggen zaken die bepaaldelijk en speciaal den sabel eigen zijn, niet met die van den degen moet verwarren.

Die nu drie stooten op het zwart van den borstlap ontvangt, is geen mededinger meer naar den prijs. Omtrent nastooten blijft hetzelfde bepaald als bij het sabelschermen. Ook wat van het hinderen is gezegd, blijft hier van toepassing.

De borstlappen worden voorgedaan even als de borstlappen bij het fleuretschermen in gebruik. Nu kan nog het volgende in overweging worden gegeven. Men kan bijv. op den rand van het hart een blikken rand laten vervaardigen, ter breedte van het lemmet eener dubbele fleuret, ten einde slaan, lang strijken of terughalen — dat wel eens doet

treffen, maar geen stoot is, — te voorkomen. Het werken wordt hierdoor zuiverder; en de kunst treedt helderder te voorschijn. Men zou om een en ander te vergemakkelijken, den borstlap uit een stevig voorwerp kunnen vervaardigen. Men zou bv. ook bedoelden rand op een plankje kunnen bevestigen met gaatjes daarin geboord, waar lintjes doorgestoken zouden kunnen worden om de lappen op verschillende plaatsen aan het ligchaam te kunnen vasthechten. De borstlappen zouden dan wel hun eigenlijken naam verliezen, maar het treffen zou kunstmatiger worden.

VIJFDE AFDEELING.

De bajonet-vechtkunst.

De wijze waarop bij het leger de soldaat met de bajonet geoefend is of nog wordt, is algemeen bekend. Tevens weet men dat mannen van practische bekwaamheid en ondervinding over dit onderdeel der schermkunst werkjes hebben geschreven, waardoor veel nut gesticht is en die wij in aller handen wenschen, terwijl den schrijvers daarvoor nog onze dank toekomt. Evenwel zijn er onder die werkjes die verouderd zijn. Vooraf moet ik ook nog hierbij opmerken dat het wenschelijk ware indien de bevoegde autoriteiten den infanterist den eisch stelden er naar te streven om in de bajonet-vechtkunst minstens den rang van prevôt te erlangen.

Tot veler genoegen ziet men toch in het reglement voor de « Exercitiën en evolutiën » der kavalerie 1e deel, 1e stuk, inleiding van het onderwijs, bepaald dat men er naar streven moet om alle ruiters minstens den graad van prevôt op den sabel te doen erlangen. Even goed nu ware het dat de infanterist prevôt op het geweer werd. Hoewel men er mede zou kunnen volstaan ten opzigte van den ruiter, dezen, volgens de in gemeld reglement vervatte lessen en die voor de schermkunst op den sabel in dit werk op-

genomen (bl. 24 volgg.) te oefenen, — tot het erlangen van dien rang zal hij nooit die vlugheid en juistheid en al wat verder tot het verdedigen of treffen onmisbaar is, kunnen verkrijgen, als hij niet althans éénige kennis van de degenschermkunst zal hebben opgedaan. Evenzoo is het met den infanterist die geen degen of sabelschermen kent, voor de bajonet-vechtkunst.

Bij nader onderzoek heb ik opgemerkt dat door den voormaligen kapitein der infanterie bij de Koninklijke Militaire Akademie, den heer J. J. van Mulken, thans generaal op non-activiteit bij het leger, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, voor een deel in die gevoelens wordt ingestemd in zijn werk: *de Velddienst* enz. (1). Jammer dat de geschriften van dien hoofd-officier dienaangaande niet meer in hun geheel in gebruik kunnen worden genomen.

De straks bedoelde infanterist zal nu alleen prevôt kunnen worden op de bajonet, maar in bekwaamheid nooit hun kunnen evenaren die het onderwijs op den degen reeds hebben genoten of nog genieten.

In een reglement op de exercitie der infanterie-pelotonschool, uitgegeven op last van Z. M. den Koning, zie ik met genoegen ook eene breede plaats ingeruimd aan de bajonet-vechtkunst (2). Ik zou echter gaarne zien dat de oefeningen door de leerlingen tegenover elkander plaats hadden, als zijnde, voor zoover de gelegenheid bij het leger toelaat, nog het éénige middel dat den man dienen kan om zich te leeren verdedigen en treffen. Het is ontegenzeggelijk voor hem onmisbaar. Daaruit kan hij leeren nagaan wat zijne oefeningen met de bajonet (het geweer) eigenlijk zijn. Nog meerdere middelen van oefening dan

(1) Zie daar „de bajonet-vechtkunst" bl. 57, § 58.

(2) 6e afd., art. 2, bl. 67—81.

deze waren wenschelijk, maar omtrent een en ander hebben wij nog den gewenschten vooruitgang niet gemaakt.

Bij onze oefeningen zullen wij de leerlingen tegenover elkander plaatsen, gelijk men uit de hierna te vermelden lessen zal ontwaren. Overigens bestaat er geen plan verandering aan te wijzen, noch in het een noch in 't andere. Immers met inachtneming van het voorafgaande kan men het bestaande zeer goed uitvoeren, zoowel met hetgeen in de bedoelde «Peletonschool» vervat is als met de lessen hierachter voorkomende, waar men ook de beschrijving zal aantreffen voor de reeds zoo gunstig bekende lessen, over de bajonet-vechtkunst, door HH. EE. de Ministers van Oorlog en Marine ingesteld.

Wij laten weder eenige opmerkingen onzerzijds voorafgaan.

I. Het is zeer goed — en dit is van toepassing op alle wapenen, — den man te leeren op het achterbeen te rusten door het volgende kommando: «op het achterbeen rusten, voorvoet van den grond: één!» Na genoegzame oefening in deze beweging: herstel! te kommanderen; zijnde over 't algemeen en meestal het regterbeen. Met het bestaande is men nog niet ver genoeg gevorderd om uit te weiden over de gevallen, waarin het tegendeel moet plaats hebben. In ieder geval wordt nu, waar sprake is van het rusten op het achterbeen, het regterbeen bedoeld. Men zou, bij de bedoelde toepassing opmerken dat de man altijd meer op het regter- dan op het linkerbeen rustte. De jongelingen die zich op bedoelde wijze oefenen, leveren daarvan de beste bewijzen.

II. Het heeft mede zijne goede zijde den leerling uit den halven uitval geheel te leeren uitvallen, omdat het den geheelen uitval meer begunstigt als men dien in zijn geheel kommandeert.

III. Bij het onderwijs — theoretische oefeningen — kan

het zijn nut hebben het geweer snel na den stoot voorwaarts terug te trekken. In de wezenlijke vechtwijze zijnde, kan het echter ook nadeel te weeg brengen. Ik kom hierop later uitvoeriger terug.

IV. Schijnbewegingen zijn goed, maar men zorge hierdoor niet te kunnen gehinderd worden (gearrêteerd). Dit dient men vooral den leerling voor te houden. De vlugge uitvoering daarvan heeft hare goede en hare nadeelige zijde. De eenzijdige beschouwing daarvan zou den leerling wel eens het slagtoffer kunnen doen worden en doen kwetsen. 't Is waar: ééne vlugge schijnbeweging kan de tegenpartij — den kavallerist zoowel als den infanterist — verrassen; maar vlugge schijnbewegingen (dat zijn dus meer dan ééne) maken beiden te veel attent en het is gebleken dat langzame schijnbewegingen de tegenpartij nog meer misleiden, omdat hij er dan niet zoo spoedig op bedacht is dat een aanval plaats zal hebben. Men diene de schijnbewegingen echter zeer fijn, d. i. niet te breed en in dit geval niet naar beneden te maken, en men moet met de noodige snelheid den uitval brengen. Het is daarom goed van beide deze oefeningen gebruik te maken en na te gaan den toestand waarin de vijand zich bevindt, zooveel dit mogelijk is. ten einde een en ander daarnaar, bij de wezenlijke gevechtwijze, in te rigten.

V. De aanwijzing van de schijnstooten met een gestrekten arm geeft aanleiding dat men spoedig gehinderd wordt: hierbij dient men het digt opdringen of zich veel verwijderd houden, door den vijand, wanneer men met hem trekt, wel in acht te nemen en naar gelang daarvan, den schijnstoot hetzij met een gestrekten arm of met een gebogen arm te brengen, maar altijd met één arm, daar beiden te strekken altijd in dit opzigt nog meer nadeel geeft.

VI. In verband met mijne derde opmerking, meen ik

hier nog te moeten aanteekenen, dat het na den op de tegenpartij gedanen uitval terstond de gevechtstelling hernemen of het geweer vlug terugtrekken alweder zijne nadeelen, evenzeer als zijne voordeelen heeft. Is het goed om den nastoot van de tegenpartij af te weren (als hij dien wil brengen), het spreekt van zelf dat wanneer men één enkel oogenblik wacht, men hem in moeijelijkheid brengt met de distantie die noodig is om een goeden uitval, gepaard met een nastoot, te doen. Indien de tegenpartij het wagen mogt zich van een verkorten stoot te bedienen, in dat geval, kan de geoefende bajonetschermer hem hierin hinderen (arrêteren) op hetzelfde oogenblik dat de tegenpartij den verkorten stoot brengt en kan die hinder plaats hebben onder het opstaan van den in eerstbedoelden zin uitgevallene. Wie kan ook beletten een nastoot nog in den uitval te paréren? Dit doende, moet men daarbij echter zeer bedachtzaam te werk gaan, wil men met succès terugkeeren. Een en ander leert ons alzoo dat geene vaste, onveranderlijke methode kan worden aangenomen om, na een gedanen uitval, in verband met een stoot die getracht wordt te brengen, spoedig tot de gevechtstelling terug te keeren, te meer niet daar de tegenpartij zou kunnen beproeven om gebruik te maken 1°. van onze teleurstelling, voor 't geval wij gemist hadden; 2°. van onze bezwaren bij het opstaan; 3°. van de moeijelijkheid waarin wij verkeeren om het geweer weder in de gevechtslijn te brengen en alzoo ons inmiddels te treffen. Het is dus nog meer van belang het geweer in de gevechtslijn te brengen dan spoedig in persoon tot de gevechtstelling terug te keeren, alhoewel ook het eerste naar de omstandigheden moet worden gewijzigd.

VII. Men moet ook — en dat is weder van toepassing op alle wapenen, maar voornamelijk op de bajonet-vecht-

kunst, — wel eens nastooten uitlokken, hetgeen niet kan geschieden door te spoedige dekking na een gedanen uitval of door een mislukten stoot. Wij zeggen: na een misstoot, of een mislukten stoot, want die raak is, mag bij het volgen der regelen (methode, oefening) niet terugstooten, hetgeen wel zou gebeuren bij het werkelijke gevecht voor den soldaat en voor ieder die op leven en dood strijdt. Zóóveel is zeker dat men daarvoor geen methode behoeft aan te geven daar het al dikwerf om verkeerde redenen wordt uitgevoerd. Bovendien zou het nastooten van den vijand dien men getroffen had, afhangen van de mate waarin hij getroffen was, en van de vraag of hij ligt dan wel ernstig gekwetst was enz. Ten andere verergert men door na te stooten als men getroffen is, nog de toegebragte wonde; zoodat het dan ook afkeuring verdient.

Waarom moet men nu echter wel eens den nastoot uitlokken? Om daardoor een voordeel te verkrijgen dat op den eersten aanval van ons zelven volgt; d. i. een nastoot op den bedoelden nastoot van de tegenpartij, een ripost die zeker treft. Hoe moet men dit doen? Door niet dadelijk tot de gevechtstelling en juiste dekking terug te keeren. Te dezen opzigte handele men als voorgeschreven wordt. Wij vallen nl. aan, zelven met den wil bezield om te missen. Voor de tegenpartij moet dit echter verborgen blijven. De aanval moet in zoodanig geval ook niet te sterk gebragt worden of aan alle vereischten voldoen, opdat de tegenpartij niet te veel zorg bestede aan het paréren.

Men moet hem veeleer aanmoedigen om na te stooten. Men zorge daarbij zelf de plaats aan te geven, waar men nagestooten wil hebben. Dit kan een geoefend bajonetvechter op zijne tegenpartij doen. Alsdan immers heeft men den nastoot uitgelokt, en zich blootgegeven op eene plaats die juist het meest was gedekt, omdat men zich bewust

was dat de tegenpartij daar zou uitvallen. Wanneer men een en ander heeft bewerkt, kan men gevoegelijk en met vrucht op zijne tegenpartij zijn nastoot terugstooten en de genomen moeite beloond zien door te treffen.

Moge dit den infanterist tegenover den infanterist voordeel geven, het zal ook zeker den infanterist tegen den kavallerist zóó nuttig voorkomen dat, mogt hem eene eerste proefneming mislukken, hij voor de tweede maal eene proef zal nemen, waarbij hij ten slotte winnen zal.

Wij komen later op de wenschelijkheid terug om niet te spoedig de gevechtstelling na den gedanen uitval of den stoot die gemist wordt, te hernemen. Wij zullen dat zien bij de meer opzettelijke beschouwing van twee trekkers die een wedstrijd als 't ware om de overwinning voeren.

VIII. Bij al te breede schijnbewegingen, die onvoorzigtige bewegingen kunnen geacht worden, zou men de tegenpartij snel een stoot kunnen toebrengen. Dit noemt men, even als bij de hiervoren beschrevene en hierna nog te détailleren lessen, hinderen of arrêteren. De geoefendheid van den bajonetschermer eischt in 't bijzonder dat hij beproeve of zijne tegenpartij geneigd is om, wanneer te breede, te groote, onvoorzigtige bewegingen worden gemaakt, hiervan partij te trekken door middel van een hinder (arrêt). In dat geval moet hij den moed bezitten deze te doen. Hij behoeft wel juist geene onvoorzigtige bewegingen te maken; maar door eene enkele een weinig te breede, te grove of te veelvuldige beweging, zal de tegenpartij versterkt worden in zijn voornemen om te hinderen (te arrêteren) en dit zal het geschiktste middel zijn voor hem, die te breede of te grove schijnen had gemaakt, om zijne tegenpartij te hinderen in diens hinder. Daartoe wordt intusschen eene geoefendheid vereischt, die men zelden aantreft, die te weinig den bajonetschermer eigen is en die

hem toch voorzeker in moeijelijke omstandigheden te stade zou komen, mits hij dan ook bedaardheid wete in acht te nemen en moed weet te ontwikkelen. Dit zal zoowel tegenover den kavallerist als tegenover den infanterist de vereischte waarborgen tot verdediging schenken.

Met deze voorloopige opmerkingen, welke zich bij de later te volgen algemeene toelichtingen aansluiten, meen ik hier te kunnen volstaan.

Ik kom thans tot eene korte ontwikkeling van het trekken (de praktijk) voor zoover de gevechtstelling betreft aangaande de bajonet-vechtkunst.

Het is hier, zooals met meerdere wapenen het geval is, dat men minkundigen aantreft, die niet van het besef doordrongen zijn, dat schermkunst in 't algemeen tot onze ligchaams-beveiliging kan dienen; dat zij het is die ons bij menige gelegenheid of liever ongelegenheid een moed geschonken heeft, waarvan wij den oorsprong zelven niet kunnen bevroeden; die dus ook niet weten dat de wapenbeoefening op zich zelve reeds zoozeer tot vermeerdering van krachten, tot versterking van den geest, tot bevordering van een goeden oogenmaat leidt. Soms weten zij dat wel, maar willen er niet voor uitkomen, omdat zij de ware lust voor eene behoorlijke wapenoefening missen. Wapenoefeningen zijn dus tegelijk een degelijke gymnastiek; vooral de schermkunst-vóóroefeningen en de oefeningen met den degen. — De bajonet-vechtkunst is, hoe goed ook, minder geschikt voor de goede vorming van het ligchaam.

Zoo hoort men ook bij de exercitiën met het geweer dikwijls minkundigen aan, die vragen doen als de volgende: « Waarom moet die lading altijd zoo juist zich gelijk blijven? Waarom heeft deze beweging met zulk een gestrekten arm plaats? Waarom geschiedt gene beweging met zulk een evenredigen tijdmaat?» Zij zeggen verder: « ik zou en onze sol-

laten zouden, in oorlogstijden, spoediger laden, spoediger vuren, bij de methode die bij ons leger in gebruik is.»
Nu is men te zeer bewust van de onkunde van hen, die dat zeggen, dan dat men hen langs dien weg van hun ongelijk zou kunnen overtuigen, om hun te doen beseffen, dat orde, regelmaat en gelijkheid de eendragt bevorderen en dat eendragt magt maakt, zooals onze oude Hollandsche spreuk luidt.

Hoe wordt er ook wel eens gesproken over de schermkunst in 't algemeen, en dat wel ongelukkiglijk door hen die in hun persoonlijk belang zich anders behoorden uit te laten? Och — zoo beweert men — in oorlogstijd gaat het schermen toch zoo methodisch niet. Dit weten wij. Maar des ondanks zeg ik: beoefen die kunst, al ware het slechts omdat zij uwen moed verhoogt, dien gij, gij moogt krijgsman zijn of burger, in moeijelijke omstandigheden kunt behoeven.

Wie durft ook beslissen dat de wetenschap der schermkunst den krijgsman inderdaad niet van groot nut is? Dat hij — afgescheiden van de vraag of hij het schietgeweer goed kan gebruiken — nadat hij ook de in dit werk beschreven wapenoefeningen zich ten nutte heeft gemaakt, niet meer moed zal hebben? Wie durft beslissen of als het krijgsrumoer en het trompetgeschal den krijgsman ten strijde roepen, hij niet meer diensten aan Kroon en Vaderland zal kunnen bewijzen, als hij in den wapenhandel ervaren is, dan indien het tegendeel het geval is? Leveren niet alle, althans de meeste veldslagen de bewijzen, dat er oogenblikken geweest zijn, waarin de soldaat zelfstandig moest handelen, al was het niet voor zijn persoon, dan toch voor kleine groepen? En wanneer ik van den soldaat spreek, dan bedoel ik ook niet altijd en in ieder geval den eenvoudigen soldaat maar ook hen, die een hoogeren of lageren rang in het leger bekleeden. Zou het ook den soldaat die op zijn post staat, aan wien zooveel

zorgen, zoo veel waarden, zoo vele belangen toevertrouwd zijn, niet wel eens te stade komen dat hij behoorlijk in den wapenhandel is geoefend? En ook de burger, mag hij er zich wel altijd op beroepen of er in berusten dat de *soldaat* zijn steun is? Of kunnen er niet omstandigheden komen, waarin hij dien steun van zich verwijderd ziet en waarin het dus te pas kan komen, dat ook hij met vrucht de wapens kunne hantéren?

Ik meen genoeg te hebben gezegd, om dat zoo gewigtige belang wèl te doen uitkomen, een belang zoo gewigtig voor iedereen en waarover ik nog veel zou hebben te zeggen, vreesde ik niet het doel voorbij te streven waarmede ik dit werk schrijf en vooral mijn bestek te overschrijden.

Wij komen dan nu weder tot de practische methode bij de bajonet-vechtkunst en tot de afwijkingen die daarop kunnen plaats hebben, ingeval van nood, daar waar goed en bloed in 't spel is, of andere omstandigheden zich voordoen, waarin intusschen het volgen van eene zooveel mogelijk regelmatige methode, niets anders dan goede vruchten kan opleveren.

Wij stellen ons weder twee schermers voor, 1 en 2, zijnde twee trekkers met het geweer (bajonetvechtkunst). Beide hebben den groet gemaakt en staan gereed voor den strijd.

N°. 1 zal aanvallen (de gevechtstelling is naar men weet, binnenzijde). Deze beproeft onmiddellijk of hij n°. 2 kan treffen in dezelfde lijn (gevechtslijn), waarin zij beiden geplaatst zijn. Het mislukte. De bewegingen met dit wapen — het geweer — laten zich beter beoordeelen dan die van elk ander wapen. Het ontsnapt zoo ligt niet aan 't oog. Dit was n°. 2 ten dienste. Hij sloot regts aan, ik zeg *regts aan*, daar hij eerst, niettegenstaande hij den stoot beoordeeld had, nog eene kleine beweging naar links maakte, hoewel hij

niet de eigenlijke parade links vertoonde. Dit was eene fout, die opgemerkt verdient te worden door iederen beoefenaar, want men wordt er als van nature toe geleid, en toch moet het zoo niet wezen. N°. 2 had aldus gepareerd en trachtte, in dezelfde lijn waarin hij dat deed, mede regts na (terug) te stooten. N°. 1 pareerde dit ook weder regts en wilde, onder het geweer van n°. 2 door, den stoot links op de borst brengen als nastoot, hetgeen door 2 weder links gepareerd werd, zóódanig dat de linkerhand van 1 het geweer moest loslaten en de punt van de bajonet den grond raakte. Hoe spoedig hij zich ook trachtte te herstellen: het baatte niets. N°. 2 stootte weder regts naar de borst terug met een halven uitval: het was raak (zie fig. IX).

Dat sterk links paréren is niet alleen aanbevelenswaardig, maar men moet geregeld trachten de tegenpartij tot een stoot links uit te lokken, ten einde het voordeel te erlangen dat wij hierboven hebben zien verkregen.

Nu zal n°. 2 aanvallen. Hij maakt schijnstoot: links, regts en links. Terwijl hij dit deed, maakte 1 eene beweging die aanduidde dat hij wilde hinderen. Dit is aan te bevelen, omdat het den aanvaller zijn oorspronkelijk plan doet veranderen, hetwelk dan ook hier geschied is, zoodat de tegenpartij hopeloos en vruchteloos stoot links bragt, terwijl hij eerst het plan had stoot regts aan te vallen. Hier zij men indachtig dat hij ook getwijfeld heeft; en twijfelen is in de schermkunst zich zelven verraden. Terwijl n°. 1 hem vergunt dezen aanval te herhalen, zal 2 andermaal, maar nu zeer behoedzaam, op 1 aanvallen, aangezien het gebleken is dat bij dezen laatste geneigdheid bestond om te hinderen. Hij maakte alzoo schijnstoot links, lagen stoot regts uitval. Dit wordt laag regts gepareerd door 1, die met diezelfde parade onmiddellijk nastootende en trachtende den stoot links op de borst te brengen, voor 2 gelegenheid

genoeg opende om onder het geweer van 1 door te gaan en in den kring regts te paréren, hetwelk deze met goed gevolg deed, terwijl hij onmiddellijk stoot links op de borst terug wilde brengen onder het geweer door van 1. Ook deze pareerde in den kring regts, maakte in den kring schijnstoot links en trachtte, even als bij den degen, stoot links uit te vallen, dat hier uit de binnenzijdestelling geschiedt, om de borst links te treffen. Het volgen van den kringschijnstoot door 2 was reeds een misslag. Het gelukte echter deze keer, want hij werd in den kring regts opgenomen en de bovenbedoelde stoot links werd links gepareerd. Alzoo heeft 2 in den kring regts eenvoudig links, den in den kring schijnstoot links, stoot links uitval van 1 gepareerd, stootende weder in dezelfde lijn, waarin hij gepareerd had naar de borst regts van 1. Dit was raak. Deze onderstellingen kunnen gerust gevolgd worden. Men zal uit het een en ander gewis de leering putten die men in voorkomende omstandigheden behoeft.

Deze partij was, gelijk ligt valt te begrijpen, nog al vermoeijend voor de wederzijdsche strijders door het altijd onmiddellijk nastooten, zonder zich in den oorspronkelijken aanvalsstand te herstellen. De partijen bajonet-vechtkunst zullen het gevecht doorgaans spoedig doen eindigen en weder spoediger vernieuwen dan dit bij andere wapens het geval is. De goed-geoefende zal het intusschen lang volhouden en zich in dit geval weinig en zeker in nood niet, aan zijne tegenpartij storen. Hij zal hem veeleer vermoeijen en daardoor eene taktiek voeren die nog gevaarlijker is dan het wapen zelf. Immers, als de eene partij van te groote vermoeidheid doet blijken (hetgeen schermers alligt van elkander opmerken), zoodat hij het gevecht wil doen eindigen, om daarna op nieuw te beginnen, en de andere partij behoeft of wil dat niet, omdat hij sterker geoefend is., — moet de eerstbedoelde slaafs aan den gang

blijven of zich overgeven; hij wordt daardoor ontmoedigd, terwijl de ander juist geprikkeld wordt en natuurlijk als overwinnaar het strijdperk zal verlaten. Voor bajonetvechters, men ziet het, is alzoo veelvuldige oefening het beste pantser.

Laten wij intusschen de bewegingen dezer strijders verder nagaan.

N°. 1 valt weder aan en zal misstooten, naar hij vooraf beraamd had. Hij was zich daarbij volstrekt niet bewust dat hij geen kans van treffen had; het tegendeel is waar. Maar hij volgde deze taktiek van nl. aan te vallen om de tegenpartij tot een nastoot uit te lokken, in stede van dat bij hem te willen beletten. Welke middelen moeten den aanvaller nu daarbij ten dienste staan? Hij moet den aanval niet te heftig brengen, omdat men daardoor bij de tegenpartij te veel zorg voor het paréren opwekt en deze dientengevolge niet nastoot. In de tweede plaats moet hij niet gedekt, dat wil zeggen: niet te *ge*dekt, uitvallen. Eindelijk moet hij zich zorgvuldig ontbloot houden naar het punt van aanval der tegenpartij. Nu zou men wanen dat zoodanige operatie gevaarlijk is. Zij is die echter niet voor hem die haar met opzet verrigt. Veeleer brengt zij den zoodanige voordeel aan, omdat de ontbloote plaatsen juist het meest zijn gedekt, al was 't niet voor 't oog van minkundigen. Geen der door den aanvaller beraamde middelen was n°. 2 bekend en zoo hij ze al bemerken mogt, wordt hij in den waan gebragt dat de tegenpartij ze uit onkunde toepast, in welk geval het een fout ten zijnen opzigte zou zijn.

Maar waarom bragten deze manoeuvres n°. 1 nu voordeel aan en doen zij dat in 't algemeen? Vóórdat ik ze opnoem, meen ik dienaangaande voorzigtigheid te moeten aanbevelen en bedachtzaamheid op tegenovergestelde middelen. De voordeelen nu zijn dat n°. 2 zijne tegenpartij zal nastooten, op de plaats die 1 zelf had voorgegeven

en zoodoende wordt door 1 en 2 de derde stoot gezamenlijk gebragt, voortvloeijende uit den eersten aanval, terwijl de derde stoot, om al de opgenoemde redenen, raak zal zijn. Moge hiertoe des noods de moed bestaan. Men behoeft dit echter niet als regel aan te nemen. Maar in het wezentlijk gevecht moet men het noch tegen den infanterist, noch tegen den kavallerist veronachtzamen. Veel zal ook hier van de geoefendheid van beiden afhangen. De meest geoefende zal, bij een strijd met gelijke wapens, altijd in dier voege en op alle wapenen winnen. Zoo de strijd met ongelijke wapenen wordt gevoerd, blijft het even voordeelig. Ik laat hier nu eene praktische toelichting volgen van de op blz. 172 gemaakte VII[de] opmerking. Daarbij zijn stooten en paraden aangeduid, ten einde het doel helder te doen uitkomen. Ik geloof overigens inzonderheid op dit punt goed begrepen te worden.

Ik stel mij nu voor een strijd tusschen een infanterist en een kavallerist.

Zoodanige strijd kan lang duren en hij kan ook spoedig afloopen. Veel hangt ook hier weder af van den meest geoefende. De meerdere of mindere geoefendheid bij het leger is dan ook waarlijk niet altijd te wijten aan de chefs der corpsen. Veel doen hiertoe af het begrip en het juiste inzigt van den man; zijn gelaatskunde, zijne krachten en wat dies meer zij. Het is de hoofdzaak dat de soldaat er genoegen in scheppe zich te oefenen met de wapens die hem, ingeval van nood, kunnen ten dienste staan; dat hij zijn pligt beseffe; dat hij dien als een heiligen pligt beschouwe; dat hij zich bewust zij hoe men van hem geoefendheid mag verwachten en die van hem kan vorderen op de wapens die hem omgorden. De ondervinding heeft reeds geleerd dat de chefs der corpsen tijd en gelegenheid genoeg hebben gelaten aan de krijgslieden om zich zelven te oefenen, en

mannen, onderwijzers, bewust van hunne heilige pligten, zijn er altijd nog aanwezig om dergelijke ongeoefenden, om niet, in hun vrijen tijd, te onderrigten, ook buiten de gewone, daarvoor bestemde uren.

Indien iedere krijgsman zich van die pligten kon doordringen, gewis, de Staat zou te meer steun in hem vinden en de Koning kon, in moeijelijke omstandigheden, een waarborg te meer vinden voor het rustig bezit zijner Kroon.

Keeren wij echter tot den voorgenomen strijd tusschen den infanterist en den kavallerist terug.

In het Nederlandsche leger wordt aan den laatste de eisch gesteld er naar te streven dat de sabelruiter althans den rang van prevôt op den sabel erlange. Waarom hetzelfde niet geëischt van den infanterist? Vorderde men dat ook op den sabel en de bajonet, onder de leiding van eene krachtige hand ware men, bij het geheele leger, bij magte dat doel bereikt te zien, terwijl het bijhouden van nieuwe soldaten tot het hier doen verkrijgen van den rang van prevôt gemakkelijk ware te doen. Hoevele miliciens, die bij het leger hebben gediend, dienen er nog niet in dien rang? Zij verheugen zich daarmede en hebben dien toch met hun vrijen wil aanvaard; waarvoor zij lof verdienen en hetgeen den vrijwilliger tot jaloezy om hem te evenaren moest uitlokken.

Wij zullen nu bij den straks bedoelden strijd een ruiter ons voorstellen die van zijne hoofdtroep verwijderd is en een dergelijk infanterist. Beiden zijn aan zich zelven overgelaten en trachten zich weder bij hunne troepen te voegen die in wanorde uiteen gedreven waren. Dit is zeer aannemelijk; men kent zelfs voorbeelden van chefs, die slechts op een goed heenkomen konden vertrouwen, na een verschrikkelijken en bloedigen strijd. Het kan dus zeer goed gebeuren dat ook een soldaat eenmaal zelfstandig moet

optreden en moet handelen, zonder bevelen te kunnen afwachten, zoodat men van hem dan nog eenigen steun kan verwachten, althans voor zijn eigen persoon. Is hij infanterist, dan kan, ik weet 't, zijn geweer verloren zijn gegaan. Hij neme dan maar een sabel van een gesneuvelden kavallerist. Dit kan evenzeer gebeuren ook wanneer zijn eigen wapen niet meer in behoorlijke orde is. De ruiter kan ook zijn paard missen. En al die overwegingen nu moeten een prikkel te meer zijn om ook den infanterist prevôt op den sabel te maken, want ongelukkig de infanterist, die, in de door mij bedoelde gevallen, zonder geweer, geen kennis heeft van het gebruik van den sabel.

Wij onderstellen echter dat de ruiter van het vijandelijke leger genoegzame kennis bezit. Die kavallerist nu ontmoet een infanterist, zijn vijand. De eerstbedoelde is een sabelruiter. Beiden vinden goed zonder verder overleg te strijden (de teekenen der uniformen duiden genoegzaam aan dat zij als vijanden tegenover elkander staan). Spoedig trachtte de kavallerist den infanterist onder den voet te rijden, zonder dat zij elkander nog goed in 't gelaat hadden gezien. De kalme, moedige en beraden houding van den infanterist, deed den ruiter voorbij rennen en den houw, dien hij naar 't hoofd trachtte te brengen, missen, omdat de infanterist op het juiste oogenblik zich links wendde, met een sprong achterwaarts, waarbij hij zich tegelijkertijd van een werpstoot bediende. Hij trof echter niet, vervolgde daarop den ruiter, die zich ook reeds gekeerd had om het gevecht voort te zetten. Beiden legden dus den moed aan den dag, die een krijgsman betaamt en eigen behoort te zijn.

Welke moeite nu ook de kavallerist aanwendde om zijne tegenpartij aan zijne sterke zijde te krijgen (hetgeen iederen kavallerist aanbevolen zij) nl. aan de regterzijde, — al zijne pogingen bleven vruchteloos, daar de geoefende infanterist

(wien dit ook geraden zij) alle plannen daartoe wist te verijdelen en de tegenovergestelde zijde, zijnde zijne sterkste zijde, wist te bewaren door de draaijingen of uitwijkingen, hem in de lessen voorgehouden (zie hierachter). Tot stilstaan zal deze partij wel nooit komen. Deze infanterist en kavallerist stellen zich veeleer voor dat in hunne vechtwijze altijd beweging zal zijn. De plaatsruimte die hier gebruikt wordt, zal ook grooter zijn dan wanneer beiden te voet streden, omdat de wendingen die de ruiter met het paard moet doen, dit onmogelijk maken. Zooveel mogelijk echter moet de ruiter dit trachten te vermijden, ten einde te voorkomen dat het gevecht te lang dure en daardoor de gelegenheid ontsta dat de infanterist weder laden kan. Wij onderstellen hier toch dat beider schoten gelost waren, maar gemist hadden. Ook de infanterist moet zorgen den ruiter te beletten dat deze zijne karabijn lade. Uit een en ander blijkt alzoo dat het beider pligt is zoo digt mogelijk bij elkander te blijven, te meer omdat een langdurige strijd te zeer vermoeit en, zooals gezegd is, vermoeijenis de gevaarlijkste vijandin kan geheeten worden. Wat doet de ruiter? Op eenmaal trachtte hij over het paard heen zijne tegenpartij te treffen op het hoofd. De infanterist pareerde even als bij de positie der lage parade tegen den lancier. Dit was ten deele goed en die manoeuvre raden wij den infanterist aan, daar in dit geval de ruiter niet zoo laag kan slaan als wanneer hij den infanterist aan zijne regterzijde had. De kavallerist zal alzoo in dat geval op hoofdslagen zich moeten toeleggen; wij raden dit althans aan. De infanterist die alzoo altijd trachten moet de linker (zwakste) zijde van den sabelruiter te verkrijgen, moet nu maar niet denken dat de ruiter niet lager dan naar het hoofd kan slaan. Dit is zeer zeker wèl het geval. Maar veelal zal deze dat niet doen, omdat hij zich daardoor te veel bloot geeft. Infan-

terist en kavallerist behooren dit wel in acht te nemen.

Nadat de infanterist in der voege als bovenbedoeld, gepareerd heeft, is het hem geraden een werpstoot met een halven, of, naar omstandigheden, een geheelen uitval te brengen. Is hij goed geoefend, dan kan hij met een halven uitval volstaan en treffen op de linkerborst van zijne tegenpartij. Wij onderstellen dat dit hier geschied is, dat nl. de halve uitval werpstoot is gebragt, maar het treffen mislukte. De bedoelde stoot was te kort en de geheele uitval ware dienstiger geweest. Daar de sabel van den ruiter in bedoeld geval boven het geweer bleef, is deze vroeger tot zijn juisten verdedigingsstand teruggekeerd. Hierop moet de infanterist bedacht zijn; hij moet na den straks bedoelden stoot spoedig terugtrekken, ten einde den daarop volgenden houw dien de ruiter zou kunnen brengen, spoedig te paréren. In de gevechtwijze, die wij ons hier voorstellen, heeft de ruiter dit niet gedaan. Het blijve hem niettemin aanbevolen. De infanterist wilde een proef nemen, door een slag aan het paard toe te brengen of een kreet te slaken, om den ruiter te treffen. Maar zijne pogingen bleven vruchteloos. Tegenover alle paarden is intusschen ook dat voordeel niet aanwezig, dat vereischt wordt. Een bedaard paard begunstigt den ruiter en verijdelt vele der aangewezen voordeelen (in ons oog) voor den infanterist. Daarentegen vindt deze vele voordeelen tegenover een niet genoegzaam bedaard paard. Van weêrszijden zullen dan vele draaijingen en wendingen, sprongen vóór en achterwaarts, passen, uitwijkingen enz. plaats hebben vóór dat een der strijders een in zijn oog gunstig oogenblik tot treffen vindt. Wij zullen onderstellen dat de infanterist zoodanig oogenblik werkelijk vindt. Hij trachtte den borst des ruiters te treffen, door eerst in de hoogten (echter veel te hoog) te schijnstooten. Hij deed dit met voordacht om te beproeven of de ruiter hieraan gevolg zou geven

en was zich wel bewust van de nadeelen die er aan verbonden waren hem met een schijn boven 't hoofd te provoceren; een geoefend ruiter verrast, hindert (arrêteert) in dit geval. Men neme dus de goede zijde zoowel als de kwade zijde hiervan wel in aanmerking en bij voorkeur trachte men spoedig zich met de meerdere of mindere geoefendheid van de tegenpartij bekend te stellen.

Intusschen was de ruiter zwak genoeg om aan den straks bedoelden schijn gevolg te geven; een geringe arm-intrekking van den infanterist deed dezen onder den sabel van den ruiter doorgaan, daar zijn geweer eerst boven den sabel was en daarna bragt hij een uitval werpstoot en raakte.

Dat heet nu werken; en zóó raad ik den infanterist en kavallerist aan te manoeuvreren. Mogt hun, wanneer het in moeijelijke omstandigheden er op aankomt, de moed niet ontbreken om deze bewegingen uit te voeren.

Wij zullen nu nog een gevecht ons voorstellen tusschen den lancier te paard en den bajonetschermer (infanterist). Ik geef in overweging voor alle wapenen, en in 't bijzonder betreft dit den infanterist tegen den lancier, den lancier en sabelruiter tegen den infanterist, dat de strijders er zich op toeleggen nog zooveel mogelijk alle houwen of steken, die van weêrszijden gebragt worden, niet te paréren. Wij zullen daarvan de voordeelen ondervinden in de nu volgende gevechts-beschrijving.

Wij kiezen nu uit de meestal gebruikte wapens juist de zwaarste, ofschoon, zooals ik zeide, de opmerking geldt voor alle wapenen in dit werk beschreven of later te beschrijven. Men zal het mij hierbij ten goede houden dat ik ook den lancier raad geef, hoezeer dat wapen niet meer bij ons leger bestaat. Ik denk daarbij: het kan zijne goede zijde hebben en wat geweest is en niet meer is, kan nog komen. Maar dan moet men zich toch de vraag stellen:

welk voordeel geeft het den aanvaller wanneer hij gepareerd wordt? Men zal antwoorden: het geeft hem nadeel; men heeft dan zijn doel gemist; des strijders plan is verijdeld; hij is teleurgesteld en wat dies meer zij. Dit is zoo. Maar wat nu dat nadeel betreft, hangt het geheel van de wijze van paréren af of dit voordeel dan wel nadeel zal berokkenen. Pareert men zwak, dan kan daaruit nadeel ontstaan voor dengene die gepareerd wordt; geschiedt het te sterk, te heftig, dan zal dit nadeelig worden voor hem die pareert, maar dan ook weder voor den aanvaller. De verdediger heeft zich ook, door mis te paréren, te veel ontbloot, nl. in het geval dat hij met opzet te krachtig of te heftig pareert om daardoor de tegenpartij te vermoeijen. Hij maakt hem wel moede, maar zich zelven niet minder. Beiden zullen er dus onder lijden en er geen voordeel door genieten.

Wat geeft het geregeld paréren van een lans- of bajonetstoot voordeeligs? Dat de aanvaller daardoor een halve rust erlangt en deze rust schenkt men hem op den duur vooral bij de lans en bij de werpstooten met het geweer. Nu zal ik er nog niet eenmaal van spreken hoe dikwijls de lancier of de infanterist gepareerd hebben in gevallen dat het niet noodig was, door bijv. steken en houwen te paréren die buiten het ligchaam afgerigt waren, en waardoor zij beiden elkander juist rust gaven, in de eerste plaats; en in de tweede plaats daardoor het gevecht langer onbeslist laten, en dus elkander rusteloos vermoeijen. Men zal hier de tegenwerping misschien maken dat, als beiden vermoeid waren, dit voor beiden niet nadeelig is of althans dat het nadeel voor beiden gelijk staat. Dat is zoo; maar zóó redenerende, houdt men niet in 't oog dat het hier eene methode geldt die toegelicht en uitgevoerd moet worden om te zijn zooals zij wezen moest, op een infanterist, kavallerist of lancier die dezen regel niet kennen; of men zou bijna zeggen dat

het eene methode is, die wel begrepen wordt nu zij genoemd is, maar die tot hiertoe in de gewone regelen der schermkunst geheel vreemd was. Het is nl. deze methode. Men moet den infanterist, sabelruiter en lancier trachten in te prenten dat hij, zoo het noodig is, ter beveiliging van het ligchaam, ter lijfsverdediging, het wapen der tegenpartij parére, maar dat, zoo het niet dienstig is, hij dit nalate; en niet alleen dit: men moet ook van hem trachten te verkrijgen dat hij zooveel mogelijk geen verbinding maakt met het wapen van zijn vijand, middelerwijl deze aanvalt. Alzoo bij het bajonetvechten raden wij den infanterist aan: pareer noch den lans, noch den sabel; terwijl wij den lancier of sabelruiter toeroepen: pareer niet het geweer; maar gaat alle drie na of het niet zeer goed kan de stooten of houwen die men u wil toebrengen, te laten voorbijgaan of af te breken, te kort te doen zijn; te ontduiken door één pas voor- of achterwaarts te doen; door eene draaijing of ontwijking (men behoeft daartoe geen passen te maken enz.) of door zoovele andere middelen die u ten dienste staan. Alsdan zult gij uwe tegenpartij vermoeijen en hem ook zijne herstelling (dekking) te gevaarlijker maken; gij zult hem daardoor vlugger nastooten en u zelven niet zoozeer vermoeijen; evenmin zult gij zorg hebben u aan zijn wapen te onttrekken. Ik voeg hier nog de volgende opmerking bij. Het is immers waar dat als een aanvaller, met welk wapen ook (en dan vooral met de lans) noch het wapen, noch het ligchaam van de tegenpartij treft, hij alsdan te veel doorgaat, zijn wapen soms tegen den grond of elders op slaat; zijn pols vaak zwikt, vooral wanneer hij te veel kracht aanwendt. Voornamelijk den lancier noodzaakt men tot hervatting (men zou kunnen zeggen: inpalming) van de lans, hetgeen eene gunstige gelegenheid voor den infanterist aanbiedt om na te stooten. Wij hebben hier weder geen gewag kunnen maken van de te losse schoten

die hadden kunnen geschieden om het wezenlijke gevecht — natuurlijk de veronderstellende gevechtwijze — niet te kort te doen. Om kort te gaan: de lancier zal dan met gevelde lans op den infanterist inrijden; hij zal trachten dezen te treffen met een stoot regts op de borst (de lancier had zich voorgenomen links van zich af te stooten) of hij zal pogen hem onder den voet te rijden. Wat doet in zoodanig geval de moedige infanterist? Oogenschijnlijk deed hij het voorkomen alsof hij niet wist dat hij aan de regterzijde behoorde te staan van zijn vijand; maar op het juiste oogenblik, alzoo niet te vroeg, zal hij zich aan die zijde wel degelijk plaatsen. Door zóó te handelen zal hij den lancier in zijn oorspronkelijk plan versterken; deze zal nl. alle middelen in 't werk blijven stellen om den infanterist op de voorgenomen wijze te treffen, in de stelling alzoo waartoe hij zich aanvankelijk bepaalde. Handelt nu de infanterist op bovenbedoelde wijze, dan ziet de lancier zich spoedig en wel ter regter teleurgesteld en tevens zal hij de lans die nog altijd op den linkerarm rustende was, bij de toepassing eener goede methode, over den kop van het paard heên moeten ligten, zoo hij dan nog plannen wil maken om te treffen of om te voorkomen dat hij een werpstoot van den infanterist ontvangt; of hij zal, voor zoover de uitvoering met de lans betreft, doelloos door moeten rijden.

Wij onderstellen dat de lancier en de infanterist in dier voege hebben gehandeld. De lancier bragt nu nog werkelijk, daar de infanterist op de genoemde wijze had gehandeld, behendig de lans over den kop van het paard en hij trachtte een stoot links (aanvankelijk was een stoot regts voorgenomen, zooals men weet) te brengen op de borst van den infanterist regts van zich; dien de laatste links pareerde, terwijl de vlugheid van het paard den nastoot van den infanterist vruchteloos deed zijn. De lancier keert om en tracht het

gevecht zooveel mogelijk met inneming van weinig terrein, te doen eindigen; maar zoo spoedig heeft deze niet gewend of de moedige infanterist zal hem te gemoet treden. Deze beproeft een halven uitval werpstoot, toen hij meende digt genoeg bij en aan de zwakke zijde van den lancier te staan; deze weerde echter den stoot af, keerde zich met het achtergedeelte van het paard naar den infanterist en trachtte dezen in de borst te treffen en, zoo hij miste, weg te rijden. Wat doet echter de wakkere infanterist? Deze had zich voorgenomen de lans niet te paréren; alzoo kreeg de lancier geen rust (tempo) op het geweer, evenmin als op zijn ligchaam; de lans ging derhalve verder door dan de lancier had berekend (en dan hij in den regel zal berekenen); de lans werd te topzwaar; intrekking (inpalming) die te veel tijd eischt, werd noodzakelijk, maar de gelegenheid tot nastooten, wordt voor den infanterist in dat geval, en in alle gevallen waarin hij niet met opzet tracht te paréren, zóó groot dat hij bij moedig en bedaard overleg altijd zeker is van het treffen, gelijk hij dan hier ook doet, (zie fig. X).

Mogt de infanterist in dier voege werkelijk leeren manoeuvreren en zich op die wijze zelf leeren oefenen, dat zou eene groote aanwinst voor onze verdediging zijn, want die figuur doet het ons zien dat, hoe vlug de lancier ook trachtte weg te rijden, dit door hem toch vruchteloos beproefd werd.

In een werkje, voor rekening van de Koninklijke Akademie voor de land- en zeemagt uitgegeven (1), leert men dat het goed was zoo de soldaat zich oefende in het dansen, *het schermen met de floret enz.*, «het laatste hoezeer niet tot de militaire opleiding behoorende.» Mogten alle soldaten toch lust gevoelen zich op den degen te oefenen, voorzeker zij zouden voldoende bajonetschermers en sabelruiters zijn; zeker

(1) Te Utrecht, bij Broese en Comp. 1856.

meerdere bekwaamheden bezitten dan wanneer zij niet op den degen geoefend zijn. De waarheidsliefde dwingt mij dat te zeggen. Het zou de moeite, die ik aan het schrijven van dit werkje besteed, ruim beloonen indien ik van de bevoegde autoriteiten kon verkrijgen dat zij den soldaat tot die oefeningen meer dan ooit opwekten en aanspoorden. De militair zelf zou evenzeer zijne moeite dubbel beloond zien.

Indien men al twijfel mogt koesteren of de oefeningen op den degen de door mij bedoelde vruchten voor de bajonet-vechtkunst en de bewegingen van den sabelruiter afwerpen: vooral voor de militaire autoriteiten is het een geringe moeite zich van de waarheid mijner stellingen te overtuigen. Zij gaan bijv. slechts bij de verschillende regimenten der infanterie na, welke soldaten, korporaals of onderofficieren het meest in de bajonet-vechtkunst gevorderd zijn, zij die alleen de bajonet-vechtkunst beoefend hebben, of die ook den degen daarbij beoefenen. Zij doen dit evenzeer bij de kavallerie; — zij kunnen dáár gelijksoortige inlichtingen inwinnen om te vernemen welke kavalleristen meer op den sabel gevorderd zijn: zij die zich alleen tot het wèl behandelen van den sabel bepalen; of zij die zich ook op de floret (den degen) geoefend hebben. Uit die inlichtingen zal men ontwaren dat de in de eerste plaats bedoelden, ja, hunne wapens kunnen gebruiken, maar dat de laatstbedoelden deze meesterlijk behandelen. Deze berigten zullen de deskundigen kunnen geven, en bovendien zal bij proefneming blijken dat de minstgeoefende in de verste verte zal kunnen zien (en wat zal daarin nu niet een meer geoefende zien) of de eerst- of laatstbedoelden meer geoefendheid aan den dag legden; moediger zijn, krachtiger, ja veel vlugger werken, en van alle hun ten dienste staande middelen partij trekken.

Ik voor mij ken eenige kavalleristen die zich zelven de bajonet-vechtkunst hebben eigen gemaakt, en mogten alle

ruiters daarnaar streven, het zou eene groote aanwinst zijn.

Wij voegen hier voor den bajonetschermer die met gelijke wapens (met het geweer) strijden moet, nog eene methode, die dienen kan tot inleiding en versterking van het wezentlijk gevecht. Men plaatst twee infanteristen in de gevechtstelling van wie wij aannemen dat zij vooraf de hierachter volgende lessen hebben geleerd.

1ste *Les.* Men kiest een van beiden tot den eersten aanval met stoot links, die in den kring regts moet worden opgenomen. N°. 1 bragt stoot links; n°. 2 pareerde in den kring regts. Verder handelde n°. 2 als voor n°. 1 is omschreven en zoo ook omgekeerd. Dit geschiedt 10, 11 à 12 malen, juist zoo lang tot dat deze oefening hun eigen geworden is.

2de *Les.* N°. 1 brengt in den kring schijnstoot links, stoot links, uitval. Dit wordt door n°. 2 tot tweemalen in den kring regts opgenomen. N°. 2 handelt verder als voor 1 is omschreven en zoo ook weder omgekeerd, beiden ook nu zoo lang, tot men in de oefening goed te huis is.

3de *Les.* N°. 1 maakt tweemalen in den kring schijnstoot links, stoot links, uitval; n°. 2 pareert weder driemalen in den kring regts. Verder wordt gehandeld als in de lessen hierboven 1 en 2 is omschreven.

4de *Les.* N°. 1 maakt driemalen in den kring schijnstoot links, stoot links uitval. Door n°. 2 wordt dit viermalen in den kring regts gepareerd. Verder wordt gehandeld als in de voorgaande lessen is omschreven.

De beoefening dezer kringparaden leert den man met juistheid aanvallen en paréren; zij leert hem voornamelijk zich gedekt te houden en gewent hem aan het langdurig volhouden, niet zoozeer om eene partij te trekken als wel om in eene inmenging van parades lang te blijven werken; dat wil zeggen als aan geen van beide partijen rust wordt gegeven om zich voor een nieuwen aanval te herstellen.

Bij deze kringen wordt, even als bij den degen, bij den werkelijken stootpas uitgevallen. Die is echter niet van toepassing op les 1, maar op de drie volgende wèl en die in den uitval ligt moet niet opstaan, vóór dat de werkelijke stoot op hem gemaakt wordt.

De wedstrijd op de bajonet voor de infanterie.

De regelen voor de loting en verdere administratie zijn dezelfde als voor den sabel omschreven zijn; voor het naslaan (ripostéren) geldt hetzelfde. Ook moet er niet gehinderd (gearrêteerd), worden, terwijl men de verdere regelen in acht neemt betrekkelijk het klinken op de punten der bajonetten van plaatjes van de grootte van één cent; het omwoelen van deze met zeemleder en het besmeren daarvan met krijt. De trefkans moet verder alleen bestaan op een borstlap van zeemleder, waarop een zwart hart gehecht is. Alléén als dat hart geraakt wordt, geldt dit voor een treffen; is men driemalen geraakt, dan valt men af. Deze borstlap dient om een gewoon borstharnas te worden gebonden en, even als bij den degen, zóódanig voor de borst gehecht te zijn dat het zwarte hart op het middenpunt van de borst geplaatst is. Verder handele men als voor den sabel en den degen is bepaald, met het toekennen der prijzen naar gelang van de hoeveelheid prijzen die uitgeloofd zijn. Ook ten opzigte van een oneven nummer ga men op gelijke wijze te werk als daar bepaald is. Ten slotte blijft het geraden den winner gelijktijdig een bewijs van zijne geoefendheid uit te reiken, als 1^en^ en 2^en^ prijs, onder vermelding van den naam des winners en van den dag waar-

op de prijs is uitgereikt, onderteekend door den regiments- of den bataillons-kommandant, den officier en directeur-onderwijzer, zijnde een meester, belast met de schermoefeningen; alsmede door alle meesters (zooveel mogelijk) tot het regiment, bataillon enz. behoorende. Heeft de wedstrijd alleen door civiele beoefenaars plaats, dan worden de brevetten door den onderwijzer of den directeur onderteekend en door de verdere meesters van denzelfden rang. Een en ander is toepasselijk zooveel mogelijk op alle wapenen.

Ik lasch hier nu de hieronder volgende lessen in.

HET GEWEER.

—

Positie en uitvallen.

Kommando's.

1. Tot 't gevecht = positie!
2. Front!
3. Appél = één!
4. Halve uitval = één!
5. Terug = één!
6. Herstelt!
7. Uitval = één!
8. Terug = één!
9. Uitval = één!
10. Herstelt!

Draaijingen en passen.

Draai regts (links) = om!
Draai regtsom = keert!
Pas voorwaarts (achterwaarts) = marsch!

Sprongen en uitwijkingen.

Sprong voorwaarts (achterwaarts) = marsch!
Regts (links) uitwijken = marsch!

Positie met het geweer en stooten.

Voorwaarts stoot!
Herstelt!
Uitval, voorwaarts = stoot! = herstelt!
Verkorte = stoot!
Tegen den sabelruiter (of lancier) = positie!
Werp = stoot!
Uitval, werp = stoot!
Herstelt!

De paraden.

Regts = pareert!
Links = pareert!
Laag regts = pareert!
Laag links = pareert!
Neerslag regts = pareert!
Neerslag links = pareert!
Tegen den sabelruiter = positie!
Hoog regts = pareert!
Hoog links = pareert!

ZAMENGESTELDE BEWEGINGEN.

GEMENGDE PARADEN.

1. Regts en links 2. Links en regts 3. Regts en laag links 4. Links en laag regts 5. Regts en neerslag links 6. Links en neerslag regts 7. Regts, links en regts 8. Links, regts en links 9. Regts, links en regts 10. Links, regts en links	pareert = één!

PARADEN MET STOOTEN.

1. Regts 2. Links 3. Laag regts 4. Laag links 5. Neerslag regts 6. Neerslag links	pareert en voorwaarts stoot = één!

GEMENGDE PARADEN MET STOOTEN.

1. Regts en links 2. Links en regts 3. Regts en laag links. 4. Links en laag regts. 5. Regts en neerslag links 6. Links en neerslag regts	pareert en voorwaarts stoot = één!

PARADEN MET STOOTEN EN GEMENGDE PARADEN MET STOOTEN IN VERBINDING MET PASSEN EN SPRONGEN.

1. Regts pareert, voorwaarts stoot en sprong achterwaarts
2. Links pareert, voorwaarts stoot en sprong achterwaarts
3. Pas voorwaarts, laag regts pareert en voorwaarts stoot
4. Pas achterwaarts, neerslag links pareert en voorwaarts stoot.
5. Sprong voorwaarts, neerslag regts pareert en verkorte stoot
6. Regts en links pareert, voorwaarts stoot en sprong achterwaarts
7. Links en regts pareert, voorwaarts stoot en sprong achterwaarts
8. Regts en laag links pareert, voorwaarts stoot en sprong achterwaarts
9. Links en laag regts pareert, voorwaarts stoot en sprong achterwaarts
10. Sprong voorwaarts, regts en neerslag links pareert met voorwaarts stoot
11. Sprong achterwaarts, links en neerslag regts pareert met voorwaarts stoot

= marsch!

TEGEN DEN SABELRUITER.

Draai regtsom, hoog links pareert met werpstoot

Draai linksom, hoog regts pareert met werpstoot

Regts uitwijken, hoog regts pareert, sprong voorwaarts met werpstoot

Links uitwijken, hoog links pareert, sprong voorwaarts met werpstoot

= marsch!

TEGEN DEN LANSIER.

Draai regtsom = keert, sprong achterwaarts, neerslag links pareert met werpstoot Regts uitwijken, links pareert, sprong voorwaarts met werpstoot Links uitwijken, regts pareert, sprong voorwaarts met werpstoot Regts uitwijken, neerslag links pareert met werpstoot. Links uitwijken, neerslag regts pareert met werpstoot.	= marsch!

De spildraaijing en de lage parade-positie.

TEGEN DEN SABELRUITER.

Spildraaijing regts Hoog links pareert met werpstoot Spildraaijing links Hoog regts pareert, sprong voorwaarts met werpstoot	= marsch!

TEGEN DEN LANSIER.

Spildraaijing regts Laag links pareert met werpstoot Spildraaijing regts Neerslag links pareert met werpstoot Spildraaijing links Laag regts pareert, sprong voorwaarts met werpstoot.	= marsch!

Spildraaijing links
Neerslag regts pareert, sprong voorwaarts met werpstoot.
Spildraaijing regts of links
Lage parade-positie, werp over (de) lans, sprong voorwaarts met verkorten stoot
Lage parade-positie, werp over (de) lans, sprong voorwaarts met werpstoot
= marsch!

Bij het onderwijs zullen de manschappen het draaijen staken op 't oogenblik dat zij in het front komen en alsdan kan de onderwijzer doen uitvoeren wat in deze les verklaard is.

Het eindigen van de spil-draaijingen hangt af naar gelang men practisch of theoretisch onderwijs geniet.

Oefeningen der leerlingen tegenover elkander.

	Voor n°. 1.	Voor n°. 2.	
Art. 1.	Stoot regts Regts pareert Nastoot links	Regts pareert Stoot regts In den kring regts Pareert.	= één!
« 2.	Stoot regts In den kring regts pareert Nastoot regts	Regts pareert Stoot links Regts pareert	= één!
« 3.	Stoot links In den kring regts pareert Nastoot regts	In den kring regt pareert Stoot links Regts pareert	= één!
« 4.	Lage stoot regts Regts pareert Nastoot links	Laag regts pareert Stoot regts In den kring regts pareert	= één!

Oefeningen der leerlingen tegenover elkander.

	Voor n°. 1.	Voor n°. 2.	
Art. 5.	Regts en links pareert	Schijnstoot regts, stoot links	= één!
« 6.	Links, regts en laag regts pareert	Schijnstoot links, schijnstoot regts, lage stoot regts,	= één!
« 7.	Links, regts en in den kring regts pareert	Schijnstoot links, schijnstoot regts, stoot links	= één!
« 8.	Stoot links, regts pareert nastoot omlaag	In den kring regts pareert, stoot regts sprong achterw.	= marsch!
« 9.	Pas achterwaarts links en regts pareert	Pas voorwaarts, schijnstoot links, stoot regts	= marsch!
« 10.	Sprong voorwaarts, stoot links en in den kring regts pareert	Sprong achterw. in den kring regts pareert, nastoot links	= marsch!

OEFENING MET DE SABEL ALS RUITER.

Stoot = regts!
Stoot = links!
Houwt = regts!
Houwt = links!
Naar het hoofd = houwt!
Schijnstoots regts, stoot = links!
Schijnstoot links, stoot = regts!
Schijnhouw regts, houwt = links!
Schijnhouw links, houwt = regts!
Schijnhouw regts en links, naar het hoofd = houwt!

Stoot = regts!
Stoot = links!
Lage stoot = regts!
Lage stoot = links!
Achterwaarts stoot = regts!
Schijnstoot regts, stoot = links!
Schijnstoot links, stoot = regts!
Schijnstoot links, lage stoot = regts!
Schijnstoot regts, lage stoot = links!
Voor- of achterwaarts, stoot = links!

Degenen voor 't overige die een korter overzigt verlangen van de bajonet-schermkunst, neem ik de vrijheid te verwijzen naar « *de peleton-school; reglement op de exercitiën* » *enz.*, reeds in dit werk aangehaald.

Ik merk daarbij echter op dat in bedoeld reglement niet voorkomen de zoo onmisbare oefeningen voor leerlingen tegenover elkander.

ZESDE AFDEELING.

Korte en lange stok.

I. DE KORTE STOK.

Het is uiterst moeijelijk den korten stok te beschrijven omdat de gevoelens dienaangaande zeer uiteenloopen onder meesters zóówel als onder minder-of niet-kundigen. De een noemt het geen, de ander wèl een ondankbaar wapen en toch is de kennis daarvan een vereischte om een brevet op alle wapens te verkrijgen. De ondervinding nu heeft geleerd dat het niet moeijelijk is, het verschil van gevoelen te dien aanzien tot zamenstemming te brengen. Maar dit ligt buiten het doel van dit werk. Genoeg zij het te zeggen dat velen, zonder vooraf het vereischte examen te hebben afgelegd, het onderwijs zoo maar bij de hand nemen; maar hoe onderwijzen zij dan? Uit dat alles blijkt de geringschatting van het onderwijs. Dat zij, die den degen, sabel en langen stok goed kunnen behandelen, zonder veel moeite het onderwijs en de praktijk van den korten stok magtig worden: dit blijkt dagelijks. Maar dat is dan nog geene reden om

dat onderwijs te minachten en niet methodisch te behandelen.

Wij zullen intusschen eenige nuttige opmerkingen aangaande het behandelen van den korten stok hier laten volgen.

Ad I^um^. De vlugheid van behandeling is als 't ware erfelijk van het eene wapen op het andere.

Ad II^um^. De spoedige ontwikkeling die het polsgewricht hierdoor ondergaat, is werkelijk zóó dat het gebleken is dat een sabelschermer, die niet dan met moeite goed den sabel kon leeren behandelen, nadat hij den korten stok had beoefend, allengs éénig en alléén daardoor den sabel beter gebruikte, voor zoover de benuttiging van het polsgewricht en voorarm betrof. Alléén dient gezorgd te worden dat de leerling dan niet te veel bij het sabelschermen zal gaan loopen, al is het onwillekeurig. Doch, bij een weinig wilskracht wordt ook dàt ligt overwonnen.

Ad III^um^. De vlugge ontwikkeling, draaijingen en het aanbrengen van slagen die het behandelen van den korten stok eischt, zijn ook als 't ware overerfelijk voor de behandeling des sabels in zijn verder geheel. Daarom is het alweder aan te bevelen, — en is het gebleken dat iemand, die degen, sabel en korten stok beoefent, veel beter met de behandeling van den sabel kan omgaan dan hij die alléén den degen en sabel heeft beoefend.

Ad IV^um^. Welke diensten het voor het voet- en kniegewricht over 't algemeen te weeg brengt, merkt men zeker bij alle lessen op die men zou zien slaan, en ontgaat zeker dengene niet die van ligchaamsoefeningen houdt.

Ad V^um^. Deze bewegingen kunnen nog al eens met de linkerhand worden uitgevoerd. Men ziet het soms zóó dat de helft van het aantal aanschouwers (als er velen bij eene partij trekken tegenwoordig zijn) niet eens bemerken dat

zij beurtelings regts en links geschieden, geheel uit vrije beweging. En dan neme men hier in aanmerking hoeveel moeite het den onderwijzer dikwijls kost zijne leerlingen te bewegen toch met den linkerarm eens te schermen. Ik ken er zelfs eenige die zelfs regts aanvallen en links onmiddellijk een vlug gebragten naslag paréren; en links parérende, onmiddellijk weder den stok in de regterhand hebben om daarmede na te slaan. Alzoo is het weder goed ook hier op alle wapenen hetzelfde toe te passen, d. i. om niet alleen sneller de linkerhand te gebruiken maar die beweging zelfs in de hand te werken.

De manieren van passen te beschrijven, wordt hier onnoodig geacht; evenmin achten wij het noodzakelijk van uitwijkingen en sprongen te gewagen, omdat bij den langen stok dienaangaande veel is gezegd.

Voor de inleiding van de lessen verwijs ik overigens naar de inleiding voor de sabellessen bepaald.

Vóór dat wij nu de lessen zelven laten volgen, geven wij in overweging of het niet goed ware dat deze met een zestal werden vermeerderd, omdat, m. i., de hier volgende bestaande lessen alleen dàn voldoende zijn als men eerst met den leerling den langen stok heeft beoefend. Zoo hij tot de beoefening van den korten stok overgaat, zonder vooraf met den langen stok bekend te zijn, zal het zeer lang, *te* lang duren, vóór dat hij zich op een behoorlijk gebruik van den korten stok zal kunnen beroemen. Is het nu regel en wet geworden dat eerst de degen beoefend wordt en dàn de sabel, dàarna de lange stok en voorts het geweer, en eindelijk den korten stok, dàn zijn de bestaande lessen voldoende. Bij den militair is dit echter ongelukkiglijk nog *geene* wet, evenmin als bij den burger. Daarom blijf ik aanbevelen bij de bestaande lessen te voegen de 2de les van de 3de afdeeling lange stok, bestaande uit 3 slagen beurtelings naar den regter- en linkerwang

en 24 flankslagen met kwartsprongen enz., zie 2e les, 3e afd., wordende dit dus *de* 19de *les* korte stok. Het is zeer duidelijk dat de stooten naar den buik hier en verder uitgezonderd blijven, gelijk die bij de lessen 3de afdeeling lange stok geleerd worden.

20ste	les	8ste	les	2de	afdeeling	lange stok
21ste	»	3de	»	3de	»	» »
22ste	»	5de	»	3de	»	» »
23ste	»	1ste	»	3de	»	» »
24ste	»	2de	»	3de	»	» »

te verdubbelen, d. i. in plaats 3 slagen regts, den regtervoet achter of vóór, 6 slagen te maken en in plaats van 6, 12 flankslagen te gebruiken.

De uitkomsten hiervan hebben zich bij proefneming gunstig bewezen.

Ik laat nu de lessen volgen:

DE KORTE STOK.

—

INLEIDING.

Artikel 1. De positie voor den leerling is als volgt: de stok in de regterhand, de linkerhand op de borst en de regtervoet vóór, naarmate der gestalte van den man.

Art. 2. De 12 eerste lessen worden op dezelfde wijs als de sabel onderwezen.

Art. 3. De op het eind der 12 eerste lessen aangegevene slagen worden beurtelings door den onderwijzer en den leerling gebragt. De leerling vangt altijd eerst aan en na den laatsten slag wordt de gevechtstelling door den leerling en den onderwijzer hernomen.

De zeven slagen op het eind der vier eerste lessen, zijn: 1. Naar de linkerwang. 2. Naar de regterdij. 3. Naar het hoofd. 4. Naar de linkerwang. 5. Naar de regterdij. 6. Naar het hoofd. 7. Naar de linkerwang.

De acht slagen op het eind der vier volgende lessen zijn: 1. Naar het hoofd. 2. Naar de regterdij. 3. Naar het hoofd. 4. Naar de linkerwang. 5. Naar de regterdij. 6. Naar het hoofd. 7. Naar de linkerwang. 8. Naar de regterwang.

De negen slagen op het eind der vier volgende lessen zijn:

1. Naar het hoofd. 2. Naar de linkerwang. 3. Naar de regterdij. 4. Naar het hoofd. 5. Naar de linkerwang. 6. Naar de regterdij. 7. Naar het hoofd. 8. Naar de linkerwang. 9. Naar de regterzijde.

Deze slagen kunnen ook verdubbeld worden en zijn voor de inleiding tot het trekken zeer dienstig.

Art. 4. De lessen van den korten stok kunnen ook met de linkerhand uitgevoerd worden.

DE KORTE STOK.

—

Het onderwijs is verdeeld in 18 lessen.

De stokken aan de binnenzijde.

EERSTE LES.

Slag naar het hoofd = uitval!

Opstaan — pareer den = linker wangslag met zeven slagen!

TWEEDE LES.

Schijnslag regts en links onder den arm, slag naar het hoofd = uitval!

Opstaan — pareer den = linker wangslag met zeven slagen!

DERDE LES.

Schijnslag naar de regterwang en naar den buik (den stok laten doorgaan), slag naar het hoofd = uitval!

Opstaan — pareer den = linker wangslag met zeven slagen!

VIERDE LES.

Schijnslag naar de regter- en linkerwang, slag naar het hoofd = uitval!

Opstaan — pareer den = linker wangslag met zeven slagen!

Rust.

De stokken aan de buitenzijde.

VIJFDE LES.

Schijnslag naar de linkerwang, regter wangslag = uitval!

Opstaan — pareer den slag naar = het hoofd met acht slagen!

ZESDE LES.

Schijnslag naar de linkerwang en naar de regterdij, slag naar het hoofd = uitval!

Opstaan — pareer den slag naar = het hoofd met acht slagen!

ZEVENDE LES.

Schijnslag naar het hoofd en naar het been, slag naar het hoofd = uitval!

Opstaan — pareer den slag naar = het hoofd met acht slagen!

ACHTSTE LES.

Schijnslag naar de linker- en regterwang en naar het hoofd, slag naar de regterdij = uitval!

Opstaan — pareer den slag naar = het hoofd met acht slagen!

Rust.

De stokken aan de buitenzijde, de hand omgekeerd, de pink naar boven, het uiteinde der stokken naar beneden.

NEGENDE LES.

Schijnslag naar de linkerwang, regter wangslag = uitval!

Sprong achterwaarts — pareer den schijnslag naar het hoofd en den slag naar = de regterdij met negen slagen!

TIENDE LES.

Schijnslag naar het hoofd, slag naar de regterdij = uitval!

Sprong achterwaarts — pareer den schijnslag naar het hoofd en den slag naar = de regterdij met negen slagen!

ELFDE LES.

Schijnslag naar den buik en naar de zijde, slag naar het hoofd = uitval!

Sprong achterwaarts — pareer den schijnslag naar het hoofd en den slag naar = de regterdij met negen slagen!

TWAALFDE LES.

Schijnslag naar het hoofd en naar de zijde, slag naar den buik = uitval!

Sprong achterwaarts — pareer den schijnslag naar het hoofd en den slag naar = de regterdij met negen slagen!

Rust.

De volgende lessen worden op het kommando alleen door den leerling uitgevoerd.

DERTIENDE LES.

Zes versnelde passen voorwaarts: bij elken pas een slag naar het hoofd!

De stok links!

Twee slagen regts, de regtervoet achter; twee slagen links, de linkervoet achter; drie slagen regts; links achterwaarts uitwijken met drie slagen links; drie slagen regts; links achterwaarts naar de plaats uitwijken met drie slagen links!

Drie slagen naar het hoofd in de gevechtsstelling!

Rust.

VEERTIENDE LES.

Zes versnelde passen voorwaarts: bij elken pas een slag onder den arm!

Achterwaarts als de 13de les.

Rust.

VIJFTIENDE LES.

Vier versnelde passen voorwaarts: bij elken pas een slag naar het hoofd!

De stok links!

Twee slagen regts, de linkervoet vóór; twee slagen links, de regtervoet vóór; twee slagen regts, de regtervoet achter;

twee slagen links, de linkervoet achter; drie slagen regts; links achterwaarts uitwijken met drie slagen links; drie slagen regts; links achterwaarts naar de plaats uitwijken met drie slagen links!

Drie slagen naar het hoofd in de gevechtsstelling!

Rust.

ZESTIENDE LES.

Vier versnelde passen voorwaarts; bij elken pas een slag onder den arm!

De stok links!

Verder als de 15de les.

Rust.

ZEVENTIENDE LES.

Zes versnelde passen voorwaarts, bij elken pas een slag naar het hoofd!

De stok links!

Drie slagen regts, de regtervoet achter; drie slagen links, de regtervoet vóór; drie slagen regts, de regtervoet achter: drie slagen naar de beenen (om den anderen naar het regter- en linkerbeen), na den laatsten slag de regtervoet vóór; vier slagen regts en vier links; drie slagen regts, de regtervoet achter; drie-vierde uitwijking links met drie slagen links! (Hetzelfde op de vier hoeken).

Drie slagen naar het hoofd in de gevechtsstelling!

Rust.

ACHTTIENDE LES.

Vier passen voorwaarts (als in de 1ste les der 1ste Afdeeling

van den langen stok); bij elken pas drie slagen (om den anderen) regts en links!

Draai regtsom met acht slagen naar het hoofd, de regtervoet achter; de stok regts; sprong linksomkeert met drie slagen links; vier malen op de plaats opspringen, bij elken sprong de voeten verwisselen en twee slagen (om den anderen) regts en links!

(Hetzelfde naar de vier zijden).

Drie slagen regts; links achterwaarts uitwijken met drie slagen links; drie slagen regts; links achterwaarts naar de plaats uitwijken met drie slagen links!

Drie slagen naar het hoofd in de gevechtsstelling!

Men lette er wel op welke lessen ter vermeerdering en verbetering in dit werk beschreven zijn.

Voor de inleiding tot het wel behandelen (het trekken) van den korten stok, zie men de inleiding voor den sabel; als de leerling deze bij magte is, zal men kunnen overgaan tot de beoefening van het trekken.

Wij zullen hier weder twee trekkers doen optreden; een weinig geoefende en een veel geoefende, als voorbeeld voor hem, die zich ook deze kunst wenscht ten nutte te maken om daaruit te leeren wat men doen en wat men laten moet ter beveiliging van het ligchaam, d. i. om anderen te treffen en zich zelven te verdedigen. Even als bij alle wapenen zal de natuurdrift van den mensch hier alweder eene groote rol vervullen, hetgeen echter het geval niet behoorde te wezen. Het paréren zal op gelijke wijze als bij den sabel geschieden. Hier mag dan meer op- en weggeloopen worden; terwijl de slagen meer ontweken dan gepareerd mogen worden, door buigingen, uitwijkingen en alle middelen die wij in de lessen hebben leeren kennen.

Den veel- en goedgeoefenden trekker nu zullen wij hier

weder A noemen; den minder kundige B. De eerste valt aan met schijnslag regter- en linker-wang zijde uitval! B pareert dat gelijk in de les is voorgeschreven en toch deed hij het instinctmatig, op dezelfde wijs als hij een slag naar 't 't hoofd terug bragt. Dit werd door A gepareerd, die onmiddellijk een slag naar den buik bragt. Deze was raak en we zoodanig dat beider stokken elkander niet raakten. Waarom en hoe had A toch wel in den eerstbedoelden zin aangevallen? 1°. Omdat hij daardoor trachtte slag naar 't hoofd uit te lokken, zooals dan ook werkelijk door B geschiedde. 2°. Had hij dezen eersten aanval gedaan, wèl is waar met een uitval, maar hoewel hij toch zich zelven bewust was dat hij een schijn maakte, daar hij met opzet zich voorgenomen had mis te slaan, wetende dat bij zijne tegenpartij de het menschelijk gemoed beheerschende gedachte, het instinct zouden bestaan die hem noodzaakten den slag naar 't hoofd te brengen. Bovendien bleef A ook met opzet zich nog bloot geven om aan de voor hem voordeelige gedachten van de tegenpartij voedsel te geven. Eindelijk had A reeds het voornemen te handelen zooals hij deed, vóórdat hij eenige poging aanwendde om een schijn te brengen of een aanval te doen. Hij was wel bedacht op het tegenovergestelde geval dat zou kunnen plaats hebben. Dit gebeurt echter zelden bij dengene die de schermkunst, op welk wapen ook, niet beschouwt als de door ons bedoelde A, maar die, gelijk de laatstbedoelde, alleen op vlugheid, berekening en vertrouwen afgaat.

B zal nu aanvallen. Deze maakt 4 passen voorwaarts en bij elken pas om den anderen 2 slagen regts en links naar de wangen; hij had voor deze beweging voor een goeden afstand gezorgd en liet een slag naar het hoofd daarop volgen. Deze was mis omdat A juist pareerde. A had hem zeer goed kunnen naslaan en treffen, maar hij deed dit

niet. A zal nu weder aanvallen; hij maakt regts-voorwaarts uitwijken met 3 slagen regts; daarna bragt hij weder 3 slagen regts stilstaande; vervolgens links achterwaarts uitwijken met 3 slagen links en eindelijk valt hij aan met een schijnslag naar 't hoofd regterzijde uitval. B pareert deze slagen, bragt een naslag naar 't hoofd, die door een vlugge, achterwaarts linksche uitwijking met 3 slagen links ontweken werd. B kwam daarna, met eenige draaijingen met den stok regts en links, eenige passen op A aan, die alles bedaard afwachtte, hoewel hij sinds lang, wegens de te breede bewegingen die B maakte, had kunnen hinderen (arrêteren). Hij deed dit echter niet. Eindelijk trachtte B op 't hoofd uit te vallen en wilde treffen, doch A pareerde nu naar behooren, sloeg onmiddellijk na met het voornemen om te missen. Het was dus voor A een vooraf overlegde schijn; maar B bevroedde dit niet: de zoo even bedoelde naslag werd ook gebragt naar 't hoofd en door B gepareerd. A valt onmiddellijk op de linkerknie en B, in zijne groote voortvarendheid, struikelde over A heên op den grond, toen hij hem wilde vervolgen. Dit is iets wat een geoefende lange of korte stok-schermer veelal kan verkrijgen. A gaf het noodige pardon. Hoewel het niet gevraagd werd, behoorde dit zoo. Het weinige letsel waaraan men zich in dergelijke gevallen blootstelt, is te gering om de groote voordeelen die men uit zoodanige manoeuvre kan verkrijgen, onbenuttigd te laten voorbijgaan, te meer waar men nog, gelijk hièr A had kunnen doen, den val van de tegenpartij had kunnen verergeren, afgescheiden nog van de gelegenheid om hem te slaan. En dat zijn dan nu de gevolgen van kortzigtigheid, van voortvarendheid: van niet genoegzame geoefendheid enz.

Bij de in 't vervolg van dit werk voorkomende algemeene toelichtingen tot deze punten zal men nog ontwikkeld

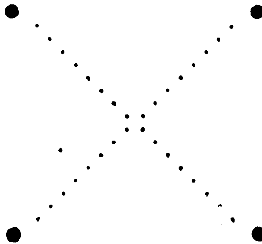
vinden het nadeel, betwelk verbonden is aan het te digt naderen van de tegenpartij, hetgeen bij den korten stok meer dan bij alle andere wapenen plaats heeft. Gaan wij intusschen voort.

B. herstelt zich en A zal nu op zijne beurt aanvallen. Men zal hier opgemerkt hebben dat A om goede redenen tweemalen een en denzelfden uitval had gebragt. Hij heeft nu ook plan het gevecht een einde te doen nemen; hij maakte 3 slagen regts en links, om den anderen naar de wangen dat het een lust was om te hooren, in tijdmaat van 1! 2! 3! 4! 5! 6!! 1! 2! 3! 4! 5! 6!! alsof er een soort deuntje op zijn eigen ligchaam werd geslagen. Ten laatste valt hij aan doch weder moedwillig mis, naar 't hoofd; valt onmiddellijk op de beide knieën voor B die van nature geneigd was (terwijl hij zich bovendien nog eenigzins onthutst gevoelde) zich verder door de hem nog altijd vreemd voorkomende positie van A te laten vangen. En zoo slaat hij naar 't hoofd, dat A willens nog een weinig ontbloot had, terug. A pareert en sloeg na op den buik, hetgeen hij met de meeste kracht heeft kunnen doen. Die slag was raak (Zie figuur XI).

Zietdaar hoe men eene partij korten stok kan trekken; zietdaar ook bewegingen geschetst die ontraden moeten worden en ongunstige manieren van verdediging. Men kan hieruit veel leering putten in 't belang van het goed treffen en verdedigen.

De wedstrijd op den korten stok geschiedt gelijk die op den sabel. Om figuren onder het trekken te maken, daartoe geeft de korte stok nog al vaak de gelegenheid. Doorgaans als men ze maakt, wordt de lachlust der toeschouwers nog al opgewekt. Bv. twee partijen zijn aan het trekken. De Directeur kommandeert: uit de flank! dan maken de partijen regts en links om, gelijk voor den

sabel (bij de sabelkolonne) is omschreven. Daarna, als van weerszijden eenige raakslagen gebragt zijn, kommandeert hij in het kruis! Ook dit geschiedt weder gelijk voor den sabel is omschreven (en verduidelijkt door de carré-figuren op bladzz. 217 en 218) evenzeer bij de sabelkolonne, als wanneer hij alsdan vooraf moet bepalen, om hoevele raakslagen de partij verandert; want nu valt eens de eene partij op de andere aan, dan weder gene op deze, die scheef tegenover elkander staan in dier voege:

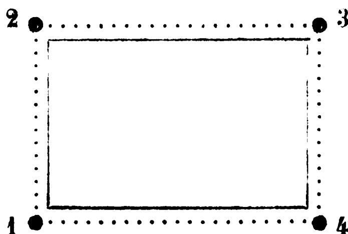
en dus niet door elkander heên kunnen werken. Alzoo bij het in het kruis komen eenmaal gezegd hebbende wie het eerst zal aanvallen, is het ook geschied en is 't het best om met de 2 raakslagen de partijen te doen veranderen. Ten laatste kommandeert hij door elkander; alsdan mag iedere trekker aanvallen op wien hij verkiest, en dan wordt het een ongeregeld gevecht, hetwelk kan leeren hoe het onverwachts of in moeijelijke omstandigheden zou *kunnen* zijn en waaruit men al spoedig kan onderkennen wie de moedigste is. Om dit te doen eindigen wordt er gekommandeerd: herstelt!; alsdan gaan de partijen weder in dezelfde positie staan als die zij in het begin hadden ingenomen en zij kunnen dan verder geregeld doorwerken of eindigen. Behalve het laatste kan al hetgeen hier omtrent dit wapen vermeld is, op alle wapenen geschieden. Het laatste kan ook wel, maar dit is hoogst gevaarlijk en onmethodisch. De andere bewegingen daarentegen zijn zeer nuttig en verschaffen

veel genoegen, omdat bij ééne partij trekken als men dit met vier personen doet, in de flank of in het kruis of de eerste lijn allen elkander dan ontmoeten. Wanneer acht trekkers aan den gang zijn, kan een goede directeur zelfs alle acht doen ontmoeten op bovenbedoelde wijze; en in dat geval komen er zelfs oogenblikken waarin de tegenpartij zich er over bevreemdt dezen of genen, dien men niet gedacht had te ontmoeten, voor zich te zien.

Carré korte stok n°. 1.

Door de beschrijving van een carré korte stok zal men de volledigheid al vrij nabij komen.

Men plaatst vier mannen met een korten stok in de hand en nummert deze 1, 2, 3 en 4. Men zorge dat de sprongen die hierin vermeld zijn, 3/4 en niet 1/4 zijn, hetgeen bij een goed begin van het carré plaats heeft. Nadere aanduiding te dien opzigte acht ik niet noodig, omdat het carré slaan meestal geschiedt door vergevorderde leerlingen enz. De opgenoemde 4 mannen zijn geplaatst als in nevensstaande figuur zijn aangeduid:

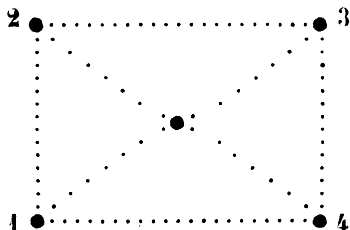
Op het kommando van: 6 *pas voorwaarts, bij elken pas een slag naar 't hoofd!* gaat 1 naar 2; 2 naar 3; 3 naar 4 en 4 naar 1, doorloopende den weg door de kleine puntjes aangeduid, daar met den achtervoet de eerste pas geschied is, zijnde de linkervoet; omdat het carré regts geslagen is komt de regtervoet voor bij dezen laatsten hoofdslag. Indien men

een carré links zou slaan, heeft een omgekeerde orde plaats. Nu kommandeert men verder : 3 *slagen regts, den regtervoet achter! 3 slagen links, den regtervoet op de lyn! 6 flankslagen! 3 slagen regts, de regtervoet achter! ¾ sprong links om met 3 slagen links!* Alzoo heeft eene fronts-verandering plaats gehad. N°. 1 blijft altijd naar n°. 2 ziende, n°. 2 naar n°. 3, n°. 3 naar n°. 4 en n°. 4 naar n°. 1. Een ieder moet het geheele carré doorloopen; ¼ gedeelte daarvan is in het boven vermelde kommando begrepen; zoo men dit dus nog driemaal herhaalt, is het carré voltooid en bevindt zich ieder weder op de plaats van waar hij uitgegaan is. Wanneer de leerlingen dit eenige malen gedaan hebben, moet men van hen trachten te verkrijgen dit uit het hoofd te leeren en alléén op het kommando marsch! te doen uitvoeren. Evenzoo met het volgende carré dat hieronder beschreven wordt.

Carré korte stok n°. 2.

Wanneer men in dier voege gekommandeerd heeft als voor carré n°. 1 is omschreven (zie de kommando's door cursieve letters aangeduid) en in plaats bij het laatste kommando in het front, naar elkander te slaan, zie men den sprong zóódanig in te rigten dat men het front van het ligchaam naar het middenpunt van het carré gerigt heeft. De opmerking is voorzeker hier ten eenemale overbodig dat het dan geen ¾ sprong is; de verandering is echter weinig of niets beduidend, gelijk de onderstaande figuur aanwijst, waardoor men verstaan moet dat iedere carré-trekker naar den sprong front naar het middenpunt draait. Deze is het ook, waarop alle vier de carré-trekkers moeten aanloopen; (en het gaat even goed wanneer men deze carré met 8 of 12 personen slaat, als dat men ze met 4 slaat).

Op het volgend kommando:

6 pas voorwaarts, bij elken pas een slag naar 't hoofd, trekken 1, 2, 3 en 4 allen op het middenpunt aan; dáár zijnde, telt de onderwijzer 1! 2! 3! 4!! Door middel van 2 appèls door de 4 carré-trekkers komt men in den tijdmaat 6; daarop het laatste kommando 4.... van den onderwijzer; de leerling telt 5! 6! Dit gaat gepaard van bovengezegde appèls; bij het laatste appèl vallen al de stokken die tot hiertoe regt vooruit waren, regts; de onderwijzer kommandeert links omzwaaijen regtervoet voor, en de stokken vallen links, 2 pas voorwaarts, bij elken pas twee slagen regts! en links!! 3 slagen regts, den regtervoet achter!! ¼ sprong links om met 3 slagen links! Dat alles kommandeert de onderwijzer verder. Nu zullen de carrétrekkers weder staan zooals zij aanvankelijk geplaatst waren, en nog wel op dezelfde plaats. De leerlingen waren even als bij de carré n°. 1 genummerd. Nu heeft de onderwijzer hetzelfde nog driemalen te kommanderen; dan is de leerling weder op de plaats van waar hij is uitgegaan. Om het doorloopen van iederen carrétrekker naauwkeurig te weten, vestige men 't oog op n°. 1, die op de figuur aan onze linkerhand onder n°. 2 geplaatst is. Van daar trekt hij naar binnen in de rigting waar de groote punt geplaatst is en keert terug langs de rigting der kleinere punten; hij gaat alzoo naar n°. 2 weder naar binnen en

terug van daar naar n°. 3 weder naar binnen en terug, van daar naar n°. 4, eindelijk op de plaats van waar hij is uitgegaan. Ik heb hier n°. 1 genomen; maar even goed zou ik de n°s. 2, 3 of 4 hebben kunnen gebruiken tot toelichting. De weg die n°. 1 heeft genomen, moeten alle nummers nemen, in dier voege nl. dat aanvankelijk deze een anderen weg genomen hebben, want hun uitgangspunt was niet van dezelfde plaats als voor n°. 1. Dit nader toe te lichten acht ik onnoodig, te meer daar op de figuur door de kleinere punten de weg is aangewezen dien men moet gaan. Zoo is dan ieder op zijne plaats teruggekeerd. Men heeft den bedoelden carré daarmede nog niet voltooid; en kommandeert ten slotte de onderwijzer nog eenmaal, zijnde alzoo de 5de maal, 6 pas voorwaarts, bij elken pas een slag naar 't hoofd! terwijl hij op het middenpunt laat aanloopen. Nu wordt met het laatste appèl de regtervoet bijgetrokken tegen den linker; de regterhand ter hoogte van den kin gebragt, de nagels naar den mond gekeerd, zoodat het einde van den stok circa verticaal omhoog staat. Daarna groeten de carré-trekkers elkander door den stok ter regterzijde neêr te laten dalen naar den grond, maken daarna peloton regts om = keert! en herhalen den zoo even aangewezen groet voor de aanschouwers, zoo deze tegenwoordig zijn.

De appèls in dit carré voorkomende alsmede het tellen van den onderwijzer zijn voor de gelijkheid van het carré in acht te nemen en dragen daartoe veel bij. Zeer goed geoefende meesters hebben hierin geen leiding noodig. Bij sommige carrés kan men de stokken van de carré-trekkers tegen elkander laten slaan, wanneer deze zich op het middenpunt vereenigen; ook dit bevordert de gelijkheid, de opgewektheid en het genoegen. Het is aangenaam dit te zien. Kan men bij feestelijke gelegenheden deze carrés van

muziek doen vergezeld gaan, dan is dit zooveel te beter. Het is bijv. zeer goed een vluggen marsch te spelen even als bij den muur op degen en sabel-kolonne, of ter regter tijd het *Wien Neêrlandsch bloed* of het *Wilhelmus* te laten spelen, dat in gelijken tijdmaat gaat als de bewegingen der armen en beenen enz.

De lange stok.

Nu wij ons toch onledig houden met de beschrijving der carrés, kunnen wij hier tegelijkertijd den langen stok behandelen, hetgeen ook dáárom zijn nut heeft omdat veel van het voorgaande nu nog in het geheugen ligt van den lezer.

De carrés van den langen stok zijn 4 in getal hier aangegeven. De bekwame schermmeester is in staat er meerdere te doen plaats hebben, maar dit kost wel eens te groote moeite, terwijl het in muur en kolonnes, met den degen en den sabel is gebleken dat zij, die niet weten hoe in deze te handelen, eene aangeduide methode dikwijls en maar al te vaak slaafsch navolgen, zoo te 's Hage als elders. Wij verwachten dus dat ook deze 4 carrés navolging zullen vinden.

Carré no. 1.

Als carré n°. 1 korte stok.

Carré no. 2.

Als carré n°. 2 korte stok.

Carré no. 3.

Men plaatst vier personen, (leerlingen, prévôts of meesters) als voor carré n°. 1 korte stok is bepaald. De stok links! 3 slagen regts, de regtervoet achter, de regterarm achterwaarts uitgestrekt (linkerhand voor en tegen de borst) stoot naar het gezigt! stok regts en links; om-

halen regtervoet voor! pareer den slag naar het hoofd! twee appèls, stok links, drie slagen regts (regterwang) den linkervoet voor. Bij den laatsten slag valt de stok regts en wordt de regterarm, als boven omschreven is, weder uitgestrekt. Evenzoo handele men met de linkerhand als boven gezegd is. Nu handele men verder nog driemaal als voor deze carré n°. 3, 1e gedeelte, bovenbedoeld is omschreven 7e les 3e afd. van de lessen lange stok. Deze bij magte zijnde, zal dit veel er toe bijdragen deze carré spoedig in 't hoofd te krijgen. Wanneer men het voor de vierde maal gedaan heeft, zal men, even als bij den korten stok, elkanders plaats vervangen hebben en ontwaren dat de regtervoet voor is. Nu maakt men op dezelfde plaats, waar men staat, drie sprongen; bij elken sprong om den anderen 2 slagen regts en links naar de wangen. De sprongen moeten zoodanig geschieden dat de voeten elkanders plaats vervangen. Bijv. de regtervoet die vóór was, komt achter, en de linker die achter was komt vóór; de regtervoet op de plaats van den linker en de linker op de plaats van den regter. Nadat deze drie sprongen hebben plaats gehad zal men bemerken dat de linkervoet vóór staat en alsdan maakt men 3/4 linksom, met drie slagen links (wangslagen); en zoodoende staat men weder gelijk men de carré heeft aangevangen. Men neme hierbij wel in acht dat hier bedoeld wordt, wat betreft het houden van den stok, de stand van het ligchaam en van de voeten; maar men is bij lange nog niet op zijne plaats, daar bij den laatsten slag de stok links moet vallen. Wanneer men dit nu viermalen gedaan heeft, is men op de plaats van waar men is uitgegaan; wanneer ik spreek van viermalen dan bedoel ik datgene te doen wat hierboven voor carré n°. 3 is omschreven. Zoo dat geschied is en men is terug op de plaats waarvan men is uitgegaan,

wordt gekommandeerd: 6 pas voorwaarts; bij elken pas een slag naar het hoofd! De passen voorwaarts geschieden naar het middenpunt van het carré. Men zie de figuur van carré korte stok n°. 2. Wat daaronder omschreven is omtrent den tijdmaat 4 door den onderwijzer en het tellen 5, 6 door de leerlingen; aangaande de appèls; alsmede wat voorkomt aangaande het tegen elkander slaan van den stok, worde bij deze carré lange stok ook in toepassing gebragt. Wanneer de carré-trekkers tot op het middenpunt van het carré genaderd zijn, vallen de stokken regts. Verder wordt gekommandeerd: links omzwaaijen, regtervoet vóór, en de stokken blijven regt uit. Nu wordt het hier duidelijk dat bij de zamentrekking op het middenpunt, de aangezigten van de carré-trekkers (hun front) naar elkander gekeerd zijn; en zoodra de linksche omzwaaijing heeft plaats gehad, hebben zij elkander den rug toegekeerd. Dit is evenzoo bij den korten stok. Nu kommandeert de onderwijzer: *stoot naar den buik uitval! stok regts! regterarm achterwaarts uitgestrekt! linkerhand tegen de borst! stoot naar het gezigt!* De stok wordt terug getrokken naar de plaats waarvan hij bij den laatsten stoot uitging. Verder wordt gekommandeerd: *links omzwaaijen regtervoet voor!* De regtervoet wordt hier ¼ van een cirkel naar regts gebragt. Nu wordt verder gekommandeerd als boven de met cursieve letters aangeduide kommando's. Dit zal men in zijn geheel viermalen moeten kommandéren om de volume van de geheele carré te zien. De stokken blijven altijd naar links omgezwaaid en de regtervoet blijve altijd ¼ van een cirkel afgezet. Wanneer dit gekommandeerd wordt, zal men dan alweder ten laatste ontwaren dat men precies weder staat dáár, waar voor de eerste maal gekommandeerd werd: stoot naar den buik uitval enz. en dan zal men verder handelen als voor het einde van carré korte stok n°. 2 is

gezegd betrekkelijk den groet, die het einde van de carré aanduidt.

Tot toelichting diene nog dat, wanneer voor de derde maal de stoot naar den buik uitval gekommandeerd wordt, men zal zorgen dat alle vier de carré-trekkers den stoot van den buik enz. tegen elkander in brengen.

Carré n°. 4.

Het is duidelijk dat leerlingen niet eer tot de beoefening dezer carré's kunnen overgaan, voor en aleer zij de hierachter omschreven lessen kunnen uitvoeren (slaan). Vier carré-trekkers plaatsen zich met de stokken regt uit. Er wordt gekommandeerd, stoot naar den buik uitval! stok regts! regterarm achterwaarts uitgestrekt! linkerhand tegen de borst! stoot naar het aangezigt! links omzwaaijen regtervoet vóór! hetzelfde naar de vier zijden.

Tot toelichting diene het volgende. Ik merk voorts op dat ik hier om goede redenen niet voorgeschreven heb: draai regts om te zeggen overal waar gesproken wordt van links omzwaaijen en regtervoet voor! Die redenen zijn de volgende:

A. *Stok links omzwaaijen*. Het is voldoende wanneer wij deze beweging nader aanduiden door een slag links te brengen aan een man dien wij onderstellen vóór ons te staan.

B. *Regtervoet voor:* Dit beteekent dat de regtervoet vóór den linkervoet komt, zoodat hierbij niet telkens behoeft gezegd te worden draai regts om.

Wanneer het eerste kommando naar de vier zijden is uitgevoerd, maakt men op dezelfde plaats waar men staat vier sprongen; bij elken sprong om den anderen twee slagen regts en links (naar de wangen). Deze sprongen

geschieden even als bij carré n°. 3 voor de daarin voorkomende drie sprongen is voorgeschreven, bladz. **222**, regel 7—17. Na het doen dezer sprongen herhaalt men ze nog eenmaal en gaat men verder achterwaarts met vier sprongen, waarbij de voeten niet, zooals dat vroeger bedoeld is, elkanders plaats vervangen; het zijn slechts vier passen die zouden kunnen geschieden door het op den bal van den achterstaanden voet te draaijen, beurtelings van den regter- en van den linkervoet. Maar daar het hier eene figuurlijke oefening is, staat het fraaijer dit met één sprong, opsprong, te doen. Hierbij worde gezorgd dat alle vier de carré-trekkers even ver achterwaarts zijn gegaan. Dit en het over het algemeen in acht nemen van gelijkheid en van gelijke mate van afstand behoort zoo en draagt bij tot de sierlijkheid van het carré, bevordert bovendien de gemakkelijke uitvoering daarvan, door ieder die er aan deelneemt.

Na de gedane sprongen achterwaarts wordt de stok links gebragt en kommandeert de onderwijzer 2 slagen regts, den regtervoet achter! 2 slagen links den regtervoet op de lijn! 6 flankslagen (bij de laatste legt men den stok links) draai regts om met 2 slagen regts! Hetzelfde heeft plaats naar de vier zijden. Men eindigt deze beweging met den stok links en verder wordt gekommandeerd: 3 slagen regts, den regtervoet achter! De regterarm achterwaarts uitgestrekt! Linkerhand tegen de borst! *Stoot naar het gezigt, stok links en regts omhalen, regtervoet voor! pareer den slag naar het hoofd*, 2 *appèls!* Het aangezigt is tot hiertoe gerigt naar den regterarm en de linkervoet vóór; na het laatste appèl strekke men onmiddellijk den regterarm voorwaarts — in eene horizontale rigting — uit, en de linkerarm wordt tegen de borst gebragt. Tegelijkertijd draait men het hoofd links, zoodat men een ander

front verkrijgt, over den linkerschouder heênziende; en maakt men dezelfde bewegingen, stooten enz. als boven cursyf aangeduid; schuive daarna de regterhand tegen den linker en brenge den stok regts. Hierna wordt gekommandeerd: 4 pas voorwaarts; bij elken pas twee slagen om den anderen regts en links (naar de wangen). Deze passen geschieden met op te springen, zooals hiervoren is beschreven. Zij moeten ook niet in eene regte lijn plaats hebben, maar men moet daarmede een kwart-cirkel doorloopen, zoodat de vier carré-trekkers een gansch zuiveren ronden cirkel beschrijven. *Ik hoop dat dáárom de naam van carré niet vervalle.* Wanneer dit laatste geschied is, staat men met den linkervoet voor, strekke dadelijk den regterarm achterwaarts uit, de linkerhand tegen de borst en handele men verder gelijk op bl. 225 met cursieven is aangeduid.

Heeft dat alles nu plaats gehad door ieder der vier carré-trekkers, dan is het tweede gedeelte van den cirkel doorloopen. Verrigt men het nogmaals, dan heeft dit met het 3e gedeelte plaats gehad en zoo kan men het ook voor de vierde maal doen om het vierde gedeelte uit te voeren, waarna de geheele carré is volbragt. Vooraf doe men nog wat bij het carré korten stok betrekkelijk den groet gezegd is.

Tot toelichting diene voorts nog: *a.* dat hij, die zich de 1ste les, 1ste afd.; de 4de en 7de lessen 3de afdeeling, lange stok, goed eigen gemaakt heeft, deze carré gemakkelijk zal leeren; *b.* dat, moge het sommigen voorkomen dat deze carré te vermoeijend zou zijn, ik daarin ten deele kan toestemmen; echter moet ik zeggen dat dit meer in schijn dan in werkelijkheid het geval is; immers het 1e gedeelte daarvan bestaat meestal uit rustbewegingen (tempo's); even als dit het geval is met de bewegingen daarin ten deele voorkomende uit de 7e les, 3e afdeeling.

Men late zich aldus daardoor niet afschrikken van deze carré: wanneer zij goed wordt verrigt zal inderdaad de schoonheid daarvan in 't oog springen.

De *wedstrijd* met den langen stok geschiedt in allen deele gelijk voor den korten stok is voorgeschreven.

Met betrekking tot de *inleiding voor de lessen* verwijs ik naar de inleiding voor de sabellessen. Het is ook goed alle slagen, die naar de linkerzijde van het ligchaam der tegenpartij worden gebragt, met den linkervoet vóór eerst te leeren draaijen, als inleiding tot de lessen.

Vóór dat ik nu die lessen zelven laat volgen, geef ik vooraf daarop de onderstaande toelichtingen:

A. De passen voorwaarts geschieden door te draaijen op den bal van den voet die vóór staat; de passen achterwaarts door te draaijen op den bal van den voet die achter staat.

B. Deze passen moeten in het voorwaarts gaan geschieden bij de 1e, 5e, 6e en 8e lessen, 1e afd.; en in het terugkeeren van de les moeten de passen achterwaarts bedoeld, geschieden bij de 1e, 2e, 3e, 4e, 6e, 7e en 8e lessen 1e afd.

C. De passen, die in die afdeeling verder voorkomen en die gewone kunnen genoemd worden, komen voor in de 2e, 3e, 4e en 7e lessen, 1e afd.

D. De passen, die gewone kunnen genoemd worden, zijn voor de lessen in de 2e afd. (van elke les de twee eerste nl.), die van de 1e, 2e, 3e en 6e lessen; de laatste 2 passen van die lessen geschieden weder door het draaijen op den bal van den voet die vóór is. Bij de hier niet genoemde lessen geschieden al de passen door het draaijen op den bal van den voet die vóór is.

De zwaaijingen met den stok, die bij de 8e les dezer afdeeling plaats hebben, gaan veelal gepaard met één pas, die geschiedt door het draaijen op den bal van den linkervoet. Overigens heeft men in de 2e afd. geen passen.

daar het naar de plaats terugkeeren meestal geschiedt door uitwijkingen (links achterwaarts) enz.

E. De passen, bedoeld in den laatsten zin hierboven of in de laatste zinsnede van de lessen (bij het voorwaarts gaan) in genoemde afdeeling voorkomende, zouden ook kunnen geschieden door den regter- of linkervoet met eene opwipping van den grond te ligten en weder op dezelfde plaats neder te zetten; terwijl de regter- of linkervoet, die aanvankelijk achter was, dan voorwaarts komt, wordt uitgestrekt en weder nedergezet. De voet waarmede de opwipping gemaakt is, wijst, vóór dat men daartoe overgaat, altijd nog met de punt regt voor ons uit; daar, als de beweging heeft plaats gehad, de voet regts van ons af moet wijzen, als men met den regtervoet, en links van ons af moet wijzen als men met den linkervoet de opwipping heeft gemaakt. Deze pas is aan te bevelen; hij duidt vlugheid aan, bevordert de kracht van den slag en doet spoedig het doel, dat men bereiken wil, nabij komen.

Bij alle lessen die geschieden op het draaijen van den bal van den voorsten of achtersten voet, wordt hetzelfde in acht genomen, voor de plaatsing der punten van de voeten, wat gezegd is met betrekking tot den pas die door opwipping is gemaakt.

F. Dáár, waar passen in den langen stok voorkomen, bij de 3e afd., is dit het geval in de 3e, 4e, 5e, 6e, 7e en 8e lessen. Die in de 3e les geschieden als bij de twee laatste passen van de lessen in de 2e afd., nopens het voorwaarts gaan; die in de 4e les als in de 1e les, 1e afd.; die in de 5e les door met den voet die vóór is, drie opwippingen te doen, zijnde alzoo 9 opwippingen, als: 6 op den regter- en 3 op den linkervoet; de plaats voor de voeten is bij den laatsten pas even als vroeger is geschied. De passen in de 6e les zijn als de passen voor de 2e les, 1e afd. in

het voorwaarts gaan; eindelijk, die van de 7^e en 8^e lessen zijn, zoo als gezegd is, in de 1^e les, 1^e afd.

Ik meen, voor zooveel de passen-beschrijving aangaat, hiermede te kunnen volstaan. Alligt zou ik in te veel onnoodige uitweidingen vervallen. Ik heb daarom om der eenvoudigheidswille geene passen vóór- of achterwaarts bij den degen, den sabel of het geweer beschreven, althans voor zoover het de lessen zelven niet betrof. Evenzoo heb ik, bij het bespreken van het geweer, mij onthouden van de ontwikkeling van eenige uitwijkingen of sprongen. De redenen aan te wijzen waarom ik het gelaten heb, acht ik ook niet noodig bij de strekking van dit werk. Daarentegen meen ik dat het zijn nut kon hebben de uitwijkingen en draaijingen, de $\frac{1}{4}$ en $\frac{3}{4}$ sprongen, alsmede de sprongen regts om en links om, bij den langen stok, te beschrijven.

Overigens had ik in nog veel meer détails kunnen treden, die van minder nut zijn en alzoo noodeloos de uitgebreidheid van dit werk zouden hebben in de hand gewerkt. In ieder geval zijn de lessen daar, die ons ook in hetgeen niet meer opzettelijk is beschreven, voldoende den weg aanwijzen.

Die lessen laat ik hierachter volgen.

DE LANGE STOK.

Inleiding.

Art. 1. Om in de gevechtsstelling te komen moet de leerling de twee volgende standen achtervolgens aannemen:

Eerste stand. De stok in de beide handen, de regterhand

vóór de linker en tegen elkander, de armen voorwaarts en flaauw gebogen, de regtervoet vóór met den hiel op een afstand van 3 à 4 palm over de holte van den linker.

Tweede stand. De stok in eene schuinsche strekking voor het gezigt, de handen van elkaâr, de linkerhand 2 à 3 palm boven het hoofd, de nagels naar voren, de regterarm voorwaarts uitgestrekt, de hand een weinig beneden den regterschouder.

Artikel 2. De wang- en dijslagen worden uitgevoerd door den stok over het hoofd te laten zwaaijen, blijvende hij, als er meer dan één slag gegeven wordt, na den laatsten over den regter- of linkerschouder liggen, al naar mate men regts of links geslagen heeft.

Het in de lessen voorkomende kommando: « slag (twee of drie slagen) regts of links » is slechts eene verkorting van: « slag (twee of drie slagen) naar de regter- of linkerwang. »

Artikel 3. Om den slag naar het hoofd of onder den arm te brengen, wordt de stok langs de regter- of linkerzijde omgehaald.

Om den stoot naar den buik te brengen wordt de linker- (regter-) hand achterwaarts teruggetrokken, totdat de arm gestrekt is, de nagels der hand naar beneden, de regter- (linker-) hand tegen den buik met de nagels naar boven; daarna wordt de stok met de hand, welke achter is, voorwaarts gebragt, glijdende hij door de hand, welke tegen den buik geplaatst is.

De stoot naar het gezigt wordt op dergelijke wijze gebragt, behalve dat de regter- (linker-) voet achter geplaatst, de stok over den schouder gelegd, de regter- (linker-) arm achterwaarts gestrekt met de nagels der hand naar boven en de linker- (regter-) hand tegen de borst geplaatst wordt, met de nagels naar beneden.

Art. 4. Bij de flankslagen moeten de hielen op dezelfde

lijn, doch op een afstand van elkander geplaatst worden ter breedte van de schouders voor iederen leerling in het bijzonder, en moet men den stok regts en links omzwaaijen, wordende om den anderen een slag naar de regter- en linkerzijde gebragt, en zorge men dat de stok waterpas blijft.

De pas voorwaarts wordt op de gewone wijze uitgevoerd als er niet door een * bij aangeduid staat, dat hij als in de 1e les der 1e Afdeeling verrigt moet worden.

De achterwaartsche pas wordt altijd verrigt door te draaijen op den bal van den voet, welke achter staat.

Bij het voor- of achterbrengen van den regter- (linker-) voet moet er altijd een weinig gedraaid worden op den bal van den linker- (regter-) voet.

Art. 5. Bij het van plaats veranderen moeten de uitwijkingen, sprongen en draaijingen op de volgende wijs uitgevoerd worden:

De stok regts.

« Links achterwaarts uitwijken. »

Den linkervoet opligten en iets verder achterwaarts neêrzetten, den regtervoet om den linker heenzwaaijen en achter dien voet neêrzetten; verder linksom maken door te draaijen op den bal van den regtervoet en de gevechtsstelling aannemen. Na deze beweging heeft men front naar dezelfde zijde als voor haar begin.

Deze uitwijking kan ook meer naar de linkerzijde uitgevoerd worden.

De stok links.

« Regts uitwijken. »

Deze uitwijking kan naar voren of naar de regterzijde worden uitgevoerd; hier wordt met den regtervoet begonnen, als voor den linker bepaald is.

« Sprong links om. »

Deze sprong wordt uitgevoerd door den linkervoet, welke vóór staat, op te ligten en iets verder (of op de plaats) weder neêr te zetten; de regtervoet moet om den linker heenzwaaijen en daarna wordt de gevechtsstelling weder aangenomen.

« Drie-vierde uitwijking. »

Deze beweging wordt even als « de sprong linksom » verrigt, behalve dat er op den bal van den regtervoet moet gedraaid worden, totdat drie-vierde eener geheele uitwijking verrigt is.

Door deze beweging komt men met front naar de regterzijde.

« Sprong regts (links) om = keert! »

Deze sprong wordt uitgevoerd, door de helft eener geheele uitwijking te maken en wordt met den voet, welke vóór staat, begonnen.

Door deze beweging komt men met front achterwaarts.

De draaijingen geschieden op den bal van den voet, welke achter staat.

DE LANGE STOK.

Het onderwijs is verdeeld in drie Afdeelingen.

Elke afdeeling bevat acht Lessen.

Het heeft zijn voordeel bij elke les te kommanderen of de stok regts, links of regtuit moet liggen.

Daar waar geen ligchaamsdeel wordt genoemd om de slagen te brengen, zijn het de wangen regts of links die bedoeld worden.

Eerste Afdeeling.

EERSTE LES.

De stok links!

Vier passen voorwaarts (deze pas voorwaarts geschiedt door te draaijen op den bal van den voet, welke vóór is); bij elken pas twee slagen (om den anderen) regts en links!

Vier passen achterwaarts; bij elken pas twee slagen (om den anderen) regts en links!

Drie slagen naar het hoofd in de gevechtsstelling!

TWEEDE LES.

Stok regt uit.

Vier passen voorwaarts; bij elken pas een slag naar het hoofd!

De stok links!

Twee passen achterwaarts; bij elken pas twee slagen (om den anderen) regts en links!

Drie slagen regts!

Links achterwaarts naar de plaats uitwijken met drie slagen links!

Drie slagen naar het hoofd in de gevechtsstelling!

DERDE LES.

Stok regt uit.

Vier passen voorwaarts, bij elken pas een slag onder den arm!

De stok links!

Achterwaarts als in de 2de les.

VIERDE LES.

Stok regt uit.

Vier passen voorwaarts; bij elken pas een slag naar de wang!

De stok links!

Achterwaarts als in de 2de les.

VIJFDE LES.

De stok links!

Vier passen voorwaarts *; bij elken pas een slag naar den buik (den stok laten doorgaan)!

Sprong regtsom = keert met drie slagen regts!

Vier passen voorwaarts *; bij elken pas een slag naar den buik (den stok laten doorgaan)!

Sprong linksom = keert met drie slagen links!

Drie slagen naar het hoofd in de gevechtsstelling!

ZESDE LES.

Stok regt uit.

Vier passen voorwaarts *, bij elken pas een stoot naar den buik!

De stok links!

Achterwaarts als in de 2de les.

ZEVENDE LES.

Stok regt uit.

Vier passen voorwaarts; bij elken pas een slag naar de dij!

De stok links!

Achterwaarts als in de 2de les.

ACHTSTE LES.

De stok links!

Drie slagen regts, de regtervoet achter! de regterarm achterwaarts uitgestrekt; linkerhand vóór en tegen de borst.

Vier passen voorwaarts *; bij elken pas een stoot naar het gezigt; (na den 4den pas den stok naar de linkerzijde omzwaaijen, de regtervoet vóór)!

Achterwaarts als in de 2de les.

Rust.

Tweede Afdeeling.

EERSTE LES.

Stok regt uit.

Twee passen voorwaarts; bij elken pas een slag naar het hoofd!

De stok links!

Twee passen voorwaarts *; bij elken pas twee slagen (om den anderen) regts en links!

Drie slagen regts!

Links achterwaarts uitwijken met drie slagen links!

Drie slagen regts!

Links achterwaarts naar de plaats uitwijken met drie slagen links!

Drie slagen naar het hoofd in de gevechtsstelling!

TWEEDE LES.

Stok regt uit.

Twee passen voorwaarts; bij elken pas een slag onder den arm!

Verder als de 1ste les.

DERDE LES.

Stok regt uit.

Twee passen voorwaarts; bij elken pas een slag naar de wang!

Verder als de 1ste les.

VIERDE LES.

Stok links. (1)

Twee passen voorwaarts *, bij elken pas een slag naar den buik (den stok laten doorgaan)!

Verder als de 1ste les.

VIJFDE LES.

Stok regt uit.

Twee passen voorwaarts *; bij elken pas een stoot naar den buik!

Verder als de 1ste les.

ZESDE LES.

Stok regt uit.

Twee passen voorwaarts, bij elken pas een slag naar de dij!

Verder als de 1ste les.

---

(1) Het is hier eene noodzakelijkheid om te zeggen als bij de 5e les 1e afdeeling.

ZEVENDE LES.

De stok links!

Drie slagen regts, de regtervoet achter! regterarm achterwaarts uitgestrekt, linkerhand vóór en tegen de borst.

Twee passen voorwaarts *, bij elken pas een stoot naar het gezigt (na den 2den pas den stok naar de linkerzijde omzwaaijen, de regtervoet vóór)!

Verder als de 1ste les.

ACHTSTE LES.

Stok regt uit!

Stoot naar den buik met drie slagen naar het hoofd! appèl!

De stok links!

Twee slagen regts, de regtervoet achter; twee slagen links, de regtervoet op de lijn; zes flankslagen; draai regtsom met twee slagen regts!

(Hetzelfde naar de vier zijden).

Drie slagen naar het hoofd in de gevechtsstelling!

Rust.

Derde Afdeeling.

EERSTE LES.

Stok regt uit!

Stoot naar den buik met drie slagen naar het hoofd! appèl!

De stok links!

Drie slagen regts, de regtervoet achter; drie slagen links, de regtervoet vóór; draai regtsom met drie slagen regts, de regtervoet achter!

(Hetzelfde naar de vier zijden).

Drie slagen naar het hoofd in de gevechtsstelling!

Rust.

TWEEDE LES.

Stok regt uit!

Stoot naar den buik met drie slagen naar het hoofd! appèl!

De stok links!

Drie slagen regts, de regtervoet achter; drie slagen links, de regtervoet op de lijn; zes flankslagen; drie slagen regts, de regtervoet achter; ¼ sprong linksom met drie slagen links!

(Hetzelfde naar de vier zijden).

Drie slagen naar het hoofd in de gevechtsstelling!

Rust.

DERDE LES.

Stok regt uit.

Stoot naar den buik met drie slagen naar het hoofd! appèl!

De stok links!

Twee passen voorwaarts *; bij elken pas twee slagen (om den anderen) regts en links; regts voorwaarts uitwijken met drie slagen regts, de regtervoet op de lijn; zes flankslagen!

De stok links!

Regts achterwaarts uitwijken met drie slagen regts!

Links achterwaarts naar de plaats uitwijken met drie slagen links!

Drie slagen naar het hoofd in de gevechtsstelling!

Rust.

VIERDE LES.

Stok regt uit!

Stoot naar den buik met drie slagen naar het hoofd! Appèl!

De stok links!

Vier passen voorwaarts *; bij elken pas drie slagen (om den anderen) regts en links!

Stoot naar den buik = uitval; slag naar het hoofd, de regtervoet achter; stoot naar het gezigt, de regterarm achterwaarts uitgestrekt; regterhand vóór en tegen de borst; draai regtsom met een slag links, de regtervoet vóór!

(Hetzelfde naar de vier zijden).

De stok links!

Vier passen achterwaarts; bij elken pas drie slagen (om den anderen) regts en links!

Drie slagen naar het hoofd in de gevechtsstelling!

Rust.

VIJFDE LES.

Stok regt uit!

Stoot naar den buik met drie slagen naar het hoofd! Appèl!

De stok links!

Drie passen voorwaarts *; bij elken pas drie slagen (om den anderen) regts en links!

Links uitwijken met drie slagen links, de regtervoet op de lijn; zes flankslagen!

Regts uitwijken met drie slagen regts, de regtervoet op de lijn, zes flankslagen!

Links uitwijken met drie slagen links, de regtervoet op de lijn; zes flankslagen!

Regts uitwijken met drie slagen regts, de regtervoet op de lijn; zes flankslagen!

Links uitwijken op het midden met drie slagen links; de regtervoet op de lijn; zes flankslagen!

De stok regts!

Links achterwaarts uitwijken met drie slagen links!

Drie slagen regts!

Links achterwaarts naar de plaats uitwijken met drie slagen links!

Drie slagen naar het hoofd in de gevechtsstelling!

Rust.

ZESDE LES.

Stok regt uit!

Stoot naar den buik; zes passen voorwaarts; bij elken pas een slag naar het hoofd!

De stok links!

Drie slagen regts, de regtervoet achter; drie slagen links, de regtervoet op de lijn; zes flankslagen; drie slagen regts, de regtervoet achter; drie-vierde uitwijking links met drie slagen links!

(Hetzelfde op de vier hoeken).

Drie slagen naar het hoofd in de gevechtsstelling! (1)

Rust.

ZEVENDE LES.

Stok regt uit!

Stoot naar den buik met drie slagen naar het hoofd! Appèl!

---

(1) De beschrijving van carré korte stok no. 1 geeft eenige nadere toelichting tot deze les.

De stok links!

Drie slagen regts, de regtervoet achter, de regterarm achterwaarts uitgestrekt; regterhand vóór en tegen de borst; stoot naar het gezigt; stok regts en links omhalen; slag naar het hoofd. (Bij het regts omhalen wordt de slag naar het hoofd gebragt); de regtervoet voor: pareer den slag naar het hoofd.

De stok links!

Drie slagen regts, de linkervoet voor; verder weder den regterarm achterwaarts strekken enz.; de stok links!

Nog eens de laatste zinsnede.

Sprong regtsom keert met drie slagen regts.

Men gaat met dezelfde beweging naar de plaats, als waarmede men haar verlaten heeft, zonder den stoot naar den buik te gebruiken, en ook niet te kommanderen 3 slagen regts, de regtervoet achter.

Drie slagen naar het hoofd in de gevechtsstelling!

[De sprong links omkeert is, bij het einde dezer les m. i., volgens de bestaande lessen niet methodisch uitvoerbaar. Men kommandere dus: sprong regts omkeert. Zie tegenstelling van het bestaande reglement, bl. 62.]

Rust.

ACHTSTE LES.

Stoot naar den buik met drie slagen naar het hoofd! Appèl!

De stok links!

Vier passen voorwaarts *; bij elken pas drie slagen (om den anderen) regts en links!

Stoot naar den buik = uitval; stok regts omhalen; slag naar het hoofd, de regtervoet achter: stok regts; regter-

arm achterwaarts uitgestrekt; regterhand vóór en tegen de borst; stoot naar het gezigt; pareer den schijnslag naar den regter- en linkerwang en den slag naar het hoofd; de stok regts; drie slagen naar de beenen (na den laatsten slag de regtervoet vóór); de stok links; draai regtsom met drie slagen regts, de regtervoet achter; sprong linksomkeert met drie slagen links; drie slagen regts, de regtervoet achter; een slag links, de regtervoet vóór!

(Hetzelfde naar de vier zijden).

De stok links! Drie slagen regts; de regtervoet achter; sprong links omkeert met drie slagen links. (1)

Vier passen voorwaarts *; bij elken pas drie slagen (om den anderen) regts en links, na den laatsten pas de regtervoet op de lijn; zes flankslagen; drie slagen regts, de regtervoet achter; sprong linksomkeert met drie slagen links!

Drie slagen naar het hoofd in de gevechtsstelling!

Rust.

DE LANGE STOK.

Inleiding voor het trekken.

De tegenover elkander slaande lessen zijn onmisbaar voor het trekken.

---

(1) Wanneer deze drie slagen en de sprong links-omkeert niet gedaan worden, zou de leerling acht passen voorwaarts gemaakt hebben en nimmer op zijne plaats terugkeeren.

Stok regt uit.

1ste Les. 1. Slag naar 't hoofd, uitval!

2. Opstaan, pareer den linkerwangslag!

3. Slag naar de regterzijde uitval!

4. Opstaan, pareer den slag naar 't hoofd!

5. Linkerwangslag uitval!

6. Opstaan, pareer den slag naar de regterzijde!

7. Slag naar het hoofd, uitval!

8. Opstaan, pareer den linkerwangslag.

In de gevechtsstelling.

Men heeft, stellen wij, twee leerlingen die men hiertoe inleidt; die zich door goede uitvoering van de lessen waardig gemaakt hebben deze inleiding voor het trekken (de praktijk) te mogen ontvangen. Men benoemt er altijd een die het eerst aanvalt en wissele dit beurtelings af.

De bovenbedoelde slag naar 't hoofd 1, wordt ter regterzijde omgehaald en gepareerd met een weinig flaauwgebogen arm; de palm van de regterhand naar boven gekeerd, die van de linkerhand van ons afgewend; de beide duimen gestrekt op den stok, de vingers gesloten. Door in dier voege gepareerd te hebben, de regterhand tegen de linker aan te schuiven en den stok links om te draaijen, te rekenen van ons zelven, zal men de tegenpartij treffen met een linkerwangslag nº. 2. Men zou dien slag ook kunnen vereenvoudigen, d. i. zonder omzwaaijen. Men handele hiermede naar omstandigheden. De bedoelde linker-wangslag nº. 2 wordt gepareerd door den stok circa loodregt (verticaal) ter zijde links van het ligchaam te brengen (echter niet meer dan noodig is); de regterarm is dan naar beneden vóór het ligchaam, een weinig naar links wijzende, uitgestrekt, doch niet met te veel kracht; de duim van de regterhand gestrekt; de palm dier hand naar links gekeerd, de vingers gesloten even als die van de linkerhand; de palm naar links gekeerd, de duim

uitgestrekt en de vingers gesloten. De linkerarm heeft zich in dier voege gebogen, dat de duim ter hoogte van het hoofd is (te rekenen zonder het masker), de elleboog ter hoogte van de oogen. In dezen stand gepareerd hebbende, zou men zeer gemakkelijk den linkerwang, de borst of den buik van de tegenpartij kunnen treffen door de regterhand tegen de linker aan te schuiven en de beide armen voorwaarts naar genoemde ligchaamsdeelen uit te strekken. Men houde dit den leerling voor en leere hem verder den slag naar de regterzijde n°. 3 in uitval brengen op de volgende wijze: de regterhand wordt tegen de linker aangeschoven; de stok wordt naar regts gebragt, te rekenen van ons zelven; zóó zal hij de tegenpartij ook regts treffen. Van daar over het hoofd gezwaaid en uitgevallen, zoo is de slag naar de regterzijde gebragt. Deze wordt gepareerd even als men den stoot hoog regts van den degen pareert. Als men de linkerhand van den stok af brengt (die in dat geval boven de regterhand geplaatst is) ziet men ook dezen stand, mits de regtervoet achter worde geplaatst. Men zou dien slag ook kunnen vergelijken met den zijdeslag enz. die men bij den sabel pareert. De regterzijde kan ook nog op de volgende wijze worden gepareerd door nl. den regterarm naar beneden uit te strekken, de handpalm regts van het ligchaam gekeerd, hetgeen echter moeijelijk is, en de linkerhand, zooals gezegd is voor het paréren van den linker-wangslag. Over de kleine veranderingen aangaande het paréren in eerstbedoelden zin naar de regterzijde, behoeven wij niet in bijzonderhedèn te treden. Alleen dit zij opgemerkt dat de linkerarm in zijn geheel meer naar onze eigen regterzijde gebragt moet worden dan bij het laatstbedoelde. De regtervoet kan hier vóór en ook achter den linkervoet zich plaatsen. Overigens mag de regterarm niet te ver van het ligchaam verwijderd worden.

Wij zullen ons bepalen tot de inleiding voor het trekken (de praktijk) en daar behoeft het zoo even bedoelde paréren voor de regterzijde niet bij beschreven te worden. Men houde zich aan hetgeen wij daarover vroeger hebben gezegd.

Uit den laatstbedoelden stand behoort weder bij de inleiding voor het trekken de hoofdslag nº. 4 gebragt te worden. Werd de stok bij den hoofdslag nº. 1 regts om gehaald, nu moet hij links omgehaald worden; nu wordt deze ook niet gepareerd gelijk bij hoofdslag nº. 1 beschreven is, maar op de navolgende wijze. Men trekt eenvoudig na den aangebragten regterzijdeslag terug, zonder den stok eenige draaijing te doen maken en brengt dien in eene horizontale rigting boven het hoofd, precies als men den hoofdslag van den sabel pareerde. Als men de linkerhand van den stok afbrengt, heeft men dezen stand verkregen. De handen zijn verder geplaatst als volgt: beiden sterk naar regts gedrukt; de regterhand wijst naar de linkerzijde; de regterhandpalm van ons af, de linkerhandpalm naar ons toegekeerd; de regterduim gestrekt, de linkerduim naast en tegen den gebogen voorsten vinger, de overige vingers gesloten; de polsen liggen tegen elkander en gekruist. Men ziet over den linker-voorarm hêen en onder den stok van ons zelven door, de tegenpartij aan. Nu wordt weder de linkerwangslag nº. 5 gebragt en gepareerd als voor den linkerwangslag nº. 2 bepaald is. De daaropvolgende slag naar de regterzijde, nº. 6, die gebragt wordt, moet gepareerd worden, zooals voor den regterzijdeslag nº. 3 is omschreven. De daarop volgende hoofdslag nº. 7 wordt gepareerd, niet als voor den hoofdslag nº. 1 is omschreven, maar men trekt eenvoudig weder terug zonder den stok eenige draaijng te doen ondergaan en brenge dien in eene horizontale rigting boven 't hoofd, gelijk van te voren is beschreven.

Nu volgt de linkerwangslag n°. 8. Deze wordt gepareerd als voor wangslag n°. 2 is bepaald. Men zie daarvoor les 1 gelijk zij in de inleiding tot die les is beschreven en toegelicht. Men moet naauwkeurig deze les leeren, ten einde de lessen II, III en IV spoedig te begrijpen en te kunnen uitvoeren.

Er zouden nog meerdere methoden voor het paréren van de slagen kunnen worden aangeduid. Deze ontwikkelen zich echter veelal in de lessen en de verdere leiding voor de praktijk (het trekken.)

Voor het paréren van de lessen II, III en IV zie men les I. De slagen worden bij les II verdubbeld. Bv. een slag naar 't hoofd, een slag naar de linkerwang worden nu tweemalen gebragt enz. Deze worden slechts éénmaal gepareerd. De stok wordt altijd, voor welken slag dien men brengen wil, één en denzelfden weg heên of omgehaald of gedraaid, zooals bij den eersten slag, nu schijnslag, geschiedde. B. v. voor het hoofd tweemalen van dezelfde zijde omhalen; bij de wangen of zijdeslagen niet de linker- of regterwangen of zijde brengen, maar alleen twee malen dezelfde wang of zijde overhalen en brengen, waarvan een altijd in schijn is.

Bij les III wordt de hoofdslag drie malen omgehaald enz.

Bij les IV wordt de hoofdslag viermalen omgehaald enz. Nadere toelichtingen daaromtrent vindt men in de inleiding voor het sabeltrekken. Men neme, bij de lessen II, III en IV inleiding voor het trekken op den langen stok, wel in acht dat men bij den laatsten slag dien men brengt, uitvalt en niet bij de schijnslagen en dat men bij den laatsten slag dien de tegenpartij brengt, opstaat en niet bij de schijnslagen.

Nadere inleiding voor het trekken (de praktijk).

Men plaatse den leerling in den stand zooals bepaald is voor het paréren van den linkerwangslag n°. 2. Men neme de gevechtsstelling aan, — zoowel de onderwijzer als de leerling doe dat — zóódanig dat men elkander met een uitval treffen kan, alzoo zonder dat een van beiden van hunne plaats komt. De leerling in dezen stand geplaatst zijnde, zal de onderwijzer (of indien twee prevôts, leerlingen of liefhebbers tegenover elkander staan, een dezer laatsten) op den leerling aanvallen, 8, 12 à 14 malen buik, zijde, beurtelings en trachte op die wijze den leerling te treffen, hem tevens vooraf waarschuwende dat men zich ten doel stelt hem te treffen. Deze twee slagen moeten geschieden zonder den stok door te halen (even als men dien bij den sabel toebrengt). Heeft de leerling den buikslag gepareerd — brengt hij de beide armen onmiddellijk naar de regterzijde, dan is hij ook dáár gepareerd — dan pareert hij even zoovele malen als door den onderwijzer of wie zijne tegenpartij mogt zijn, op hem is aangevallen. De leerling moet dit zóó leeren dat hij nu eens den vóórvoet vóór plaatst en dan weder dien voet achter trekt. Dezelfde slagen kunnen 20 à 24 malen in den halven uitval worden gebragt, in den tijdmaat 1, 2! 1, 2! 1, 2! 1, 2!, zeer vlug. De leerling zal dan verpligt zijn zoo spoedig mogelijk te volgen. Een en ander leert hem niet alleen den buik, maar ook de linkerwang-, de dij- en de beenslagen paréren; somtijds ook de borstslagen, die soms vallen, met voordacht of onwillekeurig gebragt, door het paréren. Wanneer men het been behoorlijk en vlug achter trekt is ook de voet gepareerd, en toch komt men in dezen stand zeer nabij aan het in enkele gevallen spoedig paréren van het hoofd. De zoo even opgesomde ligchaamsdeelen pareert men dan zooals

bij deze inleiding is voorgeschreven. De slagen worden zooveel mogelijk, door de polsgewrichten goed te buigen, naar regts en links gebragt. Evenzoo geschiedt het paréren door middel van de polsgewrichten.

Men heeft hier alzoo opgemerkt dat men door twee standen vele ligchaamsdeelen paréren kan.

Hetzelfde kan nog plaats hebben door den stand aan te nemen die voor het paréren van den regterzijdeslag n° 3 is aangewezen in deze inleiding en dan ook, door, na regts gepareerd te hebben, de beide armen (maar nog veel meer de polsgewrichten) naar links te brengen, te rekenen van ons zelven. Zóó pareert men mede alle ligchaamsdeelen ter linkerzijde.

De stand die aangenomen moet worden om het ligchaam op bedoelde wijze te paréren, is even als voor het paréren van den buikslag met den sabel; maar nog beter is de stand hoog links, zooals voor den degen bepaald is. Als men de linkerhand van den stok afbrengt, komt men in dien stand.

Heeft de onderwijzer tot hiertoe bij voortduring laten verdedigen, nu moet hij in omgekeerde orde te werk gaan en daarna beproeven in hoever de oefeningen nuttig op den leerling hebben gewerkt en wat zij voor de praktijk (het trekken) hebben te weeg gebragt.

Hij laat dan den leerling, altijd nog zonder masker, maar toch met handschoenen, naar eigen idée beginnen op hem zelven aan te vallen. Daarbij neemt deze eene orde in acht, tegenovergesteld aan die waarin de onderwijzer zelf begon aan te vallen. Is de leerling dan tot hiertoe geleid, dan zal hij kunnen overgaan tot DE PRAKTIJK (HET TREKKEN).

De leerling zal nu ook kunnen overgaan tot het gebruik van het masker. Even als bij de andere wapenen, moet de onderwijzer de leerlingen niet vroeger tegenover elkander

plaatsen dan vóórdat hij zelf van oordeel is dat zij beiden voldoende gevorderd zijn.

Wij zullen nu aannemen dat twee leerlingen dat regt hebben verkregen, de een omdat hij naar behooren den stok wist te behandelen, de andere die dat slechts naar zijn eigen schatting kon, doch wien om de eene of andere reden dat regt geschonken is. Althans in 't oog van den onderwijzer was hij ver genoeg gevorderd, moeten wij aannemen. Immers de gevoelens der onderwijzers loopen dienaangaande zeer uiteen.

Het tijdvak waarin beiden het bedoelde regt hebben verkregen, zullen wij voor den eerste op één jaar, voor den tweede op twee jaren stellen.

De eerste heeft geleerd dat het bevroeden van den natuurstaat zijns tegenpartijders alweder onmisbaar is om met goed gevolg te verdedigen en te treffen. De laatste is meer geoefend in vlugheid en kracht.

Beiden hebben den groet gemaakt en de maskers worden opgezet. Eerstbedoelde noemen wij weder A, laatstbedoelde B.

A valt aan door middel van schijnslag naar de regterzijde buik I uitval. Dit wordt door B gepareerd, op eene zóódanige wijze dat men dit wel eens geluk noemt. Hij sloeg niet na (want de aanval die op hem gebragt was, was te verrassend geweest) niettegenstaande hem al de tijd daarvoor geschonken was.

B zal aanvallen en tracht A op het hoofd 2 te treffen. Hij maakte daartoe twee passen voorwaarts en bij elken pas twee slagen naar de wangen, regts en links (om den anderen als schijn) met nog een schijnslag naar den buik, regterzijde, hoofd, uitval!

A pareert deze slagen naaar behooren, met den regtervoet achter, zooals beschreven is bij de inleiding voor het trekken en bragt schijnslag naar het hoofd regterzijde, werkelijk uitval met een slag naar 't hoofd 3.

B pareert; althans hij ontmoette den stok van A maar had noch de schijnen, noch den werkelijken aanval, dien A bragt, beoordeeld. Hij pareerde dezen slag naar het hoofd met de handen van elkander af, de regterhandpalm naar boven en de linkerhandpalm iets minder naar boven en voorwaarts van zich afgekeerd en bragt een naslag naar de regterzijde, 4.

A pareert dezen, maar niet met den regtervoet achter. Hij nam den stand aan die voor de inleiding is opgegeven en drukte een weinig regts. Hij had nog geen plan om te willen treffen, want voorzeker, zeer gemakkelijk had hij dit kunnen doen. Na gepareerd te hebben plaatste hij den regtervoet achter; legde den stok regts, maakte 12 kleine passen en even zoovele regterwangslagen. Na den laatsten pas en slag, die hand aan hand moeten gaan, keerde hij den stok naar links terug met een uitval, den regtervoet voor; en wilde den linkerwangslag 5 brengen. Deze werd niet gepareerd door den stok, ook niet kunstmatig ontweken; maar B. was te zeer onthutst en daarom te ver achteruit geloopen. Door te groote krachtsinspanning wegens die vele schijnen had zijn geregeld denkvermogen hem voor een oogenblik begeven, ofschoon al die schijnen aan ééne zijde (alleen regterwang) gebragt waren. Behalve dat hij onthutst was, was hij ook niet op hinderen (arrêteren) bedacht geweest. Niets van dat alles. Hij moest dus slechts lijdelijk afwachten wat er zou gebeuren, totdat hij eindelijk weder tot bezinning kwam en toen zag dat zijne tegenpartij loijaal genoeg was geweest om van zijn droomerigen toestand — zóó kunnen wij 't gerust noemen — geen gebruik te maken en hem tijd had gelaten zich te herstellen. De slag ware in elk geval toch gemist en B moet aanvallen.

Bekrompen inzigt, gebrek aan ontwikkeling (voortvloei-

jende uit de omstandigheid dat men gaat trekken, zonder daartoe vooraf behoorlijk geleid te zijn) doen hem besluiten de 5[e] les, 1[e] afdeeling te slaan (1). Hij maakt vier passen voorwaarts, bij elken pas een slag naar den buik. Zelden, zeer zelden zal deze min sierlijke les door een goed geleiden trekker gekozen worden, hoeveel omvattend en krachtontwikkelend zij ook mogen schijnen. Intusschen terwijl B zich voorbereidde voor den vierden slag en vóórdat deze gebragt kon zijn, wist A behendig te hinderen (te arrêteren) met een slag naar 't hoofd die raak was (zie fig. XII.)

Hebben we beschreven hoe bij deze onderstellende gevechtwijze door A gehandeld werd, dan zullen wij nu aantoonen hoe hij, om zijne partij des te eer te doen treffen, had kunnen handelen, ten einde een ieder daaruit leeren kan hoe hij zijne manoeuvres moet inrigten ter beveiliging van het ligchaam en om dat ligchaam voor het treffen te vrijwaren en zich tevens van de verdediging te verzekeren.

Wij zullen dan tevens zien hoe B eigenlijk had moeten handelen om eene andere uitkomst te verkrijgen als hij nu verkregen heeft, en waarom hij zijne slagen en parades verkeerd rigtte.

Waarom werd de buikslag 1, door A. gebragt, zoo maar op goed geluk gepareerd? Omdat hij die pareerde, niet het minste vertrouwen had; den stok geheel onmethodisch naar regts en links sloeg, bij zich zelven denkende: ik zal er wel tegen inslaan; gelukt het, dan is hij verheugd en bevredigd en hij zou ons dan nog willen doen gelooven dat hij den toegebragten slag vooraf beoordeeld had. Maar

(1) Bij deze les geef ik alle onderwijzers in overweging steeds gereed te zijn met hun antwoord op de vragen die door den leerling zouden kunnen gedaan worden.

hoe pareerde hij dan toch wel? Hij pareerde eigenlijk *niet*, maar sloeg uit den stand, waarin hij afwachtende was (d. i. de stand dien wij, bij de inleiding voor de lessen, voor het paréren van den linkerwangslag hebben beschreven). den stok naar regts en links. Men heeft hier nog een anderen stand, nl. deze: stok regt uit; als men de linkerhand van den stok afneemt ziet men dien stand en vergelijke dien dan met de stelling binnenzijde degen en sabel. Hij sloeg, zeggen wij, op den stok van A met sterke vooroverbuiging van het ligchaam (dat op zich zelf zeer schadelijk is). Zijne wijze van paréren is ook nergens bekend en staat nergens beschreven; bovendien is deze slechts instinctmatig. Hoe had hij wel moeten paréren? In den stand waarin hij afwachtende was of door den regtervoet achter te trekken en de handen bij elkander te schuiven, zoo als bij de inleiding omschreven is. Ik verwijs naar hetgeen dáár is gezegd omtrent het paréren van de wangen enz. Die wijze van handelen te volgen ware goed geweest voor het paréren van den buikslag des aanvallers, van A nl.

Wij hebben verder gezegd: B zal aanvallen en trachten A op het hoofd 2 te treffen met twee passen voorwaarts en bij elken pas twee slagen regts en links naar de wangen (om den anderen) in schijn, met nog één schijnslag naar den buik, regterzijde, hoofd, uitval. Was het goed? De twee passen met de daaraan verbonden slagen konden niet schaden, maar de schijnslagen waren onnoodig. Ten eerste had A reeds lang kunnen hinderen (arrêteren). In de tweede plaats: als men hiervan de proef neemt met den stok in de hand, zal men ondervinden dat de stok links, op den linker-schouder, ligt, althans indien de aanvaller niet geheel en al de slaaf van de lessen is geworden; en van daar uit had B, door alleen den stok uit dien stand

te laten dalen, met genoegzame kracht en zelfs op door haar eenvoud schoone wijze, de regterzijde van A kunnen treffen. Dat doet echter alleen hij, die geleerd heeft zich zelven te beheerschen, die kunst, natuur en kracht vereenigt, niet hij, die gevolg geeft aan hetgeen de natuur hem zoo maar gebiedt.

Waarom maakte A toch wel zooveel beweging, (schijnen) om het hoofd 3 van B te treffen? Het ware onnoodig geweest. Zijn eerste schijn had kunnen treffen met een uitval en, zoo hij gewild had, ware het geschied. Maar A wilde zien wat zijne tegenpartij toch wel zou doen. Het kon voor hem toch ook nog wel tot leering strekken en hij die de overhand heeft, vindt er ook wel eens genoegen in met zijne tegenpartij een spel te drijven of te gekscheren. Bovendien, A had hier niet zoo lang geleerd als B. Als men nu terugziet zal men ontwaren dat B toch maar den hoofdslag 3 gepareerd heeft. Dat is zoo; maar hoe? Men zie wat daarbij is beschreven, niettegenstaande de parade, op zich zelve genomen, voldoende kan geacht worden. Overigens verdient overweging en toepassing wat ten aanzien van den buikslag 1 gezegd is, die door A gebragt en doór B gepareerd was. Intusschen, B had gepareerd en hij sloeg nu na naar de regterzijde 4. Was dat goed? Zeer zeker. Hoe deed B en hoe doet ieder die gelijk onderwijs als hij genoot? Hij handelde weder met te hooge spanning zijner zenuwen en bloot instinctmatig. Hij bragt een schijnslag naar den buik en viel daarna met een naslag naar de regterzijde aan. Maar deze naslag was niet goed, gelijk de lezer reeds heeft ontwaard en zooals wij nader zullen ophelderen. B die, ofschoon gelijke trekker als zijne tegenpartij, evenwel niet zóó geleid is dat hij den natuurstaat dier tegenpartij weet na te gaan, zal altijd zoo handelen; van de tien voorkomende gevallen zal hij in acht in dien zin werkzaam zijn.

Hoe moet het nu eigenlijk wezen? Wanneer men den bedoelden hoofdslag 3 gepareerd heeft, die door A, dat wil zeggen door de tegenpartij gebragt is, moet men niet den zijdeslag 4 naslaan, maar eenvoudig den buikslag. Ik raad het werkelijk den langen stok-trekker aan op die wijze de proef te nemen. Er wordt alleen wilskracht toe vereischt, wilskracht om tegen den natuurstaat die het anders gebiedt, in te werken. Men lette op twee trekkers met den langen stok of men het bovenbedoelde zal zien: van de twaalf partijen die trekken, waarlijk niet tweemaal.

Hoe wordt die straks bedoelde buikslag, na het hoofd (op de wijze van B) gepareerd te hebben, dan wel gebragt? Door eenvoudig de beide gebogen armen met kracht te te strekken, de handen tegen elkander te schuiven en de polsen zoo veel mogelijk te buigen, ten einde veel kracht aan den slag bij te zetten. Hoe kan die buikslag gepareerd worden? Op tweeërlei wijze. Men vergelijke wat daaromtrent in de inleiding voor het trekken is gezegd. Men handele dienaangaande naar voorkomende omstandigheden. Men ziet veelal een hoofdslag terugbrengen als men een buikslag gebragt heeft, vooral als men niet te vlug opstaat. Het is dan geraden met het uiteinde van den stok naar regts van ons zelven te paréren (1), ten einde een goeden slag naar den buik voor te bereiden. Pareert men met het uiteinde van den stok links naar het hoofd, dan bereidt men zich een regterzijdeslag voor en wel de beide slagen zonder schijnen vooraf te doen gaan.

Wij keeren nu met den lezer terug tot hetgeen met den regterzijdeslag 4 gebeurde. Men heeft gezien dat deze door A wordt gepareerd en dat deze linkerwangslag 5 wilde brengen.

---

(1) Men lette hier op de derde wijze om het hoofd te paréren.

Intusschen dient opgemerkt te worden dat al hetgeen voor A was omschreven, aangewezen, is om te doen zien hoe men handelen moet om goed te verdedigen en treffen en dat er veel geschied is om B te verleiden. Daartoe dienen vooral de vele schijnen die door A worden gemaakt.

Is de stand waarin A bovenbedoelden regterzijdeslag pareerde, voldoende? Die vraag kan bevestigend worden beantwoord voor 't geval men het regterpolsgewricht zooveel mogelijk laat werken, opdat daardoor de daaraan verbonden hand zooveel mogelijk naar regts worde gevoerd. Waarom maakt A toch zoovele passen en schijnen? Omdat het zeer nuttig is dit te doen; omdat daardoor het geheele ligchaam in de vereischte mate wordt ontwikkeld. Bovendien schepte hij er behagen in en zag hij het nut daarvan in. Zijne bewegingen op die wijze ten uitvoer gebragt (althans op een tegenpartijder als B is) beletten het hinderen (arrêteren). Zij bevorderen de schoonheid en de vlugheid van den strijd en tevens treft men met behulp daarvan dikwijls, omdat de werkelijke aanval zeer verrassend wordt. Men neme toch in aanmerking dat de stok twaalf malen naar de regterzijde van het ligchaam (den wang) draait en zoo op eenmaal naar de linkerzijde (wang) terugkeert. Wat het paréren door B betreft, zie men wat daarvan is gezegd. Men kan veilig aannemen dat de weinig vertrouwde, die naar eene verkeerde methode geleid is, altijd zóó zal handelen als hij deed; te veel zal wegloopen, oogen zal sluiten, alles maar zal afwachten, zonder zich om de gevolgen te bekommeren. Dit is zóó op andere wapenen evenzeer.

Wij hebben alzoo nu voor alle wapenen doen uitkomen hoe werkelijk gehandeld wordt of is, en de redenen waarom dit geschiedde, zoowel als de wijze waarop gehandeld *moest* en waarop gehandeld *kon* worden. Al wat wij gezegd hebben van de verrigtingen van den zoodanige die naar eene goede

methode is geleid, strekke tot navolgenswaardig voorbeeld en tot leering voor alle wapenbeoefenaren, terwijl hetgeen wij omtrent den slecht geleide hebben gezegd, afkeuring verdient en niet nagevolgd behoort te worden.

Men neme dus van deze twee methoden de goede zijde over, ten einde op die wijze met goed gevolg te kunnen leeren verdedigen en treffen. Wij koesteren de hoop, dat de leerling zal inzien hoe hier niet alleen gesproken is van een veronderstellende gevechtwijze, maar ook van een werkelijke gevechtwijze, gelijk die plaats hebben gehad en gelijk zij ongetwijfeld nog veelvuldig zullen plaats hebben, om bij hen die in dwaling verkeeren, een des te helderder licht over de nu aangewezen feilen te kunnen verspreiden.

Verdedigen, treffen, vechten, wat al namen heeft het schermen al niet. Komaan, laat het nu ook worden opvoeding en onderwijs, toegepast op den natuurstaat van den mensch, ten einde te verkrijgen de heilzame ligchaamsoefeningen die daaraan zijn verbonden, ten einde tevens den beoefenaar het genoegen te schenken dat het schermen ontegenzeggelijk kan opleveren.

—

Wij zullen thans eenige toelichtende aanmerkingen in 't midden brengen, die voor elk wapen toepasselijk zijn en achtereenvolgens betreffen: 1°. den sabel; 2°. den degen; 3°. den korten stok; 4°. den langen stok; 5°. het geweer.

DE SABEL.

I. Men wordt veelal op het hoofd geraakt, omdat men niet standvastig genoeg voor zich zelven blijft. Bv. wanneer iemand het hoofd pareert, ja zelfs werkelijk den slag naar

't hoofd beoordeeld heeft, zal men zien dat, als hij pareert, zijn sabel in een dwarsche (horizontale) rigting zal blijven. Dit is zeer natuurlijk, daar de sabel van de tegenpartij die den slag bragt, het verder verheffen belette. Bovendien, zoo de tegenpartij nu iets langzamer had geslagen, zou men gezien hebben dat hij die pareerde den sabel veel hooger had gebragt dan in vorenbedoelden zin. Hij ware dan de sabel der tegenpartij meer tegemoet gekomen. Nu zullen wij veronderstellen dat de slag mist. Men zou in dat geval denken dat hij raak is. Aanvankelijk zou ik dat ook zeggen; maar een slag die niet gepareerd wordt, is toch ook niet altijd raak, bv. een te korte, een slecht afgerigte slag enz. Maar ter zake. Wij veronderstellen dat de slag die naar het hoofd gebragt werd, door hem die pareerde weder was beoordeeld, Zoo kon hij gemakkelijk paréren. Deze slag was wel op het hoofd gedoeld, maar hij was te kort gebragt; daardoor miste hij en trof niets. De punt van den sabel ging van het hoofd af naar beneden, zelfs zóódanig dat de aanvaller ten slotte den sabel op den grond sloeg. Dit geschiedt vaak. Het voórbeen werd ook niet getroffen, hetgeen onwillekeurig had kunnen gebeuren. Maar hoe had hij die pareerde nu gehandeld?

3°. In plaats nu standvastig te blijven en het hoofd te paréren met den sabel in een waterpasse (horizontale) rigting, bragt hij dezen, omdat hij geen ijzer van de tegenpartij ontmoette, met de punt veel hooger dan het gevest was; het verschilde wel de halve lengte van de sabel.

4°. Sommigen brengen den sabel zelfs in een verticale rigting (loodlijn), — zoodat de punt van den sabel geheel omhoog staat, — als zij denken een hoofdslag te ontvangen en het is niet zoo; en dat alles geschiedt door te weinig door te denken, door te veel voortvarendheid enz. Dat is

afkeurenswaard en wij hopen dus dat die wijze van handelen een einde zal nemen.

5°. Maar welk nadeel is daarin gelegen voor hem die pareert? Bv. dit. Hij, die zijn tegenpartij in dat zwak beoordeelt, zal een schijnslag zeer sterk in den halven uitval (maar dan een zigtbaren schijnslag) naar het hoofd brengen; dan zal de tegenpartij althans beginnen te paréren en op die wijze den sabel niet waterpas (horizontaal) houden, maar in eene schuine of verticale rigting brengen, hetgeen juist het geschiktste oogenblik is voor den aanvaller om te treffen onder den sabel van de tegenpartij door, zoo hij op den door hem gebragten schijnslag een werkelijken hoofdslag laat volgen.

6°. Men ziet ook te dikwijls dat de hand, waarmede men met den sabel pareert, hetzij de regter- of de linkerhand, te digt bij het hoofd gebragt wordt als er gepareerd wordt, dat is te veel naar de linkerzijde toe, terwijl de hand en arm onder het paréren daarvan niet genoegzaam naar regts worden gebragt. (1)

De sabelkunstbeoefenaren beproeven het slechts. Wij zullen onderstellen dat men regts aan het schermen is. Men parére dan den hoofdslag en men zal zich geneigd gevoelen om te paréren met dat gedeelte van den sabel hetwelk het digtst bij het gevest is, ja met dat gedeelte hetwelk een paar palmen daarvan verwijderd is.

7°. Waartoe leidt dat? Tot het gevolg dat soms de hand of voorarm wordt getroffen, omdat men een geheel eind sabel nutteloos met zich voert. In dier voege het hoofd te paréren zou men het wel met een mes kunnen doen, als toch al de middelen die iemand ten dienste staan,

---

(1) Wij nemen hier aan dat men den sabel met de regterhand gebruikte, terwijl, bij het gebruik links, eene omgekeerde orde plaats heeft.

veronachtzaamd worden door onkunde of onwil, of wel door voortvarendheid en het niet luisteren naar den onderwijzer.

8°. Hoe kan dit verholpen worden? Door eenvoudig, onder het paréren, de hand genoegzaam regts aan te houden.

9°. Men zal ook altijd ontwaren dat onder het paréren van de zijde- en buikslagen, de sabel niet voldoende in eene loodlijn (verticaal) blijft. Hij die goed pareert, beveiligt tegelijkertijd zijne linkerwang, borst enz. Hij daarentegen, die het niet goed doet, ontvangt te veel de slagen op die plaatsen. Hij brengt zijn sabel van de verticale houding (loodlijn) veelal in eene horizontale lijn (waterpas), vooral als geene ijzerverbinding plaats heeft; en al heeft dit ook soms plaats, moet hij, na gepareerd te hebben (hetgeen de eigenlijke ijzerverbinding is) den sabel der tegenpartij nog mede naar boven voeren in plaats van daarnaar onmiddellijk na te slaan (te ripostéren).

10°. Bij dit alles wordt het duidelijk dat de sabeltrekker die zijn tegenpartijder in dat zwak weet te beoordeelen, daarvan zal profiteren en trachten zal daarin zijn partij te versterken, door een sterken schijnslag, terwijl hij nog altijd op die wijze gemakkelijk zijn doel om te treffen zal bereiken.

11°. Wanneer de regterzijdeslag mis gepareerd wordt, ziet men den sabel ook al te veel naar regts doorgaan (bij links schermen het omgekeerde) in plaats van onafgebroken aan te houden. Onafgebroken, dat wil hier zeggen, dat het paréren in ééne beweging moet geschieden, d. i.: pareer! sta pal! Het moet geen slepende, doorloopende, noodeloos krachtverspillende beweging zijn, die den naslag ook vertraagt.

12°. De stooten met den sabel zijn wenschelijk te beoe-

fenen, maar in den regel is het dienstig die te vermijden, althans bij nog niet geoefende trekkers.

Ik hoop dat deze nadere toelichtingen nog tot nut zullen strekken. Over ripost (naslag) en hinder (arrêt) zal ik later nog iets zeggen.

DE DEGEN.

1°. Daarbij ziet men veelal dat, als links omhalen of overheênstoot regts of links gebragt wordt, hij die pareert dat veel hooger doet dan bij andere stooten, zooals bv. bij stoot regts of links, uit de binnen- of buitenzijde-stelling, als men onder den degen door aanvalt. Men zal vragen of dan niet alle stooten hetzelfde doel hebben? Door allen immers wil men treffen; het mag soms hierin verschillen dat men nu eens regts, dan weder ter linkerzijde, dat wil doen, maar het verschilt toch weinig in de breedte. Wij zullen niet van de zoodanigen spreken, die altijd en van nature geneigd zijn lage stooten te brengen, omdat deze geen anderen uitweg zien en er zich dan op beroemen «dat het in de les staat,» en die zeggen; «het is toch raak;» wij zullen, zeg ik, niet spreken van hen die altijd zulke lage stooten brengen of van het gevaar dat daarin voor hen gelegen is. Wij zullen alleen zeggen dat de zoodanigen spoedig ontwapend zijn en met gemak nagestooten en overwonnen kunnen worden.

Wij spreken intusschen van het links omhalen en de overhêen-stooten. Waarom worden deze toch te hoog gepareerd, zelfs zóódanig dat hij, die pareert, zijn degen soms in een loodlijn (verticalen stand) brengt? Alléén omdat de pareerder het instinctmatig doet. Wij merken hierbij op dat dit zelfs bij degen-beoefenaren geschiedt, die 5 à 6 jaren het onderwijs hebben genoten.

2°. Vraagt men welk nadeel daaruit dan kan ontstaan, dan antwoord ik: dat men zich geheel bloot geeft en zijne onkunde aan den dag brengt en tevens het doel doet bereiken dat de tegenpartij treffen wil. De degen immers moet met de punt op de borst gebragt worden; dat is toch het einddoel van den in dezen zin bedoelden aanvaller. Laat men dus alleen dáár ter plaatse paréren en bemoeijelijke men zich niet door zorg over de rigting, die de degen van de tegenpartij aanvankelijk neemt.

3°. De schijnstooten worden veelal te éénzijdig gebragt; ook dikwijls in een te gelijken tijdmaat, soms veel te vlug, hetgeen den attenten pareerder te aandachtig maakt, terwijl wij integendeel er op uit moeten zijn ons niet te doen bestuderen. Een minder geoefende zal, bij het maken van vlugge schijnen, de oogen sluiten; tegenover een zoodanige heeft die vlugheid dus haar voordeel; maar, ik herhaal het, iemand die goed geoefend is, weet daarvan niets; deze blijft kalm. Men rigte dus zijne schijnen, althans niet in ieder geval, niet te vlug af; men lette op ieder individu op zich zelven; men moet zijne tegenpartij spoedig leeren kennen en van zijne physionomie-kennis partij trekken.

4°. Veelal heeft eene te sterke drukking plaats van het eene staal op het andere der beide strijders. Een te sterke drukking, zeg ik; men kan gerustelijk zeggen, een angstvolle drukking die gemis aan kalmte, aan moed en vertrouwen verraadt en den goed-geoefende, die zich hieraan niet schuldig maakt, een meêdoogenden glimlach afperst voor zijne tegenpartij. Want in die angstige bewegingen herkent men onkunde; terwijl zij, die op zoodanige wijze angstig beven, bovendien hunne krachten noodeloos verspillen.

5°. Het nadeelige gevolg eener te sterke drukking is ook nog hierin gelegen dat hij, die pareert, slecht nastoot,

omdat hij het doel verraadt dat hij met dien stoot beoogt. Hij geeft te veel dat doel te kennen, en de aanvaller die te sterk tegen het ijzer van zijne tegenpartij drukt, na een gedanen stoot, baant juist den weg die er toe leiden moet, om hem met goed gevolg na te stooten, vooral als men hem behoedzaam nog in de fout van te sterke drukking weet te versterken, door moedwillige drukking daartegen in te brengen. In dàt geval, men gevoelt het, wanneer men daarvan voor eigen verdediging partij weet te trekken, kan sterke drukking voorzeker haar nut hebben.

6°. Veelal wordt ër te krachtig gepareerd. Dit vermoeit en het is onnoodig, terwijl het soms, al heeft men vooraf gepareerd, daarna nog treffen doet, omdat men ons, zelfs van een beoordeelden aanval, geheel afslaat (paréren kan dit niet meer worden genoemd), na gepareerd te hebben. Alsdan gaat de degen der tegenpartij nog door en treft. Het is dan ook van onmiskenbaar belang dat, als men zich sterker gevoelt dan de tegenpartij, men zich niet op die meerdere kracht verheffe. Men moet zich maar een weinig daarboven weten te plaatsen, ten einde de zoo onnoodige ontbinding van het eene staal tegen het andere te voorkomen, hetwelk in dit geval ook dáárom zijne goede zijde heeft, doordien men ongeveer dezelfde kracht ontwikkelt als de tegenpartij.

7°. Op- en wegloopen, verwaarloozing der aan te nemen houding en veel noodeloos gesnap, dat alles is mede afkeurenswaard. Mogt men dit vermijden, er zouden gewis zoovele berispelijke bewegingen bij het degenschermen niet plaats hebben.

Wat het ripostéren (nastooten) en hinderen (arrêteren) betreft, hoop ik mede daarover later nog een woord te zeggen.

DE KORTE STOK.

De tien opmerkingen betrekkelijk den sabel zijn ook hier toepasselijk.

Meer bepaald geldt bovendien voor den korten stok het volgende:

11. Men ziet veelal dat de aanvaller zijn tegenpartij te nabij komt. Daardoor verliest het uitvallen voor hem zijn nut en de stok behoudt niet die vrije beweging als noodig is om den naslag te paréren, die volgen kan. Bovendien; als men het korte-stok trekken nu geheel en al voor de verdediging wil aanwenden, is het zeker dat een knaap van 10, 11 of 12 jaren den jongeling van 15, 16 of 17 jarigen leeftijd overwint en dat laatstgenoemde de zege behaalt over den krachtvollen man, mits hij slechts methodisch werke en niet te digt zijn vijand nadere; want dan zou de laatste den aanvaller aangrijpen en het schermen met den stok afgeloopen zijn, terwijl de jongste in jaren verliezen zal op den meergevorderde. Gelijkheid van krachten zou hier nog een hulpmiddel kunnen aanbieden omdat beide partijen, bij eene worsteling, dan in gelijke mate tegenover elkander zouden staan.

Deze opmerking, speciaal neêrgeschreven voor het wèl behandelen van den korten stok, vinde tevens hare toepassing op alle andere wapenen, zelfs bij het schietgeweer enz. Een goed- zoowel als een slecht geoefende schutter, soldaat of burger, moet immers in de eerste plaats zijn steun vinden hierin, dat hij op 200 à 300, zelfs op 400 passen afstands zijn vijand kan treffen. Nadert hij dezen nu tot op 100 passen, dan kan zijne tegenpartij, die minder geoefend is, ook hem treffen, hetgeen bij een afstand van 300 à 400 passen niet zoo spoedig het geval zal zijn.

Het zou mij te ver leiden hierover wijdloopiger uit te

weiden. Ik merk ten slotte nog op dat dit bij de behandeling van den korten stok is in het midden gebragt, omdat deze het meest daartoe aanleiding geeft. Overigens kom ik op het naslaan (ripost) en hinderen (arrêteren) nader kortelijk terug.

DE LANGE STOK.

De voorgaande elf opmerkingen voor sabel en korten stok zijn ook hier van toepassing, behalve dat men, waar daarbij sprake is van de hand, hier, bij den langen stok, aan *handen* denke. Ik wijs o. a. op de zesde opmerking betrekkelijk den sabel. Men neme hierbij voorts wel in acht wat van het te nabij komen van de tegenpartij gezegd is. Vooral zijn de voorafgaande opmerkingen van nut als men bij den langen stok pareert met de handen tegenover elkander zooals naar de regterzijde, den buik enz., in de standen nl. die bedoeld en genoemd zijn als hoog links en hoog regts van den degen; welken stand men ontwaart als men de linkerhand van den stok neemt; of, zoo als deze stand zich laat aanzien, als men den buik- of zijdeslag enz. met den sabel pareert. In al die gevallen zijn de voorafgaande tien opmerkingen van groot belang.

12. Wanneer men, bij den langen stok, met de handen van elkander afgescheiden, den hoofdslag pareert, zal en kan minder plaats hebben wat in de voorafgaande opmerkingen is bedoeld omtrent het te veel naar omhoog gaan enz.

13. Men dient inzonderheid niet altijd gevolg te geven aan de natuurlijke neiging die steeds bestaat om den voet die vóór is, den regter of linker, maar altijd onmiddellijk bij de minste schijnbeweging van den aanvaller achter te trekken. Dit verraadt gemis aan genoegzaam vertrouwen;

het benadeelt bovendien het juist paréren zoowel als het juist terugslaan.

14. Wat hierboven is gezegd aangaande den voet die vóór is, den regter of linker, verdient nog eene nadere toelichting. Mijne bedoeling is hierbij dat verondersteld wordt dat een aangevallene blijft staan en hij in de positie met den regtervoet voor (den meest gewonen stand) zijne tegenpartij afwacht en alleen ter regter tijd den regtervoet achtertrekt. Als men links den langen stok behandelt, (hetgeen zeer moeijelijk is, zoodat het dan ook ongelukkiglijk — ik zou haast durven zeggen — bijna nooit beoefend wordt), moet eene omgekeerde orde aangaande de plaatsing van den voet in acht genomen worden.

Ook hier kom ik op het naslaan (den ripost) en het hinderen (arrêteren), later terug.

HET GEWEER.

Ook daarbij houde men veel voor oogen van hetgeen in de algemeene opmerkingen en toelichtingen aangaande de hiervoren beschreven wapenen is gezegd. Ook het geweer kan te veel naar regts of links gebragt worden wanneer een lage stoot aangebragt wordt even als bij andere stooten.

2. Omdat de stooten tegen den infanterist, kavallerist en lancier met niet genoegzame polsdraaijing (d. i. op de wijze van booring) gebragt worden, bij de oefeningen, zullen zeker in het werkelijke gevecht de stooten die men tracht te brengen, veelal missen. Men houde dit steeds als infanterist tegenover den sabelruiter en lancier voor oogen omdat het dienen kan tot beveiliging van het ligchaam.

3. Intusschen wordt den sabelruiter en lancier aangeraden hunne slagen en sabelhouwen zóódanig in te rigten, dat

zij de houding in het zadel niet veronachtzamen of verlaten, hetgeen spoedig zal gebeuren als deze den infanterist op een verren afstand wenschen te treffen. Het is voor hem beter den infanterist op zeer behoedzame wijze zoo nabij mogelijk te laten komen, ter voorkoming dat hij de goede, vaste houding in zijn zadel niet verlate.

4. Een juiste oogenmaat te beoefenen ware niet onnoodig om den afstand te berekenen die voor het treffen noodig is.

5. Hetgeen in de voorgaande opmerking wordt gezegd, diene hij ook tegenover den lancier in acht te nemen.

6. Ook de infanterist tegenover de beide laatstbedoelden moge hierop wel indachtig zijn. Een te korte stoot immers die noch den lans, noch den sabel, noch het ligchaam van den ruiter of het paard treft, vermoeit zeer; en — wij hebben 't reeds vroeger opgemerkt — vermoeijenis is de grootste vijandin van den strijd, zoodat men in dat geval met twee vijanden heeft te kampen.

7. Bij de werpstooten is het van groot belang voor den infanterist dat hij, op 't oogenblik van den uitval, den achter (regter-) voet stevig laat staan, vooral dàn als hij zich zelf niet bewust is van het treffen. Zoolang hij meent dat daartoe slechts kans bestaat, is het hoogst gevaarlijk den bedoelden voet van den grond te ligten.

8. De volgende redenen strekken tot toelichting der voorgaande opmerking. Als men nl. den achtervoet bij den uitval opligt en men raakt noch het paard, noch den ruiter terwijl men zelfs geen paréren ontmoet van hem, heeft men veel kans het ligchaam zijn evenwigt te zien verliezen, terwijl men het geweer niet juist meer besturen kan en de herstelling van de positie (de gevechtsstelling) vertraagt, althans deze niet zoo spoedig herkregen wordt als ingeval men den voet had laten staan. Dat de tegenpartij door een en ander meerdere kans van treffen door een

nastoot of naslag krijgt, is daarbij nog het schadelijkste.

9. Door den achtervoet van den grond te ligten bij den uitval zou men wel eens zóódanig het evenwigt kunnen verliezen dat men op den grond zou vallen, vooral als men met een goed geoefenden sabelruiter of lancier te kampen heeft, die het er alleen op toelegt zich niet te doen raken. Men zal zeggen: dit is ieders doel. 't Is zoo, maar ik bedoel hier een zoodanige die tracht niet te paréren en toch te laten missen. Vooral den ruiter is het geraden hiernaar te streven. Ook voor den infanterist is het van veel belang zóó te handelen dat de wapenen weinig in aanraking komen.

10. Het geheel ligten van den achtervoet van den grond ziet men wel eens bij de oefeningen in de veronderstellende gevechtwijze, maar toch zeldzaam. Bij het werkelijke gevecht zal het daarentegen meermalen gebeuren ten gevolge van de meerdere voortvarendheid die dan den mensch beheerscht. Het moest echter niet zoo wezen en daarom is het 't best den grondslag en den oorsprong van dat gebrek zooveel mogelijk weg te nemen. Die grondslag en die oorsprong zijn: 1°. het opligten van den hiel; 2°. het opligten van den buitenkant van den voet. Beide bewegingen moeten alzoo vermeden worden.

—

Ik kom thans tot de algemeene toelichtingen betrekkelijk het naslaan (ripostéren) en hinderen (arrêteren), voor alle wapenen van toepassing.

1. Het is goed altijd met zorgvuldigheid na te slaan, zelfs al weet men bij voorraad dat men niet zal treffen hetzij met den sabel, hetzij met den langen of den korten stok. Ik beveel die zorgvuldigheid aan ten einde daardoor de tegenpartij te verontrusten.

2. Bij de bajonet en den degen is het goed altijd na te stooten (te ripostéren), ook hier met groote zorgvuldigheid, al weet men alweder bij voorraad dat men niet zal treffen. Het is natuurlijk dat men daarop te eer bedacht moet zijn als men kans heeft van te treffen. Intusschen, de kans daarvoor hangt van te veel omstandigheden af dan dat men zekerheid daaromtrent kan erlangen. Men moet dus in ieder geval handelen in den door mij bedoelden en bij de praktijk aangeduiden zin.

3. Waarom is het goed het naslaan en nastooten te doen plaats hebben in vorenbedoelden zin? Omdat het den aanvaller zal ontmoedigen en die ontmoediging dezen te veel vrees zal aanjagen voor dien — wij kunnen het gerust noemen — schijnstoot. Daaruit zal voortvloeijen dat hij niet den geheelen uitval in zijne gansche uitgebreidheid noch de noodige armstrekking zal doen zien en dat alles uit vrees voor den nastoot. Dat alles zal den aanvaller in diens treffen hinderlijk zijn en dengene die nastoot voordeel verschaffen.

4. Ook door altijd na te stooten of na te slaan komt men spoediger dan gewoonlijk in de gevechtsstelling en gevechtslijn terug.

5. De naslagen en nastooten moeten niet altijd, zooals veelal geschiedt, zich gelijk blijven. Wél moeten zij uitgaan van de lijn (parade) waarin gepareerd is, althans als paréren noodzakelijk was, hetgeen wel eens niet het geval is. De nastooten moeten zooveel mogelijk afgewisseld, gevarieerd worden. Het treffen van het ligchaam blijft altijd het doel. Dit is zeer natuurljk. Bij sabel, langen en korten stok moet men nu eens hoofd, dan weder zijde naslaan. Om kort te gaan, alle ligchaamsdeelen moeten nu en dan eens worden gekozen. Na te stooten zonder schijnen of na te slaan is de kortste weg, d. i. in dezelfde

lijn waarin men gepareerd heeft. Zonder voorafgaande schijnslagen of schijnstooten terug te slaan of te stooten, maar van tijd tòt tijd deze eens door schijnen te doen voorafgaan, kan geen nadeel doen. Vooral zorge men dan niet gehinderd (gearrêteerd) te worden in den naslag of nastoot. Evenwel, het is een goed geoefend schermer die in den nastoot, die hem gebragt wordt, een hinder of verrassing (arrêt) weet te brengen. Men zal dit echter zelden zien gebeuren.

Men zou mij hier te gemoet kunnen voeren dat de afwisseling van de nastooten of houwen en de daaraan voorafgaande schijnen afhangen van de wijze waarop gepareerd is of van andere onvoorziene omstandigheden. Ten deele kan ik hiermede instemmen. Maar wanneer eene goede ijzerontbinding plaats heeft of losmaking van den stok of sabel waarmede men heeft gepareerd, zal de bedoelde afwisseling zeer wel gelukken. Eene korte toelichting daarvan acht ik niet onnoodig.

Met den degen bv. kunnen alle aanvallen, door iemand die daarin genoegzaam geoefend is, in den kring regts gepareerd worden. Zoo dit dan geschiedt en de vastberadenheid, de moed, de vaste wil, die door genoegzame oefening verkregen zijn, het doenlijk maken om in den kring regts te paréren, stoote men *in de eerste plaats* na (ripostére men) in dezelfde lijn waarin men gepareerd had; *ten tweede* kan men stoot links brengen; *ten derde* schijnlinks, stoot regts; *ten vierde* schijnlinks en regts, stoot links; *ten vijfde* overheen; *ten zesde* links omhalen, nastooten (ripostéren) enz. enz.

Dit is nu nog slechts een beknopt overzigt. Die zóó werken kan, zal nog wel meerdere afwisseling aan zijne bewegingen weten te geven en op andere wapenen wel dezelfde regels in toepassing weten te brengen.

6. Het hinderen of verrassen. Men lette vooral op hetgeen daaromtrent gezegd is. Ik raad echter iedereen die genoegzaam geoefend is, altijd aan om op zijne tegenpartij te beproeven of deze daartoe geneigd is en den lust daarvoor betoont, al dan niet; terwijl men dat ook op alle wapenen in toepassing kan brengen.

7. Voor het aanvallen, voor het naslaan (ripostéren) hinderen (men neme hierbij nog in acht dat men ook hinderen, arrêteren, kan met een voorafgaanden schijnstoot) is het zeer schadelijk als men daardoor doet begrijpen aan welke zijde van het wapen men is, regts of links, vooral als men het zóóver heeft gebragt om de bedoelde schijnen zóó vlug te kunnen uitvoeren, dat degene die pareert, ze niet meer met de oogen kan volgen, zoo de aanvaller dat wil, alhoewel het dienstig is zich daardoor niet te veel te vermoeijen. Het laten bemerken of gevoelen aan welke zijde van het wapen des tegenpartijders men is, heeft ook nog dàt nadeel dat men altijd zelf verraadt waar men met het wapen is. In de tweede plaats verraadt men daardoor ook den uitval, den straks bedoelden stoot.

Bij groote militaire assauts en ook bij die van civielen is het niet onaardig om het laatste nummer, dat het programma sluit, aldus in te rigten.

Men plaatst bijv. 20, 30 of 40 man in twee gelederen; late deze gedurende 2 of 3 minuten ongemaskerd trekken; men late deze verder den strijd circulerenderwijze voortzetten: daarna kommandere men algemeenen strijd; alsdan trekt ieder op wien hij verkiest af. De onderwijzer, meester en directeur — dat is hier een persoon die deze drie rangen in zich vereenigt, want aan den zóódanige alleen kan het vertrouwd worden en is het zeker zonder gevaar, hoe gevaarvol het ook schijnen moge, — ik zeg de onderwijzer, meester en directeur zal dan kommandéren:

halt!! Alsdan zal een daartoe aangewezen gelid op de knieën vallen (men rigt dat in naar de behoefte van het wapen dat men alsdan behandelt) in een pardon-vragende (verloren) houding die men kan aanduiden door het gelaat, terwijl het gelid dat blijft staan eene dreigende (overwinnende) houding aanneemt, door het wapen opgeheven te houden boven het hoofd, de borst enz. van het gewaande verslagen gelid, dat altijd nog zooveel mogelijk tracht af te weren. Dit opgeluisterd door treurige muziek, geeft den aanschouwer veel genoegen. Wij noemen dit: *tableau* of *surprise*. Op het kommando: herstelt! geleidt de onderwijzer zijne werkers, leerlingen — die soms zelven meesters of prevôts zijn — naar de plaats van waar men was aangetreden, zijnde de wapen- of kleedkamer. Bij deze oefening worden zooveel mogelijk alle wapenen gebruikt.

Een en ander verhoogt zeer veel den moed van de exécutanten.

Het is zeer dienstig dat men op het wapen, waarop men meester wenscht te worden, vooraf prevôt zij en bij het examen als meester op alle wapenen het examen ook op die waarop men reeds meester was, herhale. Meester te worden op éénig wapen zonder den rang van prevôt te bezitten is een minachten van de wapens; het duidt slechts ongeduld aan en in de derde plaats bewijst het dat men niet genoegzaam behagen schept in hetgeen men wenscht te kennen of te worden.

Ik heb dienaangaande intusschen wel eenige uitzonderingen zien plaats hebben. Bv. zij, die meester waren op den degen, sabel, langen en korten stok, werden, zonder prevôt te zijn op den korten stok, meester dáárop en tegelijkertijd meester op alle wapenen. Dit kan er nog door, omdat men hier met volijverige beoefenaars te doen had,

die tevens bekwame meesters en onderwijzers waren, alhoewel allen nog geen zelfstandige directie op zich wisten te nemen. Maar meester te worden op éénig wapen of op 2, 3 à 4 wapenen zonder vooraf prevôt te zijn geweest, is schadelijk zelfs voor den betrokken persoon zelven. Het is vooral ook schadelijk voor de kunst en het sticht wanorde. Er rust dàn ook eene groote verantwoordelijkheid op hem die dergelijke voordragt doet. Ik voor mij zou mij er bezwaard mede gevoelen dusdanige examens geldig te verklaren of de brevetten of diploma's te onderteekenen van een zóódanig geleide, dien ik dan ook niet als meester zou kunnen erkennen.

Het is noodig achtereenvolgens te beoefenen: 1°. den degen; 2°. den sabel; 3°. den langen stok; 4°. de bajonetvechtkunst; 5°. den korten stok (dat zijn de vereischte wapens ter verkrijging van het brevet als meester op alle wapenen); 6°. de lans; 7°. het contre-point; 8°. Romeinsch schild en zwaard; 9°. het werken met twee korte stokken tegelijk.

Van de laatste vier wapenen is in dit werk geene verdere melding gemaakt, omdat deze tot hiertoe niet begrepen zijn in het examen, vereischt op de vijf eerste wapenen, alhoewel velen ook het onderwijs op laatstbedoelde vier wapenen met genoegen theoretisch èn practisch genieten en dat onderwijs goede uitkomsten oplevert.

Verder houde men in 't oog dat de partijen trekken (de praktijk) in dit werk beschreven zijn als veronderstellende gevechtwijzen, gelijk deze zouden kunnen plaats hebben en veelal geschieden moesten.

